

T.C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**AYFER TUNÇ ROMANLARINDA AŞK VE AŞKI ÇEVRELEYEN
DUYGULAR**

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Ceren CANPOLAT BERKPINAR
2000007326

Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı

Program: Türk Dili ve Edebiyatı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Kayhan ŞAHAN

ŞUBAT 2025

T.C.
İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**AYFER TUNÇ ROMANLARINDA AŞK VE AŞKI ÇEVRELEYEN
DUYGULAR**

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Ceren CANPOLAT BERKPINAR
2000007326

Anabilim Dalı: Türk Dili ve Edebiyatı

Program: Türk Dili ve Edebiyatı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Kayhan ŞAHAN

Jüri Üyeleri:

Prof. Dr. Muharrem KAYA

Dr. Öğr. Üyesi Kayhan ŞAHAN

Dr. Öğr. Üyesi Güler UĞUR MELİKOĞLU

ŞUBAT 2025

ÖNSÖZ

Duygu sözcüğünün Güncel Türkçe Sözlük'teki tanımlarından biri şöyledir: Belirli nesne, olay veya bireylerin insanın iç dünyasında uyandırdığı izlenim. (Türk Dil Kurumu Sözlükleri, 2025) Demek ki günlük hayatta etkileşim kurduğumuz nesne ve olaylar değiştikçe onlara karşı tutumlarımız dolayısıyla duygularımız da farklılık gösterir. Aşk da yüzyıllardan beri güçlü bir duygu olarak farklı biçimlerde ortaya çıkmıştır. Başka duyguları da içinde barındıran aşk kimi zaman olumlu kimi zaman olumsuz duygularla eşleşmiştir. Bu bağlamda Ayfer Tunç'un romanlarındaki aşk duygusu incelenme konusu olarak seçilmiştir. Tunç'un eserlerindeki aşk duygusunun ifade alanındaki başka duygularla ilişkisi değerlendirilmiştir.

Çalışmanın ilk bölümü duyguların tarihine dair bilgiler sunar. Ardından aşk duygusuna dair konumuzla ilgili yapılan çalışmalardan kısaca söz edilir. Ayfer Tunç romanlarındaki aşk duygusunun çevresinde geçen ve tespit edilen duyguların anlamları kısaca verilir. Ayfer Tunç'un hayatı, edebi kişiliği ve romanlarının özeti verildikten sonra aşk çevresinde gelişen duyguların bağlantıları örnekler eşliğinde açıklanır. Böylece aşkın tek başına değil başka duygularla bağlantılı bir şekilde ortaya çıktığı Ayfer Tunç romanları özelinde belirlenmiş olur.

Bu çalışmanın hem fikir hem yazım aşamasında desteğini ve bilgisini sabırla sunan kıymetli hocam ve tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Kayhan Şahan'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Bu çalışmaya başlarken en büyük motivasyonum olan canım oğluma ve desteğini her koşulda cömertçe sunan kıymetli eşime çok teşekkür ederim. Teşekkürlerin en büyüğünü beni her koşulda destekleyen, sevgilerini her zaman üzerimde bir kalkan gibi hissettiğim, emeklerini ne yaparsam yapayım ödeyemeyeceğim çok kıymetli annem ve babam için ediyorum.

Ceren CANPOLAT BERKPINAR

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET	vi
ABSTRACT	7
GİRİŞ.....	1
1. DUYGULAR TARİHİ.....	4
1.1.Duygular Tarihine Kısa Bir Bakış.....	5
1.2. Psikolojideki Duygu Kuramları.....	7
1.2.1.Charles Darwin-Evrimsel Duygu Teorisi	7
1.2.2.WilliamJames:Bedensel Belirtiler Olarak Duygular	7
1.2.3.Cannon-Bard Duygu Kuramı	8
1.2.4.Schachter-Singer Duygu Kuramı	8
1.2.5.Yaratılmış duygular:Toplumsal İnşacı Görüş	9
2-AŞK DUYGUSU ÜZERİNE	10
2.1.Rubin'in kuramı	12
2.2.Hatfield'in İkili Sınıflandırması	13
2.3.Aşkın Renkleri	13
2.3.1.Tutkulu aşk.....	13
2.3.2.Oyun gibi aşk	14
2.3.3.Arkadaşça aşk.....	14
2.3.4.Sahiplenici aşk	14
2.3.5.Özgeci aşk	14
2.4.Üçgen Aşk Kuramı.....	14
2.4.1.Hoşlanma	15
2.4.2.Delicesine Aşk	15
2.4.3.Boş Aşk	15
2.4.5.Romantik Aşk	15
2.4.6.Arkadaşça Aşk	15
2.4.7.Budalaca Aşk	15
2.4.8.Mükemmel Aşk.....	15
2.4.9.Aşksızlık.....	15
2.5.İki Etkili Aşk Kuramı.....	16
2.5.1.Bağlanma Aşk.....	16
2.5.2.Şefkatli Aşk.....	16

2.5.3. Arkadaşça Aşk	16
2.5.4. Romantik Aşk	16
3-AYFER TUNÇ ROMANLARINDA AŞKIN ÇEVRESİNDEKİ DUYGULARA KISA BİR BAKIŞ.....	18
3.1. Hayal Kırıklığı	18
3.2. Vicdan Azabı	19
3.3. Keder/Acı.....	19
3.4. Yalnızlık.....	20
3.5. Öfke	21
3.6. Pişmanlık	22
3.7. Korku	23
3.8. Cesaret	23
3.9. Tutku.....	24
3.10. Arzu	24
3.11. Suçluluk	25
3.12. Güvensizlik	25
3.13. Özlem.....	26
3.14. Yas/Ölüm	26
4. AYFER TUNÇ’UN HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ, ESERLERİ	28
5.ROMAN ÖZETLERİ.....	33
5.1. Aziz Bey Hadisesi	33
5.2. Kapak Kızı.....	34
5.3. Yeşil Peri Gecesi.....	35
5.4. Osman	36
5.5. Âşıklar Delidir ya da Yazı Tura.....	37
5.6. Dünya Ağrısı.....	39
5.7. Bir Deliler Evinin Yalan Yanlış Anlatılan Kısa Tarihi.....	40
5.8. Suzan Defter	41
5.9. Kuru Kız	41
6. AYFER TUNÇ ROMANLARINDAKİ AŞK VE AŞKI ÇEVRELEYEN DUYGULARIN İNCELENMESİ	43
6.1. AZİZ BEY HADİSESİ	43
6.1.1. Vicdan Azabı	45
6.1.2. Hayal Kırıklığı	46
6.1.3. Yalnızlık.....	46
6.1.4. Keder.....	48

6.2. KAPAK KIZI	51
6.2.1. Cesaret	52
6.2.3. Suçluluk	55
6.2.4. Güvensizlik	55
6.2.5. Yalnızlık.....	56
6.2.6. Hayal Kırıklığı.....	59
6.3. YEŞİL PERİ GECESİ.....	61
6.3.1. Hayal Kırıklığı.....	63
6.3.2. VicdanAzabı	64
6.3.3. Pişmanlık	65
6.3.4. Yalnızlık.....	66
6.3.5. Keder/Üzüntü	67
6.4. OSMAN	69
6.4.1. Yalnızlık.....	70
6.4.2. Korku	72
6.4.3. Acı.....	73
6.4.4. Öfke	76
6.5. DÜNYA AĞRISI.....	78
6.5.1. Acı/Keder.....	79
6.5.2. Tutku.....	81
6.5.3. Hayal Kırıklığı	82
6.5.4. Yalnızlık.....	83
6.6. ÂŞIKLAR DELİDİR ya da YAZI TURA.....	86
6.6.1. Hayal Kırıklığı	87
6.6.2. Tutku.....	89
6.6.3. Yalnızlık.....	92
6.6.4. Ölüm	93
6.6.5. Özlem.....	95
6.6.6. Arzu	97
6.7.BİR DELİLER EVİNİN YALAN YANLIŞ ANLATILAN KISA TARİHİ..	100
6.7.1. Pişmanlık	101
6.7.2. Hayal Kırıklığı	103
6.7.3. Öfke	104
6.8. SUZAN DEFTER.....	108
6.8.1. Suçluluk	109

6.8.2. Hayal Kırıklığı	110
6.8.3. Acı/Keder.....	111
6.8.4. Yalnızlık.....	111
6.8.5. Arzu	112
6.9. KURU KIZ	115
7. SONUÇ.....	119
KAYNAKÇA.....	124

Üniversite : İstanbul Kültür Üniversitesi
Enstitüsü : Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Programı : Türk Dili ve Edebiyatı
Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Kayhan ŞAHAN
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans-Şubat 2025

AYFER TUNÇ ROMANLARINDA AŞK VE AŞKI ÇEVRELEYEN DUYGULAR

Ceren CANPOLAT BERKPINAR

ÖZET

Bu çalışmada Ayfer Tunç'un romanlarındaki “aşk” duygusu ve çevresinde oluşan duygular incelenmiştir. İnceleme konusu olarak aşkın seçilmesinin sebebi, yüzyıllardan beri güçlü ve etkili bir tavrının olmasıdır. Öte yandan aşk, tek başına bir duygu değildir. Onun içinden doğan ya da onun etkisiyle gelişen pek çok duygu mevcuttur. Örneğin bir kişi âşık olduğunda çeşitli sebeplerle heyecan, mutluluk, neşe gibi pozitif duygular hissedebilirken başka sebeplerle öfke, hayal kırıklığı, acı gibi negatif duygular da hissedebilir. Dolayısıyla aşkın tek başına değil başka duygularla beraber ortaya çıktığını görürüz. Ayfer Tunç romanlarının büyük bölümü de aşk çevresinde geçer. Bu bağlamda Ayfer Tunç romanları tez çalışmamız için yeterli kaynağı oluşturmuştur.

Bu bağlamda Ayfer Tunç'un; Aziz Bey Hadisesi, Kapak Kızı, Yeşil Peri Gecesi, Osman, Bir Deliler Evinin Yalan Yanlış Anlatılan Kısa Tarihi, Âşıklar Delidir ya da Yazı Tura, Dünya Ağrısı, Suzan Defter ve Kuru Kız adlı romanlarındaki aşk duygusu ve onun çevresinde gelişen duygular analiz edilmiştir.

Çalışmamızın ilk bölümünde duygular tarihi başlığı altında duyguların ortaya çıkışı ve üzerine yapılan çalışmalara dair kısaca bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde aşk duygusunun özelliklerine değinilmiştir. Üçüncü bölümde Ayfer Tunç'un romanlarındaki aşk duygusuna eşlik eden en belirgin duyguların kısaca anlamları verilmiştir. Çalışmamızın dördüncü bölümünde Ayfer Tunç'un hayatı, edebî kişiliği ve eserleriyle ilgili bilgiler verilmiş, ardından bütün romanları kısaca özetlenmiştir. Altıncı bölümde Tunç'un yukarıda adı geçen romanlarındaki aşk duygusu ve onun çevresinde gelişen duygularla ilişkileri irdelenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Aşk, Ayfer Tunç, duygular tarihi, roman

University :T.C. İstanbul Kültür University
Institute :Institute of Graduate Studies
Department :Turkish Langue and Literature
Programme :Turkish Langue and Literature
Supervisor :Asst. Prof. Dr. Kayhan ŞAHAN
Degree Awarded and Date : Master's Degree-February 2025

ABSTRACT

LOVE AND THE EMOTİONS SURROUNDING LOVE IN AYFER TUNÇ'S NOVELS

Ceren CANPOLAT BERKPINAR

In this study, the feeling of "love" in Ayfer Tunç's novel sand the feelings formed around it were examined. The reason why love was chosen as the subject of study is that it has had a strong and effective attitude since centuries ago. On the other hand, love is not a feeling alone. There are many emotions that arise from or develop with the influence of it. For example, when a person is in love, he may feel positive motions such as excitement, happiness, joy for various reasons; for other reasons, he may also feel negative emotions such as anger, disappointment, pain. Therefore, we see that love emerges with other feelings, not alone. Most of Ayfer Tunç's novel salso take place around love. In this context, Ayfer Tunç novel shave been a sufficient source for our thesis study.

In this context, Ayfer Tunç's Aziz Bey Hadisesi, Kapak Kızı, Yeşil Peri Gecesi, Osman, Bir Deliler Evinin Yalan Yanlış Anlatılan Kısa Tarihi, Âşıklar Delidir Yazı Tura, Dünya Ağrısı, Suzan Defter and Kuru Kız were analyzed.

In the first part of our study, brief information about the emergence of emotions and the studies carried out on it is given under the title History of Emotions. In these condpart, the characteristics of the feeling of love are mentioned. In the third part, the most prominent feelingsac companying the feeling of love in Ayfer Tunç's novel sare briefly given. In the fourth part of our study, information about Ayfer Tunç's life, literary personalit yand Works is given, the nall his novel sare briefly summarized. In the sixth part, Tunç's feelings of love in the above-mentioned novels and his relation ships with the feelings developing around him are examined

.Keywords: Love, AyferTunç,history of emotions, novel

GİRİŞ

Duygu sözcüğü, terim olarak yeni olsa da anlam bakımından antik Yunan'dan beri onu karşılayan çeşitli sözcüklerle temsil edilmiştir. Aristoteles'ten günümüze farklı anlamlara bürünen duygunun en güncel tanımlarından biri ise belirli nesne, olay veya bireylerin insanın iç dünyasında uyandırdığı izlenimdir. Buradan hareketle insanın etkileşime geçtiği her nesne ya da kişiyle bir duygu ilişkisi kurduğu sonucuna varabiliriz. Çok farklı alanların konusu olan duygular; tarih, sosyoloji, felsefe, psikoloji, edebiyat gibi pek çok disiplinle yakın ilişki içindedir. Edebiyat, insan doğasının duygu evreniyle beslenir. Kişinin içinde bulunduğu duygu durumunu ifade etmesi noktasında edebiyat bir araç görevi görür. Şiir, roman, öykü türlerinin her birinde özellikle de şiirde duyguların yoğun bir biçimde işlendiğini görürüz. Demek ki duygularımızı ifade etme biçimi olarak tercih ettiğimiz yollardan biri de edebiyattır. Resim, müzik, tiyatro gibi türleri icra etmek bire bir yetenekle ilgiliyken edebiyat için bazen duygu yoğunluğunu anlatan tek bir dize yeterli olur.

Duygu denildiğinde aklımızda ilk sıralarda kendisine yer bulan aşk gelir. Aşk çok eski zamanlardan beri var olsa da bilimsel olarak ilk defa 20. yüzyılda Zick Rubin'in hoşlanma ile aşk arasındaki farkları ortaya çıkarmasıyla bir bilimsel sınıflamada yer alır. Özellikle psikoloji alanında yapılan bu çalışmalar aşk üzerine yapmaya çalıştığımız duygu analizi için yol gösterici olmuştur. Rubin'den sonra aşkı sınıflandıran belli başlıları şunlardır: Hatfield'in kuramı, aşkın renkleri, üçgen aşk kuramı ve iki etkili aşk kuramı. Bu kuramlar yoğun olarak edebiyat eserleri, filmler ve kişisel deneyimlerin incelenmesi ve kişilerle yapılan görüşmelere dayandırılarak oluşturulmuştur. Hatfield'in ikili sınıflamasında aşk tutkulu ve arkadaşça aşk olarak ikiye ayrılır. Bu kurama göre tutkulu aşkta sevgiliyle yan yana olmak heyecan, cinsel doyum, mutluluk gibi olumlu duygular uyandırırken sevgiliden ayrı olmak acı, kuşku, kıskançlık, hayal kırıklığı gibi olumsuz duygular uyandırır. Arkadaşça aşkta ise daha az dalgalanma olmakla beraber olumlu deneyimlerle alevlenen aşk olumsuz deneyimlerle söner. (Hasan Atak, 2012) Üçgen aşk kuramında Robert J. Sternberg; tutku, yakınlık ve karar öğelerinin dozunun aşk stillerini belirlediğini söyler. Buna göre tutku, fiziksel çekim ve cinselliği etkilerken yakınlık çiftlerin iletişim kurma becerileriyle ilgilidir. Karar ögesi ise kişinin başkasını sevme kararı ve bağlılığıyla ilişkilidir. Sosyolog John Alan Lee'nin aşkın renkleri kuramına göre ise doğadaki renk sayısı kadar aşk vardır. Aşkın yaşantılar sonucu ortaya çıktığını savunan Lee'nin aşkı

sınıflandırması şu şekildedir: Tutkulu aşk, oyun gibi aşk, arkadaşça aşk, mantıklı aşk, sahiplenici aşk ve özgeci aşk. (Eylem Gökçe Türk, 2017) İki etkenli aşk kuramına göre ise aşk uyarı ve etiket olmak üzere iki faktörden oluşur. Elaine Walster ve Ellen Berscheid tarafından oluşturulan bu kuramda bağlanma aşkı, şefkatli aşk, arkadaşça aşk, romantik aşk olmak üzere dört farklı aşk stili vardır. Bağlanma aşkında insanlar güvenlik ihtiyaçlarını karşılamaya yönelirken şefkatli aşkta karşı tarafın konforu önemlidir. Arkadaşça aşkta uzun soluklu bir birliktelik vardır. Ödül ceza mekanizmasının devrede olduğu bu aşk stilinde insanlar kendilerini iyi hissettirenlerle ilişki kurmak isterken kötü hissettirenlerden uzaklaşmak isterler. (Ercan, 2021)

Duygular, empati vasıtasıyla başka kimselere ulaşabilirler. Bizden çok uzak bir geçmişte yaşamış olan sanatçıların eserlerini izleyerek, dinleyerek, okuyarak onların hissettiği duyguların bir kısmını hissedebiliriz. Bu noktada duygular; yüzyıllar öncesiyle aramızda sanat eserleri vasıtasıyla bir köprü kurmuş olur. Edebiyat da bu eserler içerisinde duygularını sözle ifade eden bir yerde konumlanır. Dolayısıyla okuduğumuz şiir, öykü, roman gibi edebî türler bize bu anlamda örnekler sunar. (Şahan, 2023, s. 38)

Aşkın, edebiyatın temel kaynaklarından olduğunu belirtmiştik. İnsan duygularının çeşitli tezahürlerini gördüğümüz edebî metinlerde aşk çeşitli yönlerden işlenir. Kimi zaman mutluluk, heyecan, tutku gibi duygularla iç içeyken kimi zaman da acı, hayal kırıklığı, pişmanlık, kırgınlık gibi duygularla yakın ilişki içindedir. Yukarıdaki kuramlarda da belirtildiği gibi bu durumların ortaya çıkmasının çeşitli sebepleri vardır. Fiziksel, zihinsel, toplumsal gibi çeşitli durumlardan etkilenen aşk duygusu her yaşayanda farklı izler bırakır. Dolayısıyla her edebî metinde de karakterin kişilik özellikleri, aile yapısı, yaşadığı sosyal çevre gibi faktörler aşkı farklı duygularla yakınlaştırır. Bu bağlamda ele alınan Ayfer Tunç'un romanlarında da aşkın tek başına olmadığını, farklı sebeplerden dolayı başka duygularla çevrelendiğini görürüz.

Ayfer Tunç, Müge İplikçi ile yaptığı söyleşide William Faulkner'in "Hakkında yazılacak üç şey vardır hayatta: Aşk, ölüm, para." sözünü referans alarak aşkın anlatılarda ne kadar büyük bir yere sahip olduğunu vurgular. Tunç, 21. yüzyılın aşk çağı olmadığını, aşktan fersah fersah uzaklaşmış fakat ona en çok ihtiyaç duyulan çağ olduğunu düşündüğünü belirtir. Toplumun dayattığı sığlaşmanın bunda önemli bir yeri olduğunu vurgular. (Tunç, Zeytin Dalı Programı Aşkta Yazı ve Tura, 2018) Tunç'un bu söyleminden hareketle eserlerinde aşkın izini ve yanında tezahür eden diğer duyguları tespit etmeye çalıştık.

Ayfer Tunç ile ilgili yapılmış akademik çalışmaların bir kısmı şahıslar dünyası, yapı, tema gibi konuları içerirken bir kısmı da kadın meselesi, kimliği ve sosyal hayatla ilgilidir. Eserlerin duygu ekseninde değerlendirilmemiş olması ve son yıllarda hemen her alanda duygulara yönelik yapılmış araştırmalar bu anlamda bir inceleme yapılmasını gerekli kılmıştır. Özel olarak “aşk” duygusunun işlenmesi de Ayfer Tunç’un neredeyse bütün romanlarında yer almış bu duygunun karakter üzerindeki tezahürlerinin olumlu olmamasıyla ilgilidir. Neredeyse ön planda olan hiçbir aşk, mutlu bir sona erememiştir. Her bir ilişkinin içinde o ilişkiye özgü farklı duyguların aşkla yakın bir teması olmuştur.

İncelediğimiz ‘Bir Deliler Evinin Yalan Yanlış Anlatılan Kısa Tarihi’ romanında aldatmaların büyük çoğunluğu aşklardaki tutku eksiliğinden kaynaklanır. Eşleriyle hoşlanmanın ötesine geçmeyen bir birliktelik yaşarken üçgen aşk kuramında değinilen tutkunun yokluğu kişileri aldatmaya yönlendirir. Kuru Kız romanı dışında aşkın temel duygulardan birini oluşturduğu eserlerinde Tunç genellikle hayal kırıklığı, keder, yalnızlık gibi duyguları aşkın çevresinde gezdirir. Aziz Bey Hadisesi romanında hayal kırıklığı, keder yoğun biçimde aşkın yanındayken ‘Suzan Defter’ adlı romanda tutku arayışı aşkla iç içe geçmiş biçimde görülür. Dünya Ağrısı romanında hayatı neredeyse yaşamadan tüketmiş ana karakterler aşktan yana şanslı olamamış ve yoğun acı çekmişlerdir. Âşıklar Delidir ya da Yazı Tura adlı romanlarda ölümün aşkın peşinden gittiğini ve özlemin de yanı başında olduğu açıkça görülür. Kapak Kızı, Yeşil Peri Gecesi ve Osman romanlarında ise hayal kırıklığı, suçluluk, yalnızlık, hüznün ön plandadır.

1.DUYGULAR TARİHİ

“Duygu” sözcüğünün Güncel Türkçe Sözlük’teki dört tanımı şu şekildedir:

- 1.*İsim* Duyularla algılama; his, ihtisas.
- 2.*İsim* Belirli nesne, olay veya bireylerin insanın iç dünyasında uyandırdığı izlenim; kalp.
- 3.*İsim* Nesneleri veya olayları ahlaki ve estetik yönden değerlendirme yeteneği.
- 4.*İsim* Kendine özgü bir ruhsal hareket ve hareketlilik. (Türk Dil Kurumu Sözlükleri, 2025)

İnsan, yaşamı boyunca çeşitli durumlarla karşılaşır ve bunlara karşı tepkiler verir. Tepkisiz kaldığını düşündüğü kimi durumlarda bile aslında içinde bir duygu barındırır. Günlük hayatta birçok alanda karşımıza çıkan “duygu” sözcüğü çok çeşitli anlam yapılarına bürünebilir. Psikoloji, duyguların insan davranışlarına nasıl bir etkisi olduğu yönüyle yaklaşırken sosyoloji bir topluluğu nasıl etkilediği yönüyle edebiyat ise hisleri dile getiren bir sanat dalı olması açısından duyguları değerlendirir. Örneğin sosyolojik açıdan duygular sosyolojisi hisler ve sezginin sosyolojisidir. Hisler basın ve televizyon tarafından yönlendirilebilir ama sezgi hiçbir zaman yönlendirilemez. (Baker, 2020, s. 137) Tarih, felsefe, ilahiyat gibi çeşitli alanlarda duyguların ele alınış biçimi ve işlevi farklılık gösterir. Kısaca duygu; birçok disiplini ilgilendiren, her birinde farklı açılarıyla ele alınan bir alan olmuştur.

Duygu, pek çok kavramı içerisinde barındırır. Naile Hacızade yaptığı çalışmada duygu kavramlarının içeriğinde yaş, cinsiyet, meslek gibi etkenler aynı zamanda bireysel bileşenler olduğunu söyler ve bütün bunların söze dönüşmeyebileceğini ifade eder. (Hacızade, 2012) Yani duygular yalnızca dille değil bedensel hareketlerle de ifade edilebilir.

Duygu sözcüğü terim olarak oldukça yenidir. Geçmiş çağlarda yaşayan toplulukların duygu tanımları günümüzden oldukça farklıdır. Günümüze doğru geldiğimizde Batıda bile bir zamanlar tutkular, duyumlar, duygulanımlar, hissiyat gibi sözcükler kullanılmış olsa da “duygu” terimi kullanılmamıştır. Oldukça yeni olan duygu kavramı için geçmiş çağlarda “devinim” (motion) ve “hareket” (movement) kullanılıyordu. Hatta tarihçiler duygu olarak ifade ettiğimiz kavramlar için bile geçmişte farklı şekillerde kullanıldığını söylerler. Romalılar “hayırseverliğin” bir duygu olduğunu düşünmüşler, ortaçağ skolastiği Aquinolu

Thomas “bitkinlik” için aynı şeyi söylemiştir. Bugün geçerliliği olmayan bu görüşlerle beraber duyguların ne olduğu konusunda da insanlar arasında tam bir birlik yoktur. (Cristiani, 2019, s. 15)

Plutchik’e göre ise duygu; his, davranış, itici kuvvet, fizyolojik değişiklikler ve kontrol etme gibi çeşitli öğelerden oluşur. Duygu, organizmanın karışık durumları olduğu için ölçülmesi ve belirlenmesi zor bir kavramdır. (Bozkurt, 2014)

1.1. Duygular Tarihine Kısa Bir Bakış

Duygu, terim olarak yeni olsa da ona karşılık gelen kavramlar antik Yunanlılar zamanından beri Batı dillerinde yer almıştır. Bu da bize duyguların farkında olma, günümüzde değişikliğe de uğrasa insanlar için bir anlama sahip olduğunu gösteriyor. Barbara H. Rosenwein ve Riccardo Cristiani’nin duyguların tarihine dair yaptıkları çalışmada Aristoteles’in (öl. MÖ 322) *Retorik Sanatı*’nın ikinci kitabında duygulara önemli bir yer ayırdığını belirtirler. Aristoteles’e göre bir topluluğu etkilemek için gerçeklik kadar etkili olan bir diğer konu kalplere dokunabilmektir. Eski Yunanca *pathe* terimini kullanan Aristoteles duygular “İnsanların hükümleriyle alakalı görüşlerini değiştirmelerine sebep olan bütün o duygulanımlardır ve bunlara haz ve acı eşlik eder.” der. Duygular, herhangi bir verili duruma ilişkin bireyin değerlendirmesine bağlıdır. (Kurt, 2021)

Helenistik dönemde (MÖ 323 ile 31 arası) Stoacı ve Epikürcü filozoflar duyguların incelenmesini bir uzmanlık alanı haline getirirler. Stoacılara göre tüm duygusal tepkiler yanlış yönlendirilme sonucu oluşur. Yani önce bir şeyin iyi mi kötü mü olduğuna karar veririz ve ardından nasıl tepki vereceğimize karar veririz. Bu da verilen tepkilerin gerçek duyguları ifade edip etmediği noktasında netlik sağlamaz.

Dördüncü yüzyılın sonunda Roma İmparatorluğu’nun Hristiyanlığa geçmesiyle ilahiyatçılar duygu alanına ilgi duymaya başlar. Büyük çoğunluğu Stoacıların görüşlerini desteklese de bir kısmı geçici dünyanın nesnelere değil de Tanrı’ya yöneldikleri sürece duyguları hoş karşılar. Tanrı’dan uzaklaşmadığı sürece duygular da verilen tepkiler de suçsuz hatta övgüye değerdir. İlahi bir bağlantıya uymak kaydıyla duyguların varlığı kabul görür.

İlahiyat 13. yüzyılda felsefe ve tıpla yakınlaşınca duygu alanı da karmaşılaşmaya başlar. 17. yüzyılda filozof ve matematikçi Rene Descartes’ın Ruhun Tutkuları (1649) üzerine incelemesi, zihin ve bedeni birbirinden ayırır. Filozof ve hekim John Locke’un

İnsanın Anlam Yetisi Üzerine Bir Deneme'si (1690) aşktan utanca kadar tutkuları bir deneyimin ürünü haline getirir. 18. yüzyıla kadar da ilahiyatçılar, hekimler ve filozoflar duyguları kuramsallaştırma görevini paylaşmaya devam eder. Fakat zamanla maddesel yaklaşımlar daha baskın hale gelir. 19. yüzyıl boyunca tutkuların, duygulanımların ve diğer çok sayıda sözcüğün yerini almak üzere tercih edilen terim “duygu” olur. (Cristiani, 2019, s. 21, 22, 23, 24)

1970’li yıllarda terapiye gösterilen yoğun ilgi duyguları merkeze almıştır. Dinden ayrı bir yere konumlandırılarak incelenen duygular, 20. yüzyılın ikinci yarısına gelindiğinde Batı’da hem özel hem de kamu alanında önemli bir yere sahip olmuştur. Özellikle özel alanda duygular keskin bir biçimde öznel değerlendirilmiştir. Duyguların kişiyi benzersiz, canlı ve kendine özgü kıldığı düşüncesi giderek yaygınlaşmıştır. (Kurt, 2021)

Duygular tarihinin tarih yazımının, gerçek anlamda Peter ve Carol Stears’ın 1985 yılında *American Historical Review* dergisinde yayımladıkları makaleyle başladığını söyleyebiliriz. O noktadan sonra duygular tarihi, açık ve net bir biçimde toplumdaki duygularla ilgilenmeye başlayacaktır. (Boddice, 2023, s. 83)

Duygular alanında önemli çalışmalar yapan Sara Ahmed, William James’in çalışmasını yerinde tespitler sunduğu için doğru bulur ve duyguları bedensel değişimin hissi olarak niteler. ‘Duygular nedir?’ sorusu yerine ‘Duygular ne yapar?’ sorusunu sorar ve duyguların ilişkisel olduğunu belirtir. Duyguların düşünce, tavır ve değerlendirme süreçleri içermediğini, korku hissetmemizin kalbimizin hızlı atıp terlemiş olmamıza bağlı olduğu örneğini vererek destekler. Duyguların nesnelerle temasları sonucu şekil aldığını belirten Ahmed, duyguların sadece kelimelerle ifade edilmek zorunda olmadığını, jest ve mimiklerin de duyguları ifade ettiğini belirtir. (Ahmed, 2015, s. 9-31)

Edebiyat dünyasında duygular önemli bir yere sahiptir. Duygularımızı ifade etme biçimi olarak seçtiğimiz yollardan biri de sanat eserleridir. Edebiyat da sanat eserleri içerisinde duyguları sözle ifade etmeye yarayan bir noktada konumlanır. İnsan psikolojisini bilmek, bu anlamda yazılan roman, hikâye, şiir gibi edebi yazı örneklerinin yansıttığı duyguları tespit etmemizde bize büyük fayda sağlayacaktır. Bundan dolayı araştırmamızın bu bölümünü psikolojide duygulara dair kuramlara bir bakış olarak ayırdık. Öncelikle duyguyu, karıştırıldığı duygulanım ve duygu durumu kavramlarından ayıralım.

Duygu psikolojisi alanında yapılan çalışmalar duygulanım, duygu ve duygu durumu kavramlarının birbirlerinin yerine kullanılsalar bile farklı anlamları olduğunu söyler. Duygu,

birine veya bir şeye yönelen yoğun hislerdir. Duygular genellikle kısa süreli yoğun yaşantılardır. Duygulanım, insanların yaşadığı hislerin geniş ranjını kapsayan jenerik bir terimdir. Duygulanım, belki genel bir kavramdır ve hem duygu hem duygu durumunu ifade etmek için kullanılabilir. Duygu durumu ise duygulardan daha az yoğun olma eğiliminde olan ve daima değil ama sıklıkla bağlamsal uyarıcıların bulunmadığı hislerdir. Duygu durumları, duygulardan daha uzun sürer. (Cırhinlioğlu, 2021, s. 1)

Beklediğimiz güzel bir haber aldığımızda önce heyecanlanırsınız sonra kalp atışımız artar, kahkahalar atabiliriz fakat bu durum çok uzun sürmez. Aldığımız haberin o an yarattığı bu hal uzun sürmezken yarattığı mutluluk hali ondan daha uzun sürer. Saatlerce durmadan kahkaha atamayız fakat mutluluğumuzu günlerce hissedebiliriz. İşte burada yaşadığımız duygu heyecan, mutlu olma hali ise duygu durumudur. Bu ayrımı yaptıktan sonra psikolojideki duygu kuramlarına kısaca değinelim.

1.2. Psikolojideki Duygu Kuramları

1.2.1.Charles Darwin-Evrimsel Duygu Teorisi

Robert Plutchik evrimsel duygu teorisinin belli başlı özelliklerine kısaca şöyle değinir: Az sayıda temel duygu olduğunu belirten Plutchik bunların ikili uç karşıtlar üzerinden kavramsallaştırılabileceğini söyler. Bütün duyguların bir diğerine benzerlik derecesinde çeşitlendiğini ve her duygunun farklı derecelerde yoğunluk taşıdığını dile getirir. Evrimsel duygu teorisi, duyguların doğadan gelen tehditlere karşı kişide hayatta kalmaya yardımcı refleksler geliştirebileceğini ve tüm evrimsel süreçlere uygulanabileceğini savunur. (Özkan, Türk Romanında Duygular (1872-1901), 2019)

1.2.2.William James: Bedensel belirtiler olarak duygular

William James (öl.1910) duygular konusunu Darwin'den hemen sonra ele alır ve duyguların beden içinde yer alan yapılar olduğunu kabul eder. Bazı algılamalarla harekete geçen bedensel değişimlerin hemen ardından ortaya çıkan olgu duygudur. Buradan ağladığımız için üzgün, vurduğumuz için öfkeli, titrediğimiz için korkmuş hissederiz sonucuna ulaşırız. Bu hislere verdiğimiz isimler (üzüntü, öfke, korku) kendi başlarına solgun, renksiz, duygusal heyecandan yoksundur. Duyguyu gerçek anlamıyla yalnızca beden bilir. (Cristiani, 2019, s. 33)

James'ten kısa süre sonra ona benzer bir tez ileri süren Carl Lange (öl. 1900) bu

teorinin James-Lange teorisi olarak anılmasına sebep olur. İlerleyen yıllarda özellikle nöroloji alanında yapılan çalışmalar bu kuramın önermeleriyle tezatlık gösterir. Bu tezatları Doğan Cüceloğlu şöyle açıklar: Her duygu için farklı bedensel süreçler geçirmek gerektiğini savunan kurama karşın Cüceloğlu örnek olarak her ayrı heyecan durumu için farklı bir takım süreçler yaşanması gerektiğini söyler. Kuramın neşe heyecanının oluşumunda yaşanan fizyolojik süreçler ile hüznün, hayret, kızgınlık gibi diğer heyecanların oluşumundaki fizyolojik süreçlerin farklı olması gerektiğini savunurken yapılan çalışmaların bunu doğrulamadığını belirtir. Öte yandan duyguların aynı fizyolojik süreçleri paylaşımlarından kaynaklı bu süreçlere göre kişinin hangi duyguyu yaşadığını bilmenin imkânsız olmasıdır. Son olarak da her duygu için her kişinin farklı fizyolojik tepkiler verdiğini söyleyen Cüceloğlu; birisi korktuğu zaman terlerken diğer bir kimse korktuğu zaman hiç terlemez. Buna karşılık olarak titreyebilir örneğini verir. Böylece bu kuramın günümüzde kendi içinde çelişkili olduğunu doğrular. (Cüceloğlu, 2017)

1.2.3.Cannon-Bard Duygu Kuramı

20.yüzyılın başında Walter Cannon ve Philip Bard tarafından savunulan bu kurama göre bedensel tepkiler duygularla eş zamanlı olarak ortaya çıkar. Bir duygunun hissedilmesinde belirli beyin yapılarının aktif hale gelmesinin sorumlu olduğunu savunan bu görüşün verdiği bir örneğe göre ayıyı görünce korkar ve koşmaya başlarız. Herhangi bir öncelik sırası gütmenden görüp algıladıklarımızla duygusal yaşantımızı belirleriz. Duyguların talamus ve hipotalamusla ilgili olduğunu savunan görüşe göre; gece geç vakitte tehlikeli, karanlık bir sokakta arkadan gelen ayak sesleriyle talamus iki mesajı aynı anda gönderir. Biri korkunun duygusal deneyimini diğeri psikolojik uyarılda artışını üretir. (Yazıcı, 2007)

1.2.4. Schachter-Singer Duygu Kuramı

Bu kurama göre duygusal bir deneyim için hem bilişsel hem de bedensel faktörler devrede bulunur. Stanley Schachter ve Jerome Singer tarafından savunulan bu görüşe göre algılamalarımız ve yorumlamamız duyguları ortaya çıkarır. Cannon-Bard kuramıyla oldukça benzerlik gösteren bu kuram da duyguların fizyolojik olarak benzer olduğunu savunur. 1962’de yaptıkları bir deneyde bunu ispatlamaya çalışan Schachter ve Singer; kontrol grubunu ve adrenalin yüklenen üç farklı denek grubunu farklı çevresel ortamlara ve uyarılara maruz bırakmıştır. Deney neticesinde bir duygunun oluşması için fizyolojik etkiler kadar sosyal etkilerin de çok önemli olduğu vurgulanmıştır. (Özkan, Türk Romanında Duygular (1872-1901), 2019)

1.2.5. Yaratılmış duygular: Toplumsal İnşacı Görüş

Bu kuram duyguların toplumsal öğretilerden kaynaklandığını savunur. Dolayısıyla her kültür ve toplulukta duyguların farklı biçimlerde ifade edilmesi olasıdır. Darwinci görüşle fikir birliği yapan toplumsal inşacı görüşte; insanların kullandıkları duygusal dil ve davranışlarda toplumun gelenek ve ezberlenmiş rollerinin önemi vurgulanır. (Cristiani, 2019, s. 41)

Sara Ahmed'in "içten dışa" duygu modeli olarak adlandırdığı görüşünde kişi önce duygularını ifade eder. Güler, ağlar ve bu tip davranışlar sergileyerek içinde yer alan duyguları dışarıya yansıtır. Ardından bu hisler karşı tarafa geçer. Bu duygular anlaşılırsa sempati kurulmuş olur anlaşılmazsa kişiler arası yabancılaşma meydana gelir. Öte yandan Durkheim'e göre duygu tekil bedenden gelen değil sosyal bedeni birleştiren ve bir arada tutan bir işlev görür. Buna göre duygular içten dışa değil, dıştan içe doğru hareket eder. Yani kişi toplumun hislerini kendisininmiş gibi hissedip kendisini o topluluğun parçası kabul eder. (Ahmed, 2015, s. 18,19)

2-AŞK DUYGUSU ÜZERİNE

Güncel Türkçe Sözlük'te Arapça ışk'tan gelen aşkın tanımı şöyledir: Bir kimse veya bir şeye karşı duyulan çok kuvvetli sevgi ve bağlılık duygusu; sevi, amor. (Türk Dil Kurumu Sözlükleri, 2025)

Aşk üzerine tarih boyunca çok fazla şey söylene de Tiffany WattSmith'e göre aslında kesin bir tanımı yoktur. Aşkı kaygan bir duygu olarak tanımlayan Smith, bir ömrü mutluluk içinde geçirmiş bir çiftin bile aşka dair net bir şey söyleyemeyeceğini savunur. (Smith, 2021, s. 48)

Aşk karşısında ilkel insanın yaşadığı şaşkın ve karışık hal ancak Antik çağ döneminde anlaşılmaya başlanır. M.Ö. 6. yüzyılda yaşayan Sappho, insanoğlunun yazılı tarihinde aşkın ve sevginin ilk ozanlarından biri olarak kabul edilir. Aphrodite ve Eros imgesini bazen coşkunu, bazen hüznünü, bazen de yoğun gelgitler şeklinde anlatan Sappho'nun şiirlerindeki başlıca konuyu aşağıdaki dizelerde görülebileceği gibi aşk oluşturur.

“Gümüş gibi parlayan dolunay,
Aydınlatırken bütün yeryüzünü
Güzel ayın etrafındaki yıldızlar
Saklıyor yeniden parlak yüzlerini
Sarsıyor aşk yüreğimi
Dağlarda meşeleri sarsan bir rüzgâr gibi”

Bu dizelerin sahibi Sappho'nun ölümü de aşk yüzünden olmuştur. Midilli adasının Antik çağdaki adı olan Lesbos'tan gelen lezbiyen sıfatının ilk kullanıldığı kişi olmuştur. Genç kızlara yönelik bir okul kurarak onlara müzik, dans, şiir gibi alanlarda dersler vererek evliliğe hazırlayan Sappho; Faon adında bir gence aşık olup karşılık bulamayınca intihar eder. (Tiryaki, 2004)

Aşk; psikoloji, din, nörobiyoloji gibi birçok disiplinin üzerine çalıştığı bir alan olmuştur. Örneğin, nörobiyolojide aşk ve sevgi duygularının limbik sisteme bağlı bir etkinlik olduğu yapılan araştırmalar sonucunda kabul görür. Karmaşık bir sisteme sahip olan aşkın oluşum sürecinde oksitosin, vazopressin, dopamin, ve serotonjik işlevler önemli bir rol oynarken endorfin, endojen, opiat sistemleri ve nitrik oksit de bu sürece önemli katkılar

sunar. Bu denli karmaşık bir yapıya sahip olan aşk İslâmi açıdan da ilâhi ve beşeri aşk olarak iki boyutta değerlendirilir. Sadece İslâmiyet'te değil Hristiyanlık'ta da aşkın dinsel boyutu, Tanrı ile ilişkisi söz konusudur. İncil'in içinde de aşk ve sevgi üzerine birçok dinî içerik yer alır. İslami açıdan ilahi aşk denildiğinde akla gelen iki isim Mevlana ve Yunus Emre'dir. (Bars, 2022)

Hem Mevlana'nın hem de Yunus Emre'nin şiir evreninin oluşmasında ilahi aşk önemli bir yere sahiptir. Yunus Emre aşkı, sevgiyi sadece Tanrısal ögelere sıkıştırmaz. Her şeyin bir bütün olduğunu, Tanrı'nın da evrenle insanla bir bütünlük oluşturduğunu düşünür. Aşkı yaşamın anlamı olarak nitelendiren Yunus Emre, aşkı yüzeysel değil derinlikli bir açıdan ele alır:

“Denüzleri kaynadur mevce gelür oynadur

Kayaları söyledür kuvvetlü nesnedir ışk”

Yunus'un bu “ışk” söylemi bu duygunun ne denli yoğun ve etki alanının geniş olduğunu gözler önüne serer. (Eyuboğlu, 1991, s. 100,101)

“Topraktan yaratılmış olan beden,

Aşktan göklere çıktı; dağ oynamaya başladı, çevikleşti.

...

Her şey maşuktur, âşık bir perdedir.

Yaşayan maşuktur, âşık bir ölüdür.

Kimin aşka meyli yoksa o kanatsız bir kuş gibidir, vah ona!”

...

Âşığın hastalığı tüm hastalıklardan başkadır.

Aşk, Allah sırlarının ölçüsüdür.

Âşıklık ister o yönden olsun ister bu yönden.

Akıbet bizim için o tarafa kılavuzdur. (Rûmî, 2017, s. 23,26)

Mevlana'nın Mesnevi'de dile getirdiği yukarıdaki anlayışa göre ruh bu dünyada aşkı aramaya gelmiştir. Ancak gerçek aşk, Allah aşkıdır ve beşeri aşk o yolda ancak bir aracı görevindedir. Her şey Allah aşkını bulma mücadelesiyle ilgilidir ve ölüm gerçek sevgiliye

kavuşmayı temsil eder. Bundan dolayı Mevlana ölüm gecesine “Şeb-i Arûs” yani düğün gecesi adını verir. Ona göre ölüm, Allah’a kavuşmayı ve onunla bir olmayı sağladığı için aşğın maşuğuna kavuştuğu özel bir andır.

Dini ve nörolojik alanlarda bu şekilde ifade edilen aşkın psikolojik boyutu ise son yıllarda oldukça ilgi gören bir çalışma alanı olmuştur. Çeşitli kuramların açıklamasıyla aşka dair daha detaylı bilgiler aşağıda verilmiştir.

Aşk, konu olarak farklı alanlarda yer bulsa da aşka dair bilimsel anlamda çalışmalar yakın zamanda yapılmaya başlanmıştır. Konuya ilişkin aşk makalesinde Hülya Ercan’ın da belirttiği gibi aşka dair ilk araştırmaların Zick Rubin’e ait olduğunu söyleyebiliriz. Rubin (1970) çalışmasında arkadaşla duyulan hoşlanma ile sevgiliye duyulan aşkı birbirinden ayırıp bir kategori oluşturur. Sonrasında Jerry Clore ve Donn Byrne’in (1974) çalışmaları gelir. Bu çalışmaya göre biriyle ilişkide olumlu deneyimlerin olumsuzlardan fazla olması aradaki çekimi artırır. George Homans’a (1974) göre ise ödül ve ceza sisteminin tekrar etmesi aradaki etkileşimi azaltır. Örneğin alınan hediyelerin değeri sabit kalır ya da bir sonraki hediye daha değerli olmazsa aradaki çekim de azalır. Elaine Walster, G. W. Walster ve Ellen Berscheid (1978) aşkla ilgili önemli tespitlerde bulunur. Bunlardan ilki ebeveynler arasındaki aşk mutlu çocuklar yetişmesine vesile olur. İkincisi sürekli sevgili değiştiren ve aradığını bulamayan çiftlerin evli ve birlikte yaşayan çiftlerden daha mutsuz bir hayat yaşarlar. Bunların yanı sıra herhangi bir ilişki beklentisi taşımayan birinin yalnız yaşasa da mutlu olabileceği dipnot olarak eklenmelidir. Üçüncüsü birlikte düzenli bir hayat yaşayan çiftler ekonomik olarak da avantajlıdır. Çünkü sürekli partner değiştirmek maddi olarak da zorluklar getirir. Dördüncü olarak da aşk her ne kadar gençlikte heyecan verici olsa da aslında en çok ihtiyacı yaşlılıkta hissedilir. Çalışma hayatı gibi tempodan uzak bir gelecekte yanı başımızda sevdiğimiz bir eşin varlığını çok hissederiz. (Ercan, 2021)

Pozitif psikolojiye dair çalışmaların arttığı son yıllarda aşka dair çeşitli sınıflandırmalar oluşmuştur. Çoğunlukla bireylerle yapılan görüşmeleri ele alan çalışmalarda aşkı sınıflandıran kuramlar şunlardır: Rubin’in kuramı, Hatfield’in kuramı, aşkın renkleri, üçgen aşk kuramı ve iki etkenli aşk kuramı. (Hasan Atak, 2012)

2.1.Rubin’in kuramı

Zick Rubin (1970) aşk sınıflaması yapan ilk psikologdur. Yaptığı anket çalışmasıyla aşk ve hoşlanma arasında ilişki olsa da bunların birbirlerinden ayrılan yönleri de vardır. Daha

çok arkadaşlık ilişkilerinde görülen hoşlanma olumlu değerlendirme, algılanan benzerlik ve saygı-güvenden oluşurken aşk; bağlanma, gözetme ve yakınlık ögelerinden oluşur ve romantik ilişkilerde görülür. Bağlanma sevgili ile beraber olma ve ilişkide duygusal desteğin olduğunu söyler. Gözetme, sevgilinin mutluluğunu kendi mutluluğundan çok önemseme durumudur. Yakınlık ise sevgiliyle paylaşılan duygu ve düşüncelerin başkalarıyla paylaşılanlardan daha derin ve farklı olmasıdır. (Hasan Atak, 2012)

2.2.Hatfield'in İkili Sınıflandırması

Elain Hatfield ise aşk için tutkulu ve arkadaşça aşk olmak üzere ikili bir ayrım yapar. Her iki aşk bilişsel, duygusal ve davranışsal bileşenlerden oluşsa da yaşam formları biraz farklıdır. Tutkulu aşkta kıskançlık, acı, hayal kırıklığı yoğun bir biçimde yaşansa da arkadaşça aşkta çiftler arasında daha çok karşılıklı bir duygu ve düşünce paylaşımı bulunur, yoğun bir yükselme ya da sönme çok fazla görülmez. Hatfield ve Sprecher (1986) Hatfield'in bakış açısını baz alarak "tutkulu Aşk Ölçeğini" geliştirmişlerdir. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Yıldırım ve Hablemitoğlu (2014) tarafından gerçekleştirilmiştir. (Ercan, 2021, s. 126,127)

2.3.Aşkın Renkleri

Sosyolog John Alan Lee'ye göre aşk insanın doğasında olan bir duygu değil yaşantılar sonucunda ortaya çıkan bir duygudur. Aşka dair hazırladığı ölçekle bir teknik geliştiren Lee'ye göre aşk biçimleri kişiden kişiye değişir. Hatta aynı insan farklı ilişkilerde farklı tutumlar takınabilir.

Kuramının temelini oluştururken renk analojisinden yararlanır. Lee'ye göre doğadaki renk sayısı kadar aşk tarzı vardır. Ana renkler olan kırmızı, sarı, mavi renklerinin oransal karışımları gibi aşk da çeşitli aşk türlerinin karışımıyla çeşitlilik gösterir.

Birincil aşk stilleri adını verdiği tutkulu aşk (eros), oyun gibi aşk (ludud), arkadaşça aşk (storge) birbirleriyle adeta ana renklerin karışımı gibi karışarak farklı aşk kombinasyonları oluştururlar. Bunları şöyle sıralayabiliriz: (Eylem Gökçe Türk, 2017)

2.3.1.Tutkulu aşk

Aşkın konumunun önemli olduğu bu aşkta cinsel çekim kuvvetli, fiziksel özellikler önemlidir. Bütün bunlara karşın hastalıklı bir durum söz konusu değildir.

Anthony Giddens da Mahremiyet'in Dönüşümü adlı eserinde Batılı romantik aşkın 18.

yüzyıldan itibaren varlığını güçlü bir biçimde ortaya koyduğunu söyler. Romantik aşkın tutkulu aşktan ayrı değerlendirilmesi gerektiğini savunur ve bunu şu sözlerle dile getirir: “Tutkulu aşk neredeyse evrensel bir fenomendir. Kültürel olarak daha özgül olan romantik aşktan ayırt edilmesi gerektiğini savunuyorum.” (Özkan, Türk Romanında Duygular (1872-1901), 2019)

2.3.2.Oyun gibi aşk

Tutkunun değil oyunun ön planda olduğu bu aşk biçiminde çiftler arası aldatma mübah sayılır. Zira önemli olan oyun oynamaktır, bağlanmanın önem taşımadığı bu aşkta asıl olan keyif almaktır.

2.3.3.Arkadaşça aşk

Tutkulu ve oyun gibi aşktan farklı olarak burada çiftler birbirine aşınadır ve ön görülebilir ilişkiler yaşarlar. Arkadaşlıktan evrilen bu aşkta cinsellik ilerleyen zamanlarda ortaya çıkan bir olgudur.

2.3.4.Sahiplenici aşk

Tutkulu ve oyun gibi aşkın karışımı olan bu aşkta yoğun bir ilgi söz konusudur. Kıskançlık, güvensizlik gibi durumlarla sıklıkla karşılaşılır.

2.3.5.Özgeci aşk

Tutkulu aşk ve arkadaşça aşkın birleşiminden oluşur. İsminden anlaşılacağı üzere ilişkide karşı tarafın daha önemli olduğu, onun mutlu olma hali için çeşitli tavizlerin verildiği bir aşk biçimidir. Saplantı ile yakın bir akrabalığı olan bu aşkta kopma noktasında hasarsız ayrılma pek mümkün olmaz. (Eylem Gökçe Türk, 2017)

2.4.Üçgen Aşk Kuramı

Robert J. Sternberg’in Üçgen Aşk Kuramı yakınlık, tutku ve karar öğelerinin ilişkideki varlığı, dozu aşk stillerini belirler. Yakınlık, çiftlerin rahatça iletişim kurmalarını içerirken tutku, fiziksel çekim ve cinsellikle ilgilidir. Karar/bağlılık ögesi kişinin başkasını sevme kararıyla ve bağlılıkla ilişkilidir. Sternberg, bu üç ögenin ağırlıklarına göre yedi farklı aşk stili oluşturur: (Hasan Atak, 2012)

2.4.1.Hoşlanma

Belli oranda bir yakınlık olsa da tutku ögesinin bulunmadığı bir aşk biçimidir.

2.4.2.Delicesine Aşk

Tutkunun ön planda olduğu bu aşkın saplantıya evrilmesi şaşırtıcı olmaz.

Yüksek desibele sahip olduğu için bu aşk stili diğerleri arasında dikkat çeker.

2.4.3.Boş Aşk

Karar/bağlılık ögesinin olup yakınlık ve tutkunun olmadığı bu aşk biçimi duygu boşlukları oluştuğunda meydana gelir.

2.4.5.Romantik Aşk

Yakınlık ve tutkunun olduğu fakat karar/bağlılığın olmadığı bu aşkta heyecan ön planda olsa da uzun süreli olup olmayacağı soru işaretlidir.

2.4.6.Arkadaşça Aşk

Yakınlık ve karar/bağlılığın olduğu fakat tutkunun olmadığı bu aşk stilini daha çok uzun süreli evlilik deneyimleri olanlar yaşar.

2.4.7.Budalaca Aşk

Tutku ve karar/bağlılık özelliklerinin mevcut yakınlık ögesinin olmadığı bu aşk stilinde heyecan dolu başlayan ilişkinin hızlı bir biçimde evliliğe gitti görülür. Bu heyecan bittiğinde yakınlık gelişemezse karar ögesi yalnız kalır.

2.4.8.Mükemmel Aşk

Herkesin sahip olmak istediği tutku, yakınlık ve karar/bağlılık ögelerinin tümüyle içinde bulunduğu aşk stildir.

2.4.9.Aşksızlık

Tutku, yakınlık ve karar/bağlılık ögelerinin bulunmadığı aşk stildir. Gündelik, boyut

atlayamayan ilişkilerdir. Sternberg, yukarıda belirtilen üç ögenin yoğunluk derecesine ya da bulunup bulunmama durumuna göre stiller geliştirmiş ve ilişkinin geleceğine dair yorum yapabilme alanı açmıştır. Belirtilen durumların birbiriyle bağdaşması ilişkinin ne denli ahenkli olduğuna uyuşmaması için karmaşaya yol açar. Farklı disiplinlerde kullanılsa da ölçeğe genelde kliniklerde başvurulur. (Hasan Atak, 2012)

2.5.İki Etkili Aşk Kuramı

Schachterin kuramına dayanan Elain Walster ve Ellen Berscheid tarafından savunulan kuramda aşkın uyarı ve etiket olarak iki faktörden oluştuğu savunulur. Bu kuramagöreaşkıçininilketaptafizikselolarakbirbelirtininortayaçıkmasıgerektiğini savunurlar. Berscheid dört farklı aşk stilinden bahsederken her birinin farklı davranışlarla alakalı olduğunu ve başka sebeplerle ortaya çıktığını savunur. Bu aşk stilleri şöyledir: (Ercan, 2021)

2.5.1.Bağlanma Aşk

Güvenlik ihtiyacını gidermeye yönelik bu aşk stilinde insanlar daha olgun ve yapıcı bir rolle ilişkiyi yürütürler.

2.5.2.Şefkatli Aşk

Lee'nin özgeci aşkıyla benzerlik taşıyan bu aşk stilinde karşı tarafın konforunu sağlamak önceliklidir. Bu durum kişinin kendisine fayda sağlamasa bile karşı taraf için bir yararı varsa çaba harcanması kaçınılmazdır.

2.5.3.Arkadaşça Aşk

Genellikle uzun bir süreye dayanarak yaşanan bu aşkta kişiler kendilerini mutlu ve güvende hissettikleri ortamda dururken tam tersi hislerin hakim olduğu ortamdan hemen kaçmak isterler. Mutlu hisler uyandıran kişilerle yaşanan bu aşk ilişkisinde kişi bu duyguyu devam ettirmek için onların beğeneceği biçimde davranışlar sergiler.

2.5.4.Romantik Aşk

Sternberg'in romantik aşkına ve Lee'nin tutkulu aşkına benzeyen bu aşkta asıl olan cinsel istektir. Dikkat çekme davranışlarının ve arzuların ön planda olduğu bu aşkta ayırıcı özellik çiftler arasındaki fiziksel çekicilik ve nesilleri devam ettirme dürtüsüdür. (Ercan, 2021)

Tarih boyunca çeşitli alanlarda aşka dair birçok çalışma yapılmıştır. Duygu olarak aşkın psikoloji perspektifinden konumu incelememize katkı sunması açısından değerlendirilmiştir. Edebiyat bağlamında psikolojide aşka dair ortaya konan çeşitli aşk stillerine kısa bir bakış atmış olduk.

Her duyguyu ortaya çıkaran çeşitli durumlar ve sebepler olduğu gibi bu duyguların yanında tezahür eden kimi zaman baskın kimi zamanda daha sönük başka duygular tespit etmek mümkündür. Bu bağlamda aşk duygusunun yaşanma biçimine, yerine, zamanına, kişisine ve başka parametrelerine göre değişkenlik gösteren başka duygu eşlikçileri vardır. Özel anlamda Ayfer Tunç romanlarındaki aşkın, yakın duygu ortaklarını tespit etmeye çalıştık. Bu bölümde tespit ettiğimiz duyguları roman incelemesinde özel anlamda metinle ilişkilendirmeden evvel burada kısaca ne ifade ettiklerine değineceğiz. Çoğu duygu neredeyse bütün romanlarında ortak olsa da birkaç duygunun belli romanlarda daha belirgin biçimde karşımıza çıktığını görürüz.

3-AYFER TUNÇ ROMANLARINDA AŞKIN ÇEVRESİNDEKİ DUYGULARA KISA BİR BAKIŞ

Ayfer Tunç romanlarında aşkın çevresinde tespit ettiğimiz en belirgin duygular şunlardır:

- 1- Hayal Kırıklığı
- 2- Vicdan Azabı
- 3- Yalnızlık
- 4- Öfke
- 5- Pişmanlık
- 6- Korku
- 7- Cesaret
- 8- Tutku
- 9- Arzu
- 10- Suçluluk
- 11- Güvensizlik
- 12- Özlem
- 13- Yas-Ölüm

3.1. Hayal Kırıklığı

Güncel Türkçe Sözlük'te hayal kırıklığı: Çok istenilen veya umulan bir şeyin gerçekleşmeyişinden duyulan üzüntü; inkisar-ı hayal, sükut-u hayal. (Türk Dil Kurumu Sözlükleri, 2025)

Hayal kırıklığı; vaat edilen plandan/buluşmadan mahrum kalmak, hiçbir şeysiz bırakılmak demek. Kendimiz için iyi düzenlenmiş bir ev gibi ayarladığımız inançlar ve planlar alt üst olduğunda hissettiğimiz şeydir bu; beklenen terfi ya da ümit edilen yeni bir konum bizden çekip alındığında.” 18. yüzyılda hayal kırıklığının yaşanamayan romantik ilişkilerde delilik krizlerini tetiklediği düşünülür. 20. yüzyılın başlarında kimi psikologlar hayal kırıklığının olumlu sonuçları olabileceğini savunurlar. Sigmund Freud'un savunucularından olduğu bu görüşe göre içine doğduğumuz aile varlığımızı idealize ederek bizi büyütür fakat büyüdüğümüzde işler aynı şekilde yürümez. Dolayısıyla hayal kırıklığı yaşanılması kaçınılmaz olur. (Smith, 2021, s. 103,104)

3.2. Vicdan Azabı

Güncel Türkçe Sözlük'te vicdan azabı: Kişinin yaptığı bir işten veya söylediği bir sözden pişman olmasından ileri gelen üzüntü. (Türk Dil Kurumu Sözlükleri, 2025)

Vicdan azabı, 13. ve 15. yüzyıllar arası Avrupa'da tutku ya da entelektüel bir çaba olması yönleriyle tartışma konusu olmuştur. Histen ziyade bu kavramlardan birini karşıladığına inanılan vicdan azabının gözle görülür bir hale bürünmesi o dönem insanları için oldukça mühimdir. Örneğin suçlu birisinin vicdan azabının göstergelerinden birisi ne kadar ağladığı, dövündüğü ile doğru orantılı olarak değerlendirilir. Bu tepkilerin şiddeti işlenen suçların cezasını düşürebilecek kadar önem taşır. Öte yandan Büyük Albertus ve öğrencisi Aquinalı Thomas gibi orta çağ din adamları vicdan azabını entelektüel bir zeminde değerlendirirler. Vicdan azabını geçirmek için yapılan hatanın düzeltilmesine dair samimi bir çaba harcanmasını beklerler. (Smith, 2021, s. 287,288)

Psikolojide vicdan kavramına dair Freud'un görüşü şöyledir: Freud'a göre suçluluk duygusu ve kötü davranış arasında ters bir orantı vardır. Bu orantı neticesinde de iyi davranışların sebebi olarak kuvvetli bir vicdan duygusunun varlığına işaret eder. (İmamoğlu, 2014)

3.3. Keder/Acı

Güncel Türkçe Sözlük'te keder: Maddi ve manevi olarak duyulan aşırı üzüntü; elem, ızdırıp, inkıbaz. (Türk Dil Kurumu Sözlükleri, 2025)

Melike Somuncu yaptığı çalışmada acı kelimesinin birinci derecede eş anlamlıları olarak ızdırıp, üzüntü, keder, elem kelimelerini tespit etmiştir. Dolayısıyla değerlendirmemizi yaparken keder ve acı duygularını birlikte ele aldık. (Somuncu, 2020)

Roselyne Rey "Acının Tarihi" adlı kitabında acı için şu ifadeleri kullanır: "Acı algısı ya vücudun dışındaki nesnelerin eyleminden ya da vücudun kendisinden gelebilen bir ruh algısıdır. Birinci durumda acı, doğal iştahlardan (açlık, susuzluk vs.) ve neşe, hüzn, aşk, öfke vs. gibi duygulardan oluşan "iç duyguların" aksine beş duyardan biri olan dokunmayla bağlantılanmıştı. Rey'e göre faydalı ve kurtarıcı nitelikte olan acı insanı yanlış bir yaşam düzeninden uzak tutar. Freud ve Bauman'ın benzer görüşlerine göre güvenlik insanları tehdit eden üç tür acıya karşı koruma anlamına gelir. Bunlar kendi bünyemizden, dış dünyadan ve öteki insanlarla olan ilişkilerimizden kaynaklı acıdır. (Solmaz, 2022)

Bentham’ın görüşüne göre “Doğa insanoğlunu iki egemen efendinin emrine vermiştir: Acı ve haz.” Acı ve haz bedenlerin ötekilere doğru nasıl eğilim gösterebileceğini belirleyebilir fakat bu durum onlara bir değer atfetmez. (Ahmed, 2015, s. 57) Haz duygusunun aşkla yakın bir teması vardır. Dolayısıyla yolunun acıya çıkması şaşırtıcı değildir.

İnsan yaşadığı duygulara çeşitli tepkiler verebilir. Bunu belirleyen pek çok faktör bulunur. Asude Bahar Özdemir, yaptığı çalışmada eski çağlara kadar uzanan bir süreçte insanoğlunun duygular karşısında verdiği ilk tepkinin “neden?” olduğunu belirtir. Özellikle acı duygusunu irdelediği çalışmada sarsıcı duygular karşısında bu soruyu sorduğumuzu söyler. Acı duygusu özelinde bugün bile insanoğlunun nasıl bir tepki vereceği belirsizdir. Duyguların evrensel olduğu kadar kişisel de olduğu sonucuna varan Özdemir, ritüellerin duyguları sistematize ettiğini belirtir. Bu yolla belirli grupların hangi acıya ne tepki vereceği bilinebilir. (Özdemir, 2024)

3.4. Yalnızlık

Güncel Türkçe Sözlük’te yalnızlık:

1. *İsim* Yalnız olma durumu.

2. *İsim* Kimse bulunmama durumu (Türk Dil Kurumu Sözlükleri, 2025)

Konuyla ilgili alanında önemli bir isim olan Geçtan’a göre yalnızlık, kişinin yüzleşmekten en çok korktuğu duygular arasında yer alır. Öyle ki alana dair psikiyatristlerin bile bu konuya gerektiği kadar eğilmediklerinden söz eder. Yalnızlığın pek çok farklı biçimi olabileceğine vurgu yapan Geçtan’a göre kişi bazen kendi isteği doğrultusunda da yalnız kalmak isteyebilir. Özellikle üretim sürecinde bir dönem geçiriyorsa tercih ettiği bu yalnızlık kendisine bir konfor alanı sağlamış olur. Öte yandan yalnızlık olarak niteleyebileceğimiz pek çok farklı durum da yaşarız. Kişinin yalnız başına yaşadığı gözle görülür somut bir yalnızlık, içinde bulunduğu topluluğa ait hissetmemenin sonucunda oluşan yalnızlık, çevresi tarafından itilme sonucunda oluşan yalnızlık, kişinin anlaşılmadığını düşündüğü bir ortamda hissettiği yalnızlık bunlardan birkaç tanesidir. (Geçtan, 2023, s. 108-109)

Önceleri tek boyutlu olarak ele alınan yalnızlık günümüzde çok boyutlu olarak incelenmektedir. Yalnızlık; pek çok farklı tanımlamaya sahip olsa da şu ortak noktalara sahiptir:

Yalnızlık insanı etkileyen bir yaşantıdır.

İstenmeyen ve acı veren bir duygudur.

Psikolojik iyi oluşu etkileyen hoş olmayan bir yaşantıdır.

Sosyal ilişkilerle yakından ilişkilidir.

Öznel bir yaşantıdır. (Akgül, 2016)

Bir dönem özellikle 18. yüzyılın sonlarına doğru Romantik şair ve ressamların peşinden koştuğu yalnızlık; yaratıcılığı destekleyen, kişiye deneyim fırsatı sunan bir duygu olarak değerlendirilir. Fakat çok geçmeden 19. yüzyılın ortasından itibaren yalnızlık olumsuz, depresif bir anlam kazanır. İlk defa bu dönemde insanlar kalabalıklar içerisinde yalnız olduklarından yakınmaya başlar. Zira kırsaldan şehre göç etmenin getirdiği daha küçük gruplarda var olma durumu yalnızlığın olumsuz yönünü ön plana çıkarır. Günümüzde yalnızlık, 19. yüzyılda yakınıldığının da ötesinde mutsuzluklar getirmiş, teknolojinin ilerlemesiyle dijital yalnızlıklar ortaya çıkmıştır. Karşılıklı temasın azaldığı iletişim yöntemleri insanları yalnızlığın içine daha da hızlı çekmiştir. Mental Helth Foundation'ın bir anketine göre gençler yaşlılardan daha fazla yalnızlık riskiyle karşı karşıya. Yalnızlığın tehlikeli boyutlarına dikkat çeken bir diğer araştırma ise Chicago'daki nörobilimci John Cacioppo'ya aittir. Bu çalışmaya göre yalnızlık erken ölme ihtimalini %14, obezite riskiniyse iki katı kadar artırıyor.

Diğer bir bakış açısı ise yalnızlığın aile ortamı, arkadaş çevresi gibi ortamlarda da derin bir şekilde hissedilebileceğini söyler. Japon psikiyatrist Tamaki Saito'nun Japonya'daki 700.000 erkeğin anlaşılamamaktan kaynaklılığı yalnızlık duygusundan yüksek oranda olumsuz etkilendiğini ileri sürüyor. Özellikle ailenin beklentilerinden kaynaklanan bu yalnızlık hissi kişiyi sevdiği insanlardan uzaklaşmaya itiyor. Hikikomori denilen bu durum yalnızlıktan yalnızlık doğuruyor. (Smith, 2021, s. 292,293)

3.5. Öfke

Güncel Türkçe Sözlük'te öfke: *İsim* Engelleme, incinme veya gözdağı karşısında gösterilen saldırganlık tepkisi; kakınc, kızgınlık, celal, hırs, hışım, hiddet, gazap. (Türk Dil Kurumu Sözlükleri, 2025)

Kızgınlık; hak edildiği halde hakkın teslim edilmeyişi ya da değer verilen birisi

beklentileri karşılamadığı zaman ortaya çıkan bir duygu olarak da tanımlanır. Kimi insanlar bu gibi belli bir durum karşısında öfke duyarken kimisi de geçmişten gelen ve bastırdıkları bir öfke birikimini çeşitli sebeplere yansıtarak ortaya koyarlar. Örneğin kalabalık bir caddede yürürken bu kalabalıktan rahatsızlık duyup öfkelenen kişi içinde bastırdığı öfke duygusunu ortaya çıkarmak için bir bahane yaratmış olur. Öfkesi artık gerekçelidir. (Geçtan, 2023, s. 57)

Öfke, yıkıcı etkileri her iki taraf içinde büyük olabilen hemen hemen herkesin yaşadığı bir duygudur. Öfkenin çoğu zaman gizlenemeyen fiziksel belirtileri vardır. Örneğin ciltte renk değişimi, kaşların çatılması, yüz ifadesinin değişim göstermesi öfkenin gizlenmesini engeller. Izard, Huebner, Risser ve Dougherty (1980); öfkenin ortaya çıkışının beş, altı ay civarı olduğunu söylerler. Bebeklerin reflekslerin ötesindeki motor hareketlerin ortaya çıkmasıyla ilişkilendirirler. Öte yandan insanların öfkelenme sebepleri fiziksel ve bilişsel olarak iki kategoriye ayrılır. Fiziksel şekilde kendini savunma mekanizması olarak tehlikeli bir durumla karşılaştığımızda öfkeleniriz. İstenmese de canımızı fiziksel olarak yakan bir duruma karşı öfke duyarız. Kaza yapmamak için ani fren yapılan bir arabada kafamızı çarptığımızda nedenini sorgulamadan öfkeleniriz. Bilişsel olarak öfkelenme ise yaşamımızı sürdürüebilmek adına ulaşmaya çalıştığımız hedeflerden mahrum bırakılmamız ile olur. Örneğin su içme ihtiyacı olan birisinin musluğa ulaşması engellenirse öfke duyar. Sonuç olarak öfke, mahrum bırakılma ve maruz bırakılma durumlarında ortaya çıkan bir duygudur. (Bahtiyar, 2021)

3.6. Pişmanlık

Güncel Türkçe Sözlük'te pişmanlık: Pişman olma durumu; nedamet. (Türk Dil Kurumu Sözlükleri, 2025)

Pişmanlık; kişinin geçmiş yaşantılarında yaptıkları ya da yapmadıklarına yönelik duyduğu ve acı veren yoğun bir duygu olarak ifade edilir. Kişiyi hem sosyal hayatında hem de kişisel hayatında etkileyen ve psikolojik olarak da karmaşık olan pişmanlık duygusu; hayal kırıklığı, üzüntü, nostalji, özlem ve bazen de pişman olmamanın verdiği rahatlama gibi duyguları da beraberinde doğurur. Pişmanlık eğer ders çıkarılırsa geçmişteki hataları tekrarlamamaya ve geleceğe yönelik daha sağlam adımlar atılmasına vesile olur. Akıl ve duygunun yaptıklarımız ve fikirlerimiz üzerindeki etkisi özellikle pişmanlıkta belirgindir. Bu durumda pişmanlık sadece kişinin duygusal yönüyle değil bilişsel yönüyle de ilgili olduğunu ispatlar niteliktedir. (İlgaroğlu, 2022)

Freud, pişmanlık ve suçluluk arasında bir bağ kurarak çocukluk döneminde yaşanan

tecrübelerle ilişkisi olduğunu savunur. Yapılan bir çalışmada kişilerin %62'si çelişki yaratan duygular nedeniyle pişmanlık yaşar. İlkel çağlarda erkek çocukların babalarını kıskanıp onu öldürmelerinin ardında duydukları pişmanlık nedeniyle babalarını yüceltmesi olarak bilinen kompleksi, Freud tüm bebeklerin babalarına yönelik saldırgan ve yüceltici, çatışmalı duygular yaşadığı şeklinde açıklamıştır. (Nida Özdemir, 2020)

3.7. Korku

Güncel Türkçe Sözlük'te Korku: Bir tehlike veya tehlike düşüncesi karşısında duyulan kaygı, üzüntü.

İsim Kötülük gelme ihtimali

İsim Ruh bilimi Gerçek veya beklenen bir tehlike ile yoğun bir acı karşısında uyanan ve coşku, beniz sararması, solunum ve kalp atışı hızlanması vb. belirtileri olan veya daha karmaşık fizyolojik değişmelerle kendini gösteren duygu. (Türk Dil Kurumu Sözlükleri, 2025)

İlk defa 1872'de Charles Darwin, çok eski çağlarda da insanların korkuyu günümüzdekiyle aynı şekilde yaşadığını belirtir. İçgüdüsel bir tepki olan korku yaşamı devam ettirebilmemiz için sahip olmamız gereken temel duygulardan. Korkunun çeşitli durumlarda farklı yaşanma biçimleri olabilir. Batı Avustralya'nın Pintupi halkı korkulu duygulardan oluşan bir yelpazeyi anlatmak için sadece kullandıkları özel durumlara göre belirlenen en az on beş farklı sözcük kullanırlar. Bu da korku duygusu başlığı altında onunla bağlantılı fakat farklı dışa vurumlar olduğunu gösteriyor. (Smith, 2021, s. 156,157)

3.8. Cesaret

İsim Güç veya tehlikeli bir işe girişirken kişinin kendinde bulduğu güven; cüret. (Türk Dil Kurumu Sözlükleri, 2025)

18. yüzyılda yaşayan filozof Adam Smith cesaretin fiziksel bir dayanıklılık olduğunu ve daha ziyade erkeklerle ilgili olduğunu savunur. Fakat günümüzde bu fiziksel algılamadan azade olarak cesaret, toplumsal kabulü reddetme pahasına cesur davranışlar sergileyebilirler. Cesur kimseler yapılan bütün baskılara rağmen adil olmayan durumlara karşı seslerini çıkarabiliyorlar. (Smith, 2021, s. 64)

Günümüzde cesarete dair farklı alanlarda çalışmalar yürütülmektedir. Psikoloji alanında da cesarete dair geçmişten günümüze değişen çeşitli anlayışlar mevcuttur. Geçmişte daha çok bir kişilik özelliği olarak görülen cesaret günümüzde bir davranış ve eylem biçimi olarak değerlendirilir. Cesaret duygusu; kişiyi tehlikeli ve güç durumlar karşısında koruyan bir kalkan olarak ele alınırken bireyin stres yüklü durumlarla başa çıkması, haklarını savunup gözetebilmesi ve kendisini ifade etmesi noktasında da destekler. (Mert, 2021)

Aşk ve cesaret sıklıkla birlikte kullanılan kavramlar olmuşlardır. Âşık olanların ilk adımı atma konusundaki cesaretleri ilişkinin yönünü belirler. Eskiden daha fiziksel bir ölçüyle tanımlanan cesaret kavramı günümüzde fikir ve duygularını ifade ederken gösterilen performansa bağlı olarak tanımlanıyor. Özel olarak aşk ve cesareti irdelediğimiz romanlarda da aşkını cesurca yaşayanların mutluluğundan, yanlış kişiler için atılan cesurca adımlardan sonra yaşanan pişmanlık duygusuna kadar geniş bir yelpazede konumlandığını görürüz.

3.9. Tutku

İsim İrade ve yargıları aşan güçlü bir coşku; ihtiras.

İsim Güçlü istek ve eğilimin yöneldiği amaç

İsim Aşırı düşkünlük (Türk Dil Kurumu Sözlükleri, 2025)

Aşkı yaşarken kuvvetli duygulardan birinin tutku olduğu görülür. Sosyolog John Alan Lee'nin kuramına göre tutkulu aşk; sevilen kişiye karşı hissedilen yoğun fiziksel özlem ve güçlü bir çekim gücü içerir. (Ercan, 2021, s. 128) Dolayısıyla aşk duygusunun daha canlı yaşanabilmesi için tutkuya ihtiyaç olduğunu görürüz. Zira Lee'nin belirttiği gibi tutkunun olmadığı aşk, arkadaşça aşka dönüşür.

Tutku oldukça güçlü bir duygudur. Kin, aşk gibi kişinin bütün varlığını ortaya koyarak davranışlarını belirleyen güçlü duygular aynı zamanda derin tutkulardır. “Takınak” (*Fransızca obsession*) olarak da adlandırılan tutku yoğunluğu oldukça yüksek bir enerjiye sahip kalıcı duygusal yaşam olarak da tanımlanır. Bu denli yoğun bir duygunun yansımaları da oldukça kuvvetli olur. İçinde yüksek oranda tutku barındıran aşk ilişkilerinde mutluluk da mutsuzluk da belirgin seviyelerde yaşanır. Hem olumlu hem de olumsuz sonuçlar doğurabilen tutkunun etkisi de aynı ölçüde yoğun yaşanır. (Sayın, 2019)

3.10. Arzu

Güncel Türkçe Sözlük'te arzu: *İsim* İstek. (Türk Dil Kurumu Sözlükleri, 2025)

Orta Çağ'da kilisenin de etkisiyle bu duygunun hem arzulayanın hem de arzu duyulanın tahrip edileceğine dair bir inanç taşır. Günümüzde geçerliliği olmayan bu fikre karşılık arzu sadece biyolojik bir içgüdü değildir. (Smith, Duygular Sözlüğü, 2021, s. 42)

Uyumsuz bir ikili olan arzu ve aşkta; arzu tüketmek isterken aşk sahip olmak ister. Arzu kendi kendini yok ederken aşk kendiliğinden devam eder. Arzu ve aşk arasındaki benzerlik kimi zaman aynı görünse de aslında hiçbir zaman aynı değildir. Bu tezat durumun sonucu olarak arzu yıkımla kol kolayken aşk daha çok yapıcılık üzerine kuruludur. Arzu, tüketme isteğidir. Yiyip, içip, yutarken yok eder. Bu denli tahrip edici bir duyguya karşın aşk özen göstermek ve korumakla daha ilişkilidir. Dolayısıyla arzunun ağır bastığı bir aşk yıkım ve tahrip gücü yüksek sonuçlar doğurur. (Bauman, 2023, s. 24-26)

3.11. Suçluluk

İsim Suçlu olma durumu, mücrimlik. İngilizce guilt sözcüğü eski İngilizce'de gylt, Almanca geld'ten (ödemek) geldiği düşünülüyor. Geçmişte suçluluk duygular kategorisinde yer almazken bir duygu değil bir sorumluluğu ifade eder. Günümüzde ise suçluluk çoğu durumda sıklıkla karşılaştığımız bir duygu olarak kabul ediliyor.

Freud, suçluluğun süper egoda yer aldığını, anne babanın çoğu zaman abartılmış otoriter emirlerini içselleştirmiş, onları tekrar tekrar seslendiren bilinçli zihnin bir parçası kabul eder. Freud'a göre başarısızlıklarımıza dikkat çekenlere kendi vicdan azabımızı hafifletmek için suç atarız. Freud'un öncülük ettiği bu düşünce biçimiyle beraber "suçluluk kompleksi" terimi 20. yüzyılın moda terimi oldu. Psikoterapinin ilk kurucularından olan Alfred Adler 1927'de suçluluk kompleksi için şunları söyler: "Kendini suçlama ve pişmanlığın karışımı bir şey ve hayatın gereksiz yanları üzerinde üstünlük kurmaya çalışıyor." (Smith, 2021, s. 250, 251)

3.12. Güvensizlik

Güncel Türkçe Sözlük'te güvensizlik: *İsim* Güvensiz olma durumu; emniyetsizlik, itimatsızlık. (Türk Dil Kurumu Sözlükleri, 2025)

Kişinin özellikle çocuğun temel gereksinimlerinden birinin güven duygusu olduğunu belirten Doğan Cüceloğlu; bu duygunun eksik olduğu çocukların kendisini eksik hissettiğini belirtir. Aynı zamanda suçluluk duygusunun da ortaya çıkacağını belirten Cüceloğlu, yetişkinlik yıllarında da bu duygunun kişiye eşlik edeceğini belirtir. (Cüceloğlu, 2019, s. 86)

Güvensiz bir iklimin hâkim olduğu bütün ilişkiler kırılmalıdır. Özellikle aşk gibi hassas

bir duyguda güven önemli duygu olarak karşımıza çıkar. Güven duygusunun zedelendiği ilişkilerde kuşku ortaya çıkar ve her iki taraf için de mutsuz durumlar oluşur. Cüceloğlu'nun da belirttiği gibi çocuklukta oluşmayan güven duygusu ilerleyen yıllarda olumsuz sonuçlara yol açar. Güven duygusu yetişkinlik çağlarında kişiyi en çok ikili ilişkilerde zorlar ya da rahatlatır. Güvenin olduğu bir atmosferde huzur varken güvensizliğin olduğu yerde şüphe, huzursuzluk gibi duygular olacaktır. Güvensiz bir ortamda oluşan ya da var olmaya çalışan aşkın çok geçmeden olumsuz duygulara yol açtığını incelediğimiz metinlerde de görmekteyiz.

3.13. Özlem

Güncel Türkçe Sözlük'te özlem: *İsim* Bir kimseyi veya bir şeyi görme, kavuşma isteği; özleni, hasret, tahassür. (Türk Dil Kurumu Sözlükleri, 2025)

Yapılan bir çalışmaya göre kişiler; sosyal medyanın etkisiyle duyguların değişeceğini söylerken özlem duygusunun kaybolup kaybolmayacağına dair kararsızlık yaşarlar. Fakat iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle özlem duygusunun ilerleyen süreçte ortadan kalkacağına dair bir öngöründe bulunurlar. (Caner Erdoğan, 2020)

Eski dönemlerden beri aşkın en zorlayıcı duygularından biri özlem olmuştur. Yukarıdaki incelemenin belirttiği gibi iletişim özlem duygusunu gidermede en önemli araçtır. İletişim unsurlarının kısıtlı olduğu dönemlerde aşkı yaşama şartları daha zorlayıcıyken günümüzde birçok iletişim kanalından sağladığımız görüşmeler özlem duygusunu en aza indirir. Özellikle uzak mesafeli aşk ilişkilerinde özlem duygusu yoğun biçimde yaşanır. Özlem duygusu, incelediğimiz kitaplarda aşk duygusuna eşlik eden önemli bir duygu olarak yer alır.

3.14. Yas/Ölüm

Güncel Türkçe Sözlük'te yas: Ölüm veya bir felaketten doğan acı; matem. (Türk Dil Kurumu Sözlükleri, 2025)

Canlı organizmanın kendisini yenileyememesi ve hayati organlardan birinin ya da birkaçının tamamen işlevini yitirip hayatının sonlanması olarak ifade edilen ölüm; 20. yüzyıl öncesine kadar doğrudan bir araştırma konusu olmamıştır. 1950'li yıllardan sonra ölüm konusu araştırmalara dâhil edilmiş ve yapılan çalışmalar çeşitli felsefi düşünceleri kaynak edinmiştir. Varoluşçu psikoloji, ölümü insanın içinde bulunduğu en büyük ikilem olarak ele

almaktadır. Buna göre insan ölümü tercih edebilir ama istemese de ölümü yaşayacaktır. (Gonca Karakuş, 2012) Bütün bunlardan hareketle ölüm, hayatın içinde kaçınılmaz bir son olarak dursa da insan ölüme rağmen yaşamak için türlü sebepler bulur. Bir taraftan hiç ölmeyecekmiş gibi yaşar bir taraftan da her an karşısına çıkacakmış gibi tedirginlik duyar.

Kişi bu dünyadaki vaktinin sınırlı olduğunu bildiği ve bir gün hayatının sona ereceğinin farkında olduğu için anlamlı bir yaşam sürüp sürmediği noktasında kaygılanır. Anlamlı bir hayat sürmeyen kişi içten içe suçluluk hisseder ve bu duyguyla yüzleşmemek adına geliştirdiği savunma mekanizmalarıyla kendisine yabancı biri konumuna gelir. Vaktin kısıtlı olmasının bu baskısı özellikle yetişkinlik döneminde yoğun hissedilir. Genç insan önünde çok uzun bir gelecek olduğuna inanarak ölüm hiç gelmeyecekmiş gibi yaşar. Hem kaygı hem de özgürlük duygusu yaşatan bu inançla henüz yaşamın çizgilerini belirleyecek seçimler yapmaz. (Geçtan, 2023, s. 154)

Yas, ölen kişilerin ardından duyulan matem olsa da kişi bir ilişkinin sonlanması, sevdiği bir işin son bulmasının ardından da yas tutabilir. Daha çok ölümden sonra hissedilen duygu olarak ele aldığımız yas, kişide farklı duyguların oluşmasına da sebep olur. Kişinin güven ve bağlanma kaynaklarını yok eden yas; güvensizlik, boşluk hissi, yalnızlık, öfke gibi duyguları da beraberinde getirebilir. (Bildik, 2013) Örneğin çok sevilen bir arkadaşın ya da aile üyesinin ölümünden sonraki yas sürecinde yoğun bir acı yaşarken aynı zamanda onunla geçirmeyi hayal ettiğimiz zamanların hiç olamayacağını düşünmek yoğun bir öfke duymamıza sebep olabilir.

4. AYFER TUNÇ'UN HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ, ESERLERİ

Ayfer Tunç 1964'te Adapazarı'nda doğar. Mardin'de öğretmenlik yapan babasını üç buçuk yaşındayken bir trafik kazasında kaybeden Tunç ardından ablası, annesi ve kız kardeşiyle Adapazarı'na döner. Annesinin yakın akrabalarıyla aynı apartmanda yaşayan Tunç; çoğunluğu erkeklerden oluşan, kız nüfusunun az olduğu bu ortamın yazarlık serüvenine önemli katkılar sunduğunu sık sık dile getirir. (İnci,2014, s. 34,35)

Lise öğrenimini Erenköy Kız Lisesi'nde yatılı olarak sürdüren Tunç ardından İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirir. İlk öykü kitabı 1989'da yayımlanan Saklı'dır. İlerleyen zamanlarda bu kitabı Evvelotel öykü kitabıyla birleştirerek Evvelotel-Saklı olarak yayımlar. Fakat Saklı adlı öyküsüyle ilgili ilginç bir durum vardır. Öyküyü önce Varlık dergisine gönderen Tunç, geri dönüşü oldukça alaycı ve ciddiyetsiz bir üslupla alınca büyük hayal kırıklığı yaşar. Bu durumdan büyük üzüntü duyan fakat kendisini ifadesiyle onaylanma ihtiyacı da taşıdığı için bu sefer öyküsünü Yunus Nadi öykü yarışmasına gönderir. Yaşadığı kalp kırıklığından dolayı çok beklentisi olmayan Tunç, 1989 Yunus Nadi Öykü Ödülü'nün birincisi olur. Bu durumdan duyduğu büyük mutluluğu anlatırken daha sonra hiçbir yarışmaya katılmamasını da şöyle açıklar: “Ödüllere asıl genç yazarların ihtiyacı var bence. Belli bir yaşa gelmiş yazarlara ödül verilmelidir elbette ama bütün yapıtları üzerinden.” (İnci, 2014, s. 152) 2004 senesinde Bir Maniniz Yoksa Annemler Size Gelecek eseriyle Uluslararası Balkanika Ödülü'nü alan Tunç, kendi bilgisi olmadan bu yarışmaya dâhil edildiğini söyler.

Tunç, yazarlık serüvenine okumayla başladığını her fırsatta dile getirir. İyi bir okuyucu olduğunu dile getiren Tunç, çocukluğuna dair hatırladığı en eski anının tahta bir bavula doldurulan kitaplar olduğunu söyler. Üç buçuk yaşına dair bu anının aslında anlatılanlardan yola çıkılarak zihninde kurguladığı bir senaryo da olabileceğini söyleyen yazar, öğretmen babasının küçük bir kütüphanesinin olmasının bu kurguya iyi bir malzeme teşkil ettiğini belirtir. (Tunç, Pandora'nın Merakı, 2023)

Handan İnci ile gerçekleştirdiği ve hayatını geniş bir açıdan değerlendirdiği Ayfer Tunç ile Karanlıkta Kelimeler adlı söyleşide Tunç, okuma hevesinin annesi tarafından desteklendiğini sıklıkla dile getirir. Evde okunacak kitap kalmadığında şehrin kütüphanesine kaydolan ve sonra biriktirdiği harçlıklarla kitaplar satın alan Tunç, annesinden bu anlamda olumlu destekler gördüğünü söyler. Tunç; imkânların kısıtlı olduğu o dönemlerde kitap bulup okuma yöntemi olarak bir de tanıdık dost, akraba evlerinin kütüphanelerinden de faydalandığını dile getirir.

Ayfer Tunç, yazın hayatını besleyen en önemli kollardan birinin şiir olduğunu belirtir.

Yazın hayatını etkileyen önemli iki isimden birinin Edip Cansever, diğersinin Leyla Erbil olduğunu söyleyen Tunç, ilk gençlik yıllarından itibaren şiire ilgi duymuş, yazın hayatına şiirle başlamasa da onun atmosferinden oldukça etkilenerek yazılarını kaleme almıştır. Şiiri üniversite yıllarına kadar sevmediğini ve okumadığını söyleyen Tunç, bunda müfredatın çok önemli bir yeri olduğunu belirtir. Şiirle tanışması ve sevmesi üniversitede Naz adındaki bir arkadaşının elinde gördüğü şiir kitabıyla başlar. Bu şiir kitabı Edip Cansever’e ait Bezik Oynayan Kadınlar’dır. O günden sonra şiirle arasında kopmaz bir ilişki gelişir ve ne zaman sıkışsa bir dize şiir okumanın ona çok iyi geldiğini ifade eder. (Tunç, Elim Kalem de Tutar Kadeh de, 2024) İkinci Yeniciler tutkunu olduğunu söyleyen Tunç; Gülten Akın, Behçet Necatigil, Nazım Hikmet, Metin Altıok gibi isimleri de bu vesileyle tanıyıp hayatına bir daha çıkarmamak üzere dâhil ettiğini söyler. (İnci, 2014, s. 127,128)

Şiir tutkusu, öğrencilik yıllarında maddi zorluklara rağmen arkadaşlarıyla beraber dergi çıkarmaya kadar götürür. Siyasal Bilgilerde öğrenciyken Mesut Önen adlı hocasının destekleriyle Edip Cansever ile tanışıp sohbet etme imkânı bulan Tunç ne kadar şanslı olduğunu ifade eder. Tanım adıyla çıkardıkları dergilerini iki sayı çıkarabilmiş olsalar da Edip Cansever’den iki şiir yayımlamış olmaları büyük başarıdır. Ardından Tomris ve Turgut Uyar çiftinin evlerine kadar gidip sohbet etme imkânı bulan Tunç; Turgut Uyar’ın şiir vermese de derinlikli sohbetinin yeterince doyum verdiğini anlatır. Özellikle öykü evreninin genişlemesinde Tomris Uyar’ın onurlu ve tavizsiz duruşunun kendisini çok etkilediğini belirten Tunç, buna karşılık Turgut Uyar’a hayranlığının daha fazla olduğunu ifade eder. (İnci, 2014, s. 140, 141, 142, 143,144)

Özellikle romanlarında erkekler dünyasına ait çok derinlikli, geniş analizli ve net bir resim çizen Ayfer Tunç; bu durum üzerinde erkek ağırlıklı bir ortamda büyümesinin önemli bir tarafı olduğunu belirtir. Büyüdüğü aile apartmanında çeşitlilik gösteren erkek kimliklerini derin gözlem yeteneğiyle harmanlayan Tunç için bu durum eserlerindeki erkek karakterleri sağlam bir zemine oturtmasında çok fayda sağlamıştır. Özellikle Osman romanında bunun derin tezahürlerini görürüz. Osman’ın günlüğü ve çevresindeki insanların onunla ilgili görüşlerinin bir “Osman” çizdiği romanda Ayfer Tunç; bir kadın olarak erkek dünyasının en derin, bilinmeyen noktalarını ortaya çıkartır. Öte yandan kadın sorununu, erkek sorununun bir sonucu olarak yorumlayan Tunç iki cinsin ortak bir mekânda var olamadığını belirtir. Bu buluşamama toplumun biçtiği rolleri yerine getirirken pek mümkün olmaz ve erkek beğenilen olmayınca şiddet üretir. Toplumun bir ürünü olan bu iletişimsiz döngü törpülenen değerlerin içinde kısır bir şekilde döner. Tunç, bütün bunları yazma yeteneğiyle birleştirerek eserlerini oluşturur. (Tunç, Elim Kalem de Tutar Kadeh de, 2024)

Gözlem yapmayı çok sevdiğini dile getiren Tunç, eserlerinin gerçek hayat ve kişilerden beslendiğini her fırsatta dile getirir. Nitekim aşk acısı yaşayan tamburi Aziz Bey'in sıradan hayatı da Osman'ın zengin babasından kalanları tüketerek yaşadığı lüks hayatının detaylarını ve teknolojinin nimetlerinden faydalanarak kendisini 40 yaşından sonra dünyanın sonundaki yerde bulan kuru kızın yaşamdaki kırılma anlarını da bizzat yaşıyormuşuz gibi okuruz. Bu da yazarın gözlem yeteneğinin gücüyle ilgili bir durumdur.

İstanbul'u ve yürümeyi çok sevdiğini söyleyen Tunç, geçmişte her yere daha çok yürüdüğünü ve bu sayede insan, mekân gibi atmosferleri daha derin soluduğunu belirtir. Yürümek onun için rahatlatıcı bir eylemken bu vesileyle yaptığı gözlemlerde yazdıklarını beslemesi yönüyle oldukça önemlidir. İstanbul aşkı liseden sonra üniversite tercih döneminde Tunç'u kesinlikle İstanbul'a iter. (Tunç, Nasıl Olunur?, 2022) İstanbul, Tunç için vazgeçemediği bir tutkudur. Her ne kadar silüeti her geçen gün değişse de İstanbul'da yaşamak onun aidiyet duygusunu ve dolayısıyla yapıtlarını da besleyen bir kaynak olur. (İnci, 2014, s. 113, 114, 115, 116)

İyi bir müzik dinleyicisi olmadığını ifade eden Tunç buna karşın eserlerinde zaman zaman müziğin tınısını hissedeceğimiz alanlar yaratır. Burada müziğin ritimden ziyade sözlerinden beslendiğini dile getiren Tunç, kimi şarkı sözlerinin hakkını vermek için roman yazmak gerektiğini ifade eder. Özellikle Türk Sanat müziğinin izlerini derinden gördüğümüz Aziz Bey Hadisesi'nde tambur çalan Aziz Bey'in dokunaklı sesinin dinleyiciyi ne kadar etkisi altına aldığını görürüz. Müzik ve şiirin kelime evreni ortaklığının oluşturduğu ritimden etkilendiğini dile getiren Tunç, yazmaya başlamadan önce şiir okuduğunu belirtir. Yazın evrenine şiirin ahengiyle yaptığı geçişin kendisine ilham verdiğini söyler. (İnci, 2014, s. 211, 222) Yeşil Peri Gecesi, Osman romanlarında bu şiir, müzik birikiminin etkisini ve ahengini net bir biçimde görürüz. Şebnem karakterinin Osman'a ait olan fakat en çok kendisinin vakit geçirdiği kütüphanesinde sık sık şiir okur, müzik dinler. İçinden söküp atamadığı aşkı Ali'yle şiir evreninde buluşmaları ona geçici de olsa mutluluk verir.

Ayfer Tunç, sinema ile ilişkisini çok derinlikli bulmasa da izlemekten keyif aldığı ve yazın evrenini etkileyen filmler, yönetmenler olduğunu söyler. (Tunç, Nasıl Olunur?, 2022) Özellikle "benim yönetmenim" dediği Ingmar Bergman'ın film gözünü çok beğendiğini belirten Tunç; Yeşil Peri Gecesi'nde ondan etkilenecek bir tabir kullanır: Kurdun saati. Bergman'ın bir filminin adı olan kurdun saati; bebeklerin doğduğu, insanların öldüğü tılsımlı bir zaman dilimi olarak tanımlanır. Şebnem, babasını kaybettikten sonra kurdun saati olarak nitelediği bu saatte uyanır hep. Filmde de başkarakter bu zaman dilimi geçene kadar uyuyamaz ve karısını da uyutmaz. Tekinsiz olan bu zaman dilimini Tunç, Bergman'dan

etkilenerek Şebnem karakteri üzerinden bize anlatır.

Yazdıklarının okurun zihninde bir fotoğraf oluşturma da Tunç'un sinema perspektifini kalemine yansıttığının göstergesidir. Türk sinemasından Zeki Demirkubuz'u kendisine yakın bulan Tunç; dünya sinemasından Bergman dışında Kieslowski, Angelopoulos, Wong Kar-wai gibi yönetmenlerin filmlerini etkileyici bulduğunu dile getirir. (İnci, 2014, s. 214, 215)

Netice olarak Tunç'un yazın evreninin oluşumunda şiir, müzik, sinema, İstanbul ve günlük hayat oldukça etkilidir. Karakterlerini günlük hayat içerisinde seçen Tunç'un eserleri; genel olarak toplumsal konuları da içerisinde barındıran fakat merkezine alacak kadar irdelermeyen yapıtlardır. Mesela Dünya Ağrısı'nda küçük bir kasabadaki insanların azınlık olan Alevilere karşı tutumu sosyal bir meseledir. Görünüşte herhangi bir anlaşmazlıkları olmayan fakat iş evliliği gibi meselelere geldiğinde mezhep birliği aranan durumlar toplumsal bakış açısını net bir şekilde gösterir. Bütün bunlara karşın Mürşit'in sıkışmışlığı, ait olmadığını düşündüğü topluluktaki huzursuzluğu, Uzay isimli madencinin yaşama dair sancıları ön planda işlenir. Kişiyi toplumdan ayrı değerlendirmeyen Tunç, mensubu olduğu toplumun özelliklerini ayrıntılı bir biçimde işlese de asıl meselesi "kişiyi" anlatmaktır.

Senaryo yazarlığı, editörlük, gazetecilik gibi alanlarda çalışmış olan Tunç'un yazarlık serüvenine bu sıfatların etkisi de yadsınamaz. Gazeteciliğin gözlem gücü, senaryo yazmanın diyalog geliştirme pratiği, editörlüğün düzeltme işlevleri yazar olma yolculuğunu beslemiştir. Günümüzde yazarlık yolculuğuna devam eden Tunç; "yazmak atölyesi" adıyla kurduğu ve içerisinde çeşitli yazar ve eğitimciyi barındıran bir oluşumun kurucusudur. Çeşitli okuma ve yazma eğitimlerinin verildiği bu atölyede kendisi de dersler vermektedir.

Saklı dışındaki öykü kitapları Mağara Arkadaşları, Aziz Bey Hadisesi ve Taş- Kâğıt, Makas'tır. Taş-Kâğıt-Makas'ın içinde yer alan diğer kısa öyküleri Kırmızı Azap adıyla kitaplaştırılmıştır.

TRT için yazdığı Havada Bulut adlı senaryo 2002 senesinde, Orhan Kemal'in aynı adlı romanından uyarlanan 72. Koşuş senaryosu da 2010'da çekilir.

Romanları kronolojik olarak Kapak Kızı (1992), Bir Deliler Evinin Yalan Yanlış Anlatılan Kısa Tarihi (2009), Yeşil Peri Gecesi (2010), Dünya Ağrısı (2014), Âşıklar Delidir ya da Yazı Tura (2018), Osman (2020), ve Kuru Kız'dır (2023).

Roman ve öykü dışında Memleket Hikâyeleri (2012) isimli bir anı-öykü kitabı, Bir Maniniz Yoksa Annemler Size Gelecek (2001) ve Ömür Diyorlar Buna (2007) adlı yaşantı kitapları vardır.

İnceleme türünde Oya Ayman ile birlikte yazdığı İkiyüzlü Cinsellik (1994) adıyla yayımlanan bir kitabı bulunur. Tunç, son yıllarda önce Murat Gülsoy ve Yekta Kopan ile birlikte başladıkları fakat Yekta Kopan'ın ayrılmasıyla Murat Gülsoy ile devam ettirdikleri edebiyat sohbetleri gerçekleştirirler. Bu sohbetlerin Murat Gülsoy ile olanlarının bir bölümünü 2022'de Diyaloglar adıyla yayımlarlar.

Son olarak Tunç'un Harflere Bölünmüş Zaman adlı bir e-kitabı da mevcuttur.

5-ROMAN ÖZETLERİ

5-1- Aziz Bey Hadisesi

İlk baskısı 2000 yılında bir öykü kitabı olarak çıkan Aziz Bey Hadisesi, 2006 senesinde içerisindeki diğer öyküler çıkartılarak aynı başlıkla bir roman olarak yayınlanır. 88 sayfalık bu kısa romanda Aziz Bey'in hayatı anlatılır.

Romanın başında öldüğünü öğrendiğimiz Aziz Bey'in hayatı geriye dönüş tekniğiyle bize aktarılır. Anne ve babasıyla yaşayan Aziz Bey, klasik baba otoritesi ve korumacı anne figürünün eşlik ettiği bir ortamda büyür. Dedesinin tamburuna duyduğu ilgi babasının baskılarıyla gizli gizli devam eder. Daha çocukken oynamaya başladığı tamburunu babası eve gelmesine yakın ortadan kaldırır, huzursuzluk çıkmasını engeller. Aziz Bey, böyle bir ortamda büyürken hayata karşı herhangi bir sorumluluk taşımaz. Babasının düzenli bir işte çalışma nasihatlerini uygulamaya çalışsa da çabuk sıkıldığı için başarılı olamaz.

İlk gençliğin verdiği heyecanla hareketli geçen aşk hayatında Aziz Bey, ciddi bir ilişki yaşamaz. Günlük çapkınlıkların eşlik ettiği hayatında Aziz Bey daha çok kalp kıran konumundadır. İlk görüşte vurulduğu Maryam, bu durumu tersine çevirecek ve hayat boyu çekeceği aşk acısının kapıları aralanacaktır. Daha önce hiçbir kadına hissetmediği bir aşkla bağlandığı Maryam, ailesiyle Beyrut'a taşınınca Aziz Bey büyük bir acı çeker. Buna daha fazla dayanamayarak Beyrut'a gider ve hayatındaki önemli dönüm noktalarından birisi yaşanmış olur. Annesi arkasından büyük bir buhrana sürüklenerek ölür, babası evlatlıktan reddeder. Bütün bunlardan sonra İstanbul'a döndüğünde haberi olacak olan Aziz Bey, bir süre Maryam'ın izini arar ve nihayetinde bulur. Hayatında en çok mutlu olduğu son üç gün geçirdiğinden habersiz Maryam ile aşkın zirvelerine çıkar. Fakat Maryam, bu üç günün sonunda Aziz Bey'i terk edip izini kaybettirir. Hiçbir şekilde aşına olmadığı bir şehirde aşk acısıyla yanan Aziz Bey, rastlantılar sonucu bir meyhanede çalışıp tambur çalar. Maryam'a ulaşamayacağına ikna olan Aziz Bey gerekli parayı biriktirdikten sonra Beyrut'tan İstanbul'a döner.

Bıraktığı gibi bulmadığı evinden annesinin öldüğünü öğrenerek babası tarafından kovulur. Yaşadığı bu ikinci yıkım Aziz Bey'i hasta eder, tek akrabası olan halasında bilinçsiz bir şekilde bir süre yatar. Babasının onu kabul etmemesi ve çok geçmeden ölmesi Aziz Bey'i daha da yalnızlaştırır. Yaşadığı suçluluk, hayal kırıklığı ve acıyla tamburuna sığınan Aziz Bey; bütün dertlerini tamburuyla paylaşır. Meyhanede çalışırken terzisi vesilesiyle gördüğü Vuslat'ın sessiz ve masum halinin kendisine iyi geleceğini düşünerek onunla evlenir. Fakat beklediğinin tersine Vuslat'ı kendi keder çukuruna düşürür. Vuslat, sabırla Aziz Bey'in

kendisini görmesini beklerken umutlarının daha da kararmasına yol açan bir düşük yaşar. Aziz Bey, Vuslat'ın varlığını ancak onu kaybederken fark eder. Vuslat, bir gün ateşler içerisinde hastalandığında Aziz Bey ona bir ömrün asıl haksızlık yaparak tükettiğini anlar. Fakat bu pişmanlık içindeki yoğun çaba Vuslat'ı hayatta tutmaya yetmez ve Vuslat ölür.

Mutluluğu bir türlü yakalayamamış, yakalasa da üç gün kadar kısa sürmüş bir hayatta Vuslat'ın ölümü Aziz Bey için büyük yıkım olur. Onu kaybettiği gün Zeki'nin meyhanesine giderek bütün gamını üstünden atarcasına söylediği dertli şarkılar dinleyicileri çok etkiler. Bu etki kısa sürse de Aziz Bey, meyhaneye sanki herkes onun derdine ortak olmaya geliyormuş gibi davranarak acıklı parçalarını okumaya devam eder. Bu durumdan rahatsız olan meyhane sahibi Zeki, birçok kez uyarıda bulunmaya çalışsa da Aziz Bey'e duyduğu saygıdan bunu yapamaz. Fakat işler iyice istenmeyen bir yere doğru gidince Zeki dayanamaz ve öfkeyle Aziz Bey'i meyhaneden kovar. O gün eve geldiğinde üzerinde yıllarca taşıdığı acı, vicdan azabı, pişmanlık yüklerini de alarak hayata gözlerini yumar.

5-2.Kapak Kızı

Ayfer Tunç, ilk baskısı 1992 yılında yapılan Kapak Kızı'nı "sözün har vurup harman savrulduğu" gerekçesiyle elden geçirerek 2004 senesinde yeniden yayımlar. (Tunç, Kapak Kızı, 2021, s. 260)

Şebnem üzerinden geriye dönüş tekniğiyle anlatılan roman; Şebnem'in baba tarafından kuzeni Ersin ve anne tarafından kuzeni Selda'nın aynı trende yolculuk yapmalarıyla başlar. Ersin ve Selda yolculuğun başında Şebnem'in ortak noktaları olduğundan habersiz sohbet etmeye başlarlar. Elleriindeki bir derginin kapak fotoğrafından yola çıkarak kendi hayatlarına dair bir yolculuk yapan ikili Şebnem'in kapaktaki çıplak pozunu veren akrabaları olduğunu daha sonra anlar. Şebnem'in sesini duymadığımız kitapta onun hakkındaki bilgileri Selda ve Ersin aracılığıyla öğreniriz. Şebnem, hikâyesini kitabın devamı niteliğinde olan Yeşil Peri Gecesi'nde kendi penceresinden anlatır.

Ersin, Şebnem'e karşı derin hisler beslese de bir türlü onunla bir hayat yaşama cesareti gösteremez. Selda da içten içe kıskandığı Şebnem'in kimseye aldırmandan sergilediği davranışlarını ve yaşama biçimini kendi hayatında uygulama cesareti bulamaz. Buna engel olarak da ailesini ve yetişme koşullarını görür. Bütün bunları bir günah çıkarma biçiminde yolculuk boyunca konuşan Ersin ve Selda'nın yanı sıra bu kapaktan etkilenen bir kişi daha vardır: Bünyamin. Cennet ile evli olan Bünyamin, karısını çok sevse de en yakın arkadaşları Anahit'in kardeşi Garo'yu ondan kıskanır. Trende çalıştığı zamanlarda karısı ve Garo'nun kendisini aldattıklarını düşünür. Uzun zamandır çocuk sahibi olamayınca karısından

habersiz doktora giden Bünyamin, baba olmasının çok zor olduğunu öğrenir. Bunun üzerine karısının hamile kaldığını haber vermesi içindeki şüphe tohumlarını daha da filizlendirir. Fakat bütün bunlara rağmen karısıyla konuşup aklındaki soru işaretlerini gidermez. Çeşitli senaryolar kurarak kendi içini kemirir. Kapak fotoğrafındaki kız, ona kendi hayatını her yönüyle sorguladır.

Bu üç karakterin Şebnem'in kapak pozu üzerinden hayata karşı aldıkları konumu, kişisel eleştirilerini ve kendilerine dair yargılamalarını okuruz.

5-3- Yeşil Peri Gecesi

İlk baskısı 2010'da yapılan kitap Kapak Kızı'nın devamı niteliğindedir. Kapak Kız romanında hakkında konuşulan Şebnem, burada kendi ağzından hayatını anlatır. Osman ile evli olan Şebnem'in daha ilk sayfalarda mutsuzluğu hissedilir. Şebnem'in hemşire olan annesi ve mühendis olan babasının mutlu giden evlilikleri, babasının bir iş kazası geçirmesi sonucu alt üst olur. Bu kazada kolunu kaybeden babası Cavit, kendisini yetersiz bulup çevresindeki herkesi kendisinden uzaklaştırır. Anne Hülya bütün çabalarına rağmen ilk uzaklaştığı kişi olur. Bulunduğu durumu kendisine yediremeyen Cavit, bu şekilde bir yalnızlığa kendisini mahkûm eder. Hülya ise en başından beri Cavit'in ailesi tarafından kabul görmemiş bir gelindir. Şebnem, babası hastanedeyken babaannesinde kaldığı süre boyunca bunu anlamış olur. Hülya, bu uzaklaştırma ile kızı ve kocasından kopmakla kalmaz Şebnem'in tanıklığıyla öğreneceğimiz üzere Şebnem'in amcasıyla bir birliktelik yaşar. Bütün bunlar Şebnem'i intikam alma dürtüsüyle çıplak bir kapak fotoğrafı vermeye iter. Herkesten özellikle de annesinden alacağı intikamı düşünerek verdiği poz bütün hayatını etkileyen ve sürekli hazırda bekleyen bir bomba gibi durur.

Daha küçükken annesinin terk etmesiyle babasıyla yalnız kalan Şebnem, ailesinde bulamadığı şefkati başkalarında arama peşine düşer. Daha çocuk sayılabilecek yaşlarda erkeklerle ilişki kurmaya başlayan Şebnem, baba yoksunluğunu bu kollarda gidermeye çalışır. Ali'nin hayatına dâhil olması onda sevgi ve aşka dair umut ışığı yaratır. Kısa süren mutluluğu Ali'nin beklenmedik gidişiyle son bulur.

Çıplak pozu verdiği kapak fotoğrafını çekmeleriyle hayatına dâhil olan Gün ve Kubilay, onun için oldukça önem taşır. Özellikle Gün, Şebnem için çok özel bir yerde durur. Osman ile de onların ortamında tanışan Şebnem, Gün'ün erken ölümüyle adeta yıkılır. Onun öldüğü gün Osman ile bir daha ayrılmamak üzere aşk olmayan fakat ona benzeyen bir hisle yaşamlarını birleştirirler.

Osman ile evliliği ilk zamanlar yolunda giden Şebnem, Osman'ın elindekileri

tüketmesi ve çalışmamalarından kaynaklı maddi sıkıntılar yaşamaya başlarlar. Müzikle ilgilenen Osman, bu alana dair hayallerini hevesle anlatsa da gerçekleştirmek için fazla çaba sarf etmez. Zaman içinde birbirlerini ve ilişkilerini tüketen Osman ve Şebnem için en büyük değişim Osman'ın kardeşi Teoman'ın eliyle olur.

Bütün maddi kaynakları tüketip maddi zorluklar yaşamaya başladıklarında Teoman onlara destek çıkar. Fakat bu desteği her defasında başlarına kakarak onlara rahatsızlık vererek yapar. Evlenme kararı alan Teoman'ın kayınpederi Uluç müdür olarak anılan bir emniyet müdürüdür. Şebnem'i gördüğü an ondan etkilenen Uluç müdür, çok geçmeden Şebnem'in çıplak poz verdiği dergiyi bulur ve onu tehdit ederek beraber olmak ister. Osman'ın bunu bilip bilmiyormuş gibi yapması Şebnem'i en çok kıran taraf olsa da Osman'a acı çektirmek için bu teklifi kabul eder. Yaşadıkları maddi sıkıntıların çözümü için karısını peşkeş çeken Osman, yaşananları bilmiyormuş gibi yaşamaya devam eder.

Şebnem, intikam almak için yine kendisini feda edecek bir yol izler. Uluç müdürle birlikte olduğu, içerisinde ayrıca bir erkeğin de bulunduğu videoyu basın kuruluşlarına ve önemli başka isimlere gönderir. Bunu yaptıktan sonra ortadan kaybolmaya çalışan Şebnem, Ali'nin yanına gider. Ali'den sonra yaşadıklarını anlatır ve Kapak Kızı'nda tanıdığımız Selda'dan yardım ister. Selda, gazetecilik mesleğinin yardımlarıyla Şebnem'e yol göstericilik yapar. Şebnem ve Ali'nin, Gün'ün öldüğü otele gidip orda derin bir uykuya dalmasıyla son bulan romanda Şebnem'in akıbetini tam olarak öğrenemeyiz. Kitapta Osman'ın da ne yaşadığına dair bir ipucu bulunmaz. Fakat bu kitabın devamı olarak "Osman" adı ile çıkan romanında aydınlatılırız.

5-4- Osman

İlk baskısı 2020'de yapılan kitap Yeşil Peri Gecesi'nde tanıdığımız Osman'ın hayatını detaylı bir şekilde gözler önüne serer. Bir gazeteci, kitabın başında trafik kazası sonucu öldüğünü öğrendiğimiz Osman'ın hayatıyla ilgili bir röportaj yapmaya başlar. Osman'ı tanıyanlarla yapılan bu röportaja Osman'ın çeşitli tarihlerde yazdığı günlükler de eşlik eder.

Osman, sosyoekonomik olarak iyi durumda olan bir ailede büyür. Profesör olan babası Necmi Bey oldukça otoriter ve sert mizaçlı biriyken annesi Mahmure Hanım oldukça pasif ve içe kapanıktır. Necmi beyin otoriterliği kimi zaman psikolojik şiddete dönüşürken kimi zaman da fiziksel şiddet olarak ortaya çıkar. Evdeki baba baskısını küçük yaşlarda üzerinde hisseden Osman, annesine daha düşkünken kardeşi Teoman babasıyla daha iyi ilişkilere sahiptir. Bunda Teoman'ın uyanık olup babasının suyuna gitmesinin payı büyüktür. Annesinin, babası tarafından ne kadar zorbalığa uğradığını gören Osman her zaman

annesinden yanadır. Fakat kardeşi Teoman, daha küçük yaşlarda politik bir duruş sergilemenin faydalı olduğunu keşfetmiş ve ona göre bir pozisyon almıştır.

Müziğe tutkusu olan Osman, babasının baskısıyla mühendislik fakültesinde okumak zorunda kalır. Annesini erken denebilecek bir yaşta kaybeden Osman için bu dönüm noktasıdır. Babasının otoriterliğinden kurtulmak için annesinden kalan mirastan hak talebinde bulunur ve babasına dava açar. Amacı otoriter baba figüründen bir an önce kurtulmaktır. Çünkü buna katlanmasını gerektirecek annesi artık yoktur. Hayatı boyunca hiç çalışmayan Osman, mirastan aldığı hakla ayrı eve taşınır ve özgür bir hayatın kapıları aralanır.

Müziğe tutkusunu sürdüren Osman, bir gün çok iyi yerlere geleceğini hayal ederek arkadaşlarıyla çeşitli müzik grupları kurar. Para kazanma gayesi taşımayan Osman, babasını kaybettikten sonra bir de oradan kalan mirasla ömür boyu yaşayabileceğini düşünür. Kardeşi Teoman oldukça uyanıktır ve Osman bunun farkında olsa da Teoman'ın miras üzerindeki otoriter tutumunu yadsımaz. Zira mali işlerle uğraşmak gibi bir gayesi yoktur.

Şebnem ile ortak arkadaşları Gün ve Kubilay sayesinde tanışan Osman, hayatta aradığı tutkulu aşkı bulduğunu düşünür. Uzun bir süre Şebnem'in peşinden koşsa da sonunda evlenirler. İlk zamanlar oldukça mutlu olan çift şuursuzca gezip eğlenir, para harcar. Kazanmayı değil harcamayı seçmeleri yıllar içerisinde mali olarak sıkıntılar yaşamalarına neden olur. Her defasında Teoman'dan medet uman Şebnem ve Osman para konusunda ona bağımlı bir hayat sürerler.

Yeşil Peri Gecesi'nde anlatıldığı üzere Şebnem'in intikam almak için yaptığı kaset skandalı Osman'ın hayatında yeni bir sayfa açar. Önceleri öldürülme korkusuyla sık sık adres değiştiren Osman belli bir süre sonra İstanbul'a döner. Çeşitli yerlerde sanat kaygısı taşımadan müzisyenlik yapan Osman, yalnızlığına ortak olması için Pakize ile birlikte yaşar. Fakat bu birliktelikte aşk olmadığı için Osman kendisini zaman zaman sığıntı gibi hisseder. Son çalıştığı kulüpten çıktığı bir gece kaza mı intihar mı olduğu anlaşılmayan bir tır çarpması sonucu hayatını kaybeder. Yalnız başına mücadele etmeye çalıştığı hayatı yalnız sona erer.

5-5- Âşıklar Delidir ya da Yazı Tura

İlk baskısı 2018 yılında yapılan kitap “Yazı”, “Tura” ve “Her Şey Çok Çabuk Kayboluyor” adlı üç bölümden oluşuyor. Yazı bölümü Umut'un bakış açısıyla, Tura bölümü Sanem'in bakış açısıyla yazılırken son bölüm ikisinin bakış açısının karışımıyla anlatılır.

Umut; anne, baba ve abisiyle birlikte mutlu bir aile ortamında büyümüştür. Fakat annesinin ölümcül bir gen hastalığına yakalanmasıyla hayatları altüst olmuştur. İlk zamanlar

hastalığın varlığı fazla hissedilmese de ilerleyen süreçte bütün aile payına düşen yaraları almıştır. Umut'un annesi bir gün kendine hâkim olamayarak bir nöbet geçirir ve uzuvlarının işlevlerini yerine getirmemesine daha fazla dayanamayarak intihar eder. Bu hastalığın kalıtsal yollardan bulaştığını bildikleri için Umut ve abisi bir dizi testten geçirilir. Nihayetinde Umut'un bu hastalığı tespit edilir ve abisiyle babasının yoğun ısrarları ile Umut yurt dışına tedaviye gider. Bu süreçte bir de ablaları olduğunu öğrenen Umut ve abisi için bu durumda oldukça ilginçtir. Yıllar boyu anne ve babasının sakladıkları bu sır da babası zaten evli bir adamken kızının öğretmenine âşık olarak evi terk eder. Âşık olunan kişi kendi anneleridir. Yıllarca bu sırrı gizleyen anne ve babası birbirlerine derin bir aşkla bağlıdırlar. Dolayısıyla onlara böyle bir durumu konduramazlar. Umut'un bütün bunların ardından yurt dışına gitmesi onun için biraz da kaçıştır. Abisiyle Sophie adını taktıkları bu hastalığın bir tedavisi yoktur. Ama Umut için Sanem'le bir restoranda tanıştıkları günden sonrası biraz kendi ismiyle aynı paralelde hissetmesine neden olur. Sanem'e duyduğu aşk onu hayata karşı motive etse de belli bir noktadan sonra tekrar gerçeklerle yüzleşmek zorunda kalır.

Sanem ise Umut'un aksine istenmeyen bir çocuk olarak dünyaya geldiği evde mutlu bir hayat yaşamaz. Sanem, değersizlik hissiyle büyürken komşu olarak hayatlarına dâhil olan Deniz ona daha altı yaşındayken aşkın kapılarını aralar. Saplantı denebilecek bir seviyede Deniz'e âşık olan Sanem'in bütün hayalleri onunla doludur. Nitekim kendisinden birkaç yaş büyük olan Deniz'e büyüdükçe daha da bağlanan Sanem ona sonsuz bir güven duyar. Fakat tüm bu güvenini yerle bir edecek günlerden habersizdir. Sanem, 16 yaşına gediğinde Deniz'den hamile kalır fakat beklemediği bir şekilde terk edilir. Deniz'in öğretmen olan annesi durumu öğrenince hızlı bir şekilde tayin ister ve taşınırlar. Hiçbir çaba sarf etmeyen Deniz, Sanem'e çok büyük bir hayal kırıklığı yaşatır. Annesinin bütün çabalarına rağmen bir kız çocuğu doğuran Sanem, ona hiç annelik yapamaz. Toplumsal değerleri hiçe saydığını düşünen annesi buna izin vermemek için kendince bir yöntem bulur. Sanem'in çocuk sahibi olamayan evli ablasının doğurduğuna dair bir senaryo kurgular ve hayata geçirir. Bütün bunların içinde daha fazla barınamayan Sanem evi terk edip üniversiteyi bitirdikten sonra geçmişinden kaçmak için ülke değiştirir. Ama ailesi ondan sürekli para koparmaya çalışarak rahat vermezler. Kızına yeğeniymiş gibi davranmak çok zor gelse de bunu yapmaya mecburdur. Aşka küskün bir şekilde yaşamaya devam ederken karşısına Umut çıkar. Seneler evvel Deniz'le gömdüğü aşk duygusu tekrar kendisini yoklar. Fakat bu seferde hiç kimsenin elinde olmayan bir sebep; ölüm, bu aşka en büyük engel olur.

Kısa süren mutlu beraberliklerinden sonra Umut artık İstanbul'a döner ve Sanem değişmeyen yalnızlığıyla yine baş başa kalır. Ölümün gölgesinde yaşadıkları aşklarını yine

de her şeye değer bulan çift iletişimlerini koparmazlar. Fakat Umut'un günden güne ölüme yürümesi onda dayanılmayacak noktalara ulaşır. Bir gün Sanem ile konuşurken artık yapması gerektiğini düşündüğü şeyi yapar. Umut, konuşmanın sonuna doğru intihar eder. Bunun olacağını tahmin eden Sanem; Umut'un "bana son bir kelime söyle" demesi üzerine Sanem, duyduğundan emin olmayarak Ya'aburnee der. Sanem'in aşka dair farklı dillerde neler söylendiğini merak ederek yaptığı araştırmadan öğrendiği bir kelimedir: Beni sen göm. Senden önce ölmek istiyorum. Çünkü seni kaybetmeye dayanamam.

5.6. Dünya Ağrısı

İlk baskısı 2014'te yapılan roman Mürşit'in gördüğü bir rüya ile başlar. Geriye dönüşlerin kullanıldığı romanda Mürşit'in gördüğü rüya ilk gençlik yıllarında işlediği bir günahla ilgilidir. Yaşadıkları küçük kasabada Yaban Mahallesi dedikleri bir mahalle vardır. Bir gün orda yaşayan bir hamalın öz oğluna tecavüz ettiği rivayeti kulaktan kulağa dolaşır. Arkadaşı Cumhuriyet ile çıktıkları yürüyüşten dönerken bunu öğrenen Mürşit, eve gitmek ister fakat Cumhuriyet buna izin vermez. Hep birlikte hamalın evinde onu linç etmek için toplanmış halkın arasına karışır ve Mürşit de tam o sırada hamala bir taş atar. Gecenin sonunda hamal ölür. Sonra bu rivayetin yanlış olduğu, hamala iftira atıldığı kesinleşir. Bu geceden sonra suçluluk hissi Mürşit'in peşini bırakmaz ve Cumhuriyet bu günahın bir temsili olarak rüyalarında zaman zaman ortaya çıkar.

Birbirine âşık bir anne ve babanın oğlu olan Mürşit, bütün bu olaylar yaşandıktan yıllar sonra üniversite okumak için büyük bir hevesle İstanbul'a gider. Fakat babasının hastalanması ve işlettiği otelin sahipsiz kalması üzerine annesi Mürşit'i ailenin başında durması ve kız kardeşlerine sahip çıkması için memlekete geri getirtir. Kendisini hiç istemediği bir hayatın ortasında bulan Mürşit, toplumun üstüne biçtiği sorumluluğu alarak babasından hatta dedesinden kalan oteli işletmeye başlar. Hayallerinden çok başka bir hayat yaşayan Mürşit, bir süre sonra yine toplumsal roller gereği evlenir. Özgür ve Elvan adında iki çocuğu olan Mürşit, karısı Şükran'a âşık olmasa da onu büyük bir minnet duygusuyla sever. Zira Şükran; yaşlı babasına bakar, çocukları için elinden geleni yapar, evinin huzurunu korumaya çalışır ve Mürşit'i sever. Fakat bütün bunlar Mürşit'in yıllardan beri taşıdığı suçluluk duygusunu ve yaşadığı yere ait olmama hissini silemez. Seneler geçtikçe daha da çekilmez bir hal alan bu huzursuzluk Mürşit'i daha da içe kapanık bir hale getirir. Oteli işletmeyi son zamanlarda iyice beceremeyen Mürşit, oğlu Özgür'ün bu işlere meraklı olduğunu görerek bir müddet sonra işletme hakkını oğluna verir. Bu devirden hemen önceki bir zamanda otele gelen Uzun adındaki madenci ile ilk defa anlaşıldığını hissettiği derin sohbetler eder.

Madencinin içinde Mürşit'inkine benzer bir iç sıkıntısı, huzursuzluk vardır. Oda tıpkı Mürşit gibi ona huzursuzluk veren aynı rüyayı küçüklüğünden beri görür. Babası gazeteci olan madenci annesinin evde olmadığı bir gece babasının çalıştığı gazeteye onunla birlikte gider. Oradayken gazetede bir hareketlenme başlar ve madenci bir daha zihninden silinmeyecek ölü bir kız çocuğu yüzü görür. Bu yüz 1978'de gerçekleşen Alevilerin acımasızca öldürüldüğü Maraş katliamından sahnedir. O günden sonra ölü kızın yüzündeki masumiyet hep madenci ile kalır. Bir gün arkadaşlarıyla gittikleri bir cafede Arzu'yu görür ve anında çarpılır. Onu çarpan şey yıllar evvel gördüğü ölü kızın yüzündeki masumiyetin benzeridir. Oldukça çalkantılı geçen ilişkilerinde Arzu'nun saplantı derecesinde madenciye âşık olması ikisini çok hırpalır. Madenci, Arzu'nun yüzünde gördüğü o masumiyetin bilmediği derin acılar gizlediğini hep bilir fakat bir türlü soramaz. Evliliklerinde yaşadıkları krizli bir gün Arzu daha fazla dayanamaz ve kendisini camdan atarak intihar eder. Madenci büyük bir şok ve yıkım yaşar. Fakat senelerce içini kemiren Arzu'nun yüzündeki derin acının sebebini hep kuşku duyduğu kayınpederine sormaya gider. Kızını toprağa verdiği gün kendisine bir içki sofrası kurmuş babanın Arzu'ya tecavüz ettiğini öğrenir. Bunun üzerine kayınpederini öldüren madenci kaçmak ve ne yapacağına karar vermek için sürekli derin sohbetler ettiği Mürşit'in yanına gider. Her ikisi de rüyalarına giren ve suçluluk duygularını pekiştiren sırlarını birbirine anlatır ve rahatlar.

5.7. Bir Deliler Evinin Yalan Yanlış Anlatılan Kısa Tarihi

İlk baskısı 2009 senesinde yapılan kitap Karadeniz şehirlerinden birinde bulunan bir Ruh Sağlığı Hastanesi'ndeki bir konferansla başlar. Bu hastanede yaşananlardan, çalışanlardan yola çıkarak gelişen olaylar zincirinde oldukça kalabalık bir şahıs kadrosu yer alır.

14 Şubat Sevgililer Günü nedeniyle yapılan konferanstan hareketle geriye dönüş tekniğiyle birçok karakterin yaşadığı geniş olaylar zinciri anlatılır. Her bir olayı detaylı anlatamadığımız eserde hastane merkezde olduğu için onun yapımıyla ilgili bilgilerden kısaca bahsedebiliriz. 1898'de yapılmaya başlanan hastanenin projesi de çok ilginçtir. Yeteneksiz mimar Halil Uyanık'ın planda baca sistemlerini unutması hastanenin yapımını bir süre geciktirir. Bütün aksiliklere rağmen yıllar sonra biten hastane hizmet vermeye başlar. Okuduğumuz dönemin başhekimisi Demir Demir, hastanenin tarihiyle ilgili bir kitap yazmak ister. Onun araştırmalarıyla da zenginleşen kitabın zengin kadrosu bir şekilde hastaneyle bağlantılıdır.

Kitap 14 Şubat'la başlayıp aynı gün gerçekleşen talihsiz bir yangınla sona erer. Bu

birkaç saatlik zaman aralığında birbirine domino taşı gibi bağlı olaylar zinciri anlatılır. Her fırsatta Türkiye'nin bir panoramasını çıkarttığını belirten yazarın buna eriştiğini görebiliriz. Abdülhamit döneminden 1999 depremine, 6-7 Eylül olaylarından Varlık vergisine varıncaya kadar geniş bir perspektifte yazılan romanda olayları özetleyebilmek mümkün değildir. Kitabın sonunda yaşanan yangın felaketini kısaca anlatmak gerekirse Psikolog olan Gülnazmiye Görgün, hasta Barış Bakış'a ilk gördüğü an da aşık olur ve onun hasta olduğuna asla inanmaz. Onu hastaneye annesinin rahat hayatını yaşamak için terk ettiğine inanan Gülnazmiye, Barış'ı kurtarmak için bir yangın planı yapar. Topladığı paralarla mutlu bir hayat yaşayacaklarını hayal eden Gülnazmiye'nin planları yolunda gitmez. İçinde Barış'ın da bulunduğu kalabalık bir insan topluluğu bu yangında ölür. Aralarında hastanenin tarihini yazmak isteyen başhekim Demir Demir de vardır.

5.8. Suzan Defter

İki ayrı günlüğün aynı tarihlerde farklı kişilerce yazılmasıyla başlayan kitap ilk baskısını 2011 senesinde gerçekleştirir. Ekmel bey, ömür boyu aşkın peşinden koşmuş fakat muvaffak olamamış birisidir. Karısına âşık olmaya çalışmış fakat seneler boyu başarılı olmayıp başka kollarda teselli bulmuştur. Bu duruma daha fazla dayanamayan karısı kızını da alarak boşanmıştır. Yalnızlığın içinde savrulup dururken evini satma gayesi taşımadan satılığa çıkarır. Telefonda sadece sesi güzel kadınları evi görmeye çağıran Ekmel Bey, yalnız hayatına bir hareket katma peşindedir.

Derya hayatı boyunca kendi olamamış, kendisini Suzan'ın yerine koyarak yaşamaya çalışmıştır. Annesi küçükken ölen, babası sorumsuz ve kumarcı olduğu için Derya, hep abisinin yanına sığınmıştır. Suzan ile olan ilişkiye kendisini abisinden daha çok kaptıran Derya adeta bu aşkın elçisi olmuş, kendisini bu role fazla kaptırmıştır. Fakat hiç beklenmedik bir zamanda abisi ve Suzan ayrılmıştır. Başkasıyla evlenen abisinden çok bu ilişkide hayal kırıklığını en çok Derya hissetmiştir. Kendisi de sevdiğini sandığı fakat hep abisiyle kıyaslarken bulduğu Cihan ile evlenmiştir. Aradığı tutkuyu bulamayan Derya, çevresinde gezdiği evlerin içini ve yaşanılanları merak eder. Ekmel beyin ev ilanına denk gelince de hiç kaçırmaz. Kendisini Suzan olarak tanıtan Derya aşka, hayata, anlama dair Ekmel beyle derinlikli sohbetler eder. Birbirlerine iyi gelen Ekmel Bey ve Derya gerçek hallerini gizleyerek fakat duygularını bastırmadan konuşmaya devam ederler.

5.9. Kuru Kız

Kuru Kız kitabı içindeki aşk duygusu ön planda olmadığı gibi sadece iki yerde

yüzeysel olarak karşımıza çıkar. Dolayısıyla bunu irdelerken kitabın özetini yapmış olduğumuz için ayrıca özet başlığında verme gereği duymadık.

6. AYFER TUNÇ ROMANLARINDAKİ AŞK VE AŞKI ÇEVRELEYEN DUYGULARIN İNCELENMESİ

6.1. AZİZ BEY HADİSESİ

Aşk sözcüğü aldığı eklerle beraber 88 sayfalık kitapta 45 defa kullanılmıştır. Aziz Bey Hadisesi’nde aşkın en yakın eşlikçileri melankoli, keder, vicdan azabı, hayal kırıklığı ve yalnızlık duygularıdır.

Aziz Bey, gençliğinde çok çapkındır. Aşk adı altında çok ilişki yaşar fakat bunların gerçek aşk olmadığını bilir. Kendisini sarsacak, tutkulu bir aşk arzusundadır. Bunu da Maryam’da bulacaktır. Aziz Bey’in nasıl âşık olduğu kitapta şöyle anlatılır:

“Kadınların kendisini beğenmesine alışık, kadınlara karşı küstah Aziz Bey bir gün Maryam’ın tül perdenin arasından bakan, kuyu gibi derin ve kara gözlerine takıldı. Vaktiyle çok yakın olduğu şimdi pek çoğu hayatta olmayan kimselere “Adeta efsunlandım.” diye tarif ettiği o anı hiç unutmamıştır. Sanki o an yaşadığı bir aşk değil ilahi bir çağrıdır. Gördüğü şey bir çift göz değil onu sıcak ama karanlık ve esrarlı bir âleme çağıran tuhaf bir yazgının ilk işaretidir. Bu acemin zehirli olduğunu çok sonra anladı.” (Tunç, 2018, s. 18)

Buradaki “zehirli” ifadesi oldukça dikkat çekicidir. Aziz Bey, seneler boyu arzuladığı aşk için sonrasında neden böyle bir ifade kullanmıştır? Maryam, onun ilk ve en büyük aşkı olmuştur. Maryam’ın aşkı kanına ilk defa karışan ve onu günden güne eriten bir zehir gibi emer. Görür görmez tutulduğu Maryam’ın peşinden Beyrut’a giden Aziz Bey aşkın en güzel halini orada Maryam’la geçirdiği üç günde yaşamıştır:

“Uzun bir öğle tatilini aşan ama Aziz Bey’e yine de kısacık gelen bu zaman aralığında yaşadıkları aşkın resmi, aklında olduğu gibi kaldı.” (Tunç, 2018, s. 31)

Fakat o büyüü üç günden sonra acı günler başlar. Smith’in “kaygan duygu” tanımını burada tam yerine oturur. Smith, kitabında aşk için “kaygan duygu” ifadesini kullanır.

“ O kadar önemli bir duygu ki diyor Smith, tüm dikkatleri topluyor ve anlaşılması o kadar zor ki tekil bir çaba onu tam olarak belirlemeye yetmiyor. Aşkın sözü bitirmesi aşkla beraber başlıyor.

Aşk hastalığı kavramını karşılıksız ya da henüz tamamına ermemiş aşk ile melankoli hastalığının belirtilerinin birleşimi olarak ilk şekillendiren 10. ve 11. yüzyılda Arap hekimleriydi. İbni Sina bu tutkuya aşk adını veriyordu ve sevilen kişiyle hem ruhsal hem de cinsel mükemmel bir birleşmeye duyulan hasret olarak tarif etti. Asil bir arzu olsa da çok

yoğun bir duygu olması zaman içinde melankolik buhranların beyne yükselip seven kişinin unutkan ve içine kapanık olmasına sebep olabiliyor ve akli denge sorunları yaratabiliyordu.” (Smith, 2021, s. 48-49)

Aziz Bey için de aşk, ilk zamanlar günübirlik yaşanan gönül ilişkilerinden ibarettir. Fakat Maryam’ı görüp tutulması ona aşkı tattırır. Onun için tutkulu olan bu aşkı yaşarken Maryam’ın çekip gitmesi ise Aziz Bey için melankolinin kapılarını aralar. Maryam ile yollarının kesiştiği zamana kadar daha dışa dönük, sosyal olan Aziz Bey gider ve içine kapanık, suskun bir Aziz Bey gelir. Büyük bir beklenti ve aşkla gittiği Beyrut’ta Maryam ile mutluluğun zirvesine çıkar.

Mutluluk dolu üç günün sonu aşk duygusu yerini birden umutsuzluk, keder, hayal kırıklığı gibi duygulara bırakır. Maryam, aşkı Aziz Bey’i gökyüzüne çıkartarak yaşatmış sonra da onu aniden yere çakmıştır. Aziz Bey’in aşkı bu kadar derin yaşamasının sebebi onu görür görmez kapıldığı tutku ve sonrasında gelen elinden kayıp gitme durumudur. Her şeyi göze alıp Beyrut’a gitmesi, Maryam’ı ararken yaşadıkları ve sonrasındaki üç günlük kavuşma Aziz Bey’i büyük bir aşk yaşadığına ikna eder. Fakat bu aşk büyük bir hayal kırıklığı olarak hayatının sonuna kadar onu mutsuz bir adama çevirir. Kitapta bunu bize anlatıcı şu sözlerle aktarır:

“Gerçekte Aziz Bey sevildiğini sanmak yanılgısına düşmüştür. Hepsi budur.” (Tunç, 2018, s. 31)

Aslında Aziz Bey, hayat boyu beklediği aşkı yaşamıştır. Öyle bir aşk beklemiştir ki hayattan, yüzünde birdenbire patlayan bir tokat gibi onu serseme çevirsin istemiştir. (Tunç, 2018, s. 13) Ancak böylesine aşk gözüyle bakar. Nitekim o tokat bütün hayatına aniden çarpar ve bir daha Aziz Bey’i kendisine getiremez.

Kitaptaki ikinci aşk Vuslat’ın Aziz Bey’e duyduğu aşktır. Tamamen karşılıksız olan bu aşk Vuslat’ı “bekleyen” konumuna koymuştur. Beklediğini bulamadığı halde Aziz Bey’i bırakamamıştır. Smith’in ifadesi adeta Vuslat’ta hayat bulur: “...ve anlaşılması o kadar zor ki tekil bir çaba onu tam olarak belirlemeye yetmiyor.” Vuslat karşılık göremese de ömrünü Aziz Bey’in yanında, bir gün kendisini ve aşkını fark etmesini beklemekle geçirir. Ancak bu fark ediş çok geç olur. Karşılıksız bekleyiş Vuslat’ı ölüme götürür.

Bu iki aşkın ortak bir noktası vardır: Hayat boyu süren kederli bir bekleyiş. Her ikisi için de aşkla başlayan duygu melankoliye dönüşmüştür.

6.1.1. Vicdan Azabı

Smith, vicdan azabını şöyle açıklar: “Vicdan azabı öfkenin ilk parlaması söndükten sonra geliyor, yaptığımız ya da söylediğimiz şeyin gerçekliği boğazımızda düğümleniyor. Kalp çarptıran, boğucu pişmanlık hissinin aksine vicdan azabı acil ve vahşi. Dehşet dolu aynı zamanda sevgiyle bezenmiş. İncittiğimiz kişiyle bağımızı bir şekilde koruma arzusu.” (Smith, 2021, s. 286)

Aziz Bey, ilk vicdan azabını Beyrut’tan döndükten sonra yaşar. Babası tarafından evin kapısı kapatılan Aziz Bey, Beyrut’a gitmek için evden ayrıldığı gün annesinin öldüğünü halasından öğrenir. Büyük bir üzüntü ve vicdan azabıyla bir ay boyunca hasta bir şekilde halasının evinde kalır. Yıllar sonra aynı vicdan azabını Vuslat ona yaşatır. Artık debdebeli günlerinin geride kaldığı bir kış gecesine eve giderken birden aklına Vuslat gelir. Karısını tanıdığından beri ilk kez özlediğini, bir an önce yanında olmak istediğini hissedip tuhaflaşır. Fakat eve geldiğinde Vuslat’ı ateşler içinde hasta bulur. Sirkeli bir bezle ateşini düşürmeye çalışırken aynı zamanda vicdan azabını da hafifletmeye çalışır:

“O da halasının kendisine yaptığı gibi sirkeli suda bez ıslatacak ve karısının alnına, bileklerine koyacaktı. Böylece Vuslat’ın saçlarının bembeyaz olduğunu birdenbire fark ettiği gün aklından geçen ve bir türlü söylemeye fırsat bulamadığı o güzel, gönül alıcı sözlerin yerini tutmasa da arada bir şiddetle sızlayan vicdanını biraz olsun yatıştıracaktı.” (Tunç, 2018, s. 70)

Yıllar boyu esirgediği ilgiyi Vuslat’a bir anda vermek ve onu hemen iyileştirmek ister. Bu çabanın beyhude olduğuna aldırmadan bütün gücüyle Vuslat’ı hayatta tutmaya çabalar.

“Olduğumuz herhangi bir şeye dair dehşet hissettiren utançtan farklı olarak vicdan azabı hataları telafi etmek, zarar verdiklerimizi iyileştirmeye çalışmak anlamına geliyor. Çünkü kendimize dair herhangi bir şeyle ilgili dehşet duymamıza neden olan utancın aksine vicdan azabı yaptığımız bir şeyi ve onu düzeltme ihtiyacımızı harekete geçiren dürtüyü kapsıyor. Bu anlamda vicdan azabı hem çok acı verici hem de ümit ve çaba dolu.” (Smith, 2021, s. 286)

Aziz Bey için vicdan azabı çok uzun seneler sonra tekrar ortaya çıkar. Çünkü Vuslat’ın varlığını yıllar sonra fark eder. Fakat bu fark edişin getirdiği Vuslat’ı hayatta tutma çabası çok sürmez. Vuslat kısa bir süre sonra ölür. Hayatındaki iki kadın vicdan azabıyla bırakmıştır Aziz Bey’i. Smith’in sözünü ettiği kırılan kişiyle bağ kurma arzusunu da Aziz Bey ömür boyu kaybeder.

6.1.2. Hayal Kırıklığı

Hayal kırıklığı “vaat edilen plandan/buluşmadan mahrum kalmak” hiçbir şeysiz bırakılmak demek. Kendimiz için iyi düzenlenmiş bir ev gibi ayarladığımız inançlar ve planlar altüst olduğunda hissettiğimiz şeydir bu; beklenen terfi ya da ümit edilen yeni bir konum bizden çekip alındığında.” (Smith, 2021, s. 103)

Maryam vaat ettiği, süslü kelimelerle sunduğu aşktan Aziz Bey’i bir anda mahrum bırakmıştır. Bu durumdan sonra Aziz Bey büyük bir buhran yaşamıştır. Ne eski Aziz olabilmıştır ne de yepyeni bir Aziz yaratabilmiştir. Yaşadığı hayal kırıklığının acısını ömrü boyunca kendisiyle taşımıştır. Tek sığındığı tamburu olmuştur. Vuslat’ın aşkı da ona yeni bir yol açamamıştır. Çünkü Aziz Bey yaşadığı hayal kırıklığının etkisinden kurtulamamıştır.

Vuslat da hayal kırıklığını evlendikten çok kısa bir süre sonra yaşamıştır:

“Ancak bu evlilikte seven tarafın sadece kendisi olduğunu anlaması uzun sürmedi. Yaşadıkları hayatın anlamının aynı olmadığını çabucak gördü. Vuslat’ın içini dolduran duygulardan Aziz Bey’de eser yoktu. Sade bir törenle ama coşkuyla terk ettiği kabuğuna yeniden çekildi. Böylece o büyük rüya sona erdi.” (Tunç, 2018, s. 61)

Burada Vuslat’ın yeni bir sayfa açmak yerine eski sayfadan hayatına devam ettiğini görüyoruz. Yaşadığı hayal kırıklığını da yanına alarak tek başına eski yolundan yürümeye, Aziz Bey’i sevmeye devam eder.

Bir hayal kırıklığını da Aziz Bey’in müzikle ilgili serüveninde görürüz. Birkaç gazinoda birden programa çıkan, turnelere giden, hayatından türlü kadınlar geçen, nağmeler kurup dağıtan Aziz Bey yaşlandıktan sonra işler değişir. Burada yaşadığı hayal kırıklığını kitaptaki şu bölüm özetler:

“O debdebeli hayat geride kalınca Aziz Bey’in şarkılı, çalgılı, uzun ve neşeli bir renkli filme benzeyen hayatı, siyah beyaz ve silik bir fotoğrafa dönüştü, durgunlaştı.” (Tunç, 2018)

Maryam’dan sonra yaşadığı hayal kırıklığında tamburuna ve müziğe sarılan Aziz Bey’in bu sefer elinde bir şey kalmaz. Bu durum onu tahammülsüz, sinirli hatta saldırgan bir adam yapar.

6.1.3. Yalnızlık

Smith, yalnızlığın sadece yaban dünyada kaybolduğumuzda değil beklentiler ve arzular tarafından ezildiğimizde de hissedebildiğimizi söylüyor. (Smith, 2021, s. 293)

Aziz Bey’in ilk hissettiği yalnızlık tam da bu tanıma uygun bir yalnızlık. Çünkü okul

çağındayken babası ondan okuyup savcı ya da hâkim olmasını beklerken Aziz Bey okul hayatını sevmediği için bunları gerçekleştiremez. Babasının beklentisini karşılayamayan Aziz Bey ilk yalnızlık duygusunu burada yaşar ve bunu gidermenin yolunu tambura sarılmakta bulur.

Bir diğer yalnızlığı Maryam kendisini terk ettiğinde hisseder. Bu noktadan sonra Smith'in "başkalarının yanında olduğu halde yalnız hissetme" duygusunu yaşamaya başlar. Duygular Sözlüğü'nde bu durum şöyle açıklanır:

"19.yüzyılın ortasında "yalnızlık" sözcüğünün anlamı, fiziksel izolasyondan acı dolu bir hisse kaydı. Victoria dönemi romanlarındaki aile ve arkadaşlarından uzaklaşıp şanslarını pis ve kalabalık şehirlerde deneyen karakterler ne kadar kötü hissettiklerinden bahsetmeye başladılar. İlk defa insanlar, başkalarının yanında olmalarına rağmen kendilerini "yalnız hissettiklerini" söylüyorlardı." (Smith, Duygular Sözlüğü, 2021, s. 292)

İnsanlarla dolu kalabalık gazinolarda tamburunu çalar ama o hep yalnızdır. Beyrut'ta kâtibin teklifiyle gittiği pavyonda tamburuyla söylediği şarkıdan sonra Aziz Bey'in yalnızlığı çok çarpıcı şekilde şöyle anlatılır:

"Yalnız, çaresiz ve kederliydi Aziz Bey. Ağlamaklıydı. Tamburu sımsıkı tutan eli terlemişti. Öylesine yabancıydı ki her şeye halini anlamasına yardım edecek küçücük bir ipucu bile bulamıyor, vişneçürüğü kadifeyle kaplı sandalyede dimdik oturmasını sağlayacak gururlu bir yorumu aklından geçiremiyordu. Kalabalıkta annesini kaybetmiş ve gelip kendisini bulmasını bekleyen bir çocuk kadar acıklıydı yüzü." (Tunç, 2018, s. 39)

Bu yalnızlığın sebeplerinden biri de yabancı bir memlekette, bilmediği bir dilin içinde olmasıdır.

İstanbul'a döndüğü zaman babası tarafından eve kabul edilmez, annesinin ölüm haberiyle sarsılır ve bir ay yataktan çıkamaz. Aşk acısının getirdiği yalnızlıkla boğuşurken bir de üstüne bu yalnızlık eklenmiştir.

Yalnızlığına ortak olan tek şey tamburu olmuştur artık. Tambur dışında bir eşi yalnızlığına ortak etmeye çalışır. Fakat Vuslat daha evlendiği gün Aziz Bey tarafından yalnız bırakılmıştır. Aziz Bey evde bir insan olmasının yalnızlığını gidereceğini düşünmüş fakat kendisi bunu yenemediği gibi Vuslat'ı da başka bir yalnızlığa itmiştir. Vuslat seneler boyunca Aziz Bey tarafından görülmek istenmiş fakat iki kişilik yalnız bir hayata mahkûm olmuştur. Ölümüne yakın bir zamanda varlığı fark edilen Vuslat bu sefer Aziz Bey'i yalnız bırakır.

Vuslat'ın ölümüne yakın günlerde Aziz Bey yalnız kalma korkusunu şöyle gösterir

bize: “Değerini geç anladığı bu varlığı kaybetmekten çok korkuyordu. Hep aynı şarkı geçiyordu aklından. “Geç buldum, çabuk kaybettim, hicran oldu hayat bana...” (Tunç, 2018, s. 71)

Aslında Vuslat’ı kaybetmek kadar yapayalnız kalmaktan da korkuyordu. Ona yemek hazırlamak ya da temiz gecelik getirmek için eve gittiğinde her çıt sesiyle irkiliyor, onsuz evin odalarında acınası bir boşluk bulunuyordu.” (Tunç, 2018, s. 72)

Artık Aziz Bey, Smith’in bahsettiği “tümünden yalnızlık” duygusuna girer ve ölene kadar da o yalnızlığın içinde kalır. Karısının ölümünden sonraki haline çok üzülen meyhane sahibi Zeki bile cenazeden sonra şunları geçirir içinden:

“Birdenbire çöken bu coşkulu adamın yalnız bir hayatın üstesinden nasıl gelebileceğini düşünüyordu.” (Tunç, 2018, s. 73)

Aziz bey, yalnız başladığı hayat yolculuğunda babasının beklentilerini gerçekleştiremediği için sonrasında Maryam’ın terk edişi ve en son da Vuslat’ın ölümüyle hayatının her evresinde bu duyguyla iç içe olmuştur. Her kurtulmak istediğinde ise daha beter yalnızlaşmıştır.

Aziz Bey’in hayatı tümünden hüznü doludur. Ailesiyle geçirdiği çocukluk dönemi sayılmazsa neredeyse mutlu anları sayılıdır. En mutlu olduğu zamanlar bile bir elin parmaklarını geçmez.

Melankoli, Aziz Bey’e neredeyse hayatı boyunca eşlik etmiş bir duygu olarak karşımıza çıkar. Duygular Sözlüğü’nde melankoli ile ilgili şunlar söylenir:

“Güçlü tutkuları harekete geçiren dramatik olayların en çok melankolik ruh halini etkilediği, insanın gündelik mutsuzluğunu daha ciddi bir hastalık olan melankoliye döndürdüğü düşünülüyordu.” (Smith, 2021, s. 177)

Aziz Bey için de Maryam güçlü bir tutkudur. Bu tutkuyu dilediği gibi yaşayamamış olmak onu büyük bir buhrana sürükler. Anne ve babasıyla derin bağlar kuramamış olan Aziz Bey, Maryam ile bunu yapmaya çalışır. Hayatının merkezine Maryam’ı koymuş fakat onu çok çabuk kaybetmiştir. Aziz Bey için bundan sonra içinden çıkılmaz melankolik bir dönem başlar. Bu durum onu hızla sonu belli olmayan bir uçuruma sürükler. Maryam’ın yaşattığı hayal kırıklığını Aziz Bey de Vuslat’a yaşatır. Kitabın tamamına sinmiş olan melankolik atmosfer bu iki karakterde vücut bulur.

6.1.4. Keder

Keder sözcüğü aldığı eklerle beraber kitapta 33 defa tekrarlanır. Türk Dil Kurumu’nun

Güncel Türkçe Sözlüğü'nde keder: Maddi ve manevi olarak duyulan aşırı üzüntü; elem, ızdırıp, inkıbaz anlamları taşır. (Türk Dil Kurumu Sözlükleri, 2025)

Aziz Bey'in hayatına baktığımızda keder dolu bir ömür görürüz. Çocukluk dönemi sakın geçse de otoriter bir baba ile birlikte büyür. Onu hep koruyan bir annesi vardır. İlk gençlik zamanlarında aylakça gezer. Herhangi bir hedefi olmadan günlerini geçirir. Maryam'ı görüşü kederli günlerin başlangıcıdır. Onunla mutlu geçirdiği gün sayısı çok azdır. Peşinden Beyrut'a gitmesi ise onda en büyük yarayı açar. Beyrut'ta geçirdikleri üç günden sonra Maryam'ın onu terk etmesi, Aziz Bey'i keder çukuruna iter. Ömrü boyunca da o çukurdan çıkamaz.

Maryam'ın İstanbul'dan taşındığı sahnede, Aziz Bey'in kederle kopmayacak bir bağ kurduğunu net bir şekilde görürüz.

“Bu gidiş, Aziz Bey'in babasıyla kavgaları, dedesinin ölümü gibi olaylar sayılmazsa hayatındaki ilk yıkımdır. Sonraki acıklı hadiseler bu ilk büyük halkaya eklenmiş ve böylece Aziz Bey'in hayatı kederli zamanlardan örülü upuzun bir zincir olmuştur.” (Tunç, 2018, s. 21)

Zeki'nin meyhanesinden kovulmasına sebep yine keder olacaktır. Vuslat'ı kaybettiği gün meyhaneye gelen Aziz Bey gece boyunca kederli şarkılar çalar. Kısa sürede buna adapte olan müşteriler kendilerinden geçerler.

“Aziz Bey nefesi tükeninceye kadar şarkılarını okudu, tamburunu bıraktı, mendiliyle alnını sildi. Hayatlarında belki de ilk kez böylesine haz veren kederli bir havayla karşılaşmış müşterilerden çılgınca bir alkış koptu.” (Tunç, 2018, s. 75)

Fakat günler geçtikçe müşteriler bu hüznü dolu şarkılardan sıkılmaya başlarlar. Gamı, kederi unutmak ve neşe dolmak için gelen müşterilere Aziz Bey'in çaldıkları ağır gelir. Bunu fark eden meyhane sahibi Zeki, Aziz Bey'i uyarmaya çalışsa da fayda etmez. Müşterilerin kendi hüznünü paylaşmaya geldiklerini düşünerek içli şarkılarını okumaya devam eder. Neyse ki bir gün hastalanır ve beş hafta işe gidemez. Bu süreçte Zeki müşterilere hitap eden bir repertuar oluşturur ve işlerini düzene koyar. Aziz Bey'in iyileşip geldiği gün ise büyük kıyamet kopar. Aziz Bey tekrar kederli şarkılarını okumaya kalkınca müşterilerden büyük tepki alır. Zeki ile girdikleri tartışma sonunda işten kovulur. O gece evine gider, bütün hayatının kederi gözyaşı olup akar ve hayatı orada son bulur.

Kitapta Aziz Bey'den sonra kederi en çok yaşayan kişi Vuslat'tır. İsmiyle tezat olarak mutluluğa hiçbir zaman kavuşamamıştır. Hep bekleyen konumunda olan Vuslat hayatını keder içinde geçirmiştir. Bir sahne kostümü dikme vesilesiyle tanışıp evlendiği Aziz Bey'den hiç yakınlık görmemiştir. Aziz Bey, tambur çalıp hüznünü gazinolarda unutmaya

çalışırken Vuslat kederiyle yapayalnız kalmıştır. Aziz Bey istemese de yalnızlığını gidermek umuduyla çocuk sahibi olmak ister. Fakat çocuk çok yaşamaz. Bu durum Vuslat'ı hepten kedere sürükler.

Duygular Sözlüğü'nde kederle eş anlamlı olan üzüntü için boyun eğmeye ve kabullenmeye en yaklaşan duygulardan olduğu belirtilir. Geri döndürülemez durumlarda, birini veya bir şeyi kaybettiğimizde ve onları geri getirecek bir şey olmadığında sıklıkla üzüntü duyulur. (Smith, 2021, s. 277)

Vuslat'ın en çok hissettiği duygu da üzüntüdür. Aziz Bey ile evlendikten sonra tek mutlu bir gün geçirmemiştir. Hep düzelir umuduyla beklemiş fakat hayal kırıklığından öte bir şey yaşamamıştır. Zaman içerisinde de bu durumu kabullenmiş ve her geçen gün azalan umuduyla yaşamını tüketmiştir.

Aziz Bey, kendi varlığının ispatı olarak da kedere sığınır. Ömrü boyunca hissettiği en yoğun duygu Maryam'a duyduğu aşk olmuştur. Fakat bu aşkın nihayete ermemesi onun hayatını kedere çevirmiştir. Çevresindeki insanları da bu kedere ortak ederek bir nevi mutluluk arayışına girer. Hayat boyu herhangi bir işte istikrar sağlayamaz. Düzenli bir çalışma hayatı olmayan Aziz Bey, Maryam'la aşkıdan kalan kederi tamburuna yansıtır. Tamburu aracılığıyla kendisini ifade eder ve adeta içindeki acıyı bu şekilde yatıştırmak ister. Çaldıkça insanları bu kedere ortak etmek ister ve bu vesileyle ne kadar acı çektiğini ispatladığını düşünür. Vuslat'ın ölümünden sonra kederi daha da artmış olan Aziz Bey her gece sadece dertli, acıklı parçalar çalar. Meyhanede gelen eğlenceli şarkı isteklerini de bu sebeple geri çevirir ve dertli şarkılarını çalmaya devam eder.

Aziz Bey, bu isteklere aldırış etmiyor müşterilerin tümünü parasıyla eğlenmeye gelmiş insanlar olarak değil, kederinin gönüllü şahitleri gibi görmek istiyordu. Neşeli şarkılar istemek Aziz Bey'e yapılmış bir saygısızlıktı sanki. (Tunç, 2018, s. 76)

Vuslat, kederinin en yakın ortağıdır. Vuslat ile sınırlı kurduğu iletişim, onu hayatına dâhil etmeyişi Vuslat'ı da kendi dünyasında kedere iter. Aziz Bey'in Vuslat'ın varlığını ancak onu kaybettikten sonra fark eder. Bu farkındalık Aziz Bey'in üzüntü ve kederini katmanlaştırır. Vuslat'ın hastalanıp ölümünün yaklaştığı günlerde Aziz Bey'i vicdan azabı, yalnızlıktan korkma ve kederle iç içe geçmiş bir durumda görürüz. Vuslat'ın varlığı tahmin ettiğinin de ötesinde bir yaşama gücü vermiştir kendisine. Bunu onu kaybetmeye yaklaştığı sırada anlamıştır fakat her şey için çok geçtir. Maryam'ın aşk acısını fark etmeden Vuslat'ın varlığına hapsetmiş ve onun da aynı acıyla tükendiğini görememiştir. Vuslat, bu hayattan göçüp giderken girdiği çaba ise nafile kalmıştır.

Değerini geç anladığı bu varlığı kaybetmekten çok korkuyordu. Hep aynı şarkı

geçiyordu aklından. “Geç buldum, çabuk kaybettim hicran oldu hayat bana.”Aslında Vuslat’ı kaybetmek kadar yapayalnız kalmaktan da korkuyordu. (Tunç,2018,s.71,72)

Aziz Bey Hadisesi’nde Aziz Bey’in Maryam’a olan aşkı acı, hayal kırıklığı ve yalnızlıkla doludur. Vuslat ile evliliklerinde de aynı duyguları Aziz Bey’e karşı hisseder. Vuslat ile beraberliklerinde seven ve bekleyen taraf Vuslat olduğu için hayal kırıklığı yaşayan da yine Vuslat’tır. Aziz Bey, gençliğini hızlı yaşarken ansızın karşısına çıkan Maryam’a âşık olması bütün dengesini bozar. Bu aşkı çok kısa bir mutluluk yaşadktan sonra geri kalan ömrünü kederle geçirir. Marazi bir aşk olarak nitelendirebileceğimiz bu birlikteliğe sinen duygular çoğunlukla olumsuz kategoridedir. Üstelik Maryam’a duyduğu bu aşk; Aziz Bey’in gençliğinden sonraki süreci küskün, mutsuz biri olarak geçirmesine sebep olur. Maryam’dan sonraki süreçte iyi gelir umuduyla evlendiği Vuslat’la ise âşık olmadan evlenir. Fakat Vuslat, adının aksine Aziz Bey’e duyduğu aşkın karşılığına ömür boyu kavuşamaz. Bir ömrü bekleyerek geçirdikten sonra ise hayal kırıklığı ve yaşanmamış bir hayatın ağır yüküyle ölür. Aziz Bey’e bu birliktelikten kalan ise vicdan azabı ve kederdir. Kimsenin mutlu bir sona eremediği kitapta aşk marazi bir şekilde tezahür etmiştir.

6.2.KAPAK KIZI

Aşk sözcüğü aldığı eklerle beraber romanda 79 defa geçerken ondan ayrı düşünemeyeceğimiz âşık sözcüğü 21 kez kullanılmıştır. Bunlar 257 sayfalık bir roman için oldukça dikkat çekici rakamlardır. Romanın ana karakteri sayılan Şebnem üzerinden Ersin, Selda ve Bünyamin karakterlerinin yaşamlarına dolayısıyla aşkı yaşama biçimlerine de tanık oluruz. Aslında Şebnem ve onun aşkı yaşama biçimini romanın devamı olarak çıkan Yeşil Peri Gecesi ve Osman’da daha detaylı görürüz. Kapak Kızı’nda daha ziyade Şebnem’in çevresindeki Selda, Ersin ve trendeki görevli Bünyamin’i ön planda ve anlatıcı olarak görürüz. Şebnem, roman boyunca hakkında konuşulandır. Şebnem için aşkın ifadesini, onu yaşama halini ancak diğer iki romanda detaylı görebiliriz.

Kapak Kızı’nda Şebnem’in verdiği poza ilişkin Ersin, Selda ve Bünyamin penceresinden her birinin öznel yorumunu görürüz. Her biri kendi yaşam deneyimlerinden yola çıkarak harmanladıkları duygularını bu kapak üzerinden değerlendirmeye koyulurlar. Aşağıda aşk özelinden yola çıkılarak detaylarına inilip irdelenen duygu durumları da bunu destekler niteliktedir.

Tiffany Watt Smith “Aşk” kaygan bir duygu olarak ifade eder ve anlaşılması o kadar zor ki tekil bir çaba onu tam olarak belirlemeye yetmez der. (Smith, 2021, s. 48)

Şebnem ve Ersin aşkında tekil çabayı Şebnem'in gösterdiği görülür. Ersin'in ona eşlik etmeyişi de Smith'in bu görüşünü doğrular niteliktedir. Ersin kendi içinde Şebnem'e karşı büyük bir duygu beslediğini bilse de bunu kanıtlayacak herhangi bir çabaya girmez. Şebnem ile aşkını yaşamayı hep erteler. Akraba olmalarının buna en büyük engel olduğunu savunur. Makul bir yer ve zaman bulana dek aşkını yaşamayı erteler. Ne var ki o makul olan hiçbir zaman gelmez. Ersin, aşkını yaşamak için o cesareti ömür boyu bulamaz. Burada karşımıza aşka eşlik eden başka bir duygu çıkar: Cesaret.

6.2.1. Cesaret

Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük'te "cesaret" sözcüğü için güç veya tehlikeli bir işe girişirken kişinin kendinde bulduğu güven; cüret tanımını kullanır. (Türk Dil Kurumu Sözlükleri, 2025)

Cesaret anlamına gelen *courage* sözcüğü İngilizce'ye eski Fransızca'daki *corage* sözcüğünden, o da Latince'de kalp anlamına gelen, insanın tüm duygularının, arzularının ve niyetlerinin kaynağı kabul edilen *cor* sözcüğünden geliyor. (Smith, 2021, s. 64)

Ersin aşkını yaşamak, Şebnem'e sahip çıkmak için o cüreti bir türlü gösteremez. Şebnem ise Ersin'e göre oldukça cesurdur. Bir dergi kapağına çıplak poz vermesi bunun en büyük kanıtıdır. Çevresindeki herkese bir ders vermek ve varlığını ispat etmek amacıyla verdiği bu poz cesaret gerektirir. Şebnem hem bunu yaparken hem de Ersin'e karşı duygularını yaşarken oldukça cesurdur. Ersin ile arasındaki en büyük fark da budur. Ersin'in cesaret edemediğini Şebnem korkusuzca yaşamıştır. Şebnem'e ancak kimse yokken hatta yeryüzünde bile değil denizdeyken bütün görünme ihtimallerinden uzakken yaklaşır.

Taşkın bir neşe içinde değildiler, hatta durgundular. Kızgın kayalara uzanıyorlar, birbirlerine bakıyorlar, denize giriyorlardı. Gözlerden en uzak yerde olduklarını sandıklarında neşeli bir çığlık duyuluyor, suya atlayanların coşkusu havayı kaplıyordu. Şebnem'e dokunmaya ancak suyun altında cesaret edebiliyordu. Su sanki bu arzulu teması meşrulaştırıyor, onları da herkes gibi denizde oynayan insanlara benzetiyordu." (Tunç, Kapak Kızı, 2021, s. 134)

Ersin, kapak fotoğrafına bakarken Şebnem ile nasıl bu denli yoğun duygular yaşadığını daha çok sorgular. Vardığı sonuçlardan biri, akraba oldukları için aslında yaşamaları doğru olmayan bir şeye cesaret etmeleridir. Bu düşüncelerin içinde onun canını belki de en çok yakan şeylerden biri de o aşk dolu anları bir daha asla yaşayamayacak olmalarıdır. Her şey artık çok uzak bir geçmişte kalmıştır.

Ersin, Şebnem ile yaşadığı aşkı hep farklı bir yere koyar. Sonrasında yaşadığı hiçbir

beraberlikte o saf ve derin heyecanı bulamaz. Şebnem ile kendiliğinden gelişen, oldukça yoğun yaşadığı duygu Ersin için aşktan ötedir.

Selda ile Şebnem arasındaki en büyük fark bizi yine cesaret duygusuna götürür. Selda'nın en büyük eksiği Şebnem'de daha ilk anda fark ettiği cesarettir. Şebnem ve annesinin Seldalara gittikleri bir gün ikisi içinde duygularını savaştırdıkları bir ortam oluşur. Şebnem okulda kendisine aşık olan isimleri sayıp dökerken onlardan nasıl fayda sağladığını dinlemek Selda'da şaşkınlık yaratır. Aynı zamanda bu kızda kendisinde asla olmayan bir cüret görüp içten içe kıskançlık duyar.

“Çok eğlendiği, saydığı isimleri hiç ciddiye almadığı sesinin şen şakrak tonundan belli oluyordu. Selda hayret içindeydi. Bu cesaret bu büyük umursamayış nereden geliyor olabilirdi?” (Tunç, Kapak Kızı, 2021, s. 121)

Daha orada Selda, cesur olma konusunda hiçbir zaman Şebnem ile eşitlenemeyeceğinin farkına varır. Bu fark birbirlerini anlamalarına ve yakınlık hissetmelerine sebep olur.

Yakınlık hissetmiş olsalar da bunu birbirlerine fark ettirmek istemeyecek kadar da uzaktırlar. Şebnem cesaretini kendini koruması için bir kalkan, güç unsuru olarak kullanır. Selda bu gücü kıskansa da Şebnem'in derinlerde bir yerlerde çok savunmasız olduğunun farkındadır.

Selda, aşk yaşamayı göze alamamış olduğunu fark eder. Sonunda karşılaşacağı hüzünden korkar. Bu yüzden derinliği olmayan, aşka bile benzemeyen deneyimler yaşamıştır. Aşktan hep bu yüzden kaçmış ve ondan korkmuştur.

“Selda kendini düşündü, benim neyim var hayatta? Hiçbir şeyi yoktu. Kalbini yokladı, kimi sevdim? Boş buldu içini. Boş, çorak, ıssız. Harabe bile yoktu içinde. Sevmekten korkmuştu. Bu da bir tür tembellik işte. Her zaman ayrılacak olursa fazla acı çekmeyeceği kişilerle soluk, tatsız aşklar yaşamıştı. Neden? İnsan aşktan neden korkar? Acı bir gençlik sızladı içinde. (Tunç, Kapak Kızı, 2021, s. 196)

Selda, seneler boyu kendisini Şebnem ile kıyaslamıştır çeşitli konularda. Kapak fotoğrafı yine bir şeyleri kıyaslamasını ve Şebnem ile ilgili geçmişte bıraktığını zannettiği duygularını gün yüzüne çıkarır. Şebnem'i hep cesur görmüştür. Şebnem, aşkın ne olduğunu kendisinden çok daha iyi bilir. Çünkü aşkı sonuna kadar yaşama cesareti göstermiştir. Fakat Selda hayatı boyunca aşktan kaçmıştır. Bu da ne kadar korkak olduğunu yüzüne tokat gibi çarpar. Yine de Selda, aşkı yaşama yolunu seçmeyip acı çekmediği için kendisini şanslı sayar. Zira Şebnem bu yolu seçmiş ve sonunda da yanmıştır.

Bünyamin ve Cennet aşkı “ihanel” sınavından geçer. Bünyamin, Cennet'in kendisini

Garo ile aldattığını düşünür. Fakat bunu açık açık sormaya, kuşkularını gidermeye cesaret edemez. Karısını terk etmeyi aklından geçirse de buna cesaret edemez. Çevresindeki insanların bunu fark edeceğini düşünür ve aldatılmış bir erkek konumuna düşmek istemez. Çocuk sahibi olamayacağını öğrendiği sırada karısından aldığı hamilelik haberi elini kolunu bağlar. Bu konuyu bile eşiyle açıkça konuşmaya cesaret edemez. Karşımıza yine sebep olarak toplumsal baskı çıkar. Eğer arkadaş ve akraba çevresi Bünyamin'in çocuk sahibi olamayacağını öğrenirse bu konuda hep eksik hissedecektir. Karısının hamile olması onu bu histen kurtarıp güçlü bir erkek yapacaktır. Diğer taraftan çocuğun kendisinden olup olmadığı şüphesi onu sürekli kemirecektir. Bünyamin bu şüpheyi, kısır olduğunun öğrenilmesine tercih eder.

Ersin için aşk biraz ilk gençlik heyecanı, biraz hayal kırıklığı içerir. Zira amcasının kızı olan Şebnem onun ilk aşkıdır ve onun için beslediği duyguların karşılığını alamaz. Bütün bunların yanına ilerleyen zamanlarda özellikle de Şebnem'in kapak fotoğrafını gördükten sonra suçluluk duygusu da eşlik eder.

“Ersin'i bu kadar üzen, sadece Şebnem'in ilk aşkı ve akrabası olması değil, hatıralarının masumiyeti ile fotoğrafların yansıttıkları arasındaki büyük tezettir. Suçluluk duygusuna kapıldı birden. Ne bekliyordum, diye düşündü. Onun için ne diledim ki şimdiye kadar? Merak mı ettim akıbetini? İlle bu şekilde mi karşıma çıkması gerekiyordu?” (Tunç, Kapak Kızı, 2021, s. 125)

Ersin, Şebnem'in kapak fotoğrafını gördüğünde şaşkınlıktan çok büyük bir hayal kırıklığı yaşar. İlk gençlik aşkı zihninin derinlerinde bir yerlerde saf haliyle dururken işte bu fotoğraf bütün o masumiyeti alıp götürmüştür.

Kendini aldatılmış hissediyordu. Aralarındaki aşkı Şebnem'in bir çırpıda unuttuğunu düşününce onu sevmiş olduğu için yaralanıyor, aşklarının Şebnem'in hafızasında hâlâ taze olması ihtimali karşısında derin acı duyuyordu.” (Tunç, Kapak Kızı, 2021, s. 127)

Bu hayal kırıklığını yaşarken kendisinin ikiyüzlü olduğu gerçeğiyle de yüzleşir Ersin. Çünkü başka çıplak kadın fotoğraflarına zevkle bakarken söz konusu Şebnem olunca ahlak bekçisi mi kesilmiştir? Çok eski zamanlarda da kalmış olsa onu sevdiği için böyle hissettiğini düşünür ve bir bakıma kendisini aklamış olur.

“Kadın vücudunun cinsel fantezi malzemesi olmasına karşıyım, diyerek kendini mi kandırmalıydı? Niye ikiyüzlüydü? Başka kadınların çıplak fotoğraflarına bakarken karşı olduğu falan yoktu. Ama Şebnem'e gelince acı çekiyordu. Bir zamanlar onu sevmiş olduğu için kendini de aşağılanmış hissediyor, çıldırarak gibi oluyordu.” (Tunç, Kapak Kızı, 2021, s. 126)

6.2.3. Suçluluk

Suçluluk kelimesinin; İngilizce *guilt* sözcüğü eski İngilizce’de *gylt*, Almanca *geld*’ten (ödemek) geldiği düşünülüyor. Suçluluğun çarpıtılabilir ve dolaştırılabilir bir duygu olduğuna dair algı 19. yüzyılın sonunda Sigmund Freud’un yazılarında ortaya çıkar. Freud, suçluluğun süper ego da yer aldığını, anne babanın çoğu zaman abartılmış otoriter emirlerini içselleştirmiş, onları tekrar tekrar seslendiren bilinçli zihnin cezalandıran bir parçası olduğunu iddia ediyordu (bu içsel monoloğa “babanın sesi” diyordu). Freud’un düşünceleri suçluluk hakkında konuşmanın yeni imkânlarını sundu. “Suçluluk kompleksi” ifadesi 20. yüzyılın başında moda olan bir tanı haline geldi ve hala depresyon ve kaygı hakkında nasıl konuştuğumuzu şekillendiriyor. Psikoterapinin ilk mimarlarından Alfred Adler 1927’de ‘Suçluluk kompleksi kendini suçlama ve pişmanlığın karışımı bir şey ve hayatın gereksiz yanları üzerinde üstünlük kurmaya çalışır.’ der. (Smith, 2021, s. 249, 250, 251)

Ersin ve Şebnem aşkına sinen bir başka baskın duygu suçluluktur. Ersin meşru olmadığını düşündüğü bir şey yaşadığı için ikilem dehlizine düşmüştür. Hem Şebnem’e karşı içinde coşup taşan bir duygu hisseder hem de yanından arkasına bakmadan kaçmak ister. Aslında aralarındaki akrabalık bağı bu ilişkiye bir engel olarak bahane etmiştir. Asıl mesele Ersin’in aşkına sahip çıkacak cesareti taşıyor oluşudur. Şebnem’i bir daha aramamak üzere okulun yurduna bıraktığında aslında çok güzel bir gün geçirmişlerdir. Şebnem’i kaldığı okulun yurdundan yasak olmasına rağmen almış ve mutlu denilebilecek bir gün geçirmişlerdir. Fakat günün sonunda Şebnem’i tüm yaşadıklarından bağımsız, tanımı belli olmayan bir öpücükle bırakır. Yaşamaya cesaret edemediği aşkın suçluluğunu bastırsın diye de hemen fakülteden bir kızla görüşmeye başlar. Bundan sonra aşk, cesaret, suçluluk üçgeninde savrulup durur.

6.2.4. Güvensizlik

Bünyamin’in yaşadığı aşkta dikkatimizi çeken en önemli taraf güvensizliktir. Aşk, Bünyamin için aklında kurduğu çeşitli senaryolarla tutku ve mutluluktan öte güvensizliğin verdiği bir sancıya dönüşür. Çünkü Bünyamin çalışmaya gittiği sıralarda eşi Cennet’in kendisini Garo ile aldattığını düşünür. Garo aynı zamanda Cennet’in en yakın arkadaşı Anahit’in kardeşidir ve aynı binada otururlar. Âşık olarak evlendiği Cennet’e karşı duyduğu kuşku onun için gittikçe dayanılmaz bir hal alır. Neredeyse aşk gitmiş onun yerine içini bir meyvenin içindeki kurt gibi günden güne çürüten bir huzursuzluk gelmiştir.

Bünyamin, aşkı hem çok kuvvetli hem de çok zayıf bir bağ olarak görür. Bu ikilemi

doktorun çocuk sahibi olamayacağını söylediği ve Cennet'in bebek bekledikleri haberini verdiği sırada yoğun bir biçimde yaşar.

“Ulan yoksa günahını mı alıyorum kızın, diye geçti aklından. Sadece karısına bakarken yakalamıştı Garo’yu. Hepsi buydu. Belki de hakikaten bir şey yoktu aralarında, belki de evhamdı hepsi. İyi de doktor? Allah mıydı be doktor? Kendini beğenmişin tekiydi zaten. Niye inanacaktı ki ona? Cennet’le birlikte geçirdikleri güzel günlerin anıları, içinde yayılıp genişlemeye başlayan bu iyimser düşünceye eşlik etti. (Tunç, Kapak Kızı, 2021, s. 167)

Kuşku, aşk karşısında o kadar baskı kurar ki Bünyamin ölümü dilerken bulur kendisini. Bütün bu düşüncelerden, içini kemiren ihanet kurdundan azade olacaktır öldüğünde. Aşk, kuşkuya yenik düşmüştür o an.

Gözlerini dışarıya dikti, böyle karlı, ıssız bir ovada donarak ölmeyi diledi, uykuya dalar gibi. Cennet yok, Garo yok, ikisinin onu aldatmaları yok. Şu anda ne yapıyorlar, birlikteler mi soruları yok. Gene yumdu gözlerini. (Tunç, 2021, s. 140)

Üçüncü karakter Selda, aşkı Bünyamin ve Ersin kadar yoğun yaşamamıştır ve aşka bakışı da onlardan farklıdır. Selda aşka daha realist bir pencereden bakar.

“Hangi aşk ölene kadar sürer ki?” dedi Selda. “Hem niye sürsün?” Rakısından birkaç yudum içti arka arkaya. Acıydı rakı. Bitmesi gerektiği halde sürüyorsa hastalıktı artık aşk değil.” (Tunç, Kapak Kızı, 2021, s. 193)

6.2.5. Yalnızlık

19. yüzyılın ortasında “yalnızlık” sözcüğünün anlamı, fiziksel izolasyondan acı dolu bir hisse doğru kaydı. İlk defa insanlar, başkalarının yanında olmalarına rağmen kendilerini “yalnız hissettiklerini” söylüyorlardı. Yüzyılın sonunda kırsal yerlere kıyasla modern büyükşehir, Georg Simmel gibi sosyologların da şehirlerden “insana her yanı kapalı kapılarla çevriliymiş” hissi veren “tümünden yalnızlık” diye bahsetmesiyle yalnızlığın temel kaynağı olarak belirlendi. Chicago’daki nörobilimci John Cacioppo’nun bir çalışmasına göre yalnızlık, erken ölme ihtimalini %14, obezite riskiniyse iki katı kadar artırıyor. Bu çalışma aile ve arkadaşlardan soyutlanmanın kimsesizlik ve duyumsamazlık hislerini arttırdığını gösteriyor. (Smith, 2021, s. 292, 293)

Kitapta aşkın en yakın eşlikçilerinden biri yalnızlık duygusudur. Neredeyse bütün karakterler aşklarını belli bir noktadan sonra yalnız yaşamaya başlamıştır. Kitapta sadece

hakkında konuşulan ancak serinin diğer kitaplarında kendi sesinden dinleyeceğimiz Şebnem, yalnızlığı hem fiziken hem de ruhen en çok yaşayan karakter diyebiliriz. Annesi ve babası küçükken ayrılmış, babası geçirdiği kazadan sonra kabuğuna çekilmiş Şebnem neredeyse kimse tarafından anlaşılmamış ve en yakın aile üyeleri tarafından hep yalnız bırakılmıştır. Bu yalnızlığın bir sonucu olarak herkes tarafından görünür olmak ya da yalnız bırakıldığı için bir nevi intikam almak için Şebnem, çıplak bir kapak fotoğrafı vermiştir.

Ersin ve Şebnem yıllara yayılan aşklarında aslında çok kısa bir beraberlik yaşamıştır. Özellikle Şebnem için hayatının geri kalan dönemi çoğul yalnızlıkla geçmiştir. Yani etrafı kalabalık olsa da o, tek başınalığı iliklerine kadar hissetmiştir.

Selda, yalnız bırakılmamış fakat bunu tercih eden bir karakter olarak karşımıza çıkar. Öyle ki bazen yalnızlığımı yoksa evinimi daha çok sevdiğini ikilemine düşer. Bu kararsızlık hali ona kötü hissettirmez. Çünkü bunu isteyerek yaşar. Şebnem yalnız bırakılmış, Selda ise yalnız kalmayı tercih etmiştir.

“Selda dar bir sokağa bakmayı tercih ediyordu. Böylece dışarıda varlığını belli eden hayat aklını çelmiyor, kendiyle kalıyordu. Evinde oturup pencereden bakanlardan değildi ki niye ille de bir manzarası olsun? Evimi mi yalnızlığı mı seviyorum, diye düşünürdü bazen, karar veremezdi. Kimsenin evinde kalmaktan hoşlanmazdı.” (Tunç, Kapak Kızı, 2021, s. 47)

Selda, yalnızlık duygusunun kendi içindeki anlamını vagonda rahatsız edici bakışlarla karşı karşıya kaldığında daha iyi kavramaya başlar. Yalnızlık, insanların hoşnut kalmadığı davranışları ve ona hissettirdiği rahatsız edici duyguların yanında adeta aniden büyür ve kocaman bir boşluk yaratır.

Çocukluktan ilk gençliğe geçerken Şebnem ile sadece bir defa karşılaşan Selda, kendisini Şebnem ile kıyaslar bulur. Selda hep el üstünde tutulmuş, adeta evin göz bebeği gibi büyütülmüştür. Şebnem ise türlü aksilikler yaşamış ve aile bağlarının kopuk olduğu bir ortamda büyümüştür. Fakat yine de Şebnem’de bütün bu açığı kapatan bir öz güven ve cesaret vardır. İşte bütün bu kıyasları bitiren bir dergi kapağı olmuştur. Selda artık tamamen yalnız kalmaları noktasında Şebnem ile eşitlendiğini düşünür ve bu onun içini ferahlatır. Yalnızlık, ferahlık olarak karşılık bulur.

Selda, Hülya hala ve Şebnem’in evlerine geldiği bir anı düşünürken onların yalnızlığının ne kadar görkemli olduğunu düşünür. Yalnızlık görkemli olabilir miydi? Söz konusu bu anne kız olunca Selda’nın gözünde her şey çok çekici görünür.

Ailesinin kurallarla ve bu kurallara uyulduğu nispette gösterdikleri sevgileriyle sardıkları Selda sevmekten, bağlanmaktan, acı çekmekten, mutlu olup havalara uçmaktan, ağlamaktan, hayattan, kısacası yaşamaktan korkan bir kız olmuştur. Bu da Selda’ya göre iyi

aile çocuğu olmanın kötü tarafıdır. Çünkü iyi aile çocuğu olduğu için hiçbir ilişki kendisinde iz bırakmamış ve içine işlememiştir. (Tunç, Kapak Kızı, 2021, s. 251)

Kendi edimlerinin doğruluğundan şüphe duyan Selda, hata yapma korkusundan dolayı duygularını ve isteklerini bastırma eğilimi göstermiş, bu eğilimde insanlarla arasına mesafe koymasına sebep olmuştur. Kendisinin de dediğı gibi hiçbir ilişkinin içine işlemesine müsaade etmemiştir. Sonuç olarak kuralcı bir ailede büyüyen Selda, yetişkinliğinde sosyal uyum sorunları yaşamıştır. (Bakkaloğlu, 2021)

Özellikle çocukluk ve ilk gençlik dönemlerini detaylı olarak gördüğümüz Selda; sevmeyi, seilmeyi bir koşula bağlar. Ailesinden gördüğü koşullu sevginin sebebidir bu. Nitekim Şebnem ile arasındaki kıyaslamaların en temel sebebi hep bu zemine oturur. Şebnem, koşulsuz bir sevgi ve kabul ortamında büyürken Selda’da bu tam tersi olmuştur. Dolayısıyla “kapak fotoğrafını” verme cesaretini ancak Şebnem’in gösterebilmesine şaşırmayız. Selda her zaman izleyici, gözlemci konumunda olmuştur. Harekete geçme cesaretini hiçbir zaman kendinde bulamaz. Netice olarak da dergi kapağında Şebnem’in verdiği poza Selda yine izleyici koltuğundan eşlik eder.

Cesaretsizliği Selda’ya bir konfor alanı sağlamıştır. Bu alanın dışına çıkmak onu hep korkutur. Zira Şebnem’in o alanı terk ettiğinde neler yaşadığını görür. Bu, ona hem cazip hem ürkütücü gelir. İçten içe hayat boyu atamadığı adımların sonuçlarını merak eder. Fakat bu adımlardan sonra gelecek olası tepkileri göğüsleyemeyeceğini bildiğı için yalnız kalmayı yeğler. Yalnızlık, Selda için güvenlidir. Ama Şebnem kadar cesur hamleler yapsa neler yaşayacağını da hep çok merak eder. Şebnem, sonu felaket de olsa dilediğini yapmış ve hayatında soru işareti bırakmamıştır.

Ersin, dedesi öldüğünde evindeki eşyaları boşaltmaya gittiklerinde yalnızlığın soğuk yüzüyle karşılaşır. Dedesinin eşyalarını dağıtırken yalnızlığın korkutan bir şey olduğunu düşünür. Selda, yalnızlığı boşluğa arkadaş görür. Ersin ise bunun korku tarafını hisseder ve anlamlandıramadığı tuhaf bir hisse kapılır.

Roman boyunca yalnız olma halini fiziken ve ruhen en çok yaşayan kişilerden biri de Şebnem’in babası Cavit’tir. Önceleri, ailesi tarafından istenmeyen Hülya ile evlendiğı için yalnız bırakılır. Ama onu en çok yaralayan yalnızlığı, geçirdiğı kazadan sonra çok sevdiği karısı Hülya’yı kendisinden uzaklaştırmasıyla yaşar. İsteyerek yaşamaya başladığı bu yalnızlık onu katı ve kırılğan yapar. Yaşadığı büyük aşkın yerini daha da geniş bir yer kaplayan yalnızlık alır. Ersin, Şebnem ile ilişkisini düşünürken Cavit amcası gibi yalnız kalma ihtimalini de düşünür.

“Cavit amcası kavrulmuştu işte, hiçbir şey yokmuş gibi yaşamayı kabul etmemiştir.

Büyük bir aşkın giderek yalana dönüşecek olmasını, Hülya yengenin sevgisinin yerini gerçek veya hayali aldatmaların alması ihtimalini kabul etmemiş, yalnız, kırgın, umutsuz bir hayatı göze almıştı. Hangisi daha kolaydı bunların? Hiçbir şey yokmuş gibi yapmak mı, yok olmayı göze almak mı?” (Tunç, Kapak Kızı, 2021, s. 206, 207)

Şebnem’in anne ve babası masal gibi başlayan fakat büyük bir sarsıntıyla yerle bir olan bir aşk yaşar. Cavit ve Hülya birbirlerini çok sever, Cavit’in annesinin razı olmamasına rağmen evlenirler. Cavit’in annesi çalışan, ayakları üstünde duran ve özgürlüğüne düşkün bir gelin istemez. Üstelik evlendikten sonra Hülya için şehir değiştiren oğluna hep sitemli olur. Bütün bu karşı çıkışlara rağmen Hülya ve Cavit aşklarını doludizgin yaşar ve Şebnem dünyaya gelir. Cavit’in geçirdiği bir iş kazası ise bu aşkı uçuruma sürüklenir. Bu kazadan sonra kimsenin hayatı eskisi gibi olmaz ve olumsuzluklar arka arkaya sıralanır. Cavit, sakat kalınca önce karısından uzaklaşır. Kendisini eksik bir insan olarak görür ve Hülya’nın bütün uğraşlarına rağmen ondan kopmaya çalışır. Hülya, ilk zamanlar aşkı için mücadele etse de Cavit her hamlesini geri püskürtür. Nihayetinde Hülya da çaba göstermekten vazgeçer. İkisi aynı evde yaşamalarına rağmen yabancılaşmaya başlarlar. Hülya bütün bunların sonunda evi terk eder. Cavit ve Hülya arasındaki aşk büyük bir tutku ile başlamış fakat uzaklık, yabancılaşma ve çaresizlik dolu bir çukurda bitmeye mahkûm olmuştur.

Engellere rağmen başlayan aşkları artık hüznün, çaresizlik, hayal kırıklığı, öfke ve yalnızlıkla dolu bir duygu yumağına dönüşür. Bu yumak ileriki yaşantısında Şebnem için çözümü imkânsız düğümler oluşturur.

Onların aşkları böyle bir sınavdan geçerken Şebnem için mutluluk dolu aile ortamı geri dönüşü olmayacak bir şekilde yıkılır.

6.2.6.Hayal Kırıklığı

En büyük hayal kırıklığından birini Bünyamin yaşar. Çocuk sahibi olmasının çok zor olduğunu öğrendiği gün dünyası başına yıkılır. Çünkü hayattan beklediği şeylerden biri de Cennet ile çocuk sahibi olmaktır. Belli bir süre sonra Cennet’ten aldığı hamilelik haberi ise onu ikinci defa hayal kırıklığına uğratar. Çocuk sahibi olmaya çalışırken kusurun kendisinde olabileceğini Cennet ile paylaşmasa da doktora gitmekte fayda gören Bünyamin oldukça gergindir. Yapılan tetkikler neticesinde çocuk sahibi olamayacağını öğrenen Bünyamin, bu bilgiyi Cennet ile paylaşmaya cesaret edemez. Çok geçmeden Cennet’in gebelik şüphesi yaşaması Bünyamin’in iç dünyasını allak bullak eder. Sevinmesini beklerken büyük bir şaşkınlık yaşayan kocasına bakan Cennet ise bu duruma anlam veremez. Karşılıklı ifade

edilemeyen duygular Bünyamin için dayanılması zor yükler getirir. Karısını severek evlenen Bünyamin geldiği nokta için zaman zaman kendisini suçlasa da en büyük suçu Garo'da bulur. Aklını karıştıran, karısına karşı şüphe duymasına sebep olan Garo'dur. Çocuğun karısına ilgi duyduğunu hatta kendisi işe gittiği zamanlar evine geldiğini düşündüğü Garo'dan olabileceği fikri Bünyamin'i kemirir. Böylece Bünyamin'in aşkı hayal kırıklığı ve şüpheyile sarmalanır.

Ersin'den beklediği cesareti göremeyen Şebnem, hayal kırıklığı yaşar. Çocukluk yıllarında kısa süren mutluluğu bir daha yakalayamayan Şebnem, hayata dair ilk hayal kırıklığını çekirdek ailesinde yaşar. Babasının geçirdiği kazaya kadar mutlu bir aile tablosu çizen yaşamları birdenbire altüst olur. Bundan en büyük zararı Şebnem görür. Annesinin kısa sürede kendilerini terk etmesi hayatında kapanmayacak yaralar açacaktır. Hayata tutunmaya çalışırken amcasının oğlu Ersin'e duyduğu aşk, umduğu gibi yürümez. Ersin'in de ilgisi olduğunu bilip hissetse de kendisi kadar bu aşkı sahiplenmediğini görmesi onu hayal kırıklığına uğratar. Özellikle yanlış bir şey yapıyorlarmış izlenimi vererek gizli saklı görüşmeleri, yaşadıkları şeye bir isim koymamaları Şebnem'i daha da yaralar.

Kapak Kızı'nda aşk, yaşanmamış bir duygu olarak tezahür eder. Bünyamin dışındaki karakterler aşkın kıyısından geçse de tam olarak bir aşk yaşamazlar. Hakkında konuşulan Şebnem'in ise aşk hayatının çetrefilli olacağını hissederiz. Devamı olarak çıkan Yeşil Peri Gecesi'nde anlatılanlar bunu doğrulayacaktır.

Şebnem ile bir aşk yaşamaya cesaret edemeyen Ersin için aşk; suçluluk, yalnızlık, kendine karşı güvensizlik duygularını hissettirir. Şebnem'in akrabası olması üstelik Şebnem'in annesinin geniş aile tarafından kabul edilmemesi onu engelleyen önemli faktör olur. İlerleyen zamanlarda Şebnem'in kapak fotoğrafıyla karşılaşması onu geçmişiyile yüzleştirir. Yaşama ihtimali varken cesaretsizliğinden kaynaklı başlamadan biten Şebnem aşkı Ersin'e kendisini hep suçlu hissettirir.

Öte yandan Selda için aşk, hayal kırıklığı yaşama ihtimalini sıfırlamak için yaşamaya cüret edilemeyen bir duygudur. Bu noktada Şebnem'e karşı içinde hep bir imrenme taşır. Yalnız kalmayı aşkı yaşamak uğruna çekilebilecek bir acıya tercih eder.

Bünyamin içinse aşk, masumiyetle örtüşen fakat sonrasında içine düşen şüphe kurduyla adeta azaba dönüşen bir duygudur. Severek evlendiği Cennet'in onu Garo ile aldatma şüphesi, üstüne Cennet'in hamile kalmasıyla içinden çıkılmaz bir hale girer. Gerçeği öğrenmeye cesaret edemez ve içindeki Cennet aşkı güvensizlik, yalnızlık, hayal kırıklığıyla dolu bir çukura hapsolür. Akıbetlerini öğrenemediğimiz bu çiftin aşkı belirsiz bir düzlemde savrulup durur.

6.3. YEŞİL PERİ GECESİ

Aşk kelimesi aldığı eklerle beraber kitapta 184 defa kullanılmış. Anne özlemini dindirmek, sevilme ihtiyacı, ihanet, terk edilme, vicdan azabı, hayranlık gibi kavramlarla beraber kullanıldığını görmekteyiz.

Romanda Şebnem ve Osman, Ali ve Şebnem, Haluk hoca ve Şebnem, Gün ve Kubi arasında geçen aşk ve “aşka benzer” olarak nitelendirilen duygular yaşanır.

Romanda “Aşkımızın ipini çektiğim o gece...” ifadesi 21 defa yer bulur. Çünkü Kapak Kızı olan Şebnem, Osman ile olan aşkını kendisine başka bir seçenek bırakılmayan o gece infaz etmiştir. Osman, aileden zengin fakat çalışmayan bunun yanı sıra lüks yaşayan biridir. Kardeşi Teoman ile araları ne kadar bozulsa da maddi olarak zaman zaman ondan yardım görür. Teoman evlenmeye karar verdiğinde hayatlarına dâhil olan emniyet müdürü “Uluç müdür” olarak anılan kişi Şebnem’e o karanlık geceyi yaşatandır. Zira Şebnem; Teoman’ın zorlaması, Osman’ın da maddi çıkarları için görmezden gelmesi sonucu istemediği bir birliktelik yaşar Uluç müdürle. İşte o gece Osman ile olan aşkının ipini çekmiştir. O geceden sonra Osman ile olan ilişkisi gittikçe uçuruma sürüklenir.

“Elimi sırtıma götürüp giderek daha sık boyattığım saçlarımın uçlarına dokundum. Osman benim en çok dalga dalga sırtıma dökülen saçlarımı seviyordu. Aşkımızın ipini çektiğim o geceye kadar Osman’ın saçlarımı sevmesini seviyordum. Onu ve onunla ilgili her şeyi giderek daha az seviyor olsam da iki kişilik görkemli sefaletimizi, bazen sabaha karşı saatlerde öylece otururken ruhumuzdaki çırpınışları birbirimizden ustaca gizliyor oluşumuzu hâlâ ve içim acıyarak seviyordum.” (Tunç, Yeşil Peri Gecesi, 2020, s. 90)

Geriye dönüş tekniğiyle örülü romanda Şebnem, Osman’a karşı ilk “aşka” benzer duygular hissettiği güne gider. İkisinin de Gün ve Kubi adında çok samimi oldukları arkadaşları vardır. Bu ikili aynı zamanda Şebnem’in kapak fotoğrafını çeken bir çifttir. Zaten o günden sonra başlayan bir dostlukları vardır. Özellikle Gün ile Şebnem’in çok samimidirler. Gün, her geçen zamanda kendisini eriten ve ölüme götüren bir hastalıkla mücadele eder. O zor günlerden birinde Osman, Şebnem ve Gün araba yolculuğu sırasında şarkı dinlerler. Bu duygu yoğunluğunun tam ortasında ilk defa o gün Şebnem, Osman’a karşı aşka benzer hisler taşıdığını fark eder. İkisini en çok birbirine bağlayan arkadaşlarının durumuna karşı hissettikleri acının ortaklığıdır ve bu ortak bağ onları evliliğe kadar götürür.

“Aynada Osman’la göz göze geldik. Onun da ağladığını gördüm. Gülmeye çalıştı. “Şarkıdan” dedi. “Ben de” dedim. İlk o andır içimin aşka çok benzeyen bir şeyle dolduğu. Kader bizi birbirimize böyle bağlamıştı. Yağmurlu bir ekim sabahında başlayan üç günün sonunda. En derin yerlerimizden paylaştığımız bir acının iplikleriyle. Acının iplikleri

çelikten oluyormuş meğer. Kolay kolay kopmuyormuş.” (Tunç, Yeşil Peri Gecesi, 2020, s. 247)

Şebnem, Osman ile aynı anda arkadaşlarının öldüğü an da aşık olduklarını fark eder. Aşk olmasa bile ona çok yakın bir şeydir bu. Açıkça Osman’ın gözlerinde de aynı şeyi görür.

“Gün’ün öldüğü an Osman’a âşık oldum. Ya da hissettiğim şey aşka çok benziyordu. Osman da bana o an âşık oldu.” (Tunç, Yeşil Peri Gecesi, 2020, s. 243)

Şebnem her defasında aşkı asıl hissettiği kişinin Ali olduğunu bilir. Ama Osman’ın kendisinden beklediği anne şefkatini ona verebilmeyi de çok ister. Bu durumda Ali’nin gitmiş olmasına sevinir. Çünkü Ali gitmemiş olsaydı Osman’ı bu denli sevemeyeceğini bilir. Rezil bir yaşam sürmeleri hususunda da oldukça aynı görür Osman ile kendisini.

“Osman’ı düşünüyordum. Ara sıra bana bakışında yakaladığım anne sözü dinler gibi masum halini. Bu hali başını göğsümde bastırmak arzusu vermişti bana. Parmaklarımı gür ve güzel saçlarının arasından geçirmek istemiştım. Nasıl olmuşsa Ali içimden uçup gitmişti. (İyi ki gitmişti. Gitmeseydi aşka çok benzeyen bir şekilde sevdiğim Osman’ı sevemezdim. Yirmi kalın adama gönderdiğim CD’lerle, kendimle birlikte Osman’ın da ipini çekmiş olsam bile onunla yaşadığım dokuz yılın gözümü yaşartan anları vardır. Aslında hakikati söyleyecek olursam biz Osman ile rezilliğimiz açısından birbirimize fena halde denk sayılırız.)” (Tunç, Yeşil Peri Gecesi, 2020, s. 251, 252)

Şebnem ilerleyen bölümlerde neden “aşkımızın ipini çektiğim gece” ifadesini kullandığını açıklar. Bundan kendisine bir mağdur rolü biçer ve bu rolü oynamak hoşuna gider. Aslında Osman’a gerçek bir aşk beslemediğini çok iyi bilir. Aşka yakın fakat aşk olmayan hislerdir bunlar. Umutsuzluk, çaresizlik ve sevilme isteğiyle örülmüş aşk zannettiği bir şeydir.

“O ilk geceye ‘aşkımızın ipini çektiğim gece’ demek hoşuma gidiyordu. Mağdur gösteriyordu beni, romantik gösteriyordu. Mağdur ve romantik görünmek hoşuma gidiyordu. Bu benim tabiatımdı. Aynı zamanda silahımdı. (Tunç, Kapak Kızı, 2021, s. 22)

Şebnem, Osman ile arasındaki duygunun hayatlarındaki eksik anne ve baba figürlerini tamamlamak için doğduğunu söyler. Aşk dedikleri bu duygu aslında bir ihtiyaçtan doğmuş kabul görme ve sevilme isteğidir. Şebnem için baba Osman için anne figürlerinin olmayışı onları birbirine ve hayata bağlar.

Hayatta ben en çok babamı sevdim. Ben Ali’de babamı aradım. Sonra babam yaşındaki adamlarda Ali’yi aradım. Babamda eski babamı aradım. Bu zincir böyle giderken Osman bende annesini aradı. Ben kendimi annesiz hissettiğim için anne olmaya korktum. Doğurmadım. Ama Osman’ın annesi oldum. Osman’ın annesi olduğum anlar bir sonraki

güne uyanmama yaradı. (Tunç, Yeşil Peri Gecesi, 2020, s. 286)

Şebnem, Gün ve Kubi ile Phonex dergisine verdiği pozlar sırasında tanışır. Kubi fotoğrafları çeker, Gün ise ona yardımcı olur. Bu tanışmadan sonra Şebnem ile arkadaşlıkları başlar. Şebnem için ikisinin varlığı zor dönemlerden geçerken ona güç verir. Osman ile tanışmasını sağlayan yine bu çift olur. Gün'ün ani ve hızlı bir hastalıkla ölüm sürecine girmesi Osman ve Şebnem'i daha da yakınlaştırır. Gün'ün öldüğü sahnede ise Osman ve Şebnem birbirlerine aşık olurlar. Gün'ün son üç gününü bir sahilde geçirmek istemesi üzerine bir seyahate çıkarlar. Arabada dinledikleri bir şarkıdan sonra Osman ile aralarında aynı anda bir duygu yoğunluğu başlar. (Tunç, Yeşil Peri Gecesi, 2020, s. 247)

6-3-1- Hayal Kırıklığı

Osman, Şebnem'i hiç aklına getiremeyeceği bir yerden hayal kırıklığına uğratmıştır. Çünkü Osman'ı sevmiştir. Bazen karşılıklı olarak buna inanmasalar da sevildiğini bilmek Şebnem'e iyi gelir. Çünkü ömrü boyunca sevilme istemiştir. Mutlu bir aile oldukları dönem sona erince bunu önce anne ve babasından beklemiştir. Sonra hayatına çeşitli şekillerde giren erkeklerden. Fakat en çok Ali'den istemiştir. Ali ise Şebnem'i bırakıp yurt dışına gitmiştir. Şebnem, bu tamamlanmamış eksik parçayı hep Osman'da aramıştır. Osman, çocukluğundan beri anne şefkatine hasret bir çocuktur. Bu hasreti Şebnem'in koynunda dindirir. Şebnem de bu anne rolünü sever ve onun bu çocuksu haline âşık olduğunu fark eder.

Her haliyle güzel olan adamlardandı. Alnının tatlı kavsiyle bal rengi gözleri, kırkı yeni geçen yaşına ve kırılmış sakallarına rağmen yüzüne aklına eseni yapan, çocuksu bir hava veriyordu. Gerçekte de öyleydi. Çocuksuydu. Zayıf karakterliydi.

Onun, bende garip bir şefkat gösterme isteği uyandıran, beni zamanı geçmişçe, gereksizce anıyaştiren bu çocuksu haline âşık olmuştum. Ben zaten bu yaşa gelene kadar çok fazla adama âşık olmuştum. Hayata hep kendimi birilerine âşık olduğuma inandırmaya çalışarak tahammül etmişim. Ama hep birilerine âşık olmaya çalışarak sefil olmuştum. (Aslında âşık olduğum herkes tekti, Ali'ydi.) (Tunç, Yeşil Peri Gecesi, 2020, s. 17)

Ali'nin Şebnem'i terk edip yurt dışına gitmesi en büyük hayal kırıklığıdır. Çünkü Ali'yi hayatının merkezine koymuş, ait olma duygusunu onda tatmıştır. Babasının geçirdiği kazadan sonra alt üst olan aile iklimini Ali ile tekrar ısıtmaya çalışır. Ali ile aşka dair hayal kırıklığı yaşayan Şebnem aslında ilk darbeyi annesinden yemiştir. Babasının kolunu kaybetmesi onların hayatında büyük yıkımlara sebep olur. Annesi ne kadar çaba gösterirse gösterebilir babası bunları kabul etmez ve olabildiğince kendisinden uzaklaştırır. Bütün bunların yanında Şebnem'i asıl sarsan durum annesi ve amcasını uygunsuz bir halde

yakalamasıdır. Hayatında koca bir boşluk yaratan bu hayal kırıklığı Şebnem'in ilk kırılma noktalarındandır. Annesine duyduğu güven, sevgi yerle bir olur. Sonraki süreçte annesinin evi terk etmesi hayal kırıklığına değersizliği de ekler.

Aşka dair ilk hayal kırıklığını Ersin ile yaşayan Şebnem'in sesini Kapak Kızı'nda duymayız. Ama Ersin'in ağzından bunu doğrularız. Henüz lise sıralarındayken yaşadığı bu hayal kırıklığı ilk acı deneyimlerinden biri olur. Sonra hayatına sahici duygular yaşadığı Ali dâhil olur.

Gün ve Şebnem aşkın da hayal kırıklığı tarafını her ikisi de yaşar. Kubi, Gün'ün hastalanıp her geçen gün daha da kötüleşmesini kaldıramaz.

6.3.2. Vicdan Azabı

Aşk, Şebnem için ilk gençlik çağlarında biraz da vicdan azabıdır. Çünkü baba özlemini dindireceğini düşündüğü elli yaşındaki üniversite hocası Haluk ile aşk yaşamaya başlamıştır. Üstelik Haluk evli ve arkadaşı Gün ile baba kız kadar yakınlardır. Hem aralarındaki bu ilişkiye özenmiş hem de Haluk hocanın kürsüdeki haline âşık olmuştur. Fakat bu aşk ona hem en yakın arkadaşını kaybettirmiş hem de kendisine ağır bir vicdan yükü bırakmıştır. Haluk hocanın kendisine değil de kürsüdeki duruşuna âşık olduğunu dile getirir. Evli ve kendisinden yaşça çok büyük olan bu adamla çok tezat duygular yaşar. Vicdan muhasebesi yaparken ilk defa birilerine zarar verdiğinin farkına varır ama bu duruma bir son vermez.

“Aşk hayranlıkla başlar. Ama kuru hayranlıkla da aşk gemisi yüzmüyor. Hayranlık çünkü kelebek ömürlüdür. Ben Haluk Hoca'ya değil, hocanın kürsüdeki varoluşuna âşık olmuştum. O da bir ders boyu sürmüştü. Sonra odasına gitmiştik. Gün'le Haluk hoca sıkı sıkı kucaklaşmışlardı (Hocanın gözü bende ve hiç de hoca gibi değil). Baba- kız gibiydiler. Ben bu hocayla baba-kız gibi olamam. Ama Haluk Hoca ile genç sevgilisi (aşırı genç henüz yirmi dört) olabiliriz. Ayrıca da hocanın yatağına girmek, üniversiteye girmek demektir bir yerde.

Berbat bir aşktı. Yaşadıklarımın en kötüsü. İlk kez içimi böylesine kanırtan bir suçluluk duygusu çekiyordum. İlk kez zarar gören değildim. Zarar verendim. Gün'ü çok özlüyordum. Beni stüdyodan kovuşu aklımdan çıkmıyordu. Hem adamla sevişiyordum hem vicdanımın ağrısından uyuyamıyordum.” (Tunç, Yeşil Peri Gecesi, 2020, s. 269)

En yakın arkadaşı Gün ile aralarını açan, büyük tartışmalar yaşatan bu birlikteliği bir süre sonra Şebnem bitirmek ister. Hem vicdan yükü ağırlamış hem de ilk zamanlar hissettiği heyecan kıpırtılarının yerini acı almaya başlamıştır. Bu duruma son vermeye çalışsa da Haluk hoca Şebnem'i bırakmak istemez. Bir gün beraberlerken Haluk hocanın geçirdiği kalp

krizi işleri değiştirir ve Haluk hoca eşine dönmeye karar verir. Gün'ü arayarak pişmanlık ve çaresizliğini dile getiren Şebnem arkadaşıyla tekrar barışır. Haluk hoca düzeldikten bir süre sonra tekrar Şebnem ile birlikte olmak ister. Bir kere daha o vicdan yükünün altına girmek istemeyen ve yaşadığı şeyin aşktan ziyade geçici bir hayranlık olduğunu fark eden Şebnem, bu teklifi kabul etmez. Haluk hocanın da kendisinde gördüğünün aşk değil şehvet olduğunu çok net anlayan Şebnem, bunları açıkça dile getirmek yerine ailesine ve eşine tekrar aynı haksızlığı yapamayacağını söyler. Bütün bunların altına gizlenmiş gerçek duygularından söz etmezler.

Şebnem, Uluç müdürün videosunu basın ve başka kuruluşlara gönderdikten sonra Ali'nin evine sığınır. Yirmi üç sene önce yaşadıkları aşkı hatırlamaya başlarlar birlikte. Ali, geçmişî yâd ederken aslında Şebnem'i sevmeye cesareti gösteremediğini ve içindeki vicdan sızısını itiraf eder.

“Çorbamı bitiremedim. İdam mahkûmlarının son yemeklerini yiyebildiklerini hiç sanmıyorum. Ali birden “Ben seni sevmekten korktuğum için Paris’e gittim.” dedi. Çabalama Ali... beyhûde uğraşma. Seni tam sevecektim, sevmenin tam da kıyısına gelmiştim, göze alamadım deme sakın. Gözlerinde incecik bir vicdan sızısı var, görüyorum.” (Tunç, Yeşil Peri Gecesi, 2020, s. 284)

6.3.3. Pişmanlık

Eski Fransızca'daki *regres*'den (üzüntüler ve hayal kırıklıkları) gelen sözcük İngilizce'ye ilk defa 1400'lerde birini ya da insanın dünyadaki yerini kaybedince hissedilen yası anlatmak için kullanılıyordu. Pişmanlığın önemli bir farkı aynı zamanda bir tür performans oluşuydu, üzüntünün abartılı bir ifadesi. 16. yüzyılda tarihçilerin içselleşmiş modern benlik kavramının doğuşuyla bağdaştırdıklarında pişmanlığın günümüzdeki hayıflanma, kendi kendine geçmişte yapılan bir şeye bakıp yapmamış olmayı dileme anlamı yerleşmeye başladı.(Smith, Duygular Sözlüğü, 2021, s. 219)

Güncel Türkçe Sözlük'te pişmanlık karşılığı olarak “pişman olma durumu, nedamet” karşılığı yer alır. Farsça bir sıfat olan pişman; yaptığı bir işin veya davranışın olumsuz sonucunu görerek üzülen, nadim olarak tanımlanır. (Türk Dil Kurumu Sözlükleri, 2025)

Şebnem'in bütün hayatı boyunca tek gerçek aşkı tattığı kişi Ali'dir. Ondan öncesinde ya da sonrasında hayatına girenler hep Şebnem'in aşk sandığı deneyimlerdir. Yıllar sonra Şebnem'in kendi deyimiyle Osman ile olan “aşkının ipini çektiği gecenin” videosunu yirmi nüfuzlu kişiye gönderdiği o tedirginlikle dolu gecede her şeyi hafifleten tek kişi yine Ali'dir.

Bütün korkularını ve olabilecek bütün dehşet senaryolarını Ali'nin nefesinin dibinde küçültüp atmıştır bile. Onun varlığı, gözlerinin içine bakışı bunları yapmasına yetmiştir. Bu tedirgin gecede Ali olan aşklarının bir hesap dökümünü yaparlar. Şebnem'e göre Ali, onu bırakıp gitmeseydi aşkları kendiliğinden bitecektir. Ali'nin terk edişinin kendisinde ne kadar büyük yaralar açtığını söylerken Ali de ona bunca senenin, onu bırakıp gitmenin büyük pişmanlığını yaşamakla geçtiğini söyler. Aşkları pişmanlık, uzaklık, suçluluk, yalnızlık sarmalında kalmıştır yıllarca.

“Aşkım daha alev alevken beni öylece bir başıma bırakıp gitmemeliydin. Yıllarım seni bırakıp gittiğim için pişmanlıkla geçti.” dedi. Böylece bana daha da güzel bir cümle söyledi. Cümle öyle güzel ve öyle kederliydi ki yeni baştan ağlamak geldi içimden. Bu kez arınır gibi.

Pişmanlık ve geçip giden yıllarımız, yokluğa karışan ömrümüz düşüncesi karanlık bulutlar gibi gelip göğsüme oturdu. Ama beni garip bir şekilde mutlu etti. Osman'ı, Teoman'ı, birkaç saat sonra ekranlardan geçmeye başlayacak olan alt yazıları, beni bekleyen bütün tehlikeleri unutmuştum. Yıllar öncesine gitmiştim.” (Tunç, Yeşil Peri Gecesi, 2020, s. 57, 58)

6.3.4. Yalnızlık

Yalnızlık kelimesi aldığı eklerle beraber kitapta 33 defa geçmiştir. Güncel Türkçe Sözlük'te yalnızlık; yalnız olma durumu, kimse bulunmama durumu olarak bir isim olarak tanımlanır.

Şebnem başta olmak üzere romandaki her bir karakter yalnızlığın çeşitli yüzlerini görmüş ve acısını yaşamışlardır. Şebnem, küçük yaşlarda mutlu bir aile hayatının içinde yaşarken babasının geçirdiği kazadan sonra hızla bir yalnızlık kuyusuna girmiştir. İstemese de hayat onu yalnızlaştırmıştır. Anne ve babası da yalnızlıktan paylarını farklı biçimlerde almışlardır. Babası kazadan sonra sakat kalma durumunu kendisine yedirememiş ve herkesi etrafından uzaklaştırmıştır. Annesi ne kadar dirense de en sonunda bunu kabul etmiş ve evi terk etmiştir. Hem anne hem de baba tarafından yalnız bırakılan Şebnem yalnızlığını, ömrü boyunca hayatına türlü türlü kimseler girse de yanından ayırmadığı bir parçası olarak taşımıştır.

Osman ile evliliğinde de hep yalnızdır Şebnem. İlk zamanlar yalnızlığı hatta hayatı paylaşıyorlar zanneder. Fakat yıllar geçtikçe bunun bir sanrıdan ibaret olduğunu anlar. İçinde bir yerlerde hep Ali'yi taşımıştır. Onun içinde bir yerlerde olduğunu bilmek bile Şebnem'e umut ve güç verir. Yalnızlıkla bir savaş halindedir. Bunu Ali'yi düşünerek yenmeye çalışır.

Varlığın sadece çok uzak bir ihtimalken şu hayatta ben daha dayanıklıydım Ali diye düşündüm. Sen benim için yıllarca bir umuttun bir misillemeydin yalnızlığa diye düşündüm. Yalnız aşkı vardır aşkı olanın ve kaybetmek daha güç bulamamaktan diye düşündüm. Ben aşkı kaybetmiş miydim yoksa hiç mi bulamamıştım diye düşündüm.” (Tunç, Yeşil Peri Gecesi, 2020, s. 307, 308)

Şebnem’in yalnızlığını paylaşan ilk kişilerden biri Vatuş dediği komşularıdır. Özellikle babasının geçirdiği kazadan sonra annesi Şebnem’i sık sık Vatuş’a bırakır. Kendisi de yalnız yaşayan Vatuş, Şebnem’i çok sever ve ona şefkat gösterir. Annesinde artık hiç bulamadığı şefkati. Yıllar geçse de Şebnem yalnızlık yoldaşı, anne sıcaklığını gördüğü Vatuş’a bir gönül borcunu öder gibi uğrar. Karşılıklı yalnızlıklarını giderdikleri bu zaman dilimleri Şebnem için ilaç kadar etkilidir. Annesinin bıraktığı o koca boşluğu tam olarak dolduramaz belki ama Vatuş’un kollarında ağlayıp o sıcaklığa sarılmak Şebnem’e çok iyi gelir. Sonrasında bu sıcaklığı Ali ve Osman’da bulmaya çalışsa da bunu tam anlamıyla yakalayamaz.

“Benim annem Vatuş’tu asıl. Benim için gerçekten içi titreyen yaşlı kız. Özlediğim kucağı ise bütün gezegende hatta koskoca ıssız evrende, kendimi kayıtsız şartsız güvende hissettiğim tek yer. O da beni bağrına bastığında kendini yalnız hissetmiyordu, biliyordum. Yılbaşı gecelerinde, paskalya da filan yarım saatliğine bile olsa mutlaka uğrardım Vatuş’a.” (Tunç, Yeşil Peri Gecesi, 2020, s. 261)

Şebnem, babası şehir dışına çalışmaya gittiği için annesi ile yalnız kalmaya alışmıştır. O yıllarda annesi ve Şebnem için yalnızlık hiç de hüznü de değildir. Çünkü babasının döneceğini bilmek hatta geleceği günler yaklaştıkça annesinin büründüğü heyecanlı ve mutlu bekleyiş Şebnem’i de mutlu eder. Yalnız kalmak sonraki yıllarda yaşayacağı kadar can yakan bir duygu değildir.

“Akşam bize de gelirdi eskiden, çok eskiden. Baysungur Sokağı’nda otururken bize akşam işten dönen annemle gelirdi, sesinde obur bir yaşama sevinci, sesin de bir saadet, bir şetaret ve cilve hele babam gelecekse ayrı geçen haftalardan sonra. Babam yoksa bize her akşam Vatuş gelirdi, elinde bir tabak tatlıyla, annemle benim hiç de hüznü olmayan yalnız yalnızlığımıza ortak olmak için hüznü ayak sesleriyle. Biz eskiden çok eskiden akşamları mutluyduk.” (Tunç, Yeşil Peri Gecesi, 2020, s. 423)

6.3.5. Keder/Üzüntü

Türk Dil Kurumu’nun Güncel Türkçe Sözlüğü’nde keder: Maddi ve manevi olarak duyulan aşırı üzüntü; elem, ızdırap, inkıbaz. (Türk Dil Kurumu Sözlükleri, 2025) Keder

sözcüğü aldığı eklerle beraber 15 defa kullanılırken eş anlamlısı olan üzüntü 7 defa tekrar etmiştir.

Şebnem için keder ile çok küçük yaşlarda babasının geçirdiği kaza sonrası tanışır. Bu kazadan sonra hayatı kederle kol kola geçer. Kapak Kızı'nda Şebnem'in aşk hayatına dair fazla bilgi alamayız. Ersin'in Şebnem'e duyduğu aşkı anlattığı yerlerde Şebnem'in beklentisinin karşılanmadığını görürüz. Çünkü Ersin onunla aşk yaşamaya cesaret edemez. Bu da Şebnem'in aşkla ilk kederli tanışması olur. Sonrasında hayatına dâhil olan Ali'den aşkına dair büyük bir üzüntü kalır. Ali ile arasında güçlü bir bağ geliştiren Şebnem aynı durumun Ali için geçerli olmadığını üzümlere fark eder. Fakat yine de onu büyük bir iştahla sevmeye devam eder. Şebnem'i bir dönem hayata bağlayan Ali'ye duyduğu aşktır çünkü.

Geceleri sırtüstü yatağıma uzanır, her gün bir büyük rakı ve sayısız bira bitirip televizyonun karşısında sızan babamın korkunç horultusuna rağmen Ali'nin o gün ağzından çıkan her sözü benimle ilgili olsun olmasın tekrarlardım. Her gece Ali'yi kendime bir kez daha tekrarlardım. Ama onun ertesi gün buluşacağımızı bile unuttuğu olurdu. Benim için Ali hayatın tamamını kapsıyordu. Ama Ali için ben hayatın kapsadığı küçük bir şeydim. (Tunç, Yeşil Peri Gecesi, 2020, s. 58, 59)

Yıllar sonra karşılaştıklarında Şebnem, unuttuğu mutluluğu tekrar Ali'nin kollarında bulur. Umutsuz bekleyişten sonra gelen bu buluşma Şebnem'de gözyaşlarına dönüşür. Mutlu olduğu an da bile kederle iç içedir. Ali'nin teselli edişinde bile keder ve yılların yorgunluğu hâkimdir.

“Ağlama.. Ben çok yorgunum.” dedi. Hem beni teselli ediyor hem özür diliyordu. Sesinde keder vardı, asıl ona ağlıyordum. Sesindeki kedere ağladığımı o da biliyor, onun için bana ağlama diyordu. Bunu bir tek ben anlayabiliyordum.” (Tunç, Yeşil Peri Gecesi, 2020, s. 139)

Keder bazen de şekil alır. Bir canlıya, kediye dönüşür. Şebnem, sekiz senelik evliliklerinde aslında zaman içerisinde Osman ile arasında kopma noktasına gelen bağı görmezden gelir. Fakat Uluç müdür ile birlikte olmaya zorlandığı gece yani Şebnem'in tabiriyle aşklarının ipini çektiği geceden sonra artık hiçbir şey eskisi gibi olmaz. Hayalinde hep farklı iklimler yaratan Şebnem orada Osman ile mutlu olabileceğini düşünür. Çeşitli senaryolar kurarak içinde bulundukları zor koşulları görmezden gelip avunmaya çalışır. Bu koşullar maddi olduğu kadar manevidir de.

Osman zayıf karakteri, sürekli heves edip çabuk sıkıldığı iş hayalleri ile hayata çok ince bir ip ile bağlıdır. Şebnem için de benzer bir durum söz konusudur. O da gerçek aşkı tattığı Ali'den sonra hayatına dâhil olan zayıf karakterli Osman ile aşka çok benzeyen bir

duygu yaşayarak hayata tutunmaya çabalar. Şebnem ikisinin ortak kesişimi olan bu ince ipe tutunarak ve içi acıyarak Osman'ı sevmeye devam eder. İkisinin kederi için de ortak çözümler bulmaya çalışır kendi içinde. Eyleme dökmese de bazen bu düşünceler ete kemiğe hatta bir hayvan şekline bile bürünebilir.

Belki de bir kedi almalıyız. Hatta sokakta bulmalıyız. Adını Gambaz koymalıyız. Kedi gamımızı kederimizi alıp kaçmalı. Biz kedisiz, kitapsız, gamsız, kedersiz kalmalıyız. Çırılçıplak, acısız, sevgisiz, yanık otlar gibi çürümüş, kuru, kof ağaç gövdeleri gibi öylece kalmalıyız. (Tunç, Yeşil Peri Gecesi, 2020, s. 91)

Yeşil Peri Gecesi'nde aşk, genel olarak hastalıklı bir izlenim uyandırır. Osman ve Şebnem aşkı Şebnem açısından tam olarak aşk kategorisinde bulunmaz. Gerçek aşkı ilk gençlik yıllarında Ali ile tadan Şebnem, Osman ile aşka benzeyen bir şey yaşadığını her defasında dile getirir. Verdiği çıplak kapak fotoğrafından sonra hayatı eskisi olmayan Şebnem kimseyle derin bağlar kuramaz. Aslında çocukluğunda babasının geçirdiği kazadan sonra annesinin onları terk etmesi, bu bağı kurmasını engeller. Güven duygusu zedelenen Şebnem, aşk hayatında da beklediğini bulamaz. Osman ile ilişkilerinin ilk evresinde oldukça uyumlu olan Şebnem, seneler geçip Osman'ı daha iyi tanıdıkça ve içindeki Ali aşkının bitmediğini gördükçe Osman'dan uzaklaşır. Maddi çöküşlerin de etkisiyle Osman ve Şebnem aşkı ikisinin birbirine yabancılaştığı ve yalnızlığın hüküm sürdüğü bir evreye girer. Şebnem'in "aşkımızın ipini çektiğim gece" olarak belirttiği, Osman'ın çok iyi bilip maddi kaygılarla görmezden geldiği Uluç müdürün tecavüzü sonrası ise ilişkileri bir uçurumdan aşağı hızla savrulur. Amacı Osman'a vicdan azabı çektirerek intikam almak olan Şebnem, yaşayacağı bütün yıkımları göze alır. Şebnem ve Osman'ın aşkı; hayal kırıklığı, vicdan azabı, pişmanlık ve kederin eşlik ettiği hazin bir aşktır.

6.4. OSMAN

Aşk, aldığı eklerle birlikte kitapta 119 defa geçer.

Yeşil Peri Gecesi'nde tanımaya başladığımız Osman'ın hayatını bütün detaylarıyla anlatan romanda Osman'a geniş bir pencereden bakma fırsatı buluruz. Yeşil Peri Gecesi'nde Osman'ı Şebnem'in ağzından okurken burada Osman'ın bakış açısına onu tanıyanların görüşleri de eşlik eder. Osman'ın bir trafik kazasında ölmesinden sonra hayatını araştıran gazeteci onu tanıyanlarla röportaj yapar. Aynı zamanda Osman'ın çocukluğundan itibaren tuttuğu günlükler Osman'ın ağzından hayatını anlatır.

Osman'ın aşklarını ve aşka bakışını da görebildiğimiz romanda asıl anlatılan Osman'ın

bütün hayatının özetidir. Yani biz Osman'ı her yönüyle hem kendi ağzından hem de onu tanıyanların ağzından tanırız. Bu da sadece aşk duygusunu değil hayatına sinen başka duyguları da tanımamıza vesile olur. Dolayısıyla bir aşk romanı değil Osman üzerinden aşkın da dâhil olduğu bir karakterin geniş analizli hayatını okuruz.

Tunç, Osman'a dair yaptığı sohbetlerinde karakter olarak ezik olduğundan bahseder ve bu sebeple marjinal duyguları bilmediğini ifade eder. Belirli bir kişilik özelliğine sahip olmayan Osman, nefret etmeyi bile bilmez. (Tunç, Eksik Olan: Osman, 2020)

Osman, hayata çevresindeki çoğu insana göre avantajlı başlar. Varlıklı bir aileye sahip olan Osman ve kardeşi Teoman'a eğitim ve diğer pek çok alanda geniş imkânlar sağlanır. Bütün bunlara karşın mutsuz bir aile ortamı vardır. Baba Necmi Bey oldukça despot, anne ise onun her dediğini emir telakki ederek yapan, ondan çekinen ezik bir karakterdir. Bütün bunların eşlik ettiği bir aile ortamında büyüyen Osman pek çok duygusunu bastırarak yaşar. Açığa vurduğunda karşılaşacağı baba tepkisini kestiremediği için duygularını hep bastırmış biri olarak büyür. Bunun sonucunu ilerleyen yaşamında hep tökezleyerek, karşılaştığı durumlara uygun hareket edemeyerek ve bocalayarak yaşar. Nihayetinde Şebnem'le yaşadığı fırtınalı aşk ilişkisi ikisini de uçuruma sürükler. Osman hayat sahnesinden ezik, yenilmiş, hiçbir hevesini ve duygusunu tatmin edememiş bir şekilde çekilir. Altın bir tepside sunulan hayat, yalnız ve küskün son bulur.

Aşkların en güzeli başlamadan bitenidir çünkü her aşk bitmeye mahkûmdur. Başlamadan biten bir aşkta da hayal kırıklığı, terk etme ya da yıkılış olmaz. Kısacası hayat bir kaybetme hikâyesidir Osman. Sonunda öleceğimize göre yaşamak yenilmektir. Yenilgiyle bitecek hayatlarımıza rağmen çok mutlu olmanı diliyorum. (Tunç, Osman, 2022, s. 300)

6.4.1. Yalnızlık

Yalnız sözcüğü aldığı eklerle beraber 146 defa tekrar ederken yalnızlık kelimesi iki defa tekrarlamıştır.

Osman, intiharın türlü yollarını düşünürken bu işi beraber yaşadığı Pakize'nin yanında gerçekleştirmek istemez. Çünkü iyi yürekli bulduğu Pakize'nin bir sabah bu manzaraya uyanmayı hak etmediğini düşünür. Zira Pakize, yaşam Osman'ı yalnızlık içinde savurup dururken aşkıyla sarmalamış ve ona iyi gelmiştir. Şebnem'in yıllar önce kaotik bir biçimde terk etmesi, hayatta en yakın kan bağıyla bağlı olduğu kardeşi Teoman'ın artık izini kaybettirecek biçimde uzaklaşması Osman'ı yalnızlığın karanlık çukuruna itmiştir. Hayatla

kaybolan bağıyı tekrar kurduran ve yalnızlığın karanlık dehlizinden onu çıkaran kişi Pakize olmuştur. Osman için Pakize'ye duyduğu his aşktan ziyade derin bir minnettarlığın eşlik ettiği bir tür bağımlılıktır. Bunu hissetmesinin temel dayanağı da Pakize'nin yalnızlık duygusunu varlığıyla bertaraf etmesidir. Fakat ilerleyen zamanlarda bağımlılığa dönüşen bu his Osman'ı rahatsız eder.

“Pakize'yle yaşamak ağrıma gidiyor, ona bağımlı olmak ağrıma gidiyor. Aşktanmış gibi yapmış olsam da onunla yaşamaya aşktan başlamadım. Korkunç derecede yalnızdım, beni saracak bir kucak arıyordum, karşıma Pakize çıktı. O kadar sevecen, o kadar iyi yürekli, varını yoğunu vermeye o kadar hazır bir kadındı ki karşı koyamadım.” (Tunç, Osman, 2022, s. 495)

Osman, Pakize'nin tanıştıkları ilk günden itibaren ona âşık olduğunu düşünür. Kendisi Pakize'ye aşkla olmasa da ona benzeyen bir sevmeye biçimiyle bağlıdır. Fakat zaman ilerledikçe Osman, Pakize'deki aşk duygusunun azaldığı hatta bittiğini hisseder. Ona bakışından, tavrından bunu kolayca anlar. Yine de Pakize, Osman'a değer vermekten, onu düşündüğünü belli eden incelikler yapmaktan geri durmaz. Bundan hareketle Osman, Pakize ile yalnız kalmayı istemedikleri noktasında birleştiklerini düşünür. Bir oğlu, gelini ve torunları olan Pakize'nin Osman kadar büyük bir yalnızlığı yoktur. Nitekim hayatı paylaşacak bir arkadaşın yeri farklıdır. Bu yalnızlığı Osman ile doldurmuştur.

Pakize, hayatın gerçekleri baş gösterip parasal konularda tartıştıklarında Osman'ın gitmesini yine de arzulamaz ve buna engel olur. Osman ise kendisini hiçbir zaman ait hissetmediği fakat yalnız kalmaktan korktuğu için Pakizeli bir yaşamı bir gece mektup bırakarak noktalar. Sonrası ise uzun sürmeyecek ve sonu intihar mı kaza mı olduğu belli olmayan bir şekilde Osman ölecektir.

Osman'a nispeten yalnız olmayan Pakize; Pakize'ye nispeten yapayalnız olan Osman birbirlerinde bir müddet soluklanmışlardır. Pakize'deki güçlü aşk buna eşlik ederken Osman'da bu duygunun karşılığı bağımlılıkla harmanlanmış bir sevgidir.

Artık eskisi gibi âşık değil bana, hissediyorum ama hala seviyor. Belki de sevmiyordur da yalnız kalmaktan korkuyordur. Bu yaştan sonra yeni bir Osman bulması çok zor. Yaşlandığım halde hala elim yüzüm düzgün, çekici olduğumun farkındayım. Pakize de benimle ucuz meyhanelere gitmekten, varoş arkadaşlarına benimle gurur duyduğunu göstermekten hoşlanıyor. Bana da ona yük olarak yaşamının bedelini gurur nesnesi olarak ödemek düşüyor. (Tunç, Osman, 2022, s. 497)

Osman ve Şebnem arasındaki ilişkiyi Yeşil Peri Gecesi'nde Şebnem'in ağzından dinlerken burada Osman penceresinden okuruz. Aynı zamanda onları tanıyan arkadaş,

komşu, iş çevresinden kimseler de bize dışarıdan bir gözle Osman'ı ve ona dair gözlemlerini aktarır. Bazı durumların tespitinde bu bakış açıları bize büyük ipuçları verir. Şebnem ve Osman'ı birbirine bağlayan temel duygulardan biri de yalnızlıklarıdır. Ailelerinden yana pek de şanslı olmayan Osman ve Şebnem birbirlerinde yalnızlıklarını gidermeye çalışırlar. Aşklarının en büyük eşlikçisi büyük yalnızlıklarıdır. Şebnem'in düşük yaptığı günün devamına şahitlik eden Osman'ın moda tasarımcısı arkadaşı Semiha Bakangör'ün gözlemi de bunu doğrular niteliktedir. O kadar yalnızlardır ki Şebnem düşük yaptığında aile ya da arkadaş çevresinden kimseleri olmadığı için Şebnem'i teselli etmesi için Osman, arkadaşı Semiha'dan yardım talep eder. Şebnem ve Osman olarak ayrı ayrı değil de bir çift olarak birlikte ne kadar yalnız olduklarını gözlemleyen Semiha, Osman'ın yardım isteğini bundan çok etkilenecek kabul eder. Böylece Osman ve Şebnem yalnızlığın bir çift olarak tezahürünü yaşarlar.

“...Belki de bir gerginlik vardı aralarında bilmiyorum, insan çaresiz kalınca çok saçma şeyler yapıyor. Ama bence karı koca çok yalnızdılar. Görünürde bir sürü arkadaşları vardı ama gerçekten arkadaşımız diyebilecekleri kimseleri yoktu. Osman nasıl çaresiz hissettiyse artık. Çok etkilendim...” (Tunç, Osman, 2022, s. 368)

6.4.2. Korku

Korku sözcüğü kitapta 15 defa tekrarlar. Osman'ın ilk aşk deneyimlerinden olan Filiz, ilkokuldan bir arkadaşdır. Henüz aşkın ne olduğunu bilmeden her sabah onu görmenin heyecanı ile uyanan Osman öte yandan ona açılmaya korkar. Başta öğretmeninin sonra Filiz'in ailesinin ve nihayetinde babasının bu duruma çok kızacağını düşünür. Özellikle babasına karşı her konuda duyduğu korku onu engeller. İlerleyen yıllarda aşka dair arkadaşıyla yaptığı bir sohbette bunun farkına varır. İnsan doğasında yerleşik bulunan korkunun deneyimlerle sabitlenmesi özellikle aşkı zehirler. Korku, cesareti engeller. Her zaman cesur bir adım atılsa ne olacağı düşüncesi insanın içini kemiren bir kurt gibi orada durur. Özellikle Osman gibi duygularını bastırarak büyüyen biri bunun acısını ilerleyen yıllarda daha çok yaşar.

“...Öte yandan utanç ve korku da doğamızda var ve daha ilk deneyimde öyle bir yerleşiyor ki içimize kurtulamıyoruz. Utanç ve korku aşkı zehirliyor, bütün yaşamı.” (Tunç, Osman, 2022, s. 238)

Osman, küçük yaştan itibaren otoriter bir baba figürüyle büyür. Mükemmelliyetçi bir yapısı olan Necmi Bey ne yapılsa kusur bulan birisidir. Dolayısıyla çevresindeki insanların kendilerini yetersiz hissetmesine sebep olur. Bu yetersizlik hissi Osman'ın içinde babasına

karşı korku geliştirmesine de yol açar. Bu korku iklimi onu yaşamı boyunca etkisi altına alır. Şebnem ile aşkında da hep korkak tarafta olan Osman, cesur adımları atan Şebnem olmuştur. Osman'ın korkaklığından dolayı Şebnem, kimsenin cesaret edemediği bir şey yaparak kendi deyimiyle bu aşkın ipini çekmiştir. Uzun bir süredir kardeşi Teoman'ın imkânlarıyla geçinen Osman, korkak davranarak Şebnem'in Uluç müdürle birlikte olmasını görmezden gelir. Teoman, yardım elini çektiğinde yaşayamayacaklarını düşünür. Farklı bir hayat için mücadele edemeyecek kadar güçsüz olan Osman korkak davranarak Şebnem ile aşklarının bitmesine sebep olmuştur.

Yaşamımı Şebnem'den önce ve Şebnem'den sonra diye ikiye ayırıp gözden geçirdim. En büyük yanlışımın, beni felakete düşüren şeyin Şebnem olduğuna kendimi inandırmak istedim. Çünkü delice âşıktım karıma ve aşk bütün hataları bağışlatır. Ama Şebnem'den önceki ve Şebnem'den sonraki yaşamımda bulduğum tek ortak şey KORKU oldu. Korkuyla sakatlanmış bir adam olduğumu anladım. Doğduğum andan beri beni korku büyütmüş, korku şekillendirmiş. Şebnem ile bizi de korku bitirdi, felaketimizi korku hazırladı, benim korkularım. (Tunç, Osman, 2022, s. 499)

Osman, bütün bu yaşananların sebebinin kendi korkuları olduğunun farkındadır. Zayıf karakterini törpülemek ya da geliştirmek için hiçbir çaba içine girmez. Öyle ki hayatının hiçbir döneminde çalışmaz. Babasından kalan mirası Şebnem ile çocukluğunun acısını çıkartarak tüketir. Bütün hayatını şekillendiren korkularıdır. En cesur adımı Şebnem ile bir hayat kurmasıdır. Aşkına eşlik eden korkuları evliliğini ve en önemlisi Şebnem'i bitirmeye kadar götürür. Çünkü Şebnem de Osman'dan farklı olarak hayata korkusuz yaklaşan ve kimsenin yapmaya cesaret edemeyeceği şeyleri deneyen biridir. Osman, elindeki imkânları kaybetmemek uğruna Şebnem'i kaybetmeyi göze alır.

“Yaşamımı belirleyen ve sonunda beni bitiren KORKULARIM ve ZAYIFLIKLARIM. Kısırdöngüm. Korku insanı zayıf düşürüyor, zayıflık korkuları arttırıyor... Dağlarca “ Korkuyorum yaşamaktan ki çok güzel.” derken çok yanılmış. Güzel değil yaşamak. Ya da güzeldi bir zamanlar.” (Tunç, Osman, 2022, s. 504)

6.4.3. Acı

Osman, Şebnem'i ilk gördüğü an ondan çok etkilenir. İkisinin ortak arkadaşları Gün ve Kubi'nin evinde tanışır. Fakat Şebnem oldukça mesafeli davranır. Şebnem de Osman'dan etkilenmiş olsa da geçmişinin peşinden gelmesi ona karşılık vermesini engeller. Yıllar evvel bir dergiye verdiği çıplak pozları çeken Gün ve Kubilay da durumun farkındadır. Aşk acısını iliklerine kadar hisseden Osman, uzun bir süre bununla sınanır. Aşk gibi

mutluluk dolu bir duygu, beklentiler karşılanmadığında kocaman bir mutsuzluğa dönüşür. Osman'ın bu evrede yaşadığı tam olarak budur. Üstelik Gün ve Kubilay'ın Şebnem'in çekim gücü hakkında söyledikleri, çevresinde ona âşık olmayan kimseyi tanımadıklarını söylemeleri Osman'a kıskançlığın da beraberinde olduğu bir acı hissettirir.

“...Bütün bedenimden acı bir duygu geçti. Daha önce hiç yaşamadığım türden bir kıskançlık... Sesimin içimde bir ırmak gibi aktığını hissediyordum, bir yanıyla acı ama bana iyi gelen bir duygu damarlarımda dolaşıyordu.”(Tunç, Osman, 2022, s. 270)

Osman, Şebnem'e duygularını itiraf ettikten sonra Şebnem'den bir karşılık görmez. Şebnem'in kimseye bağlanmak istememesinin bunda büyük rolü vardır. Fakat Osman buna anlam veremez ve karşılık alamadıkça içinde daha derin acılar açılır. Bu acılarla başa çıkma yöntemi olarak her gece içmeye, başka kadınlarla birlikte olmaya başlar. Böyle bir gecede kullandığı arabayla kaza yapar ve bir süre hastanede kalır. Kendisini ziyarete gelen Şebnem'in ona bir arkadaşymış gibi davranması acısını daha da katlar. Onunla mutlu olabilme ihtimalini düşündükçe içinde bulunduğu mutsuzluk çaresizliğini daha da katlar.

Çok mutsuzum, sanki bir depresyon bulutunun içinde yaşıyorum. Onsuzluk mu daha ağır yoksa bu aşkı başlamadan bitirmek mi bilmiyorum.... Bu aşkı yaşayamamış olmak boğazımda bir yumru, aklıma her geldiğinde yutkunamaz oluyorum, zaten aklımdan çıktığı da yok...

Ama Gün Şebnem'in geçmişinden kimseye söz etmediğini ima etti. Beni görmeye yalnız gelmişti bir gün. Şebnem yüzünden acı çektiğimin farkındaydı. (Tunç, Osman, 2022, s. 297)

Şebnem ve Osman'ın en yakın arkadaşları Gün ve Kubilay'dır. Özellikle Şebnem için Gün çok özel bir yere sahiptir. Gün, gün geçtikçe kendisini hayattan koparan kanserle mücadele etmektedir. O günlerde hep birlikte Gün'e destek olmaya çalışırlar. Hatta Osman ve Şebnem bu destek günlerinde birbirlerine daha çok yaklaşır. Gün'ün öldüğü anlarda ise kopmamak üzere bir hayata ortak olurlar. Gün'ün yaşam mücadelesi verdiği zamanlar Kubilay için hiç de kolay geçmez. Hayattaki en önemli varlığını, etle tırnak kadar yakın gördüğü aşkının günden güne erimesi ona acıların en büyüğünü yaşatır. Bazen bu acıyla başa çıkmak için görmezden gelme yöntemini kullanır bazense kaçır. Çektiği acının bedelini zaman zaman çevresinden çıkarabilir. Böyle günlerin birinde faturayı Osman'a çıkarır. Osman'ı kıran ve neredeyse hakarete varan sözler söyler. Bunlara Gün'ün hatırına da olsa katlanan Osman daha fazla dayanamayarak ortamı terk eder. Peşinden giden Şebnem, Kubilay'ın acıdan kendisini şaşırdığını söyleyerek ikna etmeye çalışır. Şebnem'in bütün bu çabası Osman'ın içini acı dolu bir sevgiyle doldurur. Tıpkı Gün ve Kubilay'ın aşkı gibi

onların aşkı da acıyla yoğrulmuştur. Birbirlerinin acılarına ortak olmaya, anlamaya çalışırlar.

“Şebnem koştı geldi, koluma yapıştı. Gitme dedi, hatırım için kal, Gün’ü düşün, Kubilay acıdan ne dediğini bilmiyor, sen Gün için geliyorsun, yalvarırım gitme. Bana sarılıp ağlamaya başladı, gözyaşlarını boynumda hissettim, içim acı veren bir sevgiyle doldu.” (Tunç, Osman, 2022, s. 302)

Yıllar geçip ellerinde var olan imkânları düşünmeden harcadıkça Osman ve Şebnem için zor günler başlar. Çoğunlukla Osman’ın kardeşi Teoman’a borçlanarak yaşamaya başladıkları evrede ilişkilerinde kapanmayan yaralar açılmaya başlar. Osman’ın hiçbir şey için mücadele vermemesi, gamsızlığı, bir sonraki günü düşünmeden yaşaması Şebnem için katlanılmaz bir hal almaya başlar. Bu duyguların neticesi olarak Şebnem daha içe kapanık, Osman ile olabildiğince az konuşan birisine dönüşür. Osman’ın öyle kast etmediği halde çoğu konuşmasını imalı bulup tartışma yaratır. Bu tartışmaların birinde Şebnem, gençliğinde verdiği poza atıfta bulunarak para için artık böyle bir iş bile yapamayacağını söyler. Osman için bu kabul edilemez bir imadır. Zira tanışmaya başladıkları dönemde Gün ve Kubilay’ın anlatmasına rağmen Şebnem’i incitmemek adına geçmişiyle ilgili sorgulama yapmaz. Babasına yardım etmeye çalışırken Şebnem’e özellikle birlikteliklerinin ilk yıllarında yardımcı olur. Bütün bunların sonunda Şebnem’den bu yönde bir ithamla karşılaşmak Osman’a büyük acı verir.

“...İçim kaynıyordu. İçimde acayip bir öfke kaynıyordu, o öfke hala kaynıyor, durmuyor, dinmiyor, çok acı veriyor. Şebnem bana haksızlık etme, ben senin bir zamanlar yaptığın şeyleri asla sorun etmedim, yüzüne vurmadım, incinirsin diye sormadım bile bilmek istemedim.” (Tunç, Osman, 2022, s. 392),

Osman ilk aşk acısını ilkokuldayken yaşar. Okulda Filiz adında bir kıza âşık olan Osman, ona bir türlü açılmaz. Bir gün bütün cesaretini toplayıp arkasından yaklaşarak Filiz’in gözlerini kapatır. Kendisini kim olduğunu sorarken korkudan yüreği ağzında atan Osman, Filiz’in verdiği “Osman” yanıtıyla şaşkına döner. Günlerce içinde büyüttüğü ve acısını çektiği aşkın şimdi heyecanını yaşamak Osman’ı inandıramayacak kadar şaşırtır. Sonsuza kadar acı çekeceğini düşünürken birden dünyası aydınlanmıştır.

...Ama ellerini ellerimin üstüne koydu, kıkırdarak Osman dedi. Sesinde öyle bir sevinç vardı ki o an onun da bana âşık olduğunu anladım ve çok şaşırdım. Aşk bu kadar kolaymış diye düşündüm, günlerce boşuna acı çekmişim, çok kolay bir şeymiş aşk. Kırpikleri de batmıyordu ayrıca. Filiz’den sonra aşk beni hiç korkutmadı. Okuldaki bütün oğlanların âşık olduğu bir kızın kalbini çalmış olmak bana büyük cesaret ve öz güven verdi. (Tunç, Osman, 2022, s. 236)

Filiz’le yaşadığı mutlu günler uzun sürmeden biter. Bu bitişten önce Osman, Filiz için aşk dolu bir şiir yazar ve çantasına ona göstermeden atar. Fakat bundan bir gün sonra Filiz okula gelmemeye başlar. Filiz’in savcı olan babasının bu şiiri bulup onu okula göndermediği düşüncesine kapılan Osman’ın içinde korku ve acı birbirine karışır. Kendi babasının da bu durumu öğrendiğinde çok sert tepki vereceğini bilen Osman’ın korkusuna bir de baba korkusu eklenir. Fakat çok geçmeden Filiz’in babasının tayininin çıkmasından dolayı okula gelmediğini öğrenir. İşte o an Osman için kırılma anı yaşanır. Hayata dair ilk ciddi deneyimlerinden birini böylece yaşamış olur. Aşkın acıyla ne kadar yakın akraba olduğunu ilkokul sıralarında öğrenen Osman, bu acının yerini çok geçmeden başka aşklara bıraktığına da şahit olur.

“...Dünyam yıkıldı. Yalnız dünyam değil aşka inancım da yıkıldı. Günlerce aşk acısı çektim. Hiç de kolay değilmiş aşk, çok zormuş. Ama sonra başka sevgilim oldu, Filiz’in acısı geçti, gene kolaymış diye düşündüm, aşkın acısı da geçiyormuş, demek ki dert edilecek bir şey değil.” (Tunç, Osman, 2022, s. 237)

Gün ve Kubilay aşkı uzun senelerdir devam eden mutlu bir birlikteliktir. Gün’ün ölümcül hastalığı bu aşka gölge düşürse de birliktelikleri güçlüdür. Osman, çok içtiği bir akşam aşka dair düşüncelere dalar. Gün ve Kubi’nin parmakla gösterilen aşkının bu hastalık karşısında büyük bir sınav verdiğinin idrakindedir. Bu büyük aşk ancak ölümle bir acıya dönüşebilir. Birbirlerine büyük bir sadakatle bağlı olan bu çifti ölüm çaresiz bırakır. Kubilay, geride kalan olarak bu acıyı en çok hisseden olacaktır. Osman, bütün sarhoşluğuna rağmen bu kadar net düşünür.

“...Mutlu aşk yoktur dizesi neden aklıma geldi, onu da çözemedim. Gün ile Kubi’nin aşkı mutlu aşk. Gün ölürse o mutlu aşk acıya dönüşür diye mi düşündüm, kim bilir. Sarhoşken insanın kafası başka türlü çalışıyor.”(Tunç, Osman, 2022, s. 264)

6.4.4. Öfke

Sürekli hazırda olanı yiyen, çalışmak için en ufak bir çaba göstermeyen Osman ve Şebnem nice anı biriktirdikleri evlerini satarlar. Ailesinden kalan, Osman için manevi değeri de olan bu evin satışına Şebnem’in kayıtsız kalışı Osman’ı öfkelenendirir. Şebnem uzun zamandır hiç tepki vermeden yaşar. Bu durum Osman’ın deliye dönmesine sebep olur. Bir defasında girdikleri böyle bir tartışmada Şebnem, Osman’ın itirazlarına rağmen konuşmaya devam eder. Şebnem eski cazibesi olmadığı için geçmişteki gibi bir dergi pozu veremeyeceğini söylediği an Osman için işler çok değişir. Hiçbir zaman konuyu bu noktaya getirmeyen Osman öfkeden çıldırır. Asla o günleri hatırlatacak bir yorumda bulunmayan

Osman, bu haksızlık karşısında öfke dolu bir isyan yaşar. Hem hak etmediği şekilde bir ithama uğramak hem Şebnem'in umursamazlığı bu öfke patlamalarının sebebidir. Böylece bazen aşkları öfke patikasına sapar.

Şebnem'e çok öfkeliyim. Umursamazlığına öfkeliyim, ilgisizliğine öfkeliyim, sessizliğine öfkeliyim. Dairemizi satalı sekiz ay oldu, hala öfkeliyim. Benim öfkem içimde büyürken o gitgide içine kapanıyor. Eskisi gibi konuşmuyoruz artık gülüşmüyoruz. (Tunç, Osman, 2022, s. 390, 391)

Nereye gittiğimi bile düşünmeden saatlerce yürüdüm. İçim kaynıyordu. İçimde acayip bir öfke kaynıyordu, o öfke hala kaynıyor, durmuyor, dinmiyor, çok acı veriyor. Şebnem bana haksızlık etme, ben senin bir zamanlar yaptığın şeyleri asla sorun etmedim, yüzüne vurmam, incinirsin diye sormadım bile bilmek istemedim. (Tunç, Osman, 2022, s. 392)

Osman, Şebnem'i görüp âşık olduktan sonra onunla çeşitli durumlar yaratarak bir araya gelmeye çalışır. Gün ve Kubilay'ın uyarılarına rağmen Şebnem ile yakınlık kurmaya çalışır. Bilemediği bir gizem ile çevrili olan Şebnem'i bu uyarılar daha cazip hale getirir. Geçmişin gölgesinin hayatından hiç kaybolmayacağını bilen Şebnem de kimseye bağlanmamakta çözümünü bulur. Bunun için Osman'dan köşe bucak kaçır. Bu kaçışlar Osman'ı sabırsız ve öfkeli biri haline getirir. Böyle günlerin birinde Şebnem'in başka biriyle birlikte olduğunu öğrenen Osman deliye döner. Şebnem'in aşkından doğan öfke patlamalarının bedelini gece kulüplerinde gezip başka kollarda dağıtmaya çalışır.

Sonra onu eskisi gibi göremez oldum. Gördüğümde de o dikenli tellerle sarılı oluyordu yine. Herifin biriyle birlikte olduğunu duyunca fena dağıttım. Günlerce ondan nefret ettiğimi düşünüp öfkelen dim, ağladım. Geceleri yeni edindiğim arkadaşlarla kulüp kulüp gezmeye başladım. Her gece başka bir kadınla çıktım kulüplerden. Yaşadığım düş kırıklığının acısını suçsuz kadınlardan çıkardım. (Tunç, Osman, 2022, s. 296)

Genel anlamda hayata karşı büyük bir öfke duyan Şebnem, bunu bütün hayatına yansıtır. Öfkesi çevresini ama en çok da kendisini yakar. Seneler evvel genç bir kızken büyük bir öfke ve intikam duygusuyla verdiği çıplak pozlar onun hayatını baştan aşağı değiştirmiştir. Bu öfkenin en büyük kaynağı kendisinden ilgisini esirgediği annesidir. İlerleyen yıllarda Osman'a da aynı duyguları besleyecektir. Bu defa her ikisi de Şebnem'in öfkesinden nasibini alacaktır. Aralarındaki aşka sirayet eden en belirgin duygulardan biri

böylece öfke olur. Yaşamı annesine duyduğu öfkenin sonucu olarak ona çıplak pozlar verdirirken seneler sonra Osman'a duyduğu öfke de Uluç müdürle birlikte olup onu ifşa etmesiyle sonuçlanır. Her iki eylemde de gizli bir intikam duygusu vardır. Koşulsuz sevgi duyduğu annesinin babasını aldatması, kendisine sahip çıkmaması, Osman ile evliliklerinde Osman'dan ilk evrelerde gördüğü yoğun aşkla dolu ilgilinin azalarak bitmesi Şebnem'de yakıcı bir öfkeye dönüşür.

“...Saf falan değildi aslında... Zehir gibi akıllıydı, tanışınca anladık tabii. Ama öfkeliydi, çok öfkeliydi, içinde bir yanardağ vardı sanki. İkide bir patlıyordu. (Tunç, Osman, 2022, s. 327)”

“Kime öfkeliydi bu kadar?

Hayata... ailesine... her şeye... Annesine çok öfkeliydi, nefret ederdi annesinden.” (Tunç, Osman, 2022, s. 330)

Osman, Yeşil Peri Gecesi'nde tanıdığımız fakat Şebnem'in gözünden okuduğumuz bir karakterdir. Burada yaşanan olayları ve Osman'ın hayatını Osman'ın gözüyle okuruz. Osman'ın, Şebnem'e özlemini duyduğu anne şefkatini gidermesi umuduyla yaklaştığını görürüz. Babasının ağır baskısına karşılık annesinden gördüğü ilgiyi Şebnem'de bulmaya çalışır. Bunun farkında olan Şebnem de o yönde davranır.

Osman aşkla ilkokul sıralarında tanışmış fakat âşık olduğu kız taşınınca kısa süreli bir acıdan sonra hayata kaldığı yerden devam etmiştir. Aşk, Osman için Şebnem kadar kutsal bir yerde değildir. Ama Şebnem'e duyduğu yoğun hisler daha önce hiç hissetmediği kadar vurucudur. Belli bir direktmeden sonra ikna ettiği Şebnem ile maddi olanakların da yüksek olmasıyla güzel günler yaşarlar. Mutluluğun çok sürmediği aşk hayatları hayal kırıklığı, öfke, korku hisleriyle çevrilir. Yeşil Peri Gecesi'nde de tespit ettiğimiz bu durumu burada bir de Osman cephesinden teyit etmiş oluruz. Osman'ın ne kadar yalnız ve ürkek olduğunu daha iyi anladığımız kitapta aşkın güzel hallerinden çok can yakan taraflarını deneyimlediğini tespit ederiz.

6.5. DÜNYA AĞRISI

Aşk, kelimesi aldığı eklerle beraber kitapta 88 defa kullanılmıştır. Bir iç hesaplaşma romanı diyebileceğimiz Dünya Ağrısı'nda aşk, geri planda kalmış bir duygudur. Yalnızlık, anlaşılamamak, vicdan azabı, geçmişle yüzleşme, çaresizlik, kabulleniş gibi temaların ön planda olduğu romanda aşk yaşanmamış bir duygu olarak kalır. Karakterlerden Mürşit ve

madencinin aşka dair deneyimleri ve görüşleri acı, hayal kırıklığı, vicdan azabı, yalnızlık duygularıyla yakın ilişki içindedir.

6.5.1. Acı/Keder

Romanın geneline sirayet eden keder duygusu aşkla da yakın ilişki içindedir. Romanda Uzun isimli madencinin ve otel işletmecisi Mürşit'in hayatlarına dolayısıyla da aşklarına da eşlik eden temel duygu acıdır.

Bireysel bir duygu olan iki kişinin paylaştığı aşk, toplumsal nedenlerden dolayı yarım kalabilir ve acıya dönüşebilir. Kitabın ana karakteri Mürşit, küçükken gittikleri bir düğünde buna tanık olmuş ve aşka dair ilk izlenimlerini oluşturmuştur. Annesi ve kız kardeşleriyle gittiği düğünde damat kendisini silahla vurmak ister fakat o an bayılır, düğün de dağılır. Eve gelene kadar bu garip durumun nedenini düşünen Mürşit anne ve babasının konuşması sırasında sebebi öğrenir. Damat başka bir kızı sevmiştir fakat Alevi olduğu için ailesi buna karşı gelmiş onu başkasıyla evlenmeye zorlamıştır. Buna katlamayan damat da böyle bir eylem gerçekleştirmiştir. Kızın Alevi olduğunu öğrendiği ana kadar babası damadı aşkına sahip çıkmamakla suçlamıştır. Kendisi aşka inanan, annesini aşkla sevdiğini ifade eden babanın fikri kızın Alevi olduğunu öğrendiği an değişmiştir.

"Aşk, duygu birliği dışında "mezhep birliği" de taşınmalıdır." Mürşit, yaşadıkları gecedan, babasının tepkilerinden bu sonuca varmıştır. Yani aşkın şartları olmalıdır. Hâlbuki damadın yaptığı eylem bütün bu kuralları yıkan bir başkaldırıdır. Ama Mürşit, çocuk aklıyla kızın Alevi olmasının bu aşka engel olabileceğine ikna olmuştur. Nitekim ileride bütün hayatı boyunca vicdan yükü olarak taşıyacağı, halkın ve Cumhuriyet'in galeyanına gelip Alevi bir hamalı linç etmesi bu ikna oluşun bir sonucu olacaktır.

"Kız Aleviymiş."

Babası duraksadı. "Haa.."dedi. "O zaman başka.."

Sustular. Babasının aşka dair cümleleri uçuştu gitti. Tartışılacak bir şey kalmamıştı.

Mürşit için tam bir açıklama sayılmazdı ama Alevilere dair bilgi, duygu, hurafe karışımı, bulanık bir birikim zihninin dibinde duruyordu. Bu da bu aşkın imkânsızlığını kabul etmesine yetiyordu." (Tunç, Dünya Ağrısı, 2021, s. 138)

Aşk; talihsizlik, sınırları olması gereken bir kavram olarak da karşımıza çıkar. Nitekim damadın Alevi bir kızı sevdiğini öğrendikleri o düğünde Mürşit'in annesi bunu bir talihsiz aşk olarak görür. Babası da yine aynı sebeplerden dolayı sınırları ve kuralları olan bir duygu olduğunu düşünür.

O zamanlar annesinin acı sessizliğinin sebebini hiç merak etmediğini düşündü. Kadın

olduğu için aşk karşısında da yanıksız olduğunu, bu yüzden üzüldüğünü sanmış olabilir. Hatta annesi bu aşkı bir talihsizlik olarak görmüş de olabilir. Damadın başına gelen talihsiz kaza gibi bir şey. Babası için aşk değerliydi ama bir yere kadar sınırlardan taviz vermezdi, en büyük aşkın bile kabul edebileceği bir sınırı vardı. (Tunç, Dünya Ağrısı, 2021, s. 141)

Aşk; masumiyet ve acıyla harmanlanmış bir duygu olarak karşımıza çıkar. Madenci karısı Arzu ile olan aşkını masumiyet ile ilişkilendirir. Yıllar evvel babasının gazeteci olması sebebiyle Maraş katliamları sırasında çekilen çıplak ölü bir kız çocuğu fotoğrafı gören Madenci bundan çok etkilenir. Onun yüzündeki masumiyeti ve acıyı Arzu'nun yüzünde unutmak ister. Israr ve inatla da Arzu'yu kendine çekip âşık etmeyi başarır. Ama Arzu'nun da yüzünde gizli, ne yaparsa yapsın onu masum kılacak bir acı vardır. Zihnindeki çıplak ölü kızın acısını, Arzu'nun yüzündeki acıyı silerek yok etmek ister.

“Göz göze geldiklerinde içine işlemiş. O gün Arzu'nun ne günah işlerse işlesin masum ölecek bir kadın olduğu fikrine kapılmış. Onu aşka çeken de bu olmuş, asla kirlenmeyecek bu acı masumiyet. Şimdi düşünüyor. Aralarındaki bağı kopardıktan ve Arzu'nun bir felakete benzeyen hayatını bitirmesine göz yumduktan sonra her şeyi başından sonuna kadar tekrar düşünüyor ve o gün Arzu'nun yüzünde gördüğü şeyin çıplak ölü kız çocuğunun resmini unutmaması için benliğinin yarattığı bir yanılsama olabileceği kanısına varıyormuş.” (Tunç, Dünya Ağrısı, 2021, s. 284)

Acı ve aşk arasındaki yakınlığı madencinin ablası da deneyimler. Madenci, Mürşit ile yaptıkları sohbetlerin birinde bunu anlatır. Annelerini kaybettikten sonra ablası bir arayış içine girer. Bu içindeki boşluk ve acıyı doldurma arayışıdır. Sanki âşık olursa bütün bu sisli hava dağılacak ve hayatı tekrar anlam kazanacaktır. Madenci için ablasının bu arayışı önceleri bir anlam ifade etmez. Hatta ablasının aşka dair şiirler, romantik sözler yazdığı defteri bir gün bulup alay ederek okur. Ablasının büyük bir öfkeyle ve ağlama kriziyle son bulan bu olaydan sonra madenci, ablasının aslında bir ilaç aradığını fark eder. Aşk; bir arayış, hayattaki anlam boşluğunu doldurma, yalnızlık hissinden kurtulma olarak karşılık bulur.

“Sonunda eniştemle tanıştı,” dedi. “Sayısız sevgiliden sonra. Evlendiler. İki oğulları var şimdi, ikisi de kazık kadar. Anlayacağın ablam ilacını buldu ya da bulmuş gibi yapıyor, bilmiyorum. Sormaya cesaretim yok.”

“Belki de pes etmemiştir,” dedi Mürşit. “Hayat dediğin dünya üzerinde bir arayış. İnsan ne aradığını da bilmiyor işin kötüsü... Bulsan da bir bulmasan da. Belki pes etmek en iyisidir. (Tunç, Dünya Ağrısı, 2021, s. 180,181)

Madenci ve Arzu arasındaki aşk acıyla yoğrulmuş gibidir. Arzu'nun intihar etmesine kadar giden bu yol oldukça inişli çıkışlı ilerlemiştir. Arzu, hayatta yaşadığı acıları

madencinin kollarında dindirmek ister. Heyecan dolu başlayan aşkları zamanla sönmeye başlar. Özellikle madenci cephesinde.

Bir kafede çalışan Arzu'yu gören madenci o an çok etkilenir. Arzu'nun yüzünde gördüğü ve başkalarının fark edemediği bir acı masumiyet vardır. Bunu belleğindeki başka bir resme çok benzetir. Babası gazeteci olan madenci, küçükken bir ölü kız çocuğu fotoğrafı görür. Maraş katliamında çekilen bu küçük kız çocuğunun yüzü hayat boyu belleğinden silinmez. Gördüğü her şeyde bu izi silmeye çalışsa da başaramaz. İşte Arzu'da gördüğü ve onu çeken de bu ifadedir.

Arzu'nun yüzündeki bu acı masumiyetin peşine düşer. Sanki Arzu'nun yüzündeki bu acıyı silerse küçük ölü kız da belleğinden silinip gidecektir.

Arzu'nun peşine ısrarla düşen madenci, zor olsa da onu bu aşkı yaşamaya ikna etmiş. Her ikisine de acı veren bu aşk yolculuğunda ikisi de zaman zaman çok yorulur. Arzu için bu aşk büyük bir saplantıya ve acıya dönüşür.

Arzu'yu aşka çekmek kök salmış bir ağacı yerinden sökmek gibiymiş öte yandan çok zormuş. Ama zorlandıkça daha çok istiyormuş onu. Sonunda başarmış. Arzu ısrarla çağırdığı aşka gelmiş ve böylece ikisinin felaketi başlamış. Kuşku dolu, çelişkili, dengesiz ve her ikisine de acı veren bir aşk. Gerçekten aşk yani şanssızların aşkı. (Tunç, Dünya Ağrısı, 2021, s. 285)

6.5.2. Tutku

Aşk, Mürşit'in yabancı olduğu ve hayatı boyunca hiç tatmadığı bir duygudur. Madenci ile yaptıkları sohbetlerin birinde bunu kendisi de ifade eder. Madenci içinse aşk, hastalık ve tutku ile yakın ilişkilidir. Hatta düpedüz hastalık olarak görür aşkı. İnsanı ateşe çeken bir duygu ve en nihayetinde de yakan bir duygu. Yaksa da hastada etse o hayatta aşk yoksa madenciye göre yaşamak da anlamsızdır.

Madenci aşkın mutlulukla bir ilgisi olmadığını söylüyordu. Aşk mutluluk, sevgi, bağlılık gibi şeylerle ilişkilendirmeden tek başına düşünmek gerektiğini. "En yakın benzeri tutkudur, ikisi de akıl tanımaz." diyordu. "Hem aşk en iyi ihtimalle hastalıktır, çoğu zaman iyileşirsin, iyileşmezsen de ölürsün." (Tunç, Dünya Ağrısı, 2021, s. 177)

Mürşit aşkın evlendikten sonra zamanla oluşan bir duygu olduğunu düşünür. Fakat zaman geçip de umduğunu bulamayınca aşkın aniden gelişen bir duygu olduğunun idrakine varır. Aslında bunu çoktan anlamış olsa da bu düşünceyle yüzleşmek ona zor gelmiştir. Hayata dair beklentileri karşılanmadıkça Mürşit, kabullenmeye ve hiçbir çaba göstermemeye

başlar.

Âşık olmanın planlanabilir bir şey olduğunu sanmakla yanlış yaptığını biliyor. Şükran ile mutlu olunabilir, zamanla ona âşık olunabilir demişti. Oysa öyle bir şey yokmuş, aşk bir yıldırımmış, şanslıysan çarpılmışsın, değilsen yanındakinin başına düşermiş.

Beklediği yıldırımın başına düşeceğini zannederek evlendiği gün içinde sadece hafif bir kıpırtı hissedince aşkın bundan çok daha fazla bir şey olduğunu anlamalıydı. Anladı aslında ama anladığı şeye inanmak istemedi. İnanırsa ailesini yüzüstü bırakıp gitmesi gerekirdi. Ne gidecek cesareti vardı ne de vicdanı elverirdi buna. O da anlamazdan geldi. Hayatı yürütmenin en kolay yolu bu diye düşünüyor şimdi. Anlamazdan gelmek, görmezden gelmek, duymazdan gelmek. Hayatı böyle devam ettirebiliyor. Olmuşları olmamış farz ederek ya da tam tersi.” (Tunç, Dünya Ağrısı, 2021, s. 33, 34)

Mürşit aşkı yaşayacak kadar şanslı değildir. Fakat annesinin babasına duyduğu aşkı görerek büyüdüğü için aşka dair bir fikir oluşturur. Kızının evlenme kararı aldığını anlattığı konuşma sırasında anne ve babasının aşkı gözünün önüne gelir. Annesine aşkın tanımını sormuş fakat bunun ancak hissedilebileceği cevabını almıştır. Hastalıkla eş tuttuğu aşkı anlatırken bile annesinin ne denli âşık olduğunu hisseder. Mürşit, aşkın çok yoğun yaşanan bir duygu olmasa da anlatılmaz olduğuna, yaşayanın içindeki ışığı gösterdiğine inanır.

Seviyormuş yani âşık değil diye düşündü o gün. İnsan âşıkse aşığım der diyorlar, aşk sevginin kıvılcımıdır diyorlar. İlla harıl harıl bir ateş olacak demiyorum kızım ama kıvılcım olmadan ateş olmaz. Âşık insan âşık mıyım diye sormuyor kendine, âşık olduğunu biliyor. Âşık insan gördüm ben, oradan biliyorum, babaannen mesela dedene çok âşıktı. Babaannene bir gün sormuştum.

“Anne babama âşık olduğunu nasıl anladın?”

“Görür görmez hastalandım.” dedi. “O zaman anladım.” (Tunç, Dünya Ağrısı, 2021, s. 219)

6.5.3. Hayal Kırıklığı

Mürşit, otele her sınıftan ve cinsiyetten insanın uğradığı bir dönemde Öznur adında genç bir öğretmen kızla yakınlık kurar. Aşktan ziyade cinsel bir çekim yaşarlar. Bunun farkında olarak kızla ilgilenir. Şükran’a yalan söyleyerek zaman zaman buluşurlar. Fakat kızla birlikte olmaya karar verdiği gün kızı Elvan Otele gelir. Birlikte ayakkabı almaya gideceklerdir. Elvan, altı yaşında olmasına rağmen bir şeyler sezer ve babasını çimdikler. Mürşit o andan sonra Öznur ile bağlantısını keser. Öznur’un bu durumu olağan karşılaması Mürşit’i üzer fakat kısa sürede bu ufak kaçamağı unuttur. Mürşit her ne kadar derinlikli ilişki

arasa da hayat boyu bunu bulamaz. Bu deneyimde onlardan biri olur. Yaşadığı hayal kırıklıklarına birini daha eklemiştir.

“Bir süre Öznur’a görünmedi, karşılaşmamak için onun okula gidiş saatlerinin geçmesini bekledi, döndüğü saatlerde otelde durmadı. Sonunda yakalandığında “Evliyim, yapamam.” gibi bir şeyler geveledi. Öznur “İyi, napalım...” dedi sadece. Kızın ilişkisinin böyle bitmesine aldırmmaması içine dokundu. Hiç mi acıtmadı canını diye üzüldü. Sonrasında başka kaçamak ihtimalleri de oldu ki her biri onu kabuğundan çıkarabilecek kadar canlılık vaat ediyordu ama her defasında Elvan’ı hatırladı, kolunu çimdiklemesinden çok köpek gibi dişlerini gösterdiği anlar.” (Tunç, Dünya Ağrısı, 2021, s. 231)

Kızı evlenmek istediğini Mürşit’le paylaştığı zaman hayal kırıklığına uğrar. Sebebi ise kızının aşkı tanımadan evlenmesidir. Önce kızının âşık olduğunu düşünüp mutlu olur. Çünkü kendi yaşayamadığı aşkı başkalarının doya doya yaşamasını ister. Kızının aşk duygusunu tatmadan evlenmesine hayıflanan Mürşit kendisi de aşk yaşayamamıştır. Eşi Şükran’a aşk değil sevgi bağı ile bağlıdır. Üstelik bu bağı tek taraflı olduğunu bilir. Şükran’ın içindeki sevgi olmasa bu evliliğin ve düzenin sürmeyeceğinin farkındadır. Kızıyla arasında geçen kısa diyalogda Mürşit’in hayatın anlamlarından biri olarak gördüğü aşkı yaşayamamasına ne kadar hayıflandığını görürüz.

“Cihan’da aşk lazım olduğu düşüncesi içine işliyordu. “Kızım âşık mısın?”

“Seviyorum baba.”

Baba kız mutfakta küçük masada oturuyorlardı. Şükran “Elvan’ın sana bir diyeceği var.” demişti. Yüzünde manidar bir gülümseme, evlenme meselesi ciddiye binmiş belli. Duru su gibi kızına bakıyor ve âşık olmasını diliyordu. Ben olmadım bari sen ol kızım.” (Tunç, Dünya Ağrısı, 2021, s. 219)

6.5.4. Yalnızlık

Her karakter yalnızlığın farklı şekillerini yaşar. Mürşit, üniversite öğrenimi görmek için gittiği İstanbul’da babası hastalanınca annesinin çağrısıyla tekrar memlekete döner. Fakat iki kız kardeşi ve annesini bırakıp gidemez. Böylece kendisini anlamayan bir şehrin insanları içinde yalnızlığa mahkûm olur. Zamanla insanlardan iç dünyası iyice uzaklaşır ve konuşmasa bile kendisini anlamayan bu güruhla aynı ortamda olmak bile istemez.

“Otele geldi, tam içeri girecekken vazgeçti. Yanız kalmak istiyor. Daima yalnız aslında. Daima kendiyle ama oteldeki yalnızlığı yalnızlığa benzemiyor. Lobide oturan küskün ve dertli gözlerin ruh halleri yalnızlığını didikliyor.” (Tunç, Dünya Ağrısı, 2021, s. 154)

Mürşit için yalnızlık duygusu tutsaklık, esaret ile eş değerdir. Mürşit kendisini hep yalnız hisseder ama bir ailesi vardır. Önce anne, baba ve kız kardeşleri sonra da eşi Şükran ve çocukları. Bütün bunların arasında yalnızdır ama sorumlulukları da vardır aynı zamanda. Ailesiyle dolu bu yalnızlığını bir tutsaklık olarak görür. Çünkü çekip gidememiş, tutsak olarak senelerdir istemediği bir hayatı yaşamıştır.

“Düşeyim diye düşündü, istediğim bu değil mi? Tamam da Şükran ne olacak? Elvan ile Özgür ne olacak? İnsanın kendi kanından canından varlıklarla doldurulmuş yalnızlığı en büyük tutsaklık.” (Tunç, Dünya Ağrısı, 2021, s. 194)

Mürşit her ne olursa olsun insanın insana muhtaç olduğunun farkındadır. Her ne kadar yalnız kalmak istese de bunu bir türlü yaşayamamıştır. Hayat buna izin vermemiştir. Nihayetinde kaçtığı bu kalabalığın içindedir. Fakültede tanıştığı bir arkadaşının yalnızlığa dair övgüsünü hatırlar. Kalabalığın kaos olduğunu söyleyen bu çocuk, bomboş bir yolda olmayan insanlardan kaçarken uçuruma yuvarlanarak ölmüştür. Onun tersine yaşadığı şehirdeki insanların insansız yapamayacağını düşünür. Kısa bir süreliğine bile yalnız kalmaktan korkan bu insanlar birbirlerine zarar da verseler karşılıklı bir muhtaçlık içindedirler. Çünkü bu bir yaşam belirtisidir.

“Bir keresinde şehrin yüz kilometre dışında Azizler köyü civarındaki harabelere giderken arabası bozulduğu için geceyi onun otelinde geçiren bir profesör bahsetmişti insansızlığın acısından. Yaşlanmaya yüz tutmuş, hoş bir adamdı, yavaş, düzgün, lezzetli konuşuyordu.

Görünürde kendine uzak bir yaşama biçiminden bahsediyordu. Eski karısı Danimarkalıymış, uzun yıllar Kopenhag’da yaşamış, orayı anlatıyordu. “Yalnızlık yüzünden patır patır intihar ediyorlar.” demişti. Geç saatlere kadar Mürşit’i esir aldı, susarsa kalkıp gitmesinden korkuyor gibiydi, aralıksız konuşuyordu, sıkılmasın diye neşeli şeyler anlatmaya çalışıyordu ama söz ister istemez insansızlığa, yalnızlığa geliyordu. Mürşit o zaman düşündü insanla da insansız da olmadığını.” (Tunç, Dünya Ağrısı, 2021, s. 144, 145)

Bütün bu yalnızlığın içinde aşkı da belli belirsiz yaşar. Üniversite öğrenimini yarım bırakıp gelmeden önce hissettiği duygu aşka benzer. Fakat bunu karşı tarafa açıp deneyimleyemez. Kendi içinde aşk olarak nitelendirdiği fakat cevabını bir türlü bulamadığı bu duyguyu tek taraflı, yalnız ve kısa süreli hissetmiştir. Madenci ile aşka dair sohbet ettikleri bir gün bunu tekrar hatırlar. Şükran’a bu denli bir duygu hissetmediği için ayrıca hayıflanır.

Mürşit aşkı bilmediğini, bir ömrü aşksız yaşamış olmasının uçsuz bucaksız boşluğunu kılcal damarlarında bile hissettiğini söylemişti. İstanbul’da okurken tanıdığı bir kızdan, gülerken utanmayışıyla Şükran’a hiç benzemeyen bu kıza âşık olacakken dönmek zorunda

kalmasıyla elindeki en kuvvetli aşk ihtimalini kaybettiğinden söz etmişti. İçini Şükran'a âşık olmayışının acısı kaplamıştı, karışık duyguların içinde boğuluyordu. (Tunç, 2021, s. 177)

Mürşit, aşkı arayıp bulmanın çok zor bir şey olduğuna inanır. Bu arayışa girecek bir hayatı olmamıştır. Üniversite okumaya gidip hayatında yeni ufuklar açılacakken ve belki de aşkı bulacakken babasının hastalanmasıyla işler tamamen değişir.

Mürşit için hayat aslında orada donup kalır ilerlemez. Kendisini anlamayan bir gürhunun içinde aşkı arama çabasına da girmez.

Şükran ile aşk değil ama sevgi hissinin yoğun olduğu zamanlar yaşar. Bu da kısa sürede geçer gider ve Mürşit tekrar yalnızlığına döner. Bu yalnızlık içinde aşkı aramaya cesareti de gücü de yoktur. Yaşadıkları bu hayat için kimseyi de kabahatli bulmaz. Hayat Mürşit'i kendisini ait hissetmediği, tercih etmese de mensubu olduğu bu küçük kasabada sıkıştırmıştır. Çabasız, beklentisiz bir kabullenişle birbirine benzeyen günler yaşayarak hayatını tüketir.

Madenci ile hayata, aşka, yalnızlığa dair sohbet ettikleri bir gece eve geldiğinde hayatını düşünür. Aşkı bulmaya dair çaba ve cesaret kendisine hiçbir zaman uğramayacaktır. Yalnızlıkla iç içe geçmiş hayatında aşk yaşanamamış ve bulmak için yola bile çıkılmamış bir duygu olarak durur.

Aklından Şükran'ı sevdiği günler geçti, içinde aşk parçacıkları olan günler. Doğayı sever gibi ya da sıradan ve güzel şeyleri sever gibi sevdiği günler. Bu hayat, hiçbirimize iyi ki yaşadım dedirtmeyen bu hayat senin suçun değil Şükran. Ama benim suçum da değil. Benim bu hayata tabiatım müsait değildi, seninle aşka uygun biri değildim, ne yapalım? Aşkı aramak altın aramaya benziyor Şükran, çok yorucu. Toprağı kazacaksın, kayaları kıracaksın, toz edeceksin, eleyeceksin, bakacaksın var mı yok mu, varsa bulacaksın, eriteceksin, parlak parçacıkları birleştireceksin, aşk yapacaksın, zor. (Tunç, 2021, s. 184, 185)

Madencinin ısrarlarıyla başlayan aşkta Arzu en çok bağlanan taraf olur. Hayata karşı kırılğan olan ve güven dolu bir liman isteyen Arzu, bunu bulduğunu düşünür. Arzu hayatta başına gelebilecek en kötü olaylardan birini yaşamış ve babası tarafından tacize uğramıştır. Bu durum onun yüzünde sadece madencinin görebileceği bir acı masumiyete dönüşmüştür. Bu acı yalnızlıktan Arzu'yu madencinin aşkı çekip çıkartır. Yaşadığı büyük acı ikisinin arasında hiçbir zaman bir konuşmaya dönüşmez. Fakat madenci bunu Arzu'nun yüzündeki ifadeden her zaman okur.

Madencinin yoğun çabasıyla başlayan bu aşkta Arzu'nun yüzünden bir türlü silinmeyen o acı ifade gittikçe huzursuzluğun kapılarını aralar. Madenci bu kapıdan girdikten sonra şüphe kurdu ilişkilerinde derin uçurumlar açar. Madencinin Arzu'ya acımasızca

davranmasına, defalarca terk etmesine sebep olan bu huzursuzluklar Arzu'yu madenciye her defasında daha da bağlar. Çünkü Arzu, madenciden koparsa bu hayattan da kopacağını, yalnızlık kuyusunda boğulacağını bilir. Arzu için yalnızlık, bu denli korkutucudur. Bir kere çıktığı o karanlık yalnızlığa tekrar batmak istemez. Ne kadar uzaklaştırmaya, canını yakmaya çalışsa da madenciden kopamaz.

Arzu “Ben de gitmek istiyorum.” diyormuş. “Ama gidecek yerim yok, gidersem sonsuzluğun içinde bir başıma öleceğim.”

Arzu'nun gidecek yerim yok derken bir mekânı kastetmediğini biliyormuş. Bir kucaktan bahsettiğinin farkındaymış, bir kozadan, içinde yuvalanacağı bir kalpten. Ama zalimce anlamazdan geliyormuş. Sonra kahroluyormuş, kendini parçalamak istiyormuş. (Tunç, 2021, s. 286)

Dünya Ağrısı'nda aşk geri planda kalmış bir duygudur. Mürşit, hayatı boyunca aşka ilk defa üniversiteye gittiği zaman yaklaşmış fakat cesaret gösteremediği için deneyimleyememiştir. Çok kısa süren bu etki yaşanmadan bittiği için Mürşit'te fazla bir iz bırakmaz. Annesinin ısrarıyla döndüğü kasabasında ise Şükran ile evlenir. Herhangi bir gönül ilişkisi kurmadan evlendiği Şükran'a karşı aşktan ziyade derin bir minnetin eşlik ettiği sevgi duyar. Hayat boyu anlaşılamamaktan yakınan Mürşit kendi yalnız dünyasında aşksız bir hayat sürer. Otele gelip giden bir kadına aşka yakın hisler beslese de birkaç görüşmeden sonra koparlar. Mürşit, anne ve babası birbirine âşık bir ailenin çocuğuyken kendisi aşka yaklaşmış fakat tadamamış biridir.

Madenci olarak anılan Uzay ise aşka dair karmaşık hisler taşır. Arzu'yu gördüğü ilk andan itibaren ondan çok etkilenen madenci oldukça inişli çıkışlı bir aşk yaşar. Nihayetinde evlenmeleri farklı sorunlar yaşamalarına sebep olur. Arzu'nun şüpheleri ikisine de acılar çektirir. Kalp kırıklığı, yalnızlık ve tutku arasında savrulan bu ilişkinin sonunda Arzu intihar eder. Aşk kavramı, Dünya Ağrısı'nda huzursuz, yalnız ve acı dolu bir şekilde tezahür eder.

6.6. ÂŞIKLAR DELİDİR ya da YAZI TURA

Aşk kelimesi aldığı eklerle beraber 190 defa kullanılmıştır. Aşk, her kişide onu yaşama şekline göre farklılık gösterir. Herkes için ayrı bir anlamı vardır. Kitapta her karakter için de farklı biçimlerde yaşanmış ve ona göre anlam bulmuştur.

Sanem'in Deniz ile yaşadığı aşk onun bütün hayatını etkiler. Daha çocuk denecek yaşta Deniz ile tanışan ve ilk gördüğü anda ona âşık olan Sanem kendi kişiliğini bile hiçe sayarak yaşar. Bütün dünyası Deniz ve Deniz'in aşkıyla dolu olan Sanem'in gözü ondan başkasını görmez. Gurur, öz saygı gibi kavramlar Sanem için anlamsızdır. Çünkü bütün hayatını

Deniz'in aşkına vakfederek yaşar. Aşağılanmak bile umurunda olmaz. Aşka bu denli teslim oluşu Deniz'i bile zaman zaman çileden çıkarır. Deniz, Sanem'e bütün bu değersiz görüşlerini kabul etmemesini söyler.

Deniz'i dahi rahatsız eden bu aşka kapılma hali Sanem için hiç rahatsız edici değildir.

"Deniz beni kışkandırarak aşağılamayı on üç yaşında keşfetti, başka kızların da varlığını keşfedince. Benden başka bütün kızlarla çıktı, çıktığı kızları da herkese ilan etti. Ama ben altı yaşındayken yaptığım hatayı yapmıyordum artık. Deniz'e hala âşık olduğumu Deniz'den başka kimseye belli etmiyordum. Çıktığı kızları da kıs- kanmıyordum çünkü hangi kızla çıkarsa çıksın ben varım diyordum. Hep vardım, aşkım paçavra kadar değersizdi, gizliydim ama vardım, bensiz Deniz, Deniz olamı- yordu." (Tunç, Aşıklar Delidir ya da Yazı Tura, 2021, s. 350)

Umut, Sanem'den farklı olarak bağların daha güçlü olduğu bir ailede büyümüştür. Baba ve annesi arasındaki derin ilişkide aşkın yoğunluğunu çocuklar da hissetmiştir. Umut, hayatına girip çıkan kadınlarla derin bağlar kuramaz. Bunda en büyük etkinin annesi olduğunu düşünür. Çünkü hayattaki en yoğun aşkı annesiyle yaşamıştır. Bunun bir tezahürü olarak gen hastalığının annesinden Umut'a geçmesi tesadüf değildir. Annesiyle bu denli güçlü bir duygu birliği yaşaması babasını da sevmesini sağlamıştır.

"Bana yabancı gibi gelmeyen tek kadın annemdi. Onun parçası olduğum için ondan olduğum için diyordum anneme duyduğum aşkın verdiği gizli bir gururla.

Kendine âşık olmaktı bu, kendi maddesine âşık olmaktı. Öte yandan anneme duyduğum bu aşk babamı bu kadar çok sevmemin de nedeniydi her şeye rağmen.

İlişkilerimin benden bekleneni vermediğim için bittiğini her zaman biliyor olurdum. Zaten bitmesini istediğim için bekleneni vermiyordum. Bu biraz suçluluk hissetmeme neden oluyordu ama çabuk geçiyordu. (Tunç, Aşıklar Delidir ya da Yazı Tura, 2021, s. 95, 96)

6.6.1. Hayal Kırıklığı

Sanem, tutku dolu aşkıyla ilgili en büyük hayal kırıklığını hamile kaldığında yaşar. Daha on altı yaşındayken yaşadığı bu hamilelikte yapayalnız kalır. Durumu öğrenen Deniz'in annesi bir hafta içerisinde tayin ister ve giderler. Yıllar sonra bir havaalanında karşılaştıklarında Sanem, Deniz'in beklediğinin aksine onun yanından konuşmadan çekip gider. Deniz'in yüzüne tekrar dönüp bakmaz bile. Belki yıllarca görmeyi beklediği hayal kırıklığı yüzünde belirmiştir ama Sanem bunun için bile geriye dönüp bakmaz. Bir zamanlar kopamam sandığı, büyük aşk yaşadığı Deniz onu yapayalnız ortada bırakmış ve gitmiştir. O zaman yaşadığı hayal kırıklığı ve acı aynı yoğunluğu taşıyamıyordur. İşte burada duyguların

su gibi olduğunu, zamanla su gibi akıp gittiğini idrak eder.

“Denizler gerçekten taşındılar, annesinin tayini çıktı daha doğrusu tayinini istedi. Bir hafta içinde gittiler. Ama annesinin tayini çıktığı için ayrılmadık. Deniz’in annesi, on altı yaşındayken oğlundan hamile kaldığım için benden nefret ettiği, on yedi yaşındaki oğlunun geleceğini mahvetmemden korktuğu ve Deniz geleceğinin mahvolmasından annesinin korktuğundan daha fazla korktuğu için ayrıldık. Acılar mı tutkulardan doğuyor, tutkular mı acılardan? Yaralar mı arzular mı? Siyah mı beyaz mı? Yazı mı turamı? Ne fark eder?” (Tunç, Aşıklar Delidir ya da Yazı Tura, 2021, s. 353)

Aşk; hak etmeyiş, hastalık, küçük bir hareketten büyük mutluluklar çıkarma olarak karşımıza çıkar. Daha altı yaşındayken Deniz’i görür görmez âşık olan Sanem’e arkadaşı Eda bunun bir hastalık olduğunu söyler. Deniz için yaptıkları, ona küçük bir gülümsemesiyle dünyaları ona verdiğini düşünmesi hiç de normal değildir. Özellikle de bunun uzun yıllar sürmesi anormaldir. Sanem, aşkıdan mutlu olmayı hatta küçük bir gülümsemeden sevinç devşirmeyi bile kendisine çok görür. Çünkü her zaman iyi şeyler hak etmediğini düşünür, öyle büyütülmüştür.

Deniz kamyonundan inmeden önce balkon kapısının camında kendimi görmüştüm. Kısacık saçlarım sıırıslıklam, çiçekli basmadan eteğim çırpı gibi bacaklarıma yapışmış. Islak bir fareye benziyordum ve ıslak bir fareye benzeyen kıza çok kirpikli bir çocuk gülümsedi.

Hak ettiğimden çok daha büyük bir hediye almışım gibi korktum. Güzel şeyleri hak etmediğim hissi hayatım boyunca peşimi bırakmadı. “Sanki hikâyemizin Quasimodo’suydum da ben, Esmeralda bana su vermişti.” diyorum. “Deniz bana gülümsediği anda acayip bir sevinç çağıladı içimde.”

“Her aşk öyle başlar.” Diyor Eda “İster altı yaşında ol ister altmış, âşık olunca insanın içinde o kahrolası sevinç çağlar. Ama beş bin yıl sürmez. Seninki aşk değil, hastalık.” Kızıyor sonra. “Quasimodo’yudum da ne demek ayrıca kambur muydun, çirkin miydin? Bildim bileli güzeldin hala çok güzelsin.” (Tunç, Aşıklar Delidir ya da Yazı Tura, 2021, s. 331)

Umut, annesinden kendisine geçen bir gen hastalığına sahiptir. Kişiyi gittikçe unutkan yapan, hayattan koparan ve sonu ölümle biten bir hastalık. Umut, bu hastalığına Sopia adını takar. Kendisine iyi geleceğini düşünerek yurt dışına gider ve orada Sanem ile tanışıp bir aşk yaşar. Umut kendi ailesinde gördüğü aşkla Sanem’e duyduğu aşk arasında kıyaslamalar yapar. Umut, annesi öldükten sonra bir aile sırrını öğrenir. Babası evliyken sekiz yaşındaki kızının öğretmenine âşık olur ve karısını çocuğunu terk eder. Umut’un annesiyle evlenen

adam önce karısında sonra da Umut'ta çıkan gen hastalığını yaşadığı aşkın bedeli olarak görür. Aşk, ağır bedeller ödenerek yaşanmıştır. Umut, hastalığından önce abisiyle çok samimidir ve zaman zaman aşka dair de konuşurlar. Abisinin aşkı Sedef'te bulduğunu ama kendisinin hep bulduğunu zannettiğini düşünür. Aşk, Umut'a göre bir sanrıdır. Aşkın tutku ihtiyacından ileri geldiğini düşünür.

“Sophie'den önce abim inkârın eşiğinde dursa da samimiydi. Gerçek henüz ölmemiştii en azından ikimiz için. Sophie'den sonra yalnız abimle değil, babamla veya Sedef ile hatta Naz ile bile aramızda geçen her türlü söz, söylenmeden önce bir tür revizyondan geçirilir oldu, inandırıcılığını kaybetti. Bu yüzden hiçbirinin sözleri bana değmiyor artık. Öylesine dinliyorum. Basitliğiyle hepsini hüznülendiren karşılıklar veriyorum sadece. Sessiz ve acıklı bir kabul içindeyiz. Eskiden çok söz ederdik aşktan ana maddesinin ne olduğuna karar veremediğimiz parlak bir nesneyi avuç aramızda evirip çevirerek inceler gibi. Çok gençtik hatta çocuktuk, bir an önce âşık olmak istiyorduk. Abim oldu, Sedef'e tam istediği bir zamanda âşık oldu. Ben hep birilerine âşık olduğumu sandım. Sürekli bir yanılsamaya koşmuş olduğumu düşünüyorum şimdi, ne aradığımı bilmeden koştüğüm ışık gibi bir şey. Işık ele geçmiyor, tutamıyorsun ışığı. Neden böyle olduğunu bilmiyorum zaten bir önemi de yok artık.

Abisiyle aşka dair sohbetlerinin birinde Umut'un aşktan yana hep şanslı olduğunu konuşurlar. Çünkü Umut aşka çoğu defa davet edilmiştir. Çevresinde hep bir ilgi odağıdır. Fakat buna karşılık Umut ne yapacağına karar veremediğinden bu ilgiler hep havada kalır. Abisine göre ise aşk tamamlanamama halidir. Eksik parçalar birleştiğinde bu büyü bozulur. Fakat bozulan büyüden de verim alınabilir. Burada şans faktörü devreye girer. Şansı yaver gidenler için kıymetli bir arkadaşlık, sevgi formuna bürünen aşk şanssız olanlar içinse bir hayal kırıklığından ibaret kalır.

Oysa abime göre bu ilgiler ancak karşılık vermem halinde aşk olabilirdi. Peşimden gelen veya peşinden gittiğim şeyi eksik yapan buydu, benim aşk ihtimali karşısındaki kararsızlığım. Abim aşkın kendisinin bir eksiklik duygusu olduğunu düşünüyordu öte yandan aşk bir yarım olma haliydi, tamamlandığı anda yok oluyor, şanslıysan daha değerli bir şeye dönüşüyordu. (Tunç, 2021, s. 69)

6.6.2. Tutku

Tutku kelimesi aldığı eklerle beraber 35 defa kullanılmıştır. Umut için tutku, yaşamı anlamlı kılmak için bir ihtiyaçtır. Hızlı seyreden hastalığı onda bu duyguyu uyandırır. Umut,

tutkusunu kendisi var etmeye çalışır. Bunu Sanem’de ete kemiğe büründürür. Sanem’de bulduğu aşk aradığı tutkudur. Dokunarak, öpüp koklayarak, aşkını elle tutulur bir insana yani Sanem’e dönüştürerek hayatı anlamlandırır. Böylece evinden, ülkesinden, ailesinden, geçmişinden ve en çok da Sophie’den kurtulmak için çıktığı bu yolculuk anlam kazanır.

“Buraya umut ve arzu dolu bir geçmiş zamanı unutmak için gelmişti. Sophie balyozunu benim başıma indirdiğine göre bu kadarına hakkım var diye düşünmüştüm. Kapısının önünden fazla canlı, nerdeyse saldırgan bir hayata kan restoranın yapış yapış bar tezgâhına dayanıp Sanem’in ince kemikli, narin yüzüne bakarken zamanın bende herkesinkinden daha hızlı akan kumuna anlam verebilmek için bir tutkuya ihtiyacım olduğunu düşündüm. Tutku içimde Sanem’le cisimleşti.” (Tunç, 2021, s. 14)

Umut, Sophie adını verdiği ve günden güne onu ölüme götüren hastalığından önce aşka dair düşünceleriyle bugünküler arasında bir değişim olduğunu fark eder. Önceleri abisiyle aşk üzerine derinlikli sohbetler ederler. Çocuk denebilecek yaşta âşık olmak isterler. Abisi Umut’tan önce aşkla tanışır. Umut, abisinden farklı olarak aşk değil de aşka benzeyen duygular yaşar. Bu sonuca Sanem ile karşılaşp âşık olduğu zaman ulaşır. Umut, aşkın insan doğasında bir yerlerde var olduğunu fakat onu harekete geçirecek mekanizmanın ne olduğunu bilmediğini düşünür. Aşk, ihtiyaç halinde raftan indirilen bir acil durum malzemesi gibidir. Umut için de acil durum Sophie adını verdiği hastalıkla ortaya çıkar. İhtiyacı olanın bir tutku olduğunu fark eder ve bunun için yola çıkar. Bu yolculukta aşka dair düşünceleri farklı şekillere bürünür. İhtiyacı olan tutkuyu Sanem’e duyduğu aşkla yaratmış olur.

“Sanem’i bilinçle seçmedim, varlığından bir tutku yaratabilirim diye düşünmedim. Zaten bir anda da olmadı bu. O sıralarda kendime sık sık insan Sophie’nin eline düşmüşse yaşamaya tutkudan başka neyle dayanabilir ki diye soruyordum hele ölmek elinden gelmiyorsa. Çaresizler umutsuzca tutkuya sarılıyor.” (Tunç, 2021, s. 18)

“Bir tutkuya ihtiyacım vardı, yarattım. Aşkın ışık gibi bir şey olmadığını da anladım öte yandan. Aşk sende olan bir şeymiş. Ama neymiş hala bilmiyorum, hiçbir şeye de benzetemiyorum. Bugün beyaz bir şey, insana yolunu kaybettiren hatta korkutan, boğucu bir sis gibi. Yarın bir ses mesela seninle birlikte yaşayan bir çınlama, rahatsız oluyorsun baştan ama alışıyorsun, senin bir parçan oluyor.” (Tunç, 2021, s. 72)

Umut, yurt dışından döndüğünde Sanem ile olan aşkını abisine anlatır. Tıpkı eski günlerde olduğu gibi abi kardeş aşktan konuşurlar. Fakat eskisinden farklı olarak abisinin aşka dair düşünceleri de değişmiştir. Nitekim karısıyla âşık olarak evlenen abisi artık boşanma aşamasına gelmiştir. Umut, ilk defa aşka dair yoğun duygular yaşadığını anlatır

abisine. Bu durumun Umut'un hastalığını iyileştireceğini düşünen abisine karşılık Umut tam tersine aşkın iyileştirici olmadığını düşünür. Umut'a göre aşk iyileştirmez ama zamanı yoğun yaşatır ve insanı aşırılaştırarak yıpratır.

“Eskiden aşk hakkında akılcı veya katı olsa da ilginç şeyler söyleyen abim, arabada çok sıradan laflar ediyordu. Açıkça söylemese de aşkı bulduğuma inanmıyordu. Aşk yoluyla hayata bağlanmışım gibi yaparak onu sevindirmek istediğimi sanıyordu. Hayattan kopmak istememden çok korkuyordu. Aşkın kendi varlığından gelen, iyileştirici bir gücü vardır ve kıyaslanacak olursa aşkla geçen zamanın özgül ağırlığı, saatlerin gösterdiği zamanınkinden kat kat fazladır. Aşk zamanın yoğunluğunu arttırmaya muktedir olan tek kimyadır. Abimin yüzünde okuduğum bu düşüncelere katılıyordum iyileştirici olması dışında. Aşk yeni iyileştirmiyor, aşk kimseyi iyileştirmiyor, aşk aşırılaştırıyor, aşırılık yıpratıyor. Ama yoğunlaşmış bir zamanı yaşamının bedeli bu.” (Tunç, Aşıklar Delidir ya da Yazı Tura, 2021, s. 79, 80)

Umut, Sanem'de bulduğu şeyin aşktan öte bir şey olduğunu söyler doktoruna. Sanem'i görene kadar yaşadığı, aşk sandığı duyguların toplamından bile daha fazla ve farklı bir duygudur Umut için. Aşkı kavramsallaştırmaya çalışmak, herkesin anlayabileceği bir düzeyde anlatabilmek güçtür Umut için. Hastalığını bile kavramsallaştırabilen Umut, aşk için aynı şeyi yapamayacağını düşünür. Hastalığı ile de ilgili aslında Sophie kavramının sadece abisiyle arasında bir bağ kurduğunu düşünür. Diğer aile üyeleri bile bunu tam olarak anlamaz. Hatta babası anlamak istemez. Sanem ile yaşadığı şeyin aşktan öte bir şey olduğunu fakat buna bir isim verecek kadar mahir olmadığını düşünür. Umut için aşk, anlatılamayan üstün bir duygudur. Tutkuyla oldukça yakın mesafedeki bu duygunun bazen aşktan öte başka bir şey olduğunu fakat tanımlayamadığını söyler.

“Aşk yüz vermediğim fazla yıpranmış bir kelime. Çoktandır kimse için bir anlam ifade etmiyor. Oysa Sanem'in bendeki tek bir hali bile onu tanıyınca kadar yaşayıp bu aşk olabilir dediğim her tecrübenin toplamından daha fazla.

Doktoruma Sanem'i anlattım bir gün. Varlığıma nüfuz eden bir bağlılık ya da bütünleşme dediğim ama bu tarifle yetinemediğim bir tür Sanem tutkusunu. Aşk demek yetmiyor,” dedim. “Yetmediğine göre hissettiğim şey bugüne kadar varlığı bilinmeyen benim keşfettiğim bir duygu olmalı.”

“Bu duyguya bir ad vermek lazım.” dedi. Sanem'e duyduğum şeyin aşktan fazla bir şey olduğu doğru ama bir duygu keşfettiğimi söylerken abartıyorum, kendimi ifade etmeye çalışıyorum sadece.” (Tunç, 2021, s. 34)

6.6.3. Yalnızlık

“Yalnız” kelimesi aldığı eklerle beraber kitapta 90 defa kullanılırken “”yalnızlık” kelimesi aldığı eklerle beraber 23 defa tekrar eder.

Ayfer Tunç romanlarında yalnızlık ana duygulardan biri olarak karşımıza çıkar. Bu romanda da her bir karakter kimi zaman yalnızlığı paylaşan partnerleri olsa da bu duygunun çoğunlukla tek başına etkisindedir. Umut, annesinden kendisine geçen gen hastalığı sebebiyle kendisini yurt dışında tedavi amaçlı giderken bulur. Yalnız kalma ihtiyacının da eşlik ettiği bir yolculuktur bu. Fakat ilerleyen süreçte hem ilk defa tattığını fark ettiği aşk duygusunu hem de yalnızlığını Sanem ile paylaşır. Hastalığının özellikle son evrelerini yalnız yaşamak isteyen Umut, bir taraftan da Sanem’e duyduğu tarifsiz duyguyu onunlayken yaşamak ister.

Sanem de bir kaçışın sonunda kendisini yurt dışında bulur. Çocuk yaşında aşık olduğu Deniz onu büyük bir hayal kırıklığına uğratmış ve hamile kaldığını öğrenince bırakıp gitmiştir. Bu yalnız bırakılışla tek başına baş etmeye çalışan Sanem, kızının teyzesi olarak devam edeceği hayatı birebir yaşamak istemez ve kendisini ailesinden çok uzak bir yerde bulur. Tercih ettiği bu yalnızlık aynı zamanda bir kaçıştır.

Sanem, Umut gittikten sonraki bir gün kendisini sabahın erken saatlerinde bir metroda bulur. Nereye gideceğini bilemeden biner trene. O sırada çok kuvvetli bir yalnızlık hisseder. Bu sadece Umut’un yokluğundan kaynaklanan bir yalnızlık değildir. Aynı zamanda Deniz’den sonra sürüklendiği boşluk, kızına annelik yapamamanın verdiği ızdırap ve ailesine karşı haykıramadığı öfkesinin birikmişliğiyle dolu bir duygudur.

Dünyanın dibine düşüyorum. Ölemiyorum, kalamıyorum, düşüyorum. Müthiş bir yalnızlık ve kalbime saplanan bir acı hissettim. Bu sadece Umut’un yokluğunun acısı değildi, gençliğimin geçip gitmişliğinin, hayatımın boşunallığının acısıydı. (Tunç, 2021, s. 259)

Umut’un Amerika’ya tedavi olma amacıyla gitme kabulünün arkasında ölüme doğru gidişte yalnız olmayı deneyimlemek yatar. Sanem ile aralarında Fuji dağına dair bir sohbet gelişir. Dağdan yola çıkarak tabiatın “yalnızlık” duygusu yaşamadığı, bunun sadece insana ait bir duygu olduğu kanısına varır Umut. Bu önermeyi doğrulayan durum ise tam olarak bulunduğu yerdir. Ölüme doğru yolculuğunu tek başına yapmak istemektedir ve nihayetinde azımsanmayacak bir süreyi yalnız başına kat etmiştir. Sanem ile hesapta olmayan fakat yaşamaktan hoşnut olduğu aşk ise bu yalnızlığa geçici bir beraberlik getirir.

“Sanem’e birbirimizle dolduramadığımız yalnızlıklarımızı hatırlatmış oldum. Böylece hiç kimsenin hiç kimseyle dolduramayacağı, varlık kadar kesin yalnızlığımızı. Dağların

yalnızlığı bilmediğini biliyordum. Doğada yalnızlık diye bir şey yok. Yalnızlık bir insanlık durumu. En somut haliyle babamın durumu. Ölürken yalnız olacağım diye düşündüm, yanımda beni sevenlerin olup olmaması bunu değiştirmeyecek. Zaten yanımda biri olsun istemiyorum. Ölüm yalnız çıkılan bir yolculuk.” (Tunç, 2021, s. 60)

Sanem için de yalnız olma hali tercih ettiği bir kaçıştır. Fiziken uzaklaşsa da ailesiyle yaşadığı büyük sorunlar kafasının içinde onu rahat bırakmaz. Bütün bunlarla yalnız mücadele ederken o da tıpkı Umut gibi hiç beklemediği bir yerden aşkla karşılaşır. Yaşamayı tercih ettiği yalnızlığı Umut’la paylaşmıştır. Bundan mutlu olmuş olacak ki Umut’un İstanbul’a dönecek olması onu içten içe üzer. Yalnızlığa dair sohbetlerinin devamında bu üzüntüsünü Umut ile onu unutmamasını talep ederek paylaşır.

“Sen gidince yalnızlık yeniden başlayacak.” dedi. “Gidince beni unutma.” (Tunç, 2021, s. 60)

6.6.4. Ölüm

Ölüm kelimesi aldığı eklerle beraber kitapta 84 defa tekrar etmiştir. Roman boyunca arka planda Umut’un ölümüne olan yolculuğunu izleriz. Aşkın ölümle yakın ilişki kurması da bu noktada kaçınılmaz olur. Çünkü Umut, ölümcül kas hastalığını öğrendikten sonra abisi ve babasının da isteğiyle Amerika’da tedavi olmaya gider. Bu yolculukta bulmayı ummadığı bir duygu ile karşılaşır: Aşk. Abisi, babası ve kendisini aşk ile ölüm kümesinde kesiştirir. Buna referans olarak da Faulkner’in sözünü hatırlatır:

En güneyli Amerikalı Faulkner’a göre hayatta, hakkında yazacak sadece üç şey var; aşk, para, ölüm. Geri kalan her şey bu üçünün içinden türüyor. Benim hikâyem üçte iki, babamınki üçte iki, abiminki üçte iki. Aşk ve ölüm bizim hikâyemize yetiyor. (Tunç, 2021, s. 76)

Üçünün hikâyesini aşk ve ölüm ortaklığı şekillendirmiştir. Babası ile annesi büyük bir aşkla birbirlerine bağlıdırlar. Annesine ölümcül kas hastalığı teşhisi konana kadar oldukça mutludurlar. Fakat hastalık nüksedince aralarındaki aşk acıya dönüşür. Gittikçe bedenini kontrol edemez hale gelen annesi nihayetinde buna dayanamayıp intihar eder. Bu olay üçü için de kaldırması ağır bir duygu yükü getirir.

Zaman ilerledikçe Umut ölümüne yaklaşır. Bu hazin ilerleme Sophie kelimesini zaman zaman abisinin canını yakmak maksadıyla kullanmasına sebep olur. Çünkü Sophie adını birlikte verdikleri bu hastalık abisini değil Umut’u seçmiştir. Böyle bir konuşma yaşadıkları bir gün yeğeni Naz bu kelimeyi Umut’un sevgilisinin adı olarak algılar ve sorar. Bunu

sorarken yeğenin aşka dair ne kadar eksik bir fikri olduğunu kavrar. Umut, ölümü beklediği için âşık olmaması gerekiyormuş izlenimi vererek sorduğu bu sorudan pişmanlık duyan Naz’a ne diyeceğini bilemez. Aşk sadece hayatla bağlantılı bulan yeğenin yaşından dolayı böyle düşündüğü sonucuna varır. Çünkü aşk, bütün her şeyden hatta ölümden bile daha yukarıda bir yerdedir.

Daha çocuk diye düşündüm. On üç buçuk yaşında. Aşk hayatla bir tutuyor. Ölümün aşktan büyük olduğunu sanıyor. Ölüme rağmen âşık olunduğunu hatta ölüm olduğu için âşık olunduğunu anlayamıyor. (Tunç, 2021, s. 35)

Umut, aşkı her şeyin üstünde bir duygu olarak görür. Ölüm bile ondan üstün değildir. Beden olarak ölse de aşkı bu hayatta var olmaya devam edecektir. Bu düşüncesinin sağlamasını da Sanem ile yaşamıştır. Sonuç alınamayacağını bilse de tedavi için gittiği Amerika’da Sanem’le yaşadıkları bunu kanıtlar. Ölümü beklese de aşkı deneyimlemekten vazgeçemez. Doktoruyla yaptıkları bir görüşmede Latince bazı kavramlar üzerinden ölüm, aşk, delilik arasındaki bağları irdelerler. Umut, “âşıklar delidir.” Sonucunu kendi hikâyesini referans vererek doğrular. Zira insan, günden güne öldüğünü bildiği halde âşık olamaz. Bu ancak delilikle özdeşleşebilir.

“Mementomori: Ölümü unutma.

Nasıl unutabiliriz ki hem niye unutulalım? Yaşamaya katlanmamızı sağlayan tek şey bu kesin bilgi. Neyse ki öleceğimizi biliyoruz.

Doktorum “*Amantessuntamentes*” dedi. “âşıklar delidir.”

Bir harfle âşıktan deliye ya da deliden âşığa geçilmesi çok güzel. Âşıklar çılgın da denebilir. Ama çılgın sıfatında sanki kelimedenden taşan, atomların baş döndüren hareketini hatırlatan bir enerji var. Bendeki âşık tarifine uymuyor.

“Çılgınlar da âşık olabilir.” dedim. “Ama bence âşıklar delidir.” (Tunç, 2021, s. 37)

Kişinin kendi ölümü karşısındaki tutumları; ölümü isteme, ölümü kabullenme, ölümü kabullenmeme ve ölüme meydan okuma şeklinde dört ana başlıkta toplanabilir. Umut’un kendi ölümüyle yüzleşmesinde hızlı bir kabulleniş olsa da Sanem’le tanıştıktan sonra yaşama ihtimali olan bir hayatı geride bırakıyor olmak ona acı verir. Yine de kabullenerek yaşadığı hayatının son günlerinde takındığı güçlü tavır Sanem’i bile şaşırtacak düzeydedir. (Gonca Karakuş, 2012)

Sanem, Umut’un öleceğini bildiği halde buna göre yaşamamasına hayret eder. Gün

geçtikçe gelen ölüme inat Umut'u yaşamla iç içe tutan dengenin kabullenmek olduğu kanısına varır. Umut'un delilik olarak nitelendirdiği aşkı yaşama cesareti Sanem'e göre bir kabullenişin sonucudur. Ölümün gelişini kabullenmek, Umut'u hayattan koparmak yerine hayata bağlayan bir işlev görür. Üstelik hiç beklemediği şekilde Sanem ile yaşadıkları aşk bu kabullen işi kolaylaştırır. Ölüme doğru yolculukta bile aşk, bir umut yeşertir. Umut, bu filizi elinde tutarak hastalığıyla kol kola ölüme doğru yol alır.

Ama ben gitmek istemiyordum. Umut'un öleceğini kesinlikle bilen hüzünlü yüzüne bakmak istiyorum, ona bakmak bana garip bir iyimserlik veriyordu... İnsan aşağı yukarı ne zaman ve nasıl öleceğini bile bile ölüm yokmuş, varsa bile herkes gibi yaşlanacakmış gibi nasıl yaşayabilir?... Sophie'nin Umut'un zihnine yuva yaptığını anladım. Böylece kabullenmiş, uçuruma el ele yürüyorlar. (Tunç, 2021, s. 292)

6.6.5. Özlem

Umut, Amerika'dan İstanbul'a döndüğünde Sanem ile bağıny yazışmalar aracılığıyla sürdürür. İkisi için de izleri silinmeyecek günler yaşamışlardır. Bir anda aralarındaki bağlantıyı kesmek imkânsızdır. Birbirlerine bu yazışmalar aracılığıyla değmeye çalışırlar. Kullandıkları kelimelere ikisinin de dikkat etmesi birbirlerini incitmek istemediklerinin kanıtıdır. Bazı duyguların sadece kelimelerle ifade edilemeyeceğine inanan Umut, Sanem'e karşı duyduğu büyük özlemi de yazıya dökemez. Hem Sanem'i üzeceğini hem de sözle bu büyümlü duyguyu zedeleyeceğini düşünerek özlemini açık etmekten kaçınır.

“Onu çok özlediğimi, ona duyduğum şeye aşk demenin yetmediğini de yazmıyorum. Bunu yazmak aramızdaki şeyi hafifletecekmiş gibi geliyor. Döndüğümnden beri ikimizde kelimelerle yaşasak da bazı duygular kelimeleri aşıyor.” (Tunç, 2021, s. 75)

Sanem de tıpkı Umut gibi yaşadığı ayrılığın kendisinde bıraktığı tahribatı ve dayanılmaz özlemi ifade edemez. Cesaretle yazsa da birden bunun bencillik olduğunu düşünüp vazgeçer ve sıradan günlük konulardan sohbetini devam ettirir. Umut, yaşadığı duygunun büyümlü kaçırılmamak için özlemini ifade edemezken Sanem, ölmekte olan birisine özleminin ağırlığını anlatmanın büyük bir kötölük olacağını düşünerek yazdıklarını karalar. Farklı sebeplerle özlem duygusunun yoğunluğunu dile getiremeyen Samet ve Umut için aşk, acı dolu bir özlem halkasıyla çevrelenir. Bu halkadan çıkabilmek imkânsızdır. Çünkü Umut, gün geçtikçe ölüme daha hızlı bir biçimde yaklaşır. Bu hız aşkın özlem duygusuyla beraberliğini Umut cephesinde kısaltır.

“...onsuzluğun acısına katlanamadığımı, hayatıma girip güzel şeyler hissetmeme,

hayatım konusunda umutlanmama neden olduğu için ondan nefret ettiğimi aynı anda özlemekten yandığımı, onsuzluktan ruhumun hasta olduğunu yazmıyorum... Bazen onu çok özlediğimi yazıyorum, gidişiyle içimde açılan derin boşluğun akıntılı bir yaraya benzediğini, birlikte olduğumuz zamanları hatırlamanın bana çok acı verdiğini, onu hatırlamamak için ağır işlerle meşgul olduğumu anlatıyorum... Umut'a bunları yazamayacağımı, zihni yakında erimeye başlayacak belki de başlamış bir adama onsuzluğun ve özlemin acısından bahsetmenin bencillik hatta kötülük olduğunu biliyorum. Bu yüzden başka şeyler yazıyorum.” (Tunç, 2021, s. 296, 297, 298)

Sanem, kendisine oldukça zor gelen bir kabullenmeyle içini kanatan hisleri Umut'a asla ifade edemez. Deniz'de yaşıadığı ve hayatını altüst eden hayal kırıklığıyla dolu aşktan sonra Umut'ta tattığı aşk başka bir acının kapılarını aralar. Bu defa canını yakan aşkı bulduğu kişi değil hayatın kendisidir. Deniz'in yaşıattıklarından sonra onun aşkına duyduğu özlem saygın bir yerde duramamıştır. Zira Deniz onu terk ederek üstelik de hamile haliyle terk ederek bu saygınlığı da alıp götürmüştür. Fakat Umut'la yaşıadığı aşk güçlü olduğu kadar büyüldür. Bu büyüyü ikisinin de elinde olmayan bir hastalık bozar. Umut'un ölümü bekleyiş biçimi Sanem'i derinden sarstığı için duyduğu büyük özlemi ve aşkı şeffaf bir halde sunamaz.

“İkimiz de ne yaparsak yapalım aramızdaki zaman ve mesafenin kapanmayacağını, değiştiremeyeceğimiz bir kaderin yollarımızı belirlediğini biliyoruz. Bu yüzden özlem ve aşk yerine havadan bahsediyorum.” (Tunç, 2021, s. 300)

Sanem, Umut'un İstanbul'a dönmesinden sonra kabına sığamaz. Deniz'den sonra kapattığı gönül sayfaları Umut ile aralanmıştır. Fakat bu aralanma ona Deniz'den sonraki acısından daha devasa bir acı bırakır. Yaşıadığı aşk, onda çoktan küllenen aşk parçalarını diriltmekle kalmaz aynı zamanda özlemin en ağır halini de beraberinde getirir. Başa çıkmak zorunda olduğu bir kişi değil hayatın bizzat kendisidir. Deniz'le yaşıadığı aşkta suçu kolaylıkla Deniz'e atarken Umut ile yaşıadığı aşktan kalan ağır özlem yükünü paylaşacak bir sorumlu bulamaz. Çünkü sorumlu hayatın kendisidir. Aşkın verdiği büyük coşku ve heyecan yerini özlemle takas etmiştir. Bu da Sanem için gün geçtikçe dayanılması zor bir hale bürünür. Kimi zaman kar yağıışı gibi olağan bir durum Sanem'deki ağır özlemi nüks ettirir.

“Kar içimdeki dayanılmaz özlemi tetikledi. Umut'u özlemek iyi gelmiyor bana, hayatıma dayanmamı zorlaştırıyor. Bu acı özlem içimdeki siyah taştan kalbin yerini aldı, ağırlığıyla içimi eziyor.” (Tunç, 2021, s. 317)

6.6.6. Arzu

Arzu kelimesi aldığı eklerle beraber kitapta 38 defa kullanılmıştır.

Umut, intihar etmeden önceki son anlarında Amerika'ya giderken yanında götürdüğü defteri yakar. Sanem ve kendisine ait yazılar yazdığı bu defterde Susan Sontag'tan aldığı bir cümlelerin parçaları ısrarla yanmaz. Bu yarım cümle Umut'tu Amerika'ya taşıyan sebeple yüzleştirir. Evet, hastalık buna vesile olmuştur ama Umut aslında bir arayış içindedir. Peşine düştüğü şey bir arzudur. Ölüme koşmasına rağmen onu hayata bağlayan bir arzu bulma isteğidir. Bu arzu karşılığını Sanem'e duyduğu aşkıta bulur. Aradığına değen, geriye kalan hayatını anlamlı kılan bir aşk.

Amerika'da yeni bir arzu aradım. Aradığımı kendime itiraf etmeden aradım. İnsan yaşadıkça arzu ölmüyor. Arzu ancak insan ölürse ölüyor. Şimdi defterimin kalan üç beş sayfasından ilkinde sadece SEV yazıyor. (Tunç, 2021, s. 440)

Umut, annesinden miras Sophie adını taktığı hastalığa yakalanmadan önce de arzuya dair arayışları olan biridir. Hayat motivasyonunu sağlayan bir arzu bulup peşinden gitmektir. Sonuç elde etmese de önemli olan arzuyu kovalamaktır. Umut'a göre asıl olan menzile varmak değil yolda olmaktır. Sonuçtan ziyade hedefe giden yolu deneyimlemeyi kıymetli bulur. Arzu Umut için bu denli anlamlıyken başkaları mesela babası için aynı şeyi ifade etmez. Ama bu Umut'un arayışına engel olmaz. Ölümle kol kola girdiği hayatının son düzlüğünde bile arzu peşindedir. Bu arzu ona Sanem'in aşkını deneyimleme fırsatı sunar. Son aylarını kahr içinde değil de yeni bir aşkın heyecanı içinde geçirmesine vesile olur.

“Belki de bu yüzden eskiden olduğum gibiydim, adının hakkını verircesine umutlu, yeni arzulara atılmak isteyen havai kardeşim. Sık sık yaptığım bir şeydi bu, sonunu düşünmeden bir arzunun peşinden koşmak. Sonra elde edeyim ya da edemeyeyim ballandırarak anlatmak... Babam için arzular beladan başka bir şey değildi: “Ne geçiyor eline zaman kaybından başka?” (Tunç, 2021, s. 73)

“Biri Sanem'in kaderini etkilemiş olmasa ona bakarken yaralar mı arzular mı diye kendime sormazdım. Hala sormuyorum. Yaralarla arzular arasında öğrenmeye degecek bir fark olmadığını biliyorum artık.” (Tunç, 2021, s. 213)

Umut, yaşamı boyunca peşinde olduğu arzunun kendisine getirdiklerini sorgular. Sophie ile tanışana kadar onda heyecan yaratan bu duygu Sophie'den sonra onu irdelemesine sebep olur. Kendisinden çok Sanem'i düşünerek yaptığı bu kar-zarar hesabında faturanın ağır tarafını Sanem'e keser. Nihayetinde kendisi ölüp gidecek fakat Sanem bu aşkın acısıyla yalnız kalacaktır. Aşktan yana şanslı gülmeyen Sanem, Umut'a karşı hissettiği aşkın bedelini

ağır bir şekilde ödeyecektir. Umut, Sanem'in yaşaması muhtemel acısının sebebinin kendisi arzu arayışına yükler. Yaşama karşı bir arzu arayışına girmemiş olsa Sanem'i bulamayacak ve ona böylesi zor bir gönül yükü bırakmayacaktır. Arzusu bu defa aşkın yanı sıra acı da getirir. Üstelik yoğunluğunu kendisinden çok Sanem'in çekeceği bir acı.

Sanem dönüşte yine trende uyudu. Omzumda uyuyan yüzüne baktım ve aşktan hiç söz etmeden bende aşk hali yarattığı sayısız anı düşündüm. O an Sanem'in zamanının parçası değil kalbinde bir oyuk olduğumu ve Sophie'yle aslında hiç uzlaşmadığımı anladım. Bozuk genime gömdüğümü sandığım yaşamak arzusu içimde bir damarı yırttı, arzu kanıma karıştı. Bu da benim için hiç iyi olmadı. (Tunç,2021,s. 189)

“Ne oluyor yaşıyorum da? Neye yarıyor bu geçen yıllar ve ne bekliyordum ki zaten hayattan? Hayatım ne olduğunu ve nerede bulacağımı bilmediğim bir arzunun gölgesini kovalayarak geçti.” (Tunç, 2021, s. 259)

Sanem, Umut gittikten sonra derin bir boşluğa düşer. Bunun yanı sıra Umut için ona iyi gelecek şeyler yapmaya çalışır. Bunu da ancak telefon aracılığıyla yapar. İlk zamanlar konuşurlarken sonra bu yazışmaya döner. İçinde aşkın başı çektiği yoğun duygulara bir anlam, bir ad vermeye çalışırken kendisini Google aracılığıyla hiç bilinmeyen dillerde bu hislerin karşılığını ararken bulur. İçinde hissettiği çoğu duyguya karşılık gelen bu kelimelerden yeryüzündeki insanların aslında ne kadar ortak noktada buluştuğunu düşünür. Diller farklı olsa da duygular çok benzerdir. Bunu kelimelerin açıklamaları yeterince doğrular. Dünyada kendisi dışında birilerinin bunları hissettiğini bilmek bir nebze de olsa Sanem'i rahatlatır.

Aşka dair çeşitli duyguların başka dillerdeki farklı karşılıkları:

Hiraeth: Galce. Var olmuş ve artık olmayacak veya hiç var olmamış ve olmayacak bir şeyin özlemini çekmek.

Saudade: Portekizce. Artık olmayan bir şeyi özlemenin verdiği yas duygusu.

Toska: Rusça. Sebebi bilinmeyen keder ya da bir tür melankoli.

Dor: Rumence. Âşık olunan kişiden uzak kalmanın verdiği acı.

Viraha: Hintçe. Yaşanan ayrılık sayesinde anlaşılan aşk.

Odnoliub: Rusça. Hayatı boyunca aşkı bir kere tatmış kişi.

Forelsket: Danca. Âşık olmanın yarattığı tarifsiz mutluluk hali.

Litost:Çekçe. Bir kişinin kendi perişanlığını görerek aniden acı çekmesi.

Birde Arapça bir kelime var. Bu yazıdan başka hiçbir yerde bulamadım. Böyle bir

kelime var mı yok mu gerçekten Arapça mı ondan da emin değilim ama okuduğum an kalbime dokundu.

Ya'aburnee: Beni sen göm, senden önce ölmek istiyorum çünkü seni kaybetmeye dayanamam. (Tunç, 2021, s. 299,300)

Romana hâkim olan Sanem ve Umut'un aşkıdır. Fakat Sanem ve Deniz arasındaki aşk ile Umut'un anne ve babası arasındaki aşk da farklı açılardan işlenir.

Sanem ve Umut aşkında önceden bilinen ve sonu ölüme giden bir yol vardır. Umut'un gen hastalığının gölgesinde başlayan bu aşkta ikisi de tutkunun peşinden gider. Aşkın doğal halini yaşadıkları kısa sürenin ardından Umut'un İstanbul'a dönmesi aşklarını acı, yalnızlık, özlem ve ölümün ellerine teslim eder. Ölümün soğuk yüzünü bile bile aşkın arzu dolu sıcaklığını yaşayan Umut ve Sanem için mutlu anların sayısı oldukça azdır. Anlaşıldıkları kollarında olmak ikisine de kısa süreli mutluluklar yaşatmıştır.

Umut'un anne ve babasının da aşk dolu bir evliliği varken sonrasında Umut'ta çıkacak olan gen hastalığı, hayatlarını altüst eder. Aşklarını her şeye rağmen muhafaza eden çift, hastalığın gölgesiyle zor günler yaşarlar ve bu duruma daha fazla dayanamayan anne intihar eder. Hayal kırıklığı, umutsuzluk, ölüm, yalnızlık ama her şeye rağmen mutlu günlerin hatıraları kalan bu aşk hikâyesi böylece son bulur.

Deniz ve Sanem aşkı daha çocuk denebilecek yaşta başlar. Altı yaşında hayranlık ve aşk karışımı bir duyguyla Deniz'e âşık olan Sanem, hamile kaldığı anlaşılmca zor günler yaşar. Deniz'in bu durumu öğrenen annesi apar topar taşınırken Deniz hiçbir çaba sarf etmez. Bu durum Sanem'de büyük hayal kırıklığı ve acı bırakır.

Umut'un abisi de aşk konusunda arada kalmış, zaman zaman ne istediğini, nasıl mutlu olduğunu unuttuğu zamanlar yaşamıştır. Eşi Sedef ile ayrılma noktasına gelen kopukluklar yaşa da son anda bundan vazgeçip durumu toparlamaya çalışır.

Genel olarak karamsar bir havanın hâkim olduğu bu aşklarda mutluluk anları çok azdır. Aşk; hayal kırıklığı, yalnızlık, özlem, arzu ve ölümün geniş şemsiyesi altındadır.

6.7. BİR DELİLER EVİNİN YALAN YANLIŞ ANLATILAN KISA TARİHİ

Kitapta aşk sözcüğü aldığı eklerle birlikte 160 defa kullanılır.

Oldukça geniş bir karakter kitlesine sahip olan romanda aşk duygusu da çok farklı hallerde yaşanır. Hayal kırıklığı, aldatma, öfke, pişmanlık gibi duyguların eşlik ettiği bu ilişkiler zaman zaman karmaşık bir hal alır. Yasak aşk hallerini sıkça gördüğümüz ilişkilerde evli ya da bekâr fark etmeksizin çiftler arasında aldatma dikkat çekecek düzeyde mevcuttur.

Roman boyunca yaşanan aşklardan 14 tanesinde aldatma vardır. Çiftler arasında yaşanan aldatmalar aşağıda kısaca verilmiştir:

- 1- Belediye Meclis üyesi Latif Tibuk, eşi Asiye Tibuk'u Anya ile aldatırken yakalanıyor.
- 2- Astsubay Talat Şeker karısı Nergis Şeker'i Oltulu Eczacı Ruhi'nin karısı Marmarisli Nilgün ile aldatıyor.
- 3- Oltulu Eczacı Ruhi'nin karısı Marmarisli Nilgün eşini birden fazla kişiyle aldatıyor. Bunlardan biri Düzceli genç polis Şenol, Konyalı Rıfat Başkomiser, Muhasebeci Dilaver.
- 4- Aydanur hanım eşini kardeşi Yurdanur ile aldatırken yakalıyor.
- 5- Bedia hanım üvey oğlu Erdem beye âşık olup eşini aldatıyor.
- 6- Nebahat hanımın kocası Radyolog Kahraman İnal eşini hastanenin muhasebe şefi Hercai Sekban ile aldatıyor.
- 7- Mutfak işçisi Hacer abla eşi tarafından aldatılıyor.
- 8- Müsteşar Cevdet Pektaş eşi Naime Pektaş'ı Şehriban'a âşık olarak aldatıyor.
- 9- Şehriban, Cevdet Pektaş'ı Beden Eğitimi Öğretmeni ve voleybol takımının antrenörü Civan Caymaz ile aldatıyor.
- 10- Civan Caymaz Şehriban ile birlikteyken onu okulun lise öğrencisi Sedef ile aldatıyor.
- 11- Çetin Kansız nişanlısı Vildan'ı birkaç defa başka kızlarla aldatıyor.
- 12- Alişan eşi Nihan'ı Azeri bir kadınla imam nikâhı kıyarak aldatıyor.
- 13- Hüsnü Simavi Bey eşi Gülcemal'i 15 yaşındaki Esma ile aldatıyor.
- 14- Galerici Besim Varlık eşini kendisinden yirmi küsur yaş küçük Esra ile aldatıyor.

Bu aşkların hepsinde var olan aldatma çiftler arasında farklı biçimlerde yaşanmıştır.

Kimisinde keskin bir öfkeye dönüşürken kimisin de kabulleniş kimisinde de intikam duygularına dönüşmüştür.

Romanda iki tane de platonik aşk dikkati çeker. Birisi genç psikolog Gülnazmiye Görgün'ün hasta Barış Bakış'a saplantı derecesinde duyduğu aşk. Diğeri çamaşır satan Kız İsmet'in Dr. Faik Abacı'nın eşi Gülümser'e duyduğu aşk.

Öte yandan bir de eşcinsel aşk yaşanır. Tarkan ve Esat arasında yaşanan bu aşkta Tarkan'ın anne babasının ikisini uygunsuz bir biçimde yakalamasıyla korkunç dakikalar yaşanır. Korkunun eşlik ettiği bu olaydan sonra ikisi birbirine daha da bağlanır.

6.7.1. Pişmanlık

Çok sayıda aldatmanın yaşandığı kitapta pişmanlık aşkın yanı başında durur. Zira eşlerini aldatan taraflardan bir kısmı pişmanlıkla yuvasına dönmek ister. Kimisi tutkuyla başkasına âşık olup giderken kimisi de pişmanlıktan kavrulur. Bu aşklardan biri de Naime Hanım ve Cevdet Bey evliliğinde yaşanır. Kendisini aldattığını anlayınca boşanmak isteyen Naime Hanıma karşılık Cevdet oldukça büyük bir pişmanlık yaşar.

Müsteşar ise boşanma ilamını eline alıp Şehriban'ı sonsuza kadar kaybettiğini anlayınca *Pişmanım!* diyerek eski karısının ayaklarına kapanmak, *Şerefsiz, haysiyetsiz, beş para etmez bir kadın uğruna dağıttığı yuvasına tekrar dönmek* istemişti. Ama gururlu Naime Hanım, Cevdet Bey'i evine de hayatına da kabul etmedi. (Tunç, Bir Deliler Evinin Yalan Yanlış Anlatılan Kısa Tarihi, 2018, s. 258)

Dayak, aşağılanma, hırpalanmaya maruz kalsa da Zoltan Sandor'dan ayrılamaz. Hatta bu durumları yaşamak hoşuna gider. Çünkü Sandor bütün bunlardan sonra derin bir pişmanlık duyar ve Zoltan'a daha derin duygular ve mahcubiyetle geri döner. Aşkını pişmanlıktan besleyen ve oldukça yüksek bir doyum yaşayan Zoltan için bu bir bağımlılığa dönüşür. İkisi arasındaki bu çalkantılı ve yıpratıcı aşk tam olarak bu duyguların esi haline geldikleri için durumdan oldukça memnundur.

“...Hoşlanmasa, yüksek mevkilerde oturan sayısız hayranlarından birine evet der, dediği anda da Sandor doğduğuna pişman olurdu. İşin doğrusu Sandor'un Zoltan'ı hırpalamaktan zevk alması kadar Zoltan'ın da bu kriz anlarından sonra Sandor'un pişmanlıktan kahrolmasına, kendisini ihtirasla kucaklamasına, ıslak gözlerini öpücüklere boğmasına ardından gelen sert ve şehvetli sevişmeye kısacası bu yoğun aşkın her anına bayılmasıydı.” (Tunç, Bir Deliler Evinin Yalan Yanlış Anlatılan Kısa Tarihi, 2018, s. 104)

Oldukça çetrefilli bir birliktelik yaşayan Marmarisli Nilgün ve Oltulu Eczacı Ruhi

aşkında sürekli inişler çıkışlar yaşanır. Nilgün kocasını defalarca başka erkeklerle aldatır. Ruhi bu aldatmaların bir kısmından haberdar olup bir kısmını hissetse de Nilgün'e olan aşkı her zaman ağır basar ve kendisini her defasında karısının kollarında bulur. Fakat Nilgün en son birlikte olduğu Düzceli Şenol'a yüz vermemeye başlayınca Şenol onu bütün ilçeye rezil etmekle suçlar. Bundan oldukça korkan Nilgün Marmaris'i özlediği gerekçesiyle evden gitmek ister. Evdeki bütün değerli eşyaları alıp giden Nilgün'ün ardından Ruhi, karısının bütün yaptıklarına rağmen çok âşıktır. Annesi Emeti Hanım bu durumun farkında olduğu için bir an önce Ruhi'yi Fulya ile baş gözetmek ister. Fakat tam isteme günü Ruhi ani bir kararla Marmaris'e Nilgün'ün yanına gider. Nilgün bütün yaptıklarından pişman bir şekilde Ruhi'ye geri döner.

Ruhi'yi göz çukurları kapkara olmuş, iğne ipliğe dönmüş bir halde ayaklarına kapanmış ağlarken gören Nilgün'ün yüreği ilk kez samimi bir aşkla doldu, kocasını defalarca aldattığına pişman oldu. (Tunç, Bir Deliler Evinin Yalan Yanlış Anlatılan Kısa Tarihi, 2018, s. 55)

Şekip Sami Bey ve eşi Füzuran Hanım'ın aşkı Şekip Sami öğrenciyken başlar. Çok geçmeden evlenen bu çifte Füzuran'ın annesi Fatoş Hanım çok müdahale eder. İş konusundan çocukları büyütmelerine varana kadar her türlü süreçte fikir beyan eden ve damadını sürekli küçümseyen Fatoş Hanım kızını da bu yönde ona karşı doldurur. Füzuran, akli beş karış havada gezmelerine devam ederken annesi Fatoş Hanımın kocası üstündeki baskılarına ses çıkarmaz. Fatoş Hanım ölüp iki çift yalnız kalıp nefes aldıklarını düşünürler. Fakat bu defa da dört kızı anneannesinin etkisini devam ettirerek babalarını aşağılamaya devam ederler. Yıllar geçip kızlar büyüdüğünde Füzuran Hanım kızlarının etki ve baskısıyla kocasını terk ederek onlarla yurt dışına gider. Fakat işler hiç yolunda gitmez onun için. Kızları annelerini hizmetçi olarak kullanırlar, dönüşümlü olarak evlerine gidip onların işleriyle ilgilenir. Büyük bir aşkla evlendiği kocasını kızlarının etkiyle terk ettiğine çok pişman olan Füzuran Hanım için artık çok geçtir. Şekip Sami Bey yalnız ve sefil bir halde ardında yüklü borçlar bırakarak hayata veda eder.

İlişkilerini iki kişi olarak yürütmeleri gerekirken önce Füzuran'ın geçimsiz annesi ardından kızları Şekip Sami ve Füzuran'a rahat vermez. Maçka'nın en güzel kızlarından olan Füzuran, Şekip Sami'ye âşık olarak evlense de bu aşkı yaşayamamıştır. Bunda en büyük neden annesidir. Baskın bir karakter olan annesine karşın Füzuran oldukça rahattır. Bu rahatlık ileride yaşayacağı pişmanlığın en büyük habercisidir. Zira kızları kendisine göre değil evdeki baskın karakter anneanne etkisine göre büyüdüleri için babayı değerli görmezler. Babalarını küçümseyen, yetersiz bulan kızlarının etkisine giren Füzuran için hayat

kolay akmaz.

Kalan ömrünü dört kızının evlerinde sığıntı gibi geçiren Fûruzan Hanım kocasını terk ettiği için bin pişman olmuştu... Bunalıma giren Fûruzan Hanım Türkiye'ye dönmek, Şekip Sami Bey'in ayaklarına kapanmak istiyordu. Ama kızları babalarının sözünü bile ettirmediler. Annelerinin dönmesine asla müsaade etmediler. (Tunç, Bir Deliler Evinin Yalan Yanlış Anlatılan Kısa Tarihi, 2018, s. 342, 343)

6.7.2. Hayal Kırıklığı

Aşkın çevresindeki diğer duygulardan biri olarak hayal kırıklığını görmemiz tesadüf değildir. Zira aldatma hikâyelerinde en sık karşılaşılan duygudur. Kişiler ya evliliklerinde umduklarını bulamayıp hayal kırıklığıyla başka kollarda aşk arar ya da aldattıkları kişilerle girdikleri yüksek beklentili ilişkilerde yere çakılırlar. Marmarisli Nilgün çok sayıdaki âşığına aynı zamanda kocasına hayal kırıklığı yaşatır. Her defasında başkasıyla birlikte olması bir önceki sevgiliyi hayal kırıklığına uğratar. Gülnazmiye'nin Barış Bakış'a duyduğu platonik aşkın sonu yine hayal kırıklığıdır. Hatta Barış'ı hastaneden kaçırma planları yapan Gülnazmiye hastanedeki büyük yangının çıkmasına en büyük sebeptir. Barış'ın da kendisini sevip işaretler verdiğini düşünen Gülnazmiye tamamen kendi aklında oluşturduğu bir kurguya inanmıştır. Yaptığı plan işlemeyip Barış beklediği gibi kendiyi kaçırmaya gelmeyince büyük hayal kırıklığına uğrar.

Şehriban'ın büyük maddi beklentilerle ağına düşürdüğü müsteşar ise büyük hayal kırıklığı yaşamasına sebep olur. Yaşı büyük olsa da yatak odasında beklediği heyecanı bulamayan Şehriban daha önceden birlikte olmayı denemediğine pişman olur. Çünkü o sırada öğreneceği bu yetersizliğin hayal kırıklığının o anki seviyesi kadar olmayacağını düşünür.

Belediye tahsildarının güzel kızı Şehriban'ın gözleri, müsteşarın makam arabası, makam şoförü, odacısı, kapıcısı, başkentin üst düzey bürokratlarıyla olan dostluğu ve Kavaklıdere'nin en güzel apartmanlarından birinin dördüncü katındaki çifte dairesi nedeniyle kamaşmış ama kendinden yirmi beş yaş büyük adamın yatakta son derece başarısız ve itici olduğunu daha ilk gece anlayınca fena halde hayal kırıklığına uğramıştı. (Tunç, Bir Deliler Evinin Yalan Yanlış Anlatılan Kısa Tarihi, 2018, s. 273)

6.7.3. Öfke

Veda Hanım, Menderes beyle ilişkilerinin sonuna geldiklerinde hem hayal kırıklığı hem de öfke yaşar. Çünkü ne olursa olsun birbirlerine tekrar döneceklerini düşünür. Daha önce de benzer süreçler yaşamış, birbirlerini aldattıkları halde tekrar bir araya gelmişlerdir. Fakat bu sefer durum farklıdır. Menderes, bir daha dönmemek üzere Veda Hanım'ı terk eder. Ankara'da geleceği parlak bir memur iken birdenbire çevreci olup doğal hayatı seçen Menderes Bakış'ın Datça'ya yerleşme fikrine Veda Hanım kolay kolay alışamaz. Önceki tecrübelerinin bu fikre kapılmasında büyük payı vardır. Fakat zaman geçip Menderes dönmedikçe Veda Hanım'ın yaşadığı şaşkınlık; öfke ve hayal kırıklığına dönüşür. Beklediği sonuçla karşılaşmaması onu bu ilişkideki “yenilen” konumuna düşürür. Bunun öfkesini taşıyan Veda bir süre sonra durumu kabullenir ve boşanırlar. Zaman zaman aldatmaların da eşlik ettiği fakat aşklarını tazelemeyi başarıp tekrar devam ettikleri evlilikleri hayal kırıklığı, öfke, şaşkınlık duyguları eşliğinde son bulur.

...Veda Hanım bağırdı, çağırdı, öfkelendi ama kocasının yepyeni bir hayat seçmiş olduğuna inanmadı. Birkaç gün sonra durumun vehametini anladığında iş işten geçmiş, kocası yeni hayatını kurmak için kollarını sıvamıştı.(Tunç, Bir Deliler Evinin Yalan Yanlış Anlatılan Kısa Tarihi, 2018, s. 176)

Veda'yı terk ettikten sonra ekolojik yaşamı tercih eden Menderes, belgesel yönetmeni Çiğdem Taşpınar ile sevgili olmaya başlar. Çiğdem, çekeceği bir belgesel filminin yapım koordinatörünün Vincent Barratier olacağını Menderes'ten saklar. Çünkü Menderes ortak bir iş yaparken tanıştığı Vincent'in güvenilir ve iyi biri olmadığını hemen anlamıştır. Çiğdem bunu bilmesine rağmen Vincent'in güçlü bağlantılarıyla güzel iş kapıları açacağını düşünüp çalışır. Menderes'in vereceği tepkiden korkarak gizlediği durum Menderes tarafından anlaşıldığında ise ipler kopar. Çiğdem ile sık görüşemedikleri bir zamanın ardından üç günlük mutlu bir kavuşma yaşarlar. Genç âşıklardan farkları kalmayan Menderes ve Çiğdem'in sonunu beklemedikleri bir an da Vincent'in sebep olduğu bir tartışma bitirir. Çiğdem'in kendisini ele verip Vincent'in yapımcı olduğunu söylemesinin ardından Menderes'in öfkesi üç gündür yaşadıkları yoğun aşkı yakıp kül eder. Öyle ki Menderes'in öfkesi kendi sonunu hazırlar. Büyük bir öfkeyle fark etmeden bastığı teneke kutu günlerce acı çekerek ölmesine sebep olur. Çiğdem'in kendisini aldattığını bile düşündüğü bu sırada Çiğdem de aynı öfkeyle Menderes'i terk eder.

“...Çiğdem'in bir bir anlık sinire kapılıp *Evet Vincent! N'olmuş? Zaten bence fazlaabartıyorsun!* demesiyle iki sevgili birbirlerine girdiler. O öfkeyle teneke kutuya basan Menderes çığlığını boğazında boğdu, Çiğdem'in yardım için uzanan elini öfkeyle geri

çevirdi. Vincent’den çok, o orospu çocuğuyla iş birliği yapan sevgilisine kızmıştı, kendini ihanete uğramış hissediyordu. Evine giderken Allah bilir bu herifle yatmıştır da bu karı diye düşünüyor, öfkeden boyun damarları şişiyordu.”(Tunç, Bir Deliler Evinin Yalan Yanlış Anlatılan Kısa Tarihi, 2018, s. 181)

Kız, İsmet’in platonik aşkı Gülümser, Doktor Faik Abacı ile evlidir. Çamaşır dükkanı olan İsmet’in mağazasına gelen Faik Abacı eşi Gülümser için iç çamaşırı almak ister. Bu durumdan büyük rahatsızlık duyan İsmet duygularını beli etmemeye çalışsa da çok öfkelenir. Çamaşırı satın almaması için değerinin üstünde bir rakam söylese de Faik Abacı’nın sorgusuzca alması öfkesini daha da arttırır. Hiçbir zaman itiraf edemeyeceği aşkının bir de fantezi dünyasına hizmet etmek duygu dünyasını alt üst eder. Dışarıdan naif görünen, kadın müşterilerinin oldukça açık seçik konuşabildiği İsmet’in eş cinsel olduğuna neredeyse herkes hemfikirdir. Fakat o içten içe Gülümser’e büyük bir aşk duyar. Platonik aşkının evli olması bu duygusunu itiraf etmesine en büyük engeldir. Elinden gelen tek şey Faik Abacı’nın yaşına aldırmadan fantezi peşinde olduğunu, dükkânından fantezi gecelikler alıp Rus kızlarla yatıp kalktığı dedikodusunu çevreye yaymak olur. Amacı en azından bunu Gülümser’e duyurmaktır. Fakat Gülümser duymadığı gibi üstüne dedikoduyu yaydığı çevresi Faik Abacı’yı yaşına rağmen takdir eder. Böylece İsmet’in platonik aşkı öfke, kıskançlık, hayal kırıklığı sarmalında çaresiz kalmasına sebep olur.

“...Hadi tamam, Gülümser’in kocasıyla yattığını kabul edebilirdi. Nihayetinde adam helaliydi ama böyle jartiyerli fantaziler de ne oluyordu? O öfkeye beş kat fiyat söyledi. *Yuh! Ne bu be? Altın mı alıyoruz?* diye itiraz etmesini beklediği doktora, *Alma o zaman!* deyip jartiyeri tekrar vitrine kaldırmayı umuyordu. Ama yakışıklı doktor fahiş fiyata hiç itiraz etmedi, kırmızı tüylü siyah dantel jartiyeri alıp gitti.” (Tunç, Bir Deliler Evinin Yalan Yanlış Anlatılan Kısa Tarihi, 2018, s. 70)

Aldatmaların yoğun olarak yaşandığı bu ilişkilerde öfke sık karşılaşılan bir duygudur. Yapılanı kabullenememe, haksızlığa uğramak doğrudan öfke duyulmasına yol açar. Evlilikleri bitirmeye kadar giden bu aldatma hikâyelerinde en büyük öfkeyi birbirlerine âşık olan kadın ve erkeğin eşleri yaşar. Sonu eşlerini terk edip kaçmayla sonuçlanan bu aşk hikâyelerinden biri de Radyolog Kahraman İnal ve Hercai Sekban arasında gerçekleşir. Her ikisi de evli ve Hercai’nin üç çocuğu olmasına rağmen beraber kaçarlar. Bu ilişkiyi uzun yıllar gizli yaşayan Kahraman ve Hercai artık bu şekilde devam edemeyeceklerini anlayıp eşlerine mektup bırakıp İstanbul’a kaçarlar. Bu durumdan her iki tarafın eşleri büyük öfke ve hayal kırıklığı duysa da en büyük tepkiyi Kahraman’ın karısı Nebahat Hanım verir. Öfke nöbetleri geçiren kadın boşanma davasında güçlük çıkarmaya çalışsa da başarılı olamaz. Öte

yandan Hercai'nin kocası Şaban Sekban, çocuklarını da yanına alarak kaçan karısına karşı Nebahat hanım kadar öfkelenmez ve çok daha çabuk kabullenir. Hatta bazen öfkeli rolü yapmaya çalışır.

Karısının kaçmasından çok başka bir adamla ve çocuklarıyla kaçmasını hazmedemeyen Şaban, bir süre öfkeli görünmeyi başardı. Sandalyelere tekme atıp sehpayı devirdi, duvarları yumrukladı. (Tunç, Bir Deliler Evinin Yalan Yanlış Anlatılan Kısa Tarihi, 2018, s. 91)

Bütün bu olanları kaldırmakta güçlük çekerken bir gün başhekimin odasında genç Psikiyatr Aydemir Güzeldere'nin boynunda ağlar. O günden sonra düzenli terapi seansları alan Şaban, durumu kabullenir hatta eski eşinin evine çocuklarını görmeye gider ve onlarda kalır. Oldukça tuhaf görünen bu durum öyle bir hal alır ki kendisini büyük bir öfke ve çaresizlikle bırakıp kaçan eski eşine “yenge” diye seslenmeye başlar. Bu ilginç ilişkiler yaşanırken öfkesini dindirmenin ve kabullenmenin bir yolunu bulamayan Nebahat Hanım zor günler yaşar. Öfkesini diri tutacak sebepler arayan ve her defasında bulan Nebahat Hanım bu hikâyenin en mağduru olmuştur. Kahraman ve Hercai'nin aşkı, Nebahat hanımda öfke tahribatıyla şekillenen huzursuz bir hayata Şaban beyde ise öfkeden kabullenişe giden dingin bir hayata evrilir.

Eski zabıta müdür yardımcısı (Şaban) terapisti Aydemir Bey'in sayesinde ruh sağlığını kazanırken aynı kaderi paylaştığı Nebahat Hanım tümüyle kaybetti. (Tunç, Bir Deliler Evinin Yalan Yanlış Anlatılan Kısa Tarihi, 2018, s. 97)

Sık görülen aldatma olaylarından biri de Latif Tibuk'un sıklıkla karısı Asiye Tibuk'u aldatmasıdır. Alenen kameralarla canlı bir şekilde aldatma sahnesi yakalansa da Latif bunu inkâr etmenin çeşitli yollarını bulur. Toplumu açıklamalarıyla manipüle eden Latif evde kendisini bekleyen öfke dolu eşine ve çocuklarına döner.

İnkâr ve komplo teorilerini kamuoyuna da karısına da yutturamayan Latif Bey Şeytana uydum, tarzı bir-iki demeçle paçayı kurtarmış, evine dönmüştü. Kızgınlığı yüzünden okunan, çatık kaşlı karısı Asiye ve çocuklarıyla birlikte mutlu aile pozları verdi. Ardından Soner Sarıkaya'nın şantajına boyun eğip Kanal SS'ye ortak oldu. (Tunç, Bir Deliler Evinin Yalan Yanlış Anlatılan Kısa Tarihi, 2018, s. 34)

Nilgün, kocasını çeşitli kişilerle aldatır. Erkeklerin aklını başından alan Nilgün, kendisine âşık olanlardan sıkıldıkça yüz çevirir. Aşklarından deliye dönerek eklerden Dilaver ve Şenol yüz bulamadıkları zaman öfke nöbetleri geçirirler. Mesela kocasını Astsubay Talat Şeker ile aldattığı bir gece beklenmedik olaylar zinciri başlar. Eczacı kocası Ruhi aniden eve gelir ve Talat bir şekilde camdan atlayarak evden kaçmayı başarır. Ruhi,

durumun farkına varsa da gururun yediremediği ve çevresine rezil olmamak adına karısının hırsız yalanına inanmış gibi yapar. Olay polise intikal eder. Ekipte yine Nilgün'ün bir gece evine alarak kocasını aldattığı erkeklerden biri olan Düzceli genç Polis Şenol da vardır. Olayın hırsızlık olmadığını kısa sürede anlayan Şenol, Nilgün'ün davetkâr bakışlarından etkilenererek başlatılan yalanı bozmaz. İlerleyen günlerde bunun karşılığı olarak Nilgün'den aşk dilenen Şenol umduğunu bulamayınca öfkeden deliye döner. Nilgün'ün cazibesinden başı dönerken buna karşılık bulamamak bu öfkenin en önemli sebebidir. Bu öfkeden ve öfkenin yaptıracaklarından korkan Nilgün bir an önce ilçeyi terk etme yollarını düşünür.

...Şenol'un hiddetten dışarıya fırlayan gözlerini görünce kadının ödü koptu. Şenol, kendisine bir daha hayır diyecek olursa anasından emdiği sütü burnundan getirmekle, uyuşturucu hap satan kocasının ipliğini pazara çıkarmakla, fuhuş yapıyor diye evini bastırmakla, aklına gelen ne kadar suç varsa hepsiyle tehdit etti. (Tunç, Bir Deliler Evinin Yalan Yanlış Anlatılan Kısa Tarihi, 2018, s. 45)

Nilgün'ün âşıklardan Dilaver de beklediği ilgiyi bulamayınca öfkelenir. Arzuyla aldığı ve karısından özenle sakladığı altın bilekliği Nilgün'e takdim ederken büyük bir hayal kırıklığına eşlik eden bir kızgınlık yaşar. Karısından köşe bucak kaçarak yaşadığı bu yasak aşktan payına reddedilme düşmüştür.

...Nilgün bir de üstüne üstlük parmağının ucuyla hediyesini ittirince iyice kötü oldu, günlerdir ruh gibi gezinmesine yol açan aşkı balon gibi söndü, kırılan gururu nedeniyle kırıngından çok kızgın çıkan bir sesle *Ellere var da bize yok mu yani?* dedi. (Tunç, Bir Deliler Evinin Yalan Yanlış Anlatılan Kısa Tarihi, 2018, s. 49)

Bunu hiç beklemeyen Dilaver bir taraftan intikam planları yapmaya çalışır, bir taraftan da karısının şüphelenmesine fırsat vermeden bileklik mevzusunu kendi lehinde çözüme kavuşturur. Nilgün'ün aşağılayıcı tavrını unutamayan Dilaver, çevresine Nilgün'ü kötüleyerek içini rahatlatmaya çalışır. Ama muhasebecinin ruhunda açılan yara tamir olmamıştı. Nilgün'ün Önce tipine bak, sonra bana asıl, demek isteyerek yüzüne ayna tutmasıyla aşkı sönen Dilaver fena halde aşağılandığı bu durumun bedelini ödetmek için yanıp tutuşur olmuştur. (Tunç, Bir Deliler Evinin Yalan Yanlış Anlatılan Kısa Tarihi, 2018, s. 51)

Nilgün Ruhi'yi terk edip Marmaris'e gidince de geri dönmesine yer bırakmamak için baldızı Fulya'yla Ruhi'nin arasını yapmaya çalışır. Nilgün'ün aşkıyla, cazibesıyla yanıp tutuşurken küçümsenmenin verdiği bir öfke ona hayal edemeyeceği şeyler yaptırır. Nilgün'e duyduğu aşk önce öfkeye sonra da intikam duygusuna evrilir. En son korku duygusu da eklenir ve Nilgün defteri Dilaver için kapanır.

Kimisi birbiriyle bağlantılı birçok olayın yaşandığı kitapta aşk ciddi yaşanan bir duygu değildir. Aldatmaların yoğun olduğu aşk ilişkilerinde aldatanlar bazen yabancı bazen de üvey anne-oğul kadar yakın kişilerdir. Güven duygusunun zedelendiği bu ilişkilerde öfke, hayal kırıklığı, pişmanlık aşkı çevreleyen en yakın duygular olarak göze çarpar. Kitabın adıyla müsemma olarak aşk üzerinde delilik halinin de yoğun şekilde tezahür ettiğini görürüz. Zira aldatmak, terk etmek gibi keskin davranışlar deliliğin yardımı olmadan zor gerçekleşir. Deliliğin verdiği cesaret bu aşkları yaşanır kılar.

6.8. SUZAN DEFTER

Aşk sözcüğü 36 defa tekrar ederken ek almış hali 104 defa kullanılır. Suzan Defter, karşılıklı sayfaları aynı gün yazılan iki kişinin paralel bir günlüğüdür. 16 Kasım Cuma ile başlayan günlüğün sol yüzü Ekmel Beye sağ yüzü Derya'ya aittir. Ekmel tuttuğu günlüğe başlarken bittiği zaman ölümün kendisini bulmasını arzular. Derya ise abisinin sevgilisi Suzan'ın etkisiyle başladığı günlük tutma macerasına küçük yaşlarda başlamıştır. Suzan, Derya'nın abisini unutmak maksadıyla tutmaya başladığı günlükleri yakmak ister. Suzan ve abisinin aşkına imrenerek şahit olan Derya, ilerleyen zamanlarda kendisini Ekmel Beye Suzan diye tanıtır. Kendisini Suzan'ın yerine koyarak kendisi ve Suzan arasında bir özdeşim kurar. Çocukluğu ikisinin aşkına şahit olarak ve özenerek geçer. Ekmel Beyle sohbetlerinde de etkisinden çıkamadığı bu ilişkinin bir yansıması olarak Suzan olarak tanıttığı karakterini Suzan'mış gibi konuşarak, Suzan'ın hayatını anlatarak bir tatmin yakalamaya çalışır.

Ekmel Bey, üç erkek kardeşten oluşan ailesiyle ve dedesiyle yaşamında aşk duygusunu neredeyse hiç hissetmez. Dedesi genel olarak mutsuz, annesi yaşadığı hayattan memnun olmadığını gösteren bir ruh haliyle çevresinde dururken Ekmel Bey yine aşka en yakın kişi olarak babasını görür. Zaman zaman babasının annesine yaklaşmaya çalıştığını, öpmeye çalıştığını gözlemlese de annesinden bu yönde bir hamle görmez. Gözlemlediği bu hayata yabancı hisseden Ekmel, günlük tutmaya o zamanlar başlar. Evde herkes birbirinden o kadar habersiz yaşar ki Ekmel Bey defterini saklarken hiç zorluk çekmez. Bu yabancılığın ortasında kendisini bulduğu tek yer defterinin satır aralarıdır.

Medeniyet icabı iyi geceler denip odalara dağıldıktan sonra şimdi hiçbirini hatırlamadığım kelimelerle tarif ederdim defterime, kendini aydınlatmaktan aciz altı lambanın yarattığı umutsuz karanlığı. (Tunç, Suzan Defter, 2021, s. 66)

6.8.1. Suçluluk

Ekmel Beyin karısıyla bir aşk ilişkisi yoktur. Sıradanlığın hüküm sürdüğü hayatlarında birbirlerine katlanmaya çalışırlar. Ekmel Bey, bir noktada dayanamayıp boşanana kadar ise hayatına aşkı dâhil etmeye çalışır. Yasak olsa da yaşayacağı aşk duygusunun hayatına bir canlılık hatta kızıyla ilişkisine yeniden bir sevgi katacağını düşünür. Suçluluk duygusu taşıyacağını bilse de aşkın hazzını yaşamak ister.

Bir türlü tadamadığım yakıcı bir duygunun pençesine düşmek istiyordum. Böylece yaşadığımı hissedebileyim; günah, şehvet, acı, pişmanlık, suçluluk kavursun içimi. İçimdeki ve evimdeki boşluk dolsun. Beni yakan ateşi saklamak olsun işim. Günler daha hızlı geçer. Zaman anlam kazanır. Kızıma duyduğum sevgi kendini yeniden belli eder, suçlulukla. (Tunç, Suzan DeFTER, 2021, s. 56)

Derya'nın abisi ve Suzan arasındaki ilk birlikteliğine sinen duygu huzursuzluk, gerginlik gibi duygularında içinde olduğu bir suçluluk duygusudur. Derya'nın Ekmel Beye Suzan'mış gibi anlattığı bu sahnelerde Suzan'a kız kardeşi aracılığıyla bir mektup gönderen abisi Yunus'taki evde buluşmak ister. Oğlanın babaannesinden kalan bu evdeki ilk beraberliğin heyecanı daha nefeslerinde buharlaşmadan küçük kız kardeş ansızın geliverir. Suzan olarak anlattığı bu sahnelerde Derya'nın iki aşık arasındaki mektup alışverişini sağlarken empati yeteneğinin ne kadar geliştiğini görürüz. Zaten amacı Suzan gibi olmak, onun yaşadığı biçimde aşkı deneyimlemektir.

Ekmel Beye Suzan olarak iç döken, sırlarını paylaşan Derya aynı zamanda küçük kız kardeş üzerinden kıskançlığını, kendisini saran diğer duyguları da filtresiz ortaya dökmüş olur. Abisi ve Suzan kız kardeşin odasında beraberlerken onun baskın yapar gibi gelip ille de kendi odasında yatmak istemesiyle geceyi babaannenin odasında geçirirler. Suzan, bulutların üzerinde mutluluk ve heyecanı birlikte yaşarken birden kendisini bulduğu babaanne odasında yaptığı şeyden suçluluk duyar. Aşkına duyduğu güvenle yaşadığı bu sahnelerden birden suçluluk duymasında kız kardeşin ani baskısıyla korku ve şaşkınlık iklimi yaratmasının da etkisi vardır. Öte yandan toplumsal bir tabuyu yıkarak sevdiği adamla evlenmeden birlikte olmanın getirdiği duygu yükünün payı da büyüktür. Kadın olmanın verdiği bu duysal yükten yine sevdiği adamın güven veren kollarının bedenini sarmasıyla kurtulur.

...Kapısı boydan boya buzlu cam olan bir odada demirden, yayları gıcırdayan, eski bir karyola varmış. Üstünde belki gelinecek olurda yatılır diye bırakılmış pikeler, eski çarşaflar. Babaannenin gözleri onları izliyor gibi suçluluk duyuyormuş Suzan. O ilk sevişmeden ona kalan huzursuzluk, gerginlik ve yalnızlık olmuş. (Tunç, Suzan Defter, 2021, s. 120)

6.8.2. Hayal Kırıklığı

Ekmel Beyin, aşkı bu denli istemesi ve araması karşısına bir kadın müvekkilini çıkarır. Aradığı aşkı bulmaya en çok yaklaştığı kişi bu kadın müvekkili olacaktır. Kadına duygularını ifade etmeden önce kendi içerisinde ilişkiyi gerçekten yaşadığını hayal ederek büyük hazlar yaşar. Geceleri herkes uyuduğunda onunla yaşayacağı anları hayal etmesi Ekmel Beyi adeta bulutların üstüne çıkarır. Fakat bu haz da uzun sürmez. Yaşamayı umduğu heyecan ve aşk dolu hayatın kapılarını aralamak için kadına açıldığında büyük hayal kırıklığı yaşar. Kadın bütün bu aşk beklentilerinin farkında olduğunu söyleyerek böyle bir ilişki yaşayamayacaklarını oldukça rahat bir biçimde ifade eder. Ekmel Beyin bütün hayalleri suya düşer. Ömrünce bulduğunda bambaşka bir hayat yaşayacağını umduğu aşk ile arasına büyük bir mesafe girer.

...Halime acıyan bir gülümseme ile baktı-anlamış, anladığını belli etmemiş meğer. Oysa hayatımda ilk defa böylesi bir arzudan dudaklarım titriyordu. (Tunç, Suzan Defter, 2021, s. 58)

Aşka bulmaya en çok yaklaştığı kadının aşk tarifi Ekmel Beyde büyük bir farkındalık yaratır. Aşksız bir yaşamın ne kadar çekilmez ve sığ olduğunu böylece bir daha anlamış olur.

‘Aşk lanet gibidir.’ dedi. ‘Kuşaklar boyunca devam eder.’ Bu sözle buz gibi oldum. (Tunç, Suzan Defter, 2021, s. 58)

Baba figürünün neredeyse hiç olmadığı babanın ilgisizliği ve kötü yaşam biçiminin yansıdığı hayatlarında Derya bu boşluğu abisi ile doldurmak ister. Onu hayatının merkezine koyar. Dolayısıyla onunla ilgili olan her şeyi hatta aşkını bile sahiplenir. Suzan’a hayranlık duyan Derya, ileride Suzan kadar şanslı olmayı isterken abisi 15 senelik ilişkilerini noktalar. Abisi sonraki yıllarda başka biriyle evlenip çocuk sahibi olur. Fakat abisinden çok Derya için büyük bir yıkım yaşanır. Çocukluğundan ilk gençlik yıllarına kadar hayranlıkla dâhil olduğu bu ilişkideki en büyük hayal kırıklığı Derya’ya aittir.

Hayallerinde aşkı hep Suzan ve abisi gibi yaşamak ister. Buna en çok yaklaştığı ilişkisi Cihan ile olandır. Suzan ve abisinin aşkına şahitlik etmemiş olsa Cihan ile yaşadığı şeye kesinlikle aşk diyebilir. Fakat onların tutku dolu aşklarına şahitlik ettikten sonra Cihan’a karşı aşka benzeyen fakat hiçbir zaman aşk olmayan bir his beslediğini bilir. En çok kendisi

bunun bir aşk olduğuna inanmak isterken bazı kırılma anlarındaki farkındalıkları ona bunun aşk olmadığını hatırlatır. İşte o zaman derin bir hayal kırıklığı yaşar. Yine de bu duyguya sarılmak, aşk olmasa da ona benzeyen bu hisse sahip olmak zaman zaman ruhuna iyi gelir.

Hani çok sevilen bir erkek arkadaş olur hayatta, arada aşkı andıran bir şeyler de vardır. Sonra ayrı düşülür, insan hatırlayıp özler, öyle bir duygu sardı içimi sabah sabah birden Cihan'ı özledim. (Tunç, Suzan Defter, 2021, s. 101)

6.8.3. Acı/Keder

Aşkın tamamlanmadığı bir evde büyüyen Ekmel Bey; babası aşkı tanıyan ve yaşamaya çalışan biri olsa da annesi onun tam tersi olduğu için o sıcak iklimi yaşayamaz. Aşk olmadan hayatın sıcaklığına, akışındaki güzel ritme ayak uydurmak oldukça güçtür. Babası ve annesi buna en iyi örnek olarak karşısında durur. Babasının aşkı yaşama ve sevmeye isteğine karşılık annesinin buz gibi duruşu evlerinde huzursuzluk ve acı dışında bir etki bırakmaz.

Karşı kutbunu bulamamış bir aşk dolaşırdı babamın evinde öfke, ihanet, acı ve kin olarak. (Tunç, Suzan Defter, 2021, s. 60)

Aşkın karşılığı yoksa acı kaçınılmaz olarak yaşanır. Ekmel Beyin evinde bu acıyı sadece anne ve babası değil ailenin bütün üyeleri yaşar. Bu nedenle büyük abisinin evi terk ettiğini düşünür. Aşksız bir atmosferdeki eksik ve kırık ilişkileri yürütmek hem bedene hem de ruha acı verir. Öyle ki Ekmel Bey evdeki eşyaların bile bu durumdan etkilendiğini düşünür. Abisini babasına, kendisini de annesine benzeten Ekmel Bey annesinin aksine aşkı bulduğu yerde yaşamak ister. Fakat bu isteği ömür boyu karşılık bulmaz

Aşk olmayan evde giderek azalıp yok olan bir parfüm, buharlaşarak uçup giden su gibi eşyanın ruhu da yok oluyor. Maddenin anlamı kalıyor geriye. Tek başına ve aşksız yaşayan bir adamın evinde ise eşya evin efendisi kesiliyor. Musluklar bozuluyor, sandalyeler eklem yerlerinden ayrılıyor, koltuklar ihtiyarlandıkça ufalan insanlar gibi küçülüyor sanki. Eşya yalnızlıkta çok ses veriyor. (Tunç, Suzan Defter, 2021, s. 60)

6.8.4. Yalnızlık

Ekmel Bey, mutsuz evliliğini sonlandırmış, yalnız yaşayan eski bir avukattır. Yalnızlığını gidermek için hiçbir çaba sarf etmeyen Ekmel Bey bir gün evini satma amacı taşımadan satışa çıkarır. Bu bahaneyle insanlarla sohbet etmek ister. Mutsuz bir çocukluk geçirmiş, mutsuz bir evlilik yapmış olan Ekmel Bey, yalnızlığını gidermek için ilan için gelen ve o an canının istediği kadınlarla sohbet eder.

Ömrünün son zamanlarında yalnızlığa bu kadar gark olmuş Ekmel Bey aslında

çocukluğundan beri bu duyguya aşınadır. Anne ve babasının uyumsuz evliliği, babanın anneye duyduğu aşkın karşılığını bulamaması ve neticesinde babanın evden sık sık gidişleriyle yalnızlık hissi Ekmel Beyin aile hayatına derin bir duygu olarak işler. Aşkına karşılık bulamayan babanın yalnızlığı, bu aşka karşılık veremeyen annenin yalnızlığı, Ekmel Beyin aşka dair olumlu düşüncelerinin tezahürünü görememesinin verdiği yalnızlık ve çok sözü edilmese de babasına benzeyen abisinin aşksız olan bu evden erken yaşlarda gitmesine sebep olan yalnızlıkları. Aşk gibi coşkulu bir duyguda olmasa da yalnızlık içinde hüznü barındıran bir duyguda birleşirler. Bir diğer ortak noktaları ise aşk duygusunu tam anlamıyla bulamamaları ve yaşayamamalarıdır.

Kalabalıklar içindeki derin yalnızlığın gözle görünecek kadar ete kemiğe büründüğü romanda Derya da Ekmel Beyden farklı değildir. İçten içe kıskanarak aşklarını izlediği abisi ve Suzan onun kahramanlarıdır. Özendiği bu ilişkiyi Derya kendi içinde üç kişiyle yaşar. Suzan'a büyük hayranlık duyan Derya olayları onun perspektifinden değerlendirir. Ekmel Bey'in evini satma niyeti olmadan satışa çıkarması gibi Derya da ev satın almak niyetiyle değil evin içinde yaşanan hayatı merak ettiğinden ev ilanına bakar ve böylece bir karşılaşma yaşarlar. Derya, kendisini hayat boyu yerine koyduğu Suzan olarak tanır.

Çok yaklaştığı halde aşkı bir türlü bulamayan Derya, Suzan kimliğine bürünerek aşkı yaşamış biri gibi davranır.

6.8.5. Arzu

Ekmel Bey, annesi ve babası arasındaki ilişkiyi düşünürken aşka dair düşüncelerinin oradan itibaren oluşmaya başladığını, özellikle annesinin aşka bu kadar kayıtsız kalışının sebebini o yaşlarda düşünmeye başladığını hatırlar.

Babam bizim yanımızda hiç ağlamadı. Ama biz üç kardeş çok iyi biliyorduk ki annemin hayatının zafer anları babamın ağlayarak ayağına kapandığı anlardır.

Aşk... Annem için nasıl da boş bir kelime. Seçmediği aşkın ecesi olmanın yarattığı sonu gelmez kin. (Tunç, Suzan Defter, 2021, s. 54)

Aşka en çok yaklaştığı kadının Ekmel Beyi kabul etmemesi o ana kadar diri kalan arzularını yok eder. Kendisinden o kadar emin bir şekilde duygularına karşılık bekler ki aldığı olumsuz yanıt hayal kırıklığı yaşatırken ilk defa yaşadığı arzuları elinden alıp götürür.

...Yorgun elleri içimde kardeşliği andıran bir duygu uyandırırken dudakları içimdeki arzuyu büyütüyordu. Meyvenin sert çekirdeğiymiş şehvet. Önceleri sezdirdim, anlamadı; dile getirmeye çalıştım, anlamadı. Açıkça söyledim sonunda teklif ettim. Halime acıyan bir

gölümseme ile baktı-anlamış, anladığını belli etmemiş meğer. Oysa hayatımda ilk defa böylesi bir arzudan dudaklarım titriyordu. (Tunç, Suzan Deftir, 2021, s. 58)

Ekmel Beyin babası annesine âşık olsa da istediğı karşılığı hiçbir zaman bulamadığı için kendisine dışarıda başka bir hayat kurar. Evdeki hayatına bunu mümkün mertebe yansıtmamaya çalışır. Babası gibi avukat olan Ekmel Bey mesleğe başlayacağı sıralarda babasıyla aynı büroda çalışacağına çok emindir. Öyle ki babası bunu teklif bile etmeden Ekmel Beye kendisinden uzak bir büro döşediğı zaman çok şaşırır. Sonradan idrak eder ki aslında babası ikinci hayatına tanık olmasını istemiyor. Çıktığı seyahatleri, sık değişen sekreterleri ve büroya girip çıkan başka kadınları görüp bilsin istemez. Ekmel Bey de tıpkı babası gibi aradığı arzu dolu aşkı ne karısında ne de başka kadınlarda bulabilir. Bunun sonucu olarak da o da kendisine ikinci bir hayat inşa eder. Dışarıda başka kadınlarla aşk arayışını sürdüren Ekmel Bey'in eşi bunları bilmesine rağmen gün yüzüne çıkarmaz ve görmezden gelir. Ekmel Beyin de ev içi kurallara uymasını bekler. Ekmel Bey bu değersizlik hissiyle evden daha da uzaklaşır ve nihayetinde boşanırlar. Babasının ikinci hayatını daha profesyonel yürüttüğünü söyleyen Ekmel Bey, bu fikrini boşanarak teyit etmiş olur.

Benim ikinci hayatım babaminkiyle kıyaslanmayacak kadar zayıftı. Arzularım ulaştığım anda anlamını kaybediyor, vicdanımın uyanmasına bile fırsat vermeden sönüyordu. O sırada yanımda olan kadın, dünyanın en hayâsız, en şehvet düşkün, en utanmaz kadını da olsa bende soylu bir şey olduğunu sanıyor ve umutsuzca bağlanıyordu zavallı varlığıma. Gerçek basit olduğu kadar acıklıydı oysa. Karımla aramda aşk yoktu, vaktiyle olan şeye de çoktan doymuştu. Sonra beni tüketmek istedi -hiç sanmam ama- dışarıda önemli bir varlık olabilirsin. Evde, görevini yapan, eve uyan bir aksesuar ol, yeter. (Tunç, Suzan Deftir, 2021, s. 54,56)

Genel itibariyle Ekmel Bey; karısına âşık fakat karşılık bulamayan yine de aşktan vazgeçmeyip dışarıda arayan bir babanın yansımısını kendi hayatında devam ettirmiştir. Aşka insancı hep olmuş, bunu yaşamaya kimi zaman çok yaklaşıp da kıyısından dönüşler yaşamıştır. Evliliğinde de umduğunu bulamamış ve nihayetinde boşanmıştır.

Son zamanlarda bir evin içinde yalnız yaşamaya devam etse de aslında Ekmel Bey yaşamı boyunca çevresinde birileri olduğu halde yalnızdır. Âşık olduğunu zannederken de karısından aşk beklerken de, aşka çok yaklaştığı ilişkiler yaşarken de yalnızlık hep yanı başındadır. Aldatmanın hâkim olduğu evlilik yaşamında hayal kırıklığı ve suçluluk duygularının kol kola olması da kaçınılmazdır. Mutlu sayılabilecek anları fazla değildir. Bir nevi babasından kendisine miras kalan aşkı yaşama arzusu, ona vaat ettiği mutluluğu

sunmamıştır. Aşk arayışını yaşamının sonunda da bırakmamış, evini satışa çıkartarak gelen kadın alıcılarla hayata, aşka dair doyum sağlayan sohbetler etmek istemiştir. Aşk arayışında onu en çok tetikleyen duygulardan biri arzu olmuştur. Aşk yaşamaya arzusu diğer bütün duygulardan daha baskın bir yerde durur. Beklentilerin karşılanmadığı yerlerde acı duymak kaçınılmazdır. Dolayısıyla Ekmel Bey, yaşamı boyunca beklediği aşkı bulamadığı için kalp kırıklıkları yaşadığı için acı hayatının bir parçası olmuştur.

Hayatını Derya olarak yaşamayan, kendisini abisiyle özdeş gören Derya için aşk; Suzan ve abisinin yaşadıklarının toplamıdır. Anneleri küçük yaşta ölen, babaları tekinsiz işlerde parmağı olan sorumsuz bir insan olunca Derya için rol model olarak abisi vardır. Onu hayatının merkezine alan Derya, abisi Suzan'la aşk yaşamaya başladığında otomatik olarak bu duruma dâhil olur. Suzan'ı içten içe kıskanan, abisini paylaşmayan Derya bütün bunlara rağmen ikisi arasındaki iletişimi sağlayandır. Mektup alışverişlerini Derya sağlar.

Aşk bir gün Suzan gibi yaşayacağını düşünürken abisiyle ayrılmaları onda hayal kırıklığı yaşatır. Hayatına dâhil olan kimsede imrendiği aşkı bulamayan Derya için yaptığı evlilik de hayal kırıklığıdır. Derya aşkı Suzan ve abisi gibi tutku dolu yaşamak ister fakat bu mümkün olmaz. Tıpkı Ekmel Bey gibi aşkı ararken yalnızlık payına düşmüştür. Cihan ile umduğunu bulamadığı evliliğini noktalarken onu hep abisiyle kıyasladığını ve onu bir türlü aşamadığını görür. Derya için aşk; yaşanmamış, imrenilerek uzaktan bakılmış bir duygu olarak kalır.

Suzan ve Derya'nın abisinin aşkı heyecan, acı, tutku, hayal kırıklığı ile örülüdür. 15 sene süren bu uzun soluklu ilişki Derya'nın gözünden anlatılır. Mektup alışverişlerini sağladığı, bu aşkın devam etmesine önemli katkılar sunduğu için Derya, Suzan'la abisinin ayrılmalarına onlardan daha çok üzülür. Bu ilişki aslında üç kişilik yaşanmıştır. İlişkinin bittiğini kabullenemeyen taraf Derya olur. O kadar benimsemiştir ki ikisinin hiç ayrılmayacağını abisinin daha sonra evlendiği Tülay'ı asla yakıştıramaz yanına. Seneler geçip çocuk sahibi olsalar bile Derya, Suzan'la olan aşkını Tülay'ın yanında hep hatırlatıp rahatsızlık vermeye çalışır.

Suzan Defter'de aşk; Derya için yalnızlıkla bir bütün halindedir. Abisi ve Suzan arasındaki aşkta kendisini Suzan'ın yerine koyar. Bu ilişkiye gözlemci tarafıyla dâhil olup hep imrenerek bakması onu hayatta mutsuzluğa sürükler. Çünkü zihninde âşık olacağı kişiyi hep abisi gibi hayal eder. Gerçekleşmediğinde de büyük hayal kırıklığı yaşar. Ama asıl hayal kırıklığını Suzan ve abisi ayrıldığında yaşar. Çünkü idealize ettiği bu aşkın mutlu bitmesi gerektiğine inanır. Ekmel Bey için de durum farksız değildir. Ömür boyu gerçek bir aşk yaşamak istemiş fakat muvaffak olamamıştır. Arayışı sona erip hayatının son evrelerine

geldiğinde ise tıpkı Derya gibi hayal kırıklığı yaşar. Suçluluk, arzu, hayal kırıklığı, yalnızlık duygularıyla bezeli aşk; Derya ve Ekmel Bey için yerini bulamamış ve gerçekleşmemiş bir hayal olarak kalır.

6.9. KURU KIZ

İçinde aşkın neredeyse hiç yer almadığı kitapta mahalleli tarafından uzun ve zayıf olduğu için kuru kız adı takılan 40 yaşındaki yalnız bir kızın hayatı anlatılır. Anne, baba ve erkek kardeşiyle yaşadığı hayatı oldukça tekdüzedir. Annesini daha gençken hastalıktan kaybeden kuru kız sonrasında babasını da kaybeder. Erkek kardeşi de tıpkı babası gibi elektrikçi olan kuru kızın başka kimsesi yoktur. Meraklı ve dedikoducu komşular dışında evlerine gelen giden yoktur. Dayısı seneler evvel annesi öldükten sonra iletişimi kesmiştir.

Kitapta anne, baba, kardeş, komşu isimleri bulunmaz. Kuru kızın da kendisine ait bir ismi yoktur. Çevresindekilerin ona taktığı bu isimle hikâyesini okuruz. Dolayısıyla kitaptaki diğer karakterler de onunla ilişkilerine göre bu isim kullanılarak anlatılır.

Dışarıdan aklı eksik gibi duran kuru kız aslında internet sayesinde çoğu şeyi kendi çabasıyla öğrenir. Kardeşi bile akıllı telefon kullandığını görünce büyük şaşkınlık yaşar. Kimsenin samimiyetine güvenmeyen kuru kız bildiklerini, hayata dair düşüncelerini etrafından kimseyle paylaşmaz. Dışarıdan yarattığı aklı eksik algısı konuşmasını, onlar gibi davranmasını gerektirmediği için işine gelir.

Çocukluk ve ilk gençlik yıllarında aşkla herhangi bir yerde tanışma, karşılaşma yaşamaz. Fakat annesinin babasıyla nasıl evlendiğini anlattığı yerde aşka dair bir izlenimi oluşur. Kuru kızın babası memleketinde elektrik kurumunda çalışan biridir.

Geçici bir görevle kuru kızın dedesinin (annesinin babası) büfesinin karşısında bulunan elektrik kurumuna gönderilir. Büfeye gelip giderken kuru kızın annesini görüp âşık olur. Babası aldığı arsanın tapusunu kızlarına iyi bakacağını güvencesi olarak sununca kuru kızın dedesi işleri zor sokmadan kızını verir. Bunları dinlemek kuru kızın çok hoşuna gider, kendisi de buna benzer şeyler yaşayacağı için heyecan duyar.

Bunları annesinden dinlediğinde sekiz yaşındaydı. Çok sevmiştii bu aşk hikâyesini. Aşkın böyle bir şey olduğunu düşünmüştü. Âşık olmak için sabırsızlanmıştı. Ama aşk için yıllarca beklemesi gerekti çok uzun yıllarca. (Tunç, Kuru Kız, 2023, s. 38)

Babası, memleketindeki aile arsalarını sattırması ve annesiyle evlenmiştir. Fakat abileri onun baba yadigârı topraklarını bir kız için sattırmasına tepki göstermiş ve ilişkilerini

kesmişlerdir. Babası bu aşk için bir bedel ödemiştir. Sevdığı kız için ailesini yok saymıştır. Annesi de babasını seven, maddi yetersizliklere rağmen bunları hiç sorun etmeden yaşayan biridir.

Babası evlerinin arsasını annesiyle evlenmeden önce almıştı. Buralı değildi, annesine âşık olunca buralı olmaya karar vermiş, babasından kalan birkaç parça araziye abilerine zorla sattırmış, eline geçen parayla evlerinin arsasını almıştı. (Tunç, Kuru Kız, 2023, s. 36)

Fakat annesinin çok genç yaşta hastalanıp ölmesi evdeki mutlu atmosferi alıp götürür. Bu kayıptan bir süre sonra babası da düşüp yatalak kalır, bir müddet sonrada ölür. Kuru kızın aşka dair ilk izlenimleri anne ve babasının örnekleme üzerinden acı, ölüm ve az da olsa mutluluk içerir.

Kardeşini kaybettikten sonra komşulardan görücü usulü ile evlenmek isteyenlerin teklifleri iletilir. Kuru kız sevmediği, içinde mutlu olacağına hiç inanmadığı böylesine sık hayatlar yaşamak istemediği için hiçbirini kabul etmez.

Komşuları onu saf, akli eksik görürken o, derin gözlemciliği ve öğrenme merakı sayesinde onlardan çok ötede bir yeredir. Nitekim kardeşi öldükten sonra oturduğu evi ve arsası için ona yamanmaya çalışanları, kendi yöntemleriyle satmaya çalışıp kendilerine çıkar sağlamak isteyenleri şoka uğratacak bir hamle yapar.

Herkesten habersiz internetten bulduğu bir emlak firması aracılığıyla evi satar ve parayı bankaya dolar olarak yatırır.

Bavulunu alıp dünyanın sonundaki şehre gitmeden önce dayısıyla yaşadığı konuşma aslında onu tanıyan herkes için söylenmiş sözler içerir. Dayısının evi kendisine haber vermeden sattığı için kızgın bir halde kız kardeşine düşen payı ister. Fakat kuru kız beklenmedik bir hamle yaparak dayısını püskürtür. Hesap sorar ve daha fazla ileri giderse tıpkı kendisine sarkıntılık yapmaya çalışan demir doğramacıya yaptığı gibi bıçaklamakla tehdit eder. Bütün bunlardan korkmuş bir şekilde taşlığin ucunda oturan dayısına hiçbir zaman ait hissetmediği mahalleye ve adına ‘yaşamak’ denilemeyecek geçmişine orada veda eder.

Nereye gidiyorsun kızım diye mırıldandı, son bir ümitle. Bütün dilenciler gibi arsız yapışık sümüksüydü.

Findel Mundo 'ya dedi, anlamazsın.

Bavulunu çekerek yanından geçti.

Hiç bir şey hissetmiyordu.

Ne bu adama karşı,

Neb u şehre karşı,

Ne geçmişine karşı. (Tunç, Kuru Kız, 2023, s. 210, 211)

Hayat, kuru kıza ancak 40 yaşından sonra dünyanın sonundaki Ushuaia’da aşkla tanışma fırsatı sunacaktır. Kitabın başında kuru kızın gittiği yerde evlilik teklifi aldığını biliriz fakat sonrasında ne cevap verdiğini öğrenemeyiz.

Pandeminin baş göstermesiyle daha çok yer keşfedeceği geziler yapma hayalleri suya düşer ve *Ushuaia adındaki Arjantin’in Tierra Del Fuego-Ateş Toprakları- eyaletinin başkentinde* (Tunç, Kuru Kız, 2023, s. 11) neredeyse iki yılı bulan bir zaman geçirir. İlk geldiğinde çeviri aplikasyonu ile iletişim kurmaya çalışırken iki yılın sonunda bu uygulamaya ihtiyaç duymadan akıcı bir İspanyolca ile hayatına devam eder.

Kaldığı pansiyon sahibi kadınla çok iyi anlaşır, beraber ekmek yapıp yoğurt mayalarlar, süreç onları iyi iki arkadaş yapar. Kuru kızın kalma süresi uzayınca pansiyon sahibi kadın kuru kıza kız kardeşinin lokantasında iş ayarlar. Kız kardeşlerin bir de Miguel adında bir erkek kardeşleri vardır. Kitapta kuru kızın bile adı söylenmezken Miguel’in ismiyle tanıtılması ilginçtir. Kuru kız belki de ilk defa yaşadığını hisseder ve 40 yaşından sonra mutlu olmanın, neşenin farkına varır. Bunu ancak dünyanın bir ucunda hiç aşına olmadığı bir dil ve topluluktaki kişide bulur. Bu da Miguel’in adıyla tanıtılmasını haklı kılar.

Miguel balıkçılıkla uğraşan, birkaç gün denize açılan, döndüğünde biraz durgun olsa da çabuk neşelenebilen biridir. Kuru kızdan çok hoşlandığını ve onunla evlenmek istediğini dile getirirse de bir cevap alamaz. Miguel doğum günü partisinde bu isteğini tekrarlar ve onunla coşkun bir neşe içinde dans eder. Kuru kız hayatında ilk defa dans eder ve bu kadar mutlu olur. Ama biz yine de kuru kızdan bir cevap duyamayız. Herhangi bir yanıt vermese de kuru kız artık mutluluğun ne olduğunu deneyimlemiş ve geçmişindeki o ‘kuruluk’ sıfatından sıyrılmıştır.

Miguel’le pasta yemek nasıl güzel bir mutluluk.

Ona *tutam bienmegustasbebe* deme cesaretini henüz bulamadı. Bir

gün diyecek, ben de senden hoşlanıyorum bebeğim diyecek.

Gülünce dişleri ışıldayan bu adamla evlenecek belki de.

Dünyanın sonundan sonrası buzullar.

Bir gün diyecek, bende senden hoşlanıyorum bebeğim diyecek.

Gülünce dişleri ışıldayan bu adamla evlenecek belki de.

Dünyanın sonundan sonrası buzullar. (Tunç, Kuru Kız, 2023, s.19, 20)

Aşk temasının yoğun biçimde işlenmediği metinde kuru kızın aşka dair izlenim ve düşüncelerini iki evreye ayırabiliriz. Birincisi; fiziki yapısından ve duruşundan kaynaklı aldığı ‘kuru’ sıfatının tüm yaşamına etki ettiği ilk 40 yılındaki aşk: Aşk sözcüğüyle ilk defa anne ve babası vesilesiyle tanışır. Yoksulluğun gölgesinde şekillenerek yaşanan bu aşkta çok fazla tutku, heyecan yoktur. Birbirlerini gördüklerinde âşık olup evlenmişlerdir. Aşklarını görünür kılacak davranışlar sergilemeseler de kuru kız bunu hissedip annesinden nasıl âşık olduklarını dinler. Kendiside ileride bu duyguyu yaşayacağı günü bekler. Annesinin anlattığı şey 8 yaşındaki bir çocuk için etkileyicidir. Fakat o gün bir türlü gelmez ve kuru kız çevresinde bunu hissedecek kimse bulamaz.

Aşka dair ikinci izlenimleri ise daha olumludur. Dünyanın sonundaki şehirde daha önce hissetmediği güzel duygular hissetmeye başlar. Âşık olduğuna emin olamasak da içini dolduran ve daha önce hiç hissetmediği neşeyle hayata başka bir bakış açısıyla baktığına emin oluruz.

Geride bıraktığı yıllar boyunca güldüklerinin bin katını burada iki yıl olmadan güldü. (Tunç, Kuru Kız, 2023, s. 19)

Miguel’in kendisini güldürmesi, onu olduğu gibi kabul etmesi kuru kıza daha önce hissetmediği mutluluğu yaşatır. Adına aşk diyemesek de içini mutlulukla dolduran bu duygularla kuru kız yeni hayatında hiç olmadığı kadar güzel ve ait hisseder.

Kuru Kız’da aşk çok temel bir duygu olarak yer almaz. Kuru Kız’ın üstünde daha çok yalnızlık bulutu dolaşırken aşkı ilk defa anne ve babasının ilişkisinde gözlemler. Oldukça yavan kalan bu gözlem dışında aşka dair bir duygu geliştiremez. Her şey olup bittikten sonra radikal bir kararla gittiği dünyanın sonundaki şehirde aşka yakın bir duyguyla tanışır. Çok fazla bilgi sahibi olamadığımız bu aşk deneyiminde yoğun duyguları hisseden taraf Miguel isimdeki erkektir. Kuru kız tam olarak onun gibi hissetmese de Miguel’in ona yaklaşımı kuru kıza aşka yakın bir duyguyla memnun kılar.

7.SONUÇ

Duygu, yaşamın her formunda karşımıza çıkan ve davranışlarımızı etkileyen en önemli parametrelerden biridir. Aşk duygusu da bunlar içerisinde en kuvvetli olması yönüyle dikkat çeker. Yüzyıllardan bu yana üstüne destanlar, şiirler, romanlar yazılmış ve sanatın daha pek çok dalına ilham kaynağı olmuştur. Aşk, tek başına bir duygu olarak ortaya çıkmamış yanı sıra çevresinde pek çok duyguyu da oluşturmuştur. Âşık olan birisi heyecan, mutluluk gibi olumlu duygular yaşayabildiği gibi pişmanlık, hayal kırıklığı, acı, öfke gibi olumsuz olarak nitelendirebileceğimiz duygularda yaşar.

Bundan hareketle Ayfer Tunç'un romanları bağlamında aşk duygusunu ve onu çevreleyen diğer duyguları irdelemeye çalıştık.

Ayfer Tunç'un incelediğimiz romanlarının çoğunda aşk duygusunun ön planda olduğunu görürüz. Bu aşklarda dikkat çeken en önemli taraf neredeyse hepsinin mutsuz bitmesidir. Birbirini seven çiftler engeller olmasa bile sonunda bir mutluluk yakalayamaz. Hayal kırıklığı, yalnızlık, acı duygularının ön planda olduğu aşklarda mutlu anlar çok azdır.

Aile kurumunun eşlik ettiği çoğu aşk ilişkisinde karakterler hem taşradan hem şehir hayatından kimseler olmuştur. Tunç'un eserlerini oluştururken günlük hayattan beslendiğini sıkça dile getirmesi, incelediğimiz romanların tümündeki karakterlerin günlük yaşamda karşılaşılacak kimseler olması noktasında bu önermeyle örtüşür. Tunç, gündelik yaşamın seyri içinde şiir, müzik, sinema gibi sanat dallarının etkisini birçok romanda duyguları ifade etme aracı olarak kullanır. Örneğin Aziz Bey, Maryam'a duyduğu ve sonradan bütün hayatını acılar içinde geçirmesine sebep olan aşkını en iyi tamburuyla anlatır. İçindeki ızdırabı dindirmese de duygularını ifade etme aracı olarak tamburu kullanması onu elem denizinde boğulmaktan kurtarır. Yine sanatla iç içe bir yaşamı olan Osman, hayatta herhangi bir başarı sağlayamamış fakat müzik konusunda iyi yerlere geleceğini düşünen biri olarak karşımıza çıkar. Osman'ın çevresindeki müzisyen arkadaşlarıyla kurduğu grubun albüm planları Osman'ı hayata bir yönüyle bağlasa da hiçbir zaman gerçekleşmeyen bir hayal olarak kalır. Kitapta Şebnem'in edebiyatla özellikle şiirle ilgilenmesi ve duygularının ifade bulduğu yer olan kütüphanede şiirler okuması ona eski ve hiç unutamadığı aşkı Ali'yi hatırlatır. Bu yolla Ali'nin aşkıyla bir bağ kuran Şebnem kimi zaman da hayal kırıklığını, Osman'la artık paylaşamadığı hayatının ona acı veren taraflarını unutmaya, iyileştirmeye çalışır. Yine Şebnem'in "kurdun saati" diyerek Ingmann Bergman'ın Vargtimmen filmine gönderme yaptığı tabiri roman boyunca Şebnem'in huzursuzluğunu hissetmemizi sağlar. Filmlerden esinlenerek kullandığı bir başka durum da Âşıklar Delidir ya da Yazı Tura romanında karşımıza çıkar. Umut'un gen hastalığına Sopphie adını takması Sofia'nın Seçimi

adlı filmde gelmektedir. Filmde anne çocuklarından birini ölüme terk edecek bir seçim yapar. Umut da annesinden kendisine geçen gen hastalığını bu noktada Sophie ile özdeşleştirir ve uğradığı haksızlığın kendisinde oluşturduğu duyguları bu yönüyle somutlaştırmaya çalışır.

Ayfer Tunç, içinde yaşadığımız toplumu ikiyüzlü olarak değerlendirir. Aşk da bu perspektifte yaşayan toplum üyeleri aslında hep huzursuzdur. 21.yüzyıl insanını bu anlamda aşktan fersah fersah uzaklaşmış olarak değerlendiren Tunç'un romanlarının genelinde de bunun tezahürünü görürüz. Karakterler çoğu durumda çabuk yalan söyleyip inkar pozisyonu alabilirler. Erkekler dünyasına oldukça hâkim olan Tunç'un onların aşk dünyalarını da detaylı işlediğini görürüz. Daha üç yaşındayken babasını kaybeden Tunç'un neredeyse üniversite yıllarına kadar hayatı annesinin akrabalarıyla çevrili bir aile apartmanında geçer. Burada erkek nüfusun fazlalığı Tunç'a geniş bir gözlem alanı tanır. Kendisinin de belirttiği gibi bu gözlemler romanlarında erkek dünyasını bu kadar detaylı anlatmasına oldukça yardımcı olur.

Tunç romanlarındaki erkeklerin birçoğu baba figürüyle sorun yaşar. Bunu kendi kişisel hayatında da yakın örnekler gördüğünü belirterek anlatan Ayfer Tunç; erkeklerin baba figürünü geçmek gibi bir dertleri olduğunu söyler. Fakat bunu çoğu zaman başaramazlar. Tunç'un romanlarında bunların tezahürünü birçok örnekte görürüz. Türk toplum yapısında da baba genellikle korkulan biridir. Anne ise babanın gölgesinde kalmış, çocukla baba arasında köprü kurmaya çalışan yapıcı bir rol üstlenir. Osman, babası Necmi Bey öldüğü halde gölgesini hep üstünde hisseder. Yaşadığı eziklik duygusu ona kendisini ispatlama alanı tanımaz. Bu noktada aşkına da sahip çıkamayan Osman, hiçbir zaman Şebnem kadar cesur olamaz. Aziz Bey de babasının güçlü otoritesinin gölgesinde büyür. Artık çalışması gereken çağa geldiğinde ise babasının zoruyla girdiği işte uzun süre tutunamaz. Maryam'a duyduğu aşk her şeyi karşısına almasına sebep olur. Babasını hatta her şeye rağmen kendisini koruyan annesini de ezip geçerek Maryam'ın peşinden gider. Baba otoritesine, baskısına karşı genç yaşına kadar gösteremediği cesur tepkiyi aşkının peşinden giderek gösterir. Dünya Ağrısı'nda Mürşit'i gelecek hayallerinden koparan yine bir baba figürüdür. Babası artık hastalanıp çalışamayacak duruma gelince annesinin "başımızda bir erkeğe ihtiyaç var" çağrısına karşılık geleceğe dair bütün umutlarını geride bırakıp küçük kasabasına geri döner. Varlığı küçük bir kasabada yaşayan annesi ve kız kardeşlerine büyük bir güven veren Mürşit; hayatının sonuna kadar sıkışmış duygularla yaşar. Aşka çok yaklaşıp da kasabadan gelen çağrıyla tam olarak bu duyguyu tadamaz. Suzan Defter'de Ekmel Bey, babasının yaşadığı gibi tutkulu aşklar yaşamak istese de başarılı olamaz. Onu avukat olarak değil de aşkta

geçmeye çalışsa da hayallerindeki aşka kavuşamaz. Derya da babasının küçük yaştan itibaren gölge gibi kalan varlığını abisiyle canlandırır. Onu adeta babasının yerine koyar ve onun Suzan ile yaşadığı aşka hayat boyu imrenir. Aynı aşkı yaşamak için çok bekleyen Suzan'ı tıpkı Ekmel Bey gibi hayal kırıklığı bekler. Ayfer Tunç edebiyatında aile kavramının, özellikle baba figürünün yaşanan aşklar üzerinde sarsıcı bir etkisi olduğu görülür. Gerçek yaşamdan beslendiğini dile getiren Tunç; büyüdüğü aile apartmanından Erenköy Kız Lisesi'ndeki yatılı yılları anılarına, gazetecilik yaptığı dönemdeki gözlemlerine ve sanatın pek çok dalıyla kurduğu ilişkinin meydana getirdiği çeşitlilik gösteren bir bellekle eserlerini oluşturmuştur. Romanlarındaki aşk evreninin de bu perspektifte kurulduğunu ve pek çok kaynaktan beslenerek oluştuğunu söyleyebiliriz.

Aile ilişkilerinin çetrefilli olduğu bir diğer roman Âşıklar Delidir ya da Yazı Tura'da Sanem'in ailesi, Tunç'un bahsini ettiği ikiyüzlülük durumuna bir örnek teşkil eder. Sanem, daha 16 yaşındayken hamile kaldığında annesi bu durumu toplum önünde aklamak için çocuğu Sanem'in ablasına aitmiş gibi gösterir. Sanem, ailesinden göremediği destekten sonra kendisini her şeyden uzaklaştırmak için yurt dışına gider. Fakat ailesi Sanem'i küçük yaşta hamile kaldığı için suçlayıp dışlarken aynı zamanda ondan maddi destek isterler. Bu durum Tunç'un deyiimiyle tam olarak bir ikiyüzlülük örneğidir. Âhlaki olarak onaylamadıkları bir davranıştan ötürü Sanem'i suçlarken para istemeyi hiç yadırgayıcı bulmazlar. Bütün bunlara katlanamadığı için uzaklaşan Sanem aslında her zaman ailesinin gölgesinde yaşadığını fark eder. Aile ve toplum gözündeki değerini hiçe sayarak yaşadığı aşktan geriye yalnızlık kalır.

Aziz Bey, mutluluğu Maryam'da bulur fakat bu aşk çok kısa sürede onu ömür boyu yakacak bir kedere gark eder. Aşkına karşılık anne ve babasını karşısına alarak Beyrut'a giden Aziz Bey için mutluluk burada üç gün sürer. Bu mutluluğu bir daha hayat boyu yakalayamayacak olan Aziz Bey hayal kırıklığı, yalnızlık ve acı içinde bir hayat sürer. Bu yalnızlığını Vuslat ile geçirmeyi umut ederken onu da kendi kederine ortak eder. Aşk, Aziz Bey ve Vuslat içinde bir türlü aradığı mutlu iklimi bulamaz ve yarım kalmış bir duygu olarak kalır.

Birbirinin devamı olarak çıkan Kapak Kızı, Yeşil Peri Gecesi ve Osman romanlarında aşkın öfke, güvensizlik, suçluluk, cesaret eksenindeki seyrini okuruz. Şebnem, hayatta güvenecek iki omuz bulmuş fakat çok sürmeden ikisinden de darbe almıştır. Ali, onu yolun en başında bırakıp gitmiş, Osman ise birlikteliklerinin ilk seneleri sayılmazsa Şebnem'in fiziken yanında olsa da manevi olarak çoktan terk etmiştir. Osman cephesinde de aşk çok olumlu duygularla beraberlik kurmaz. Şebnem'e âşık olduğu ilk zamanlar büyük bir tutkuyla

onunla beraber olmak ister. Fakat evliliklerinin ilerleyen süreçlerinde hem maddi hem de manevi olarak kendisini tüketen Osman için aşk, önemli bir yere sahip olmaz. Nitekim bildiği halde Şebnem'in Uluç müdür tarafından tecavüze uğramasına maddi kaynakları kesilmesin diye ses çıkarmaz. Tutkuyla başlayan aşk değersizlik ve hayal kırıklığıyla son bulur.

Dünya Ağrısı'nda aşk çok ön planda olmasa da Uzay isimli madencinin yaşadıkları oldukça acıklıdır. Eşi Arzu'yu tılsımlı bir aşkla sevmiş fakat bu aşk ikisi için de marazi bir hale dönüşmüştür. Arzu, çok bağlandığı madenciyle geçmişinden getirdiği acıları silmek istemiştir. Fakat bu acıyı daha ilk tanıştıkları gün yüzünde gören ve silmek için elinden geleni yapan madenci başarılı olamaz. Aşklarının yüksek gerilimi bir artıp bir azalırken Arzu intihar eder.

Sonu yine mutluluğa çıkmayan aşklardan ikisi de Âşıklar Delidir ya da Yazı Tura romanında karşımıza çıkar. Çocukluk aşkı Deniz ile evlenme hayalleri kuran Sanem hamile kaldığı anlaşıncıya terk edilir. Büyük bir hayal kırıklığı yaşayan, suçluluk ve acı duyguları eşliğinde yurt dışına giden Sanem geçmişinden kaçmaya çalışsa da başarılı olamaz. Orada tanıştığı Umut'la hiç beklemediği bir aşkın kapıları aralanır fakat bu seferde engel olarak hayatın kendisi karşısındadır. Nitekim kimsenin engel olamadığı ölüm, bu aşkı mutluluğa ulaştırmaz. Umut için de talihsiz hastalığın pençesindeyken tanıştığı aşk, ona çok kısa bir mutluluk yaşatır. Kısa süren mutlu zamanların ardından İstanbul'a döndüğünde keder ile arkadaşlığı kaldığı yerden devam eder ve çok geçmeden hayatına son verir.

Trajik sonların yoğun bir şekilde yaşandığı Ayfer Tunç romanlarından eğlenceli kategorisinde değerlendirebileceğimiz eseri Bir Deliler Evinin Yalan Yanlış Anlatılan Kısa Tarihi'dir. Karadeniz'deki bir akıl hastanesinde geçen romanda çok fazla hikâye ile karşılaşırız. Neredeyse her hikâyede karşılaştığımız aşkların çoğunda aldatma söz konusudur. Romanın detaylı incelemesinde yer verdiğimiz gibi 13 tane aldatmanın olduğu ilişki tespit edilir. Bu da genel olarak kitaptaki aşklarda güvensizlik duygusunun hâkim olduğunu gösterir. Aynı zamanda suçluluk ve hayal kırıklığının da geniş yer bulduğu romanda, renkli karakterlerin ve eğlenceli anlatımın etkisiyle bu olumsuz duygular okuyucuyu diğer romanlar kadar etkilemez. Yazarın da ayrı bir kategoride değerlendirdiği romanda, iki tane platonik ve bir tane eşcinsel aşkın bir örnek olarak yer aldığını görürüz. Toplumsal normların etkisiyle meşru sayılmayan eş cinsel aşkta ailelerin tutumu aşkı yaşayan iki kişiyi yalnızlaştırır ve toplumdan soyutlar.

Suzan Defer'de farklı bir anlatım tekniği kullanan Tunç, günlük şeklinde oluşturduğu bu eserinde yine aşk duygusunu ön planda tutmuştur. Derya'nın çocukluğundan beri hayran

olduğu abisi ve Suzan arasında süren 15 senelik aşk ilişkisi onun hayallerini süsler. Bir gün abisi gibi birisine âşık olmanın ve Suzan kadar şanslı olmanın hayallerini kurar fakat hayat boyu buna erişemez. Önce abisi ve Suzan'ın ayrılması ardından büyük beklentilerle evlendiği kocasında hayalindeki aşkı bulamayışı Derya'yı mutsuz eder. Derya'nın aşk hayatında hayal kırıklığı ve yalnızlığın çok yoğun hissedildiğini görürüz. Günlüğün diğer bölümündeki Ekmel beyin aşk hayatı da yine Derya'ninkinden farksız değildir. O da hayat boyu gerçek bir aşk yaşama arzusu taşımış fakat ne evliliğinde ne de evliliği dışında yaşadığı ilişkilerde bunu bulamamıştır.

Kuru Kız, Ayfer Tunç'un aşk izlerine en az rastladığımız romanıdır. Kitapta sadece kuru kızın anne ve babası arasındaki aşk çok yüzeysel bir şekilde anlatılır. Duyguların fazla yoğun irdelenmediği kitapta kuru kız aşk olmasa da aşka benzeyen bir duyguyla ancak 40 yaşında gittiği Ushuaia adındaki bir Arjantin kentinde karşılaşır. Çok fazla bilgi sahibi olamadığımız bu durumun, kuru kızı hayatında ilk defa mutlu ettiğini görürüz.

Netice olarak incelenen romanlardaki aşk; genel itibariyle olumsuz duyguların eşliğinde yaşanır. Uyumlu devam edebilecekken ölümün engel olduğu aşklarda ise olay daha trajiktir. Duyguların tek başlarına var olmadığını, hissedilen her bir duygunun başka duygular doğurabileceğini böylece görmüş oluruz. Nitekim aşk üstüne yapılan çalışmalarda aşkın farklı sebeplere bağlı olarak yalnız ortaya çıkmadığı tespit edilir. Örneğin Robert J. Sternberg'in Üçgen Aşk Kuramında yakınlık, tutku ve karar ögeleri aşkı farklı formlarda ortaya çıkarır. Tutkunun olmadığı aşk biçimini “hoşlanma” olarak tanımlayan Sternberg heyecanın olmadığına dikkat çeker. Nitekim Ayfer Tunç'un Suzan Defter romanında Ekmel Bey'in hayatında aşkı bir tutku perspektifinde aradığını fakat buna erişemediğini görürüz. Ne evliliğinde ne de denediği diğer ilişkilerde tutku olmadığı için aşk hep eksik kalır. Dolayısıyla yaşadığı aşklar hoşlanma noktasından öteye geçemez. Ayfer Tunç romanlarındaki aşk duygusunun çevresinde kendine yer bulan hayal kırıklığı, yalnızlık, ölüm, cesaret, vicdan azabı, öfke, arzu, özlem, güvensizlik, keder, pişmanlık, korku, tutku duygularının tespiti bu durumu doğrular niteliktedir.

KAYNAKÇA

- Ahmed, Sara. *Duyguların Kültürel Politikası*. İstanbul: Sel Yayıncılık, 2015.
- Akgül, Hanife. “Yalnızlık Duygusu ve Ölçümü.” *Sosyal Bilimler Dergisi* Aralık. 2016: 273-289.
- Atak, Hasan, Nuray Taştan. “Romantik İlişkiler ve Aşk.” *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar* Aralık. 2012: 520-546.
- Bakkaloğlu, Şeyma. “Ayfer Tunç’un Roman ve Hikâyelerinde Sosyal Benlik ve Aile Kurumu İlişkisi.” *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi* Temmuz. 2021: 85-102.
- Baker, Ulus. *Kanaatlerden İmajlara Duygular Sosyolojisine Doğru*. İstanbul: İletişim Yayınları, 2020.
- Barrett, Lisa Feldman. *Duygular Nasıl Oluşur: Beynimizin Parmak İzleri*. İstanbul: Timaş Yayınları.2023.
- Bauman, Zygmunt. *Akışkan Aşk*. İstanbul: Alfa, 2023.
- Bildik, Tezan. “Ölüm, Kayıp, Yas ve Patolojik Yas.” *Ege Tıp Dergisi* Haziran. 2013: 223-229.
- Birkaya, Çalışır Cansu. “Ayfer Tunç’un Romanlarında Cinsiyet Faktörü Açısında Kadın Kimliği ve Bu Kimlik Üzerinde Eğitimin Etkisi”, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2024, İstanbul.
- Bozkurt, Ferdi. “Türk Romanında Duygular (1872-1901)”, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi, 2019, Ankara.
- Bozyer, Hazal, ed. *Edebiyat ve Duygular*. İstanbul: Vakıfbank Kültür Yayınları, 2023.
- Cirhinlioğlu, Fatma Gül. *Duygu Psikolojisi*. Ankara: Nobel, 2021.
- Cristiani, Riccardo, Barbara H. Rosenwein. *Duygular Tarihi Nedir?*. İstanbul: Işık Yayınları, 2019.
- Cüceloğlu, Doğan. *İçimizdeki Çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2019.
- Cüceloğlu, Doğan. *İnsan ve Davranışı: Psikolojinin Temel Kavramları*. İstanbul: Remzi Kitabevi, 2017.
- Derhem, Ertuğrul Gazi. “Ayfer Tunç’un Kapak Kızı-Yeşil Peri Gecesi-Osman Romanlarında Narsizmin Tezahürleri”. *MECMUA Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi* Uluslararası Hakemli e-dergi, Mart. 2022: 95-105.

Erdoğan, Caner, Beste Budan. “*Duyguların Anlamını Yitirmesinde Sosyal Medyanın Rolü: Özlem Duygusu Üzerine Bir Analiz*” Journal of Humanities and Tourism Research Mart. 2020: 14-26.

Ergenç, Seda. “*Psikanalitik Edebiyat Kuramı Bağlamında Ayfer Tunç’un Öykü ve Romanları*”, Akdeniz üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Antalya, 2024.

Eyuboğlu, İsmet Zeki. *Alevi-Bektaşî Edebiyatı*. İstanbul: Der Yayınları. 1991.

Geçtan, Engin. *İnsan Olmak*. İstanbul: Metis, 2023.

Hacızade, Naile. *Bilişsel Dilbilim Açısından Duyguların Dili*. Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları, 2012.

Ilgaroğlu, Muhammet Caner. “*Ahlâkî Özdenetim Duygusu Olarak Pişmanlığın Mahiyeti*” Cumhuriyet İlahiyat Dergisi Haziran. 2022: 365-374.

İmamoğlu, Abdülvahit. “*Vicdan Kavramının Psikososyal Tahlili*.” Akademik Soruşturmalar Dergisi Ağustos. 2014: 127-144.

İnci, Handan. *Ayfer Tunç’la Karanlıkta Kelimeler*. İstanbul: Can Yayınları, 2014.

Karakuş, Gonca, Zehra Öztürk, Lut Tamam. “*Ölüm ve Ölüm Kaygısı*.” Arşiv Kaynak Tarama Dergisi. 2012; 21(1): 42-79.

Koçak Kurt, Şeyda. “*Duyguların Tarihsel Serüveni ve Tarihte Duygular*.” OPUS- Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi Ağustos. 2021: 2821-2852.

Koyun, Meryem. “*Herta Müller ve Ayfer Tunç’un Romanlarında Kültürel Yabancılaşmanın Sınır Durumu Psikolojisi*”, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karşılaştırmalı Edebiyat Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Eskişehir, 2021.

Mert, İbrahim Sani. “*Cesaret ve Bileşenlerinin Keşfine İlişkin Nitel Bir Araştırma: Eski Bir Erdemin Yeniden Keşfi*.” İş ve İnsan Dergisi Nisan. 2021: 19-32.

Özdemir, Asude Bahar. “*Türk Halk Edebiyatı Metinlerinde Kutsanan Acılar Üzerine*

- Değerlendirme” Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Halk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2024.
- Özdemir, Nida, Sevde Düzgüner. “*Suçluluk, Pişmanlık ve Günahkârlığın Kapsamı ve Diğer Yakın Kavramlarla İlişkisi.*” Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi Aralık. 2020: 497-529.
- Özkan, Ahmet. “*Türk Romanında Duygular (1872-1901)*”Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Konya, 2019.
- Özkan, Ahmet. “*Sözlüklerdeki Temel Duygu Kavramlarının Yeniden Tanımlanması: Bir Yöntem Önerisi.*” Türkoloji Dergisi Nisan. 2014: 25-34.
- Sayın, Mehmet. “*Annie Ernaux’un Yalın Tutku ve Philippe Sollers’in Sabit Tutku Adlı Romanlarında “Tutku”nun Anlatısı.*” Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Temmuz. 2019: 161-169.
- Smith, Tiffany Watt. *Duygular Sözlüğü*. İstanbul: Kolektif Kitap, 2021.
- Solmaz, Erkan. “*Palyatif Toplumlarda Acı Kavramını Byung Chul Han’ın Perspektifinden Okumak.*” Toplumsal Politika Dergisi Temmuz. 2022: 118-128.
- Somuncu, Melike. “*Güncel Türkçe Sözlük’te yer alan acı bölümünün eş anlamlılık bakış açısının incelenmesi.*” Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi Eylül. 2020: 202-217.
- Şahan, Kayhan. *Bir Garip Duygu Sözlüğü 1. Yeni Türk Şiiri Duygu Atlası*. Çanakkale: Paradigma Akademi Yayınları, 2023.
- Tarhan, Nevzat. *Duyguların Dili Duygusal Zekâya Yeni Bir Yorum*. İstanbul: Timaş Yayınları, 2010.

- Tiryaki, Cafer. *Aşkın Kökeni*. İstanbul: Berfin Yayınları, 2004.
- Tunç, Ayfer. *Kapak Kızı*. İstanbul: Can Yayınları, 2021.
- Tunç, Ayfer. *Aziz Bey Hadisesi*. İstanbul: CanYayınları, 2018.
- Tunç, Ayfer. *Kuru Kız*. İstanbul: Can Yayınları, 2023.
- Tunç, Ayfer. *Bir Deliler Evinin Yalan Yanlış Anlatılan Kısa Tarihi*. İstanbul: Can Yayınları, 2021.
- Tunç, Ayfer. *Dünya Ağrısı*. İstanbul: Can Yayınları, 2021.
- Tunç, Ayfer. *Âşıklar Delidir ya da Yazı Tura*. İstanbul: Can Yayınları, 2021.
- Tunç, Ayfer. *Osman*. İstanbul: Can Yayınları, 2022.
- Tunç, Ayfer. *Yeşil Peri Gecesi*. İstanbul: Can Yayınları, 2020.
- Tunç, Ayfer. *Suzan Defter*. İstanbul: Can Yayınları, 2021.
- Türk, Eylem Gökçe, Aylin Demirli Yıldız. “*Aşk Biçemleri, İlişki Doyumu ve Yalnızlık: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma*.” *Türk Psikolojik ve Danışma ve Rehberlik Dergisi* Ekim. 2017: 97-109.
- Yazıcı, Aslı. “*William James’in Descartes’in Duygu Kuramına Eleştirisi*”, *Bartın Üniversitesi Kurumsal Akademik Arşivi-Felsefe Bölümü Makale Koleksiyonu*, 2007: 1-17.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

- Başarır, Deniz Yüce. “*Elim Kalem de Tutar Kadeh de*” adlı Youtube Yayını. Konuk: Ayfer Tunç. Yayınlanma Tarihi: 19.04.2024. www.youtube.com/@denizyucebasarir
- Görmüş, Eylül. “*Pandora’nın Merakı*” adlı Tv Program. Konuk: Ayfer Tunç. Yayınlanma Tarihi: 08.11.2023. <<http://www.bloomberght.com>>
- İplikçi, Müge. “*Zeytin Dalı*” adlı Medyascope Tv yayını: *Aşkta Yazı ve Tura*, Konuk: Ayfer Tunç. Yayınlanma Tarihi: 23.02.2018.
- <<https://youtu.be/Fz1UJAPdAAk?si=Kbi5uNUbz7wVHX-n>>
- Kozanoğlu, Alp, Ömer Çeşit. “*Eksik Olan*” adlı Medyascope Tv yayını: “*Osman*” Konuk: Ayfer Tunç. Yayınlanma Tarihi: 10.11.2020.

<<https://www.youtube.com/live/NUVSyXcbWjU?si=flULCG9PK88STTHS>>

Örnek, Nilay. “*Nasıl Olunur?*” Podcast 143. Bölüm Konuğu: Ayfer Tunç. Yayınlanma

Tarihi: 05.02.2022. <<http://www.nilayornek.com>>

TDK(2025)Türk Dil Kurumu Sözlükleri. <<https://sozluk.gov.tr/>>

